

-Gaeilg' Acla Beo Go Deo-

PLEAN TEANGA PHARÓISTE ACLA

Seven-Year Irish Language Plan for Achill Parish

Fómhar 2020

SCRÍOFA AG: Fionnuala Holohan

AR SON : PARÓISTE ACLA

Údarás na Gaeltachta

An Roinn Turasóireachta, Cultúir,
Ealaíon, Gaeltachta, Spórt agus Meán
Department of Tourism, Culture,
Arts, Gaeltacht, Sport and Media

CLÁR NA NÁBHAR

CLÁR NA LÉARÁIDEANNA.....	7
CLÁR NA DTÁBLAÍ.....	10
1 PLEAN TEANGA PHARÓISTE ACLA	12
1.1 RÉAMHRÁ.....	12
1.2 NODANNA	12
2 BROLLACH.....	16
2.1 RÁITEAS ÓN GCOISTE	16
2.2 NÓTA BUÍOCHAIS.....	17
2.3 AN FHÍS	17
3 ACHOIMRE FHEIDHMEACH	20
4 CÚLRA AN PHRÓISIS PLEANÁLA TEANGA	22
4.1 COMHTHÉACS NA STRAITÉISE 20 BLIAIN DON GHAEILGE	22
4.2 COMHTHÉACS ACHT NA GAELTACHTA 2012	22
5 SONRAÍ NA CEANNEAGRAÍOCHTA.....	24
5.1 AN CEANNEAGRAÍOCHT	24
5.1.1 BORD STIÚRTHA AN CHOMHLACHTA.....	24
5.1.2 CUR CHUN CINN NA GAEILGE	25
5.2 AN COISTE GAEILGE.....	25
5.3 ACHOIMRE AR NA PLEANANNA ROIMHE SEO	27
5.3.1 PLEAN GAEILGE DO CHEANTAR ACLA 2004-2007	27
5.3.2 PLEAN GAEILGE 2008-2011.....	28
6 LÉARGAS AR AN PHARÓISTE	30
6.1 TOPAGRAFAÍOCHT GINEARÁLTA	30
6.2 NA CEANTAIR BEAGA	32
6.3 DAONRA	33
6.3.1 LÍON NA NDAOINE SA PHARÓISTE	33
6.3.2 NÁSIÚNTACTHAÍ SA PHARÓISTE	35
6.3.3 PRÓIFIL AOISE.....	38
6.3.4 DLÚS DAONRA.....	41
6.3.5 STÁDAS FOSTAÍOCHTA AGUS SLÍTHE BEATHA	42
6.3.6 LEIBHÉAL OIDEACHAIS AGUS RÉIMSÍ STAIDÉIR.....	44
6.3.7 ÁITÍOCHT SA PHARÓISTE.....	45
6.3.8 GLUAISTEÁIN AGUS SEIRBHÍSÍ CUMARSÁIDE.....	46
6.4 STÁDAS SOCHEACNAMÍOCHTA AN LIMISTÉIR.....	47
6.5 AN CÓRAS OIDEACHAIS.....	49
6.5.1 BUNSCOILEANNA	51
6.5.2 MEÁNSCOIL.....	52
6.6 DEISEANNA FOGLAMA LASMUIGH DEN CHÓRAS OIDEACHAIS	52

6.7 AN EARNÁIL GHNÓ	53
6.7.1 ACHILL EXPERIENCE	54
6.8 EAGRAÍOCHTAÍ POBAIL AGUS COMHARCHUMAINN.....	54
6.8.1 NASC – COMHCHEANGAL ACAILL AGUS CLEVELAND	54
6.9 NA MEÁIN CHUMARSÁIDE	55
6.10 SEIRBHÍSÍ POIBLÍ	55
6.11 PLEANÁIL AGUS FORBAIRT FHISICEACH	56
6.11.1 INFREASTRUCTÚR AGUS SEIRBHÍSÍ D'INIS BIGIL	56
6.11.2 TODHCHAÍ PHOBAIL ACLÁ.....	56
6.12 SEIRBHÍSÍ SÓISIALTA AGUS CAITHEAMH AIMSIRE.....	57
6.12.1 SCOIL ACLÁ	57
6.12.2 COLÁISTE ACLÁ.....	57
6.12.3 BANNAÍ PÍOB.....	58
6.13 PRÍOMHTHÁTAIL AR AN LÉARGAS AR AN BPARÓISTE	58
7 AN PHRÓIFÍL TEANGA	60
7.1 CUMAS AGUS ÚSÁID NA GAEILGE.....	60
7.1.1 CAINTEOIRÍ LAETHÚLA (CLG) SA PHARÓISTE	61
7.1.2 CATAGÓIRÍ GAELTACHTA DE RÉIR AN SCT	63
7.1.3 ÚSÁID NA TEANGA SNA BAILTE FEARAINN	64
7.2 PRÓIFÍL AOISE (GAELTACHT MHAIGH EO).....	69
7.3 SLÍTHE BEATHA NA GCAINTEOIRÍ LAETHÚLA (CEANTAIR GAELTACHTA)	70
7.4 CUMAS GAEILGE DE RÉIR NA SLÍTHE BEATHA (CEANTAIR GAELTACHTA)	70
7.5 PRÍOMHTHÁTAIL AR AN BPRÓIFÍL TEANGA	71
8 LÉARGAS AR ULLMHÚ AN PHLEAN	73
8.1 AN FEACHTAS EOLAIS AGUS RANNPHÁIRTÍOCHTA	73
8.1.1 BRANDÁIL AGUS AN BHILEOG EOLAIS	73
8.1.2 SCAIPEADH EOLAIS AR NA MEÁIN	74
8.2 LÉARGAS TAIGHDE	75
8.2.1 AN MHODHEOLAÍOCHT	75
8.2.2 EITICÍ AGUS CÚRSAÍ PRÍOBHÁIDEACHAIS	75
8.3 AN CUR CHUIGE AGUS AN SCEIDEAL.....	76
8.4 AN RÉAMHSCRÚDÚ.....	77
8.5 AN TAIGHDE PÁIRCE	77
8.5.1 AN SUIRBHÉ POBAIL.....	78
8.5.2 AN TSUIRBHÉIREACHT SHONRAITHE	79
8.5.3 AN PRÓISEAS COMHAIRLIÚCHÁIN POIBLÍ.....	80
9 TORTHAÍ AN TAIGHDE	82
9.1 AN SUIRBHÉ POBAIL.....	82
9.1.1 PRÓIFÍL IADSAN A D'FHREAGAIR AN SUIRBHÉ POBAIL.....	82
9.1.2 DEARCthaí AGUS MIANTA PHOBAL AN PHARÓISTE	82
9.1.3 CUMAIS TEANGA SA PHARÓISTE	84
9.1.4 NÓSMHAIREACHT PHOBAL AN PHARÓISTE MAIDIR LE HÚSÁID NA GAEILGE	86
9.1.5 MOLTAÍ ÓN SUIRBHÉ POBAIL	87

9.1.6	CUAIRTEOIRÍ.....	90
9.2	DAOINE ÓGA.....	91
9.2.1	PRÓIFÍL NA BHFREAGRÓIRÍ ÓGA.....	91
9.2.2	DEARCTHAÍ AGUS MIANTAÍ DAOINE ÓGA	92
9.2.3	CUMAS DAOINE ÓGA.....	93
9.2.4	NÓSMHAIREACHT NA NDAOINE ÓGA.....	93
9.2.5	MOLTAÍ NA NDAOINE ÓGA.....	97
9.2.6	AGALLAIMH FAOI NA TORTHAÍ	97
9.3	PRÍOMHÓIDÍ AGUS MÚINTEOIRÍ	98
9.3.1	AGALLAIMH LEIS NA PRÍOMHÓIDÍ/COMHORDAITHEOIRÍ	98
9.3.2	PRÓIFÍL NA MÚINTEOIRÍ A D'FHREAGAIR.....	99
9.3.3	DEARCTHAÍ AGUS MIANTAÍ NA MÚINTEOIRÍ.....	99
9.3.4	CUMAIS TEANGA NA MÚINTEOIRÍ.....	99
9.3.5	NÓSMHAIREACHT TEANGA NA MÚINTEOIRÍ.....	100
9.3.6	MOLTAÍ NA MÚINTEOIRÍ	101
9.4	TUISMITHEOIRÍ NÓ CAOMHNÓIRÍ	103
9.4.1	PRÓIFÍL NA DTEAGHLACH	103
9.4.2	DEARCTHAÍ AGUS MIANTAÍ TUISTÍ/CAOMHNÓIRÍ AGUS A DTEAGHLAIGH.....	104
9.4.3	CUMAS TUISTÍ/CAOMHNÓIRÍ AGUS A DTEAGHLAIGH	106
9.4.4	NÓSMHAIREACHT TUISTÍ/CAOMHNÓIRÍ AGUS A DTEAGHLAIGH	107
9.4.5	MOLTAÍ TUISTÍ/CAOMHNÓIRÍ	109
9.5	GNÓLACHTAÍ AGUS EAGRAÍOCHTAÍ POBAIL.....	112
9.6	COMHAIRLIÚCHAIN POIBLÍ.....	112
9.6.1	LÉARGAS Ó CHOMHAIRLIÚCHÁN POIBLÍ 1	112
9.6.2	LÉARGHAS Ó CHOMHAIRLIÚCHÁN POIBLÍ 2	113
9.7	TORTHAÍ AGUS TÁATAL AN TAIGHDE.....	113
10	BEARTA AN PHLEAN TEANGA	116
10.1	RÉAMHRÁ AGUS RÉIMSÍ	116
10.2	STRUCHTÚR FEIDHMITHE AN PHLEAN	117
10.2.1	FOIREANN AGUS STRUCHTÚR FEIDHMITHE A CHUR AR BUN	117
10.2.2	CLÁR OIBRE AGUS AN SCÁLA ATHBHREITHNITHE A SHOCRÚ.....	119
10.2.3	FEACHTAS FEASACHTA AGUS CUMARSÁIDE A CHUR AR BUN	120
10.3	AN CÓRAS OIDEACHAIS (LENA N-ÁIRÍTEAR SEIRBHÍSÍ LUATHOIDEACHAIS)	122
10.3.1	TACAÍOCHT LE FEIDHMIÚ AN SCÉIM AITHEANTAS AGUS GAEILBHRATACH	122
10.3.2	TAITHÍ FOGLAMA TRÍ GHAEILGE A THARRAINGT/A CHOIMEÁD LE CHÉILE.....	124
10.3.3	ACMHAINNÍ TACAÍOCHTA OIDEACHAIS A CHUR AR FÁIL A ÚSÁIDEANN GAEILG' ACLA	124
10.3.4	CRUINNITHE RIALTA LE FOIRNE NA SCOILEANNA AGUS IONADAITHÉ NA NAÍONRAÍ.....	126
10.3.5	GRÚPAÍ STAIDÉIR A CHUR AR BUN.....	127
10.3.6	CLÁR GNÍOMHAÍOCHTAÍ SEACH-CHURACLAIM A SHOCRÚ DO DHALTAÍ.....	128
10.3.7	CLÁR FAOI LEITH DO DHALTAÍ IDIRBHLLIANA A SHOCRÚ	129
10.4	SEIRBHÍSÍ CÚRAIM LEANAÍ, RÉAMHSCOLAÍOCHTA AGUS TACAÍOCHTA TEAGHLAIGH, LENNA NÁIRÍTEAR SEIRBHÍSÍ TACAÍOCHTA TEANGA.....	131
10.4.1	FEACHTAS AR BHUNTÁISTÍ AN DHÁTHEANGACHAS AGUS AN TUMOIDEACHAS..	131

10.4.2	DIAN-CHLÁR TACAÍOCHTA DO THUISMITHEOIRÍ AG TÓGÁIL PÁISTÍ LE GAEILGE..	132
10.4.3	PACÁISTE DO TUISMITHEOIRÍ NUA A SHOCRÚ	133
10.4.4	CLÁR D'IMEACHTAÍ TEAGHLAIGH ÓGA A CHUR AR BUN	134
10.5	SEIRBHÍSÍ DON AOS ÓG AGUS D'AOISGHRÚPAÍ EILE	135
10.5.1	CLUBANNA DO NA HÓIGE A CHOHTHÚ AGUS A FHOBART (PÁISTÍ BUNSCOILE) ...	135
10.5.2	IMEACHTAÍ DO DHÉAGÓIRÍ A CHOHTHÚ AGUS A FHOBART	136
10.5.3	IMEACHTAÍ DO DAOINE ÓGA A CHOHTHÚ AGUS A FHORBAIRT (18+)	138
10.5.4	ACMHAINNÍ NÍOS ÁTIÚLA A CHUR AR FÁIL DO PHÁISTÍ	139
10.6	DEISEANNA FOGLAMA LASMUIGH DEN CHÓRAS OIDEACHAIS	140
10.6.1	CREATLACH AGUS CLÁR LEANÚNACH OIRIÚNAITHEACH A CHRUTHÚ	140
10.6.2	STÓR AR LÍNE DE FUAIMNIÚ AGUS FOCLÓIR GAEILG' ACLA	142
10.6.3	SAOTHARLANN TEANGA A FHORBAIRT	143
10.6.4	CIORCAIL COMHRÁ SEACHTAINIÚIL SNA LÁRIONAID	144
10.6.5	IMEACHTAÍ SÓISIALTA RIALTA TRÍ GHAEILGE D'FHOGHLAIMEOIRÍ	145
10.6.6	CLUB LEABHAR/LÉITHEOIREACHTA TRÍ GHAEILGE.....	146
10.7	AN EARNÁIL GHNÓ, EAGRAÍOCHTAÍ POBAIL AGUS COMHARCHUMAINN.....	148
10.7.1	PLEAN TEANGA ÉADROM DO GHNÓLACHTAÍ AGUS D'EAGRAÍOCHTAÍ NA HÁITE	148
10.7.2	SEIRBHÍS AISTRIÚCHÁIN DO/COMHAIRLE AR CHUMARSÁID POIBLÍ	149
10.7.3	SCÉIM GRADAIM DO GHNÓLACHTAÍ AGUS D'EAGRAÍOCHTAÍ ÁTIÚLA.....	150
10.7.4	CLINICÍ DÁTHEANGACHA FIONTRAÍOCHTA	151
10.8	NA MEÁIN CHUMARSÁIDE	153
10.8.1	NÍOS MÓ GAEILGE SNA FOILSEACHÁIN ÁTIÚLA.....	153
10.8.2	MAYO NEWS AGUS MID-WEST RADIO LE NÍOS MÓ GAEILGE.....	154
10.9	SEIRBHÍSÍ POIBLÍ	155
10.9.1	SEIRBHÍSÍ STÁIT ÁTIÚLA ULLAMH CHUN DEILEÁIL LEIS AN BPOBAL TRÍ GHAEILGE	155
10.9.2	IONADAÍ POIBLÍ AGUS ÚSÁID NA GAEILGE	156
10.9.3	COMHAIRLE CONTAE MHAIGH EO AGUS SRL AGUS ÚSÁID NA GAEILGE	157
10.9.4	COMHOIBRIÚ LE COISTE PLEANÁLA TEANGA CAISLÉÁN AN BHARRAIGH	158
10.10	PLEANÁIL AGUS FORBAIRT FHISICEACH	159
10.10.1	FORBAIRT AGUS INMHARTHANACHT AN PHARÓISTE	159
10.11	SEIRBHÍSÍ SÓISIALTA AGUS CAITHIMH AIMSIRE	160
10.11.1	IMEACHTAÍ AGUS FÉILTE NA BLIANA LE GAEILGE	160
10.11.2	RANGANNA ACLÁÍOCHTA/SPÓIRT AGUS CAITHIMH AIMSIRE LE GAEILGE	162
10.11.3	COMHOIBRIÚ LEIS NA CEANNAIRÍ REILIGIÚNACHA SEIRBHÍSÍ REILIGIÚNACHA AS GAEILGE A CHUR AR FÁIL.....	163
10.12	STAID NA GAEILGE SA LIMISTÉAR	164
10.12.1	SUÍOMH IDIRLÍN A CHRUTHÚ AGUS A FHORBAIRT	164
10.12.2	STRAITÉIS DO NA MEÁIN SHÓISIALTA A CHRUTHÚ AGUS A CHUR I BHFEIDHM	166
10.12.3	SCÉIM LE HAGHAIDH GRADAIM AITHEANTAIS AGUS GRÍOSAIGH A THOSÚ	167
10.12.4	CLÁR DO SPRIOCANNA POBAIL	169
10.12.5	SRAITH D'AOI-CHAINTEANNA TRÍ GHAEILGE/DÁTHEANGACHA A CHRUTHÚ ...	171
10.12.6	TURAIS GO GAELTACHTAÍ EILE AGUS A N-IMEACHTAÍ.....	172
10.12.7	ÓICHEANTA OIDHREACHTA DON PHOBAL (TURASÓIRÍ SAN ÁIREAMH)	173
10.13	MÓRSPRIOCANNA AN PHLEAN TEANGA.....	175

11	COSTAIS AGUS MAOINIÚ.....	177
11.1	ACHOIMRE COSTAIS	177
12	FORBAIRT FEASACHTA AGUS POIBLÍOCHT.....	181
12.1	AN FHEASACHT TEANGA	181
12.2	POIBLÍOCHT	182
13	FEIDHMIÚ AGUS MONATÓIREACHT	183
13.1	BAINISTIÚ IONCHAIS	183
13.2	STRÚCHTÚR FEIDHMITHE AN PHLEAN	183
13.3	TÁBHACHT NA MONATÓIREACHTA	184
14	KEY SECTIONS IN ENGLISH	186
14.1	EXECUTIVE SUMMARY	186
14.2	COMMUNITY VISION FOR THE LANGUAGE	188
15	THE PLAN IN ENGLISH	190
15.1	INTRODUCTION AND REALMS	190
15.2	ORGANISATION STRUCTURE FOR THE PLEAN	191
15.2.1	PROJECT TEAM AND OPERATING STRUCTURE.....	191
15.2.2	DETAILED WORKPLAN AND REVIEW FREQUENCY	192
15.2.3	AWARENESS CAMPAIGN AND COMMUNICATIONS PLAN.....	193
15.3	THE EDUCATION SYSTEM (INCLUDING EARLY EDUCATIONAL SERVICES)	195
15.3.1	SUPPORT FOR GAELBHRATACH AND THE GAELTACHT SCHOOL RECOGNITION SCHEME	195
15.3.2	CONSISTENT EDUCATIONAL EXPERIENCE THROUGH IRISH FROM START TO FINISH	196
15.3.3	ANCILLARY EDUCATIONAL MATERIALS USING GAEILG' ACLA.....	196
15.3.4	REGULAR CHECK-INS WITH PLAY/SCHOOL STAFF AND/OR THEIR REPRESENTATIVES.....	197
15.3.5	STUDY GROUPS FOR IRISH	198
15.3.6	EXTRA-CURRICULAR ACTIVITIES FOR PUPILS	199
15.3.7	SPECIFIC PROGRAM FOR TRANSITION YEAR STUDENTS.....	201
15.4	CHILDCARE, NURSERY AND FAMILY SUPPORT SERVICES, WHICH INCLUDE LANGUAGE SUPPORT FACILITIES	202
15.4.1	AWARENESS CAMPAIGN ON THE BENEFITS OF BILINGUALISM AND IMMERSION EDUCATION.....	202
15.4.2	INTENSIVE SUPPORTS FOR PARENTS BRINGING UP THEIR CHILDREN WITH IRISH	203
15.4.3	WELCOME PACKAGE FOR NEW PARENTS	204
15.4.4	PROGRAM OF EVENTS FOR YOUNG FAMILIES	206
15.5	SERVICES FOR YOUNG PEOPLE AND OTHER AGE GROUPS	206
15.5.1	SUPPORT AND DEVELOP CLUBS FOR THE YOUNG (PRIMARY SCHOOL AGE).....	206
15.5.2	PROGRAM OF EVENTS FOR TEENAGERS.....	207
15.5.3	EVENTS FOR YOUNG ADULTS (18+).....	208
15.5.4	MORE LOCALISED MATERIALS AVAILABLE FOR CHILDREN	209

15.6 LEARNING OPPORTUNITIES OUTSIDE THE EDUCATION SYSTEM.....	210
15.6.1 FRAMEWORK AND PROGRAM FOR CONTINUOUS LANGUAGE LEARNING	210
15.6.2 ONLINE REPOSITORY OF SOUNDS AND VOCABULARY OF GAEILG ACLA	212
15.6.3 DEVELOPMENT OF A LANGUAGE LAB.....	213
15.6.4 CONVERSATION GROUPS	214
15.6.5 SOCIAL EVENTS THROUGH IRISH FOR LEARNERS	215
15.6.6 BOOK CLUB THROUGH IRISH	216
15.7 THE BUSINESS SECTOR, COMMUNITY ORGANISATIONS AND CO-OPERATIVES	217
15.7.1 ‘LITE’ LANGUAGE PLAN FOR BUSINESSES AND ORGANISATIONS IN THE AREA....	217
15.7.2 TRANSLATION SUPPORT/ADVICE FOR ORGANISATIONS	218
15.7.3 AWARD SCHEME FOR BUSINESSES AND ORGANISATIONS	219
15.7.4 BILINGUAL ENTERPRISE CLINICS	220
15.8 THE MEDIA	221
15.8.1 MORE IRISH IN THE LOCAL PUBLICATIONS	221
15.8.2 MORE IRISH ON MAYO NEWS AND MID-WEST RADIO	222
15.9 PUBLIC SERVICES.....	223
15.9.1 PUBLIC SERVICES READY TO SUPPORT PROVISION OF SERVICES IN IRISH	223
15.9.2 PUBLIC REPRESENTATIVES AND THE USE OF IRISH	224
15.9.3 MAYO COUNTY COUNCIL AND USE OF IRISH	225
15.9.4 WORKING WITH CASTLEBAR ON THEIR SERVICE TOWN LANGUAGE PLAN.....	226
15.10 PHYSICAL PLANNING AND DEVELOPMENT	227
15.10.1 DEVELOPMENT AND SUSTAINABILITY OF THE PARISH	227
15.11 SOCIAL AND RECREATIONAL SERVICES	228
15.11.1 EVENTS AND FESTIVALS WITH IRISH	228
15.11.2 SPORTS TRAINING AND HOBBIES WITH IRISH.....	229
15.11.3 RELIGIOUS SERVICES THROUGH IRISH	230
15.12 THE STATUS OF IRISH IN THE AREA	231
15.12.1 DESIGN AND DEVELOP WEBSITE	231
15.12.2 SOCIAL MEDIA STRATEGY TO SUPPORT THE ACTION PLAN	233
15.12.3 RECOGNITION AND ‘INSPIRE’ AWARDS SCHEME	234
15.12.4 PROGRAM OF COMMUNITY GOALS FOR IRISH.....	235
15.12.5 SERIES OF GUEST SPEAKERS ON LANGUAGE TOPICS	236
15.12.6 VISITS TO OTHER GAELTACHTS AND THEIR EVENTS	237
15.12.7 HERITAGE EVENINGS FOR PUBLIC, INCLUDING VISITORS	238
16 AGUISÍNÍ	240
A. AN LITIR SOILÉIRITHE Ó ÚDARÁS NA GAELTACHTA.....	240
B. NA CEANTAIR BEAGA	242
C. SEIRBHÍSİ LUATHOIDEACHAIS, BUNSCOILE AGUS IAR-BHUNSCOILE SA PHARÓISTE ...	245
D. EAGRAÍOCHTAÍ AGUS GNÓLACHTAÍ ÁTIÚLA	247
E. CEIST 14 AR FHOIRM DAONÁIRIMH 2016	249
F. CAINTEOIRÍ LAETHÚLA (CLG) I 2011 AGUS 2016 SNA LPT	250
G. SAINMHÍNIÚ AR CLG, CSG, AGUS CLSCT	251
H. AN BRANDA AGUS AN BHILEOG EOLAIS	252
I. CEISTNEOIR DON TSUIRBHÉ POBAIL.....	253
J. CEISTNEOIR NA DAOINE ÓGA.....	258

K. CEISTNEOIR NA MÚINTEOIRÍ	262
L. CEISTNEOIR NA DTUISMITHEOIRÍ/CAOMHNÓIRÍ	268
M. CEISTEANNA SAMPLACHA DO NA HAGALLAIMH	276
N. TÉAMAÍ Ó AISEOLAS MUINTIR NA HÁITE ÓN SUIRBHÉ PHOBAL, I MBÉARLA	277
O. TÉAMAÍ Ó GCUAIRTEOIRÍ ÓN SUIRBHÉ PHOBAL, I NGAEILGE AGUS I MBÉARLA	278
P. TÉAMAÍ Ó MÚINTEOIRÍ ÓN SUIRBHÉ ORTHU, I MBÉARLA.....	279
Q. TÉAMAÍ Ó THUISTÍ/CAOMHNÓIRÍ ÓN SUIRBHÉ ORTHU, I MBÉARLA	279
R. TUAIRIMÍ Ó CHOMHAIRLIÚCHÁIN POIBLÍ 1	279
S. CRITÉIR PLEANÁLA TEANGA (LANGUAGE PLANNING CRITERIA)	281
T. FOINSÍ MAONITHE.....	284
U. PÁIRTITHE LEASMHARA RÉIGIÚNACHA AGUS NÁSIÚNTA	287
 17 LEABHARLOSTA	290
17.1 LEABHAIR	290
17.2 AILT I LEABHAIR, LITREACHA, FOISEACHÁIN	290
17.3 FOINSÍ LEICTREONACHA	290
 18 FAOMHADH AGUS SÍNITHE	296
18.1 FAOMHADH	296
18.2 SÍNITHE.....	296

CLÁR NA LÉARÁIDEANNA

LÉARÁID 1: AN LIMISTÉAR PLEANÁLA TEANGA	23
LÉARÁID 2: LIMISTÉAR PLEANÁLA TEANGA MAIGH EO THIAR (GIS, 2016).....	30
LÉARÁID 3: CRÉ AGUS TOIPEOLAÍOCHT AN PHARÓISTE (TEAGASC, 2014).....	30
LÉARÁID 4: PRÍOMHBHÓITHRE AN PHARÓISTE (DATA.GOV, 2018)	31
LÉARÁID 5: PRÍOMHBHAILTE FEARAINN PHARÓISTE ACLA (POS, 2018C; POBAL, 2018).....	32
LÉARÁID 6: DAONRA AN PHARÓISTE 2002-2016 (AIRO, 2016B; CSO 2006,2011,2016C).....	33
LÉARÁID 7: DAONRA NA TOGHRANNA 2002 – 2016 (AIRO, 2016b; CSO 2006,2011,2016C).....	34
LÉARÁID 8: DAONRA NA BAILTE FEARAINN 2011-2016 (CSO, 2016C)	35
LÉARÁID 9: NÁSIÚNTACHTAÍ AN PHARÓISTE I GCOMPORÁID LEIS AN IARTHAR AGUS AND STÁT (CSO, 2006, 2011, 2016).....	35
LÉARÁID 10: NÁSIÚNTACHTAÍ SNA TOGHRANNA (CSO 2006, 2011, 2016)	36
LÉARÁID 11: NÁSIÚNTACHTAÍ SNA BAILTE FEARAINN I 2016 (CSO, 2016).....	36
LÉARÁID 12: ATHRÚ AR NÁSIÚNTACHTAÍ IDIR 2011 AGUS 2016 (AIRO, 2011, 2016)	37
LÉARÁID 13: LÍON NA NÁSIÚNACHTAÍ EILE (CSO, 2016c)	37
LÉARÁID 14: PRÓiFÍL AOISE AN PHARÓISTE I GCOMPARÁID LEIS AN IARTHAR AND AN STÁT (CSO, 2016C)	38

LÉARÁID 15: PIRIMID DAONRA AN PHARÓISTE	39
LÉARÁID 16: R-MHEAS AR PHIRIMID DAONRA AN PHARÓISTE	39
LÉARÁID 17: PIRIMID DAONRA AN CHORRÁIN	40
LÉARÁID 18: R-MEAS AR PHIRIMID DAONRA ACAILL.....	40
LÉARÁID 19: PIRIMID DAONRA ACAILL	40
LÉARÁID 20: R-MHEAS AR PHIRIMID DAONRA AN CHORRÁIN	40
LÉARÁID 21: R-MHEAS AR PHIRIMID DAONRA SHLIABH MÓR	41
LÉARÁID 22: PIRIMID DAONRA SHLIABH MÓR	41
LÉARÁID 23: PIRIMID DAONRA DHUMHA ÉIGE	41
LÉARÁID 24: R-MHEAS AR PHIRIMID DAONRA DHUMHA ÉIGE	41
LÉARÁID 25: DLÚS DAONRA CEANTAIR BEAGA AN PHARÓISTE (AIRO, 211, 2016)	42
LÉARÁID 26: STÁDAS OIBRE DAOINE >= 15 SA PHARÓISTE I GCOMPARÁID LEIS AN IARTHAR AGUS AN STÁT (cso, 2016C).....	43
LÉARÁID 27: STÁDAS OIBRE DAOINE >= 15 SNA TOGHRANNA (CSO, 2016C)	44
LÉARÁID 28: OIDEACHAS IS MÓ AG DAOINE >= 15 (CSO, 2016C).....	44
LÉARÁID 29: RÉIMSÍ STAIDÉIR DAOINE >= 15 (CSO, 2016C)	44
LÉARÁID 30: ÁITÍOCHT AN PHARÓISTE (CSO, 2016C)	45
LÉARÁID 31: ÁITÍOCHT NA BAILTE FEARAINN (CSO, 2016C)	45
LÉARÁID 32: TEAGHLAIGH LE CARRANNA, RÍOMHAIRÍ, AGUS ROCHTAİN IDIRLÍN (CSO, 2016C). 46	46
LÉARÁID 33: AN INNÉACS BOCHTAINEACHTA 2011-2016 (POBAL, 2011, 2016)	48
LÉARÁID 34: ATHRÚ AR AN INNÉACS BOCHTAINEACHTa 2006-2016 (POBAL, 2011, 2016)	49
LÉARÁID 35: SEIRBHÍSÍ LUATHOIDEACHAIS, BUNSCOILE AGUS IAR-BHUNSCOILE (GIS, 2016)....	50
LÉARÁID 36: LÍON NA NDALTAÍ BUNSCOILE Ó 2001-2002 GO 2018-2019 (ROS, 2019D)	51
LÉARÁID 37: LÍON NA NDALTAÍ AG FREASTAL AR NA BUNSCOILEANNA Ó 2010-2011 GO 2018-2019 (ROS, 2019D)	51
LÉARÁID 38: LÍON NA BPÁISTÍ AG AN MEÁNSCOIL (ROS, 2019D).....	52
LÉARÁID 39: DAOINE AG OBAIR DE RÉIR TIONSCAL AGUS INSCNE I 2016 (CSO, 2016C)	53
LÉARÁID 40: CUMAS AGUS NÓSMHAIREACHT TEANGA SA PHARÓISTE (CSO, 2016C)	60
LÉARÁID 41: CÉATADÁN CAINTEOIRÍ GAEILGE DE RÉIR MINICÍOCHT SNA CEANTRACHA GAELTACHA, 2016 (CSO, 2016F).....	61
LÉARÁID 42: CUMAS AGUS CAINTEOIRÍ LAETHÚLA SAN LPT, SA PHARÓISTE, SAN IARTHAR AGUS SA STÁT (CSO, 2006, 2011, 2016C)	62
LÉARÁID 43: CUMAS AGUS CAINTEOIRÍ LAETHÚLA SNA TOGHRANNA (CSO, 2006, 2011, 2016C)	63

LÉARÁID 44: LÍON NA NDAOINE LE CUMAS LABHARTHA AGUS LÍON NA GCAINTEOIRÍ LAETHÚLA AGUS SEACHTAINIÚLA SNA BAILTE FEARAINN (CSO, 2016C).....	65
LÉARÁID 45: PIRIMID TEANGA GHAELTACHT MHAIGH EO (CSO, 2016C)	69
LÉARÁID 46: PIRIMID TEANGA GHAELTACHT MHAIGH EO (CSO, 2016C)	69
LÉARÁID 47: SLÍTHE BEATHA SIADSAN A MHAÍGH CUMAS SA GHAEILGE SNA CEANTAIR GAELTACHTA, AGUS NA CÉATADÁIN AG OBAIR IONTU (CSO, 2016C)	71
LÉARÁID 48: AOIS FREAGRÓIRÍ AN PHOBAIL	82
LÉARÁID 49: INSCNE FREAGRÓIRÍ AN PHOBAIL	82
LÉARÁID 50: SUIM BHEITH AG LABHAIRT GAEILGE GO LAETHÚIL SA PHOBAL.....	83
LÉARÁID 51: TACAÍOCHTAÍ CHUN NÍOS MÓ GAEILGE A LABHAIRT SA PHOBAL	83
LÉARÁID 52: TÁBHACHT MAiReACHTÁIL NA GAEILGE DO MhUINTIR NA HÁITE	84
LÉARÁID 53: CUMAIS TEANGA AN PHOBAIL.....	86
LÉARÁID 54: ÚSÁID NA GAEILGE SA BHAILE FAD A BHÍ NA FREAGRÓIRÍ AG FÁS aníos	86
LÉARÁID 55: NÓSMHAIREACHT LABHAIRT NA GAEILGE SA PHOBAL.....	87
LÉARÁID 56: MOLTAÍ Ó FREAGRÓIRÍ AN SUIRBHÉ PHOBAL	88
LÉARÁID 57: MAPA MINICÍOCHT FOCAL DE MHOLTAÍ AN PHOBAIL	88
LÉARÁID 58: SONRAÍ PRÓIFÍL NA NDAOINE ÓGA	92
LÉARÁID 59: TUAIRIMÍ AGUS MIANTA NA NDAOINE ÓGA.....	92
LÉARÁID 60: CUMAS TEANGA NA NDAOINE ÓGA	93
LÉARÁID 61: NÓSMHAIREACHT LABHAIRT NA GAEILGE AR SCOIL	94
LÉARÁID 62: NÓSMHAIREACHT LABHAIRT NA GAEILGE SA BHAILE	94
LÉARÁID 63: NÓSMHAIREACHT LABHAIRT NA GAEILGE SA ChOMHARSANACHT	95
LÉARÁID 64: NÓSMHAIREACHT LABHAIRT NA GAEILGE SNA CAITHEAMH AIMSIRE	96
LÉARÁID 65: NÓSMHAIREACHT LABHAIRT NA GAEILGE SNA CAMPAÍ DO DHAOINE ÓGA.....	96
LÉARÁID 66: SUIM NA NDAOINE ÓGA IN IMEACHTAÍ ÁIRITHE	97
LÉARÁID 67: TÁBHACHT NA GAEILGE I SAOL NA SCOILE	99
LÉARÁID 68: CUMAIS TEANGA NA MÚINTEOIRÍ	100
LÉARÁID 69: NÓSMHAIREACHT SA GHAEILGE AR SCOIL.....	101
LÉARÁID 70: MAPA MINICÍOCHTA FOCAL AR NA MOLTAÍ.....	102
LÉARÁID 71: MAPA MINICÍOCHTA FOCAL AR NA DÚSHLAIN	102
LÉARÁID 72: ÁIT CHÓNAITHE NA DTEAGLACH.....	103
LÉARÁID 73: SUÍOMH OIBRE NA DTUISTÍ	103
LÉARÁID 74: AOISEANNA NA BPÁISTÍ SNA TEAGHLAIGH A D'FHREAGAIR AN SUIRBHÉ.....	104

LÉARÁID 75: MEON A BPÁISTÍ MAIDIR LEIS AN NGAEILGE, DE RÉIR NA DTUISTÍ	104
LÉARÁID 76: TÁBHACHT LÍOFACTH NA GAEILGE INA BPÁISTÍ	105
LÉARÁID 77: TÁBHACHT A BHAIN LEIS AN NGAEILGE A BHEITH SA PHOBAL INA RAIBH SIAD LONNAITHE	105
LÉARÁID 78: DEACRACHT PÁISTÍ A THÓGÁIL LE GAEILGE SA PHARÓISTE.....	106
LÉARÁID 79: CUMAS LABHARTHA AN TEAGHLAIGH.....	106
LÉARÁID 80: SÁSACHT I GCAIGHDEÁN GAEILGE A BPÁISTÍ	107
LÉARÁID 81: TIONCHAR AN CHÓRAS OIDEACHAIS AR GHAEILGE A BPÁISTÍ	107
LÉARÁID 82: NÓSMHAIREACHT TEANGA A BPÁISTÍ SA BHAILE	108
LÉARÁID 83: NÓSMHAIREACHT TEANGA A BPÁISTÍ SA CHOMHARSANACHT	108
LÉARÁID 84: NÓSMHAIREACHT TEANGA A BPAISTÍ SA PHOBAL.....	109
LÉARÁID 85: NA SEIRBHÍSÍ IS MÓ AR MHAITH LEIS NA TUISTÍ	110
LÉARÁID 86: MAPA MINÍOCHTA FOCAL DO MHOLTAÍ TUISMITHEOIRÍ/CAOMHNÓIRÍ.....	111
LÉARÁID 87: LÉARSCÁIL DE NA CEANTAIR BEAGA AGUS NA BAILTE FEARAINN A BHAINNEANN LEO	242
LÉARÁID 88: CEIST 14 I NDAONÁIREAMH 2016	249
LÉARÁID 89: AN BHILEOG EOLAIS	253
LÉARÁID 90: AN CHEISTNEOIR PHOBAIL	254
LÉARÁID 91: LITIR BHROLLAIGH AN CHEISTNEOIR POBAIL.....	258
LÉARÁID 92: MAPA MINICÍOCHTA FOCAL DE MHOLTAÍ MUINTIR AN PHOBAIL, I MBÉARLA	277
LÉARÁID 93: MAPAÍ MINICÍOCHTA FOCAL DE MHOLTAÍ CUARTEOIRÍ, I NGAEILGE AGUS I MBÉARLA.....	278
LÉARÁID 94: MAPAÍ MINICÍOCHTA FOCAL DE DHÚSHLÁIN AGUS MHOLTAÍ MÚINTEOIRÍ, I MBÉARLA.....	279
LÉARÁID 95: MAPA MINICÍOCHTA FOCAL DE MHOLTAÍ TUISMITHEOIRÍ/CAOMHNÓIRÍ	279

CLÁR NA DTÁBLAÍ

TÁBLA 1: CAINTEOIRÍ LAETHÚLA AGUS SEACHTAINÚLA SNA TOGRANNA (CSO, 2006, 2011, 2016C)	64
TÁBLA 2: LÍON NA NDAOINE LE CUMAS LABHARTHA AGUS LÍON NA GCAINTEOIRÍ LAETHÚLA AGUS SEACHTAINIÚLA SNA BAILTE FEARAINN (CSO, 2006, 2011, 2016C).....	68
TÁBLA 3: SLíthe BEATHA NA NDAOINE A LABHRAíONN GAEILGE GO LAETHÚIL SNA RÉIGIÚIN GAELTACHTA, 2016 (CSO, 2016F)	70
TÁBLA 4: MÍREANNA SNA MEÁIN	75
TÁBLA 5: SCEIDEAL NA HOIBRE	77

TÁBLA 6: LÍON NA BHFRÉAGRÓIRÍ AR AN SUIRBHÉ POBAIL (MUINTIR AN PHARÓISTE)	78
TÁBLA 7: LÍON NA BHFRÉAGRÓIRÍ AR AN SUIRBHÉ POBAIL (CUAIRTEOIRÍ)	79
TÁBLA 8: LÍON NA BHFRÉAGRÓIRÍ AR AN SUIRBHÉ AR DHAOINE ÓGA	79
TÁBLA 9: LÍON NA BHFRÉAGRÓIRÍ AR AN SUIRBHÉ TUISMITHEOIRÍ/CAOMHNÓIRÍ	80
TÁBLA 10: CATAGÓIRÍ CUMAIS TEANGA	85
TÁBLA 11: NÓSMHAIREACHT LABHAIRT NA GAEILGE AR NA FÓIN.....	95
TÁBLA 12: NA DÚSHLÁIN A BHAINNEANN LE LABHAIRT NA GAEILGE AR SCOIL	101
TÁBLA 13: MOLTAÍ NA DTUISMITHEOIRÍ/CAOMHNÓIRÍ	111
TÁBLA 14: MÓRSPRIOCANNA AN PHLEAN TEANGA	175
TÁBLA 15: TÁBLA CROSTAGARTHA DO NA CEANTAIR BEAGA AGUS NA BAILTE FEARAINN A BHAINNEANN LEO	245
TÁBLA 16: SONRAÍ SEIRBHÍSÍ LUATHOIDEACHAIS AN PHARÓISTE (GIS, 2016)	246
TÁBLA 17: SONRAÍ BUNSCOILEANNA AN PHARÓISTE (GIS, 2016)	247
TÁBLA 18: SONRAÍ IARBHUNSSCOILEANNA AN PHARÓISTE (GIS, 2016)	247
TÁBLA 19: CAINTEOIRÍ LAETHÚLA (CLG) SNA LPT UILIG I 2011 AGUS 2016	251
TÁBLA 20: SAINMHÍNITHE AR NA TEÁRMAÍ CLG, CSG, AGUS CLSCT	252

1 PLEAN TEANGA PHARÓISTE ACLA

1.1 RÉAMHRÁ

Is é seo plean teanga pharóiste Acla le haghaidh an tréimhse 7 mbliana ó Fómhar 2020. Is é cuspóir an phlean teanga seo ná go sásáíonn sé:

- Fís, cuspóirí, agus mianta pobal Acla i leith na Gaeilge
- Riachtanais an phróisisis pleánala teanga
- Fís na Straitéisise 20 Bliaín don Ghaeilge 2010-2030

Déantar cur síos ar an modheolaíoch, ar an réamhthaighde, agus ar na bearta a socraíodh sa cháipéis seo, mar a leagadh amach sna treorlínthe don pleánala teanga (RCOG, 2018c).

Cuirtear na mír is tábhactaí ar fáil trí Bhéarla i gCaibidil 14 agus 15. *Key sections are provided in English in Chapters 14 and 15.*

1.2 NODANNA

AIRO	An tlonad Breathnaithe um Thaighde Uile-Éireann
ASCC	Féach ar TEC thíos
CCS	An Fóirdheontas Cúram Leanaí sa Phobal. Fóirdheontas cúram leanaí do theaghlaigh ar ioncam íseal. (RLGO, 2019a)
CEC, CETS	Féach ar TEC thíos
CFÁA	Comhlacht Forbartha Áitiúil Acla. Ó 2014, tá ar ‘gach údarás áitiúil Coiste Forbartha Pobail Áitiúil (CFPÁ) a bhunú. Is é aidhm an CFPÁ cur chuige soiléir agus comhtháite a fhorbairt, a chomhordú agus a chur i bhfeidhm i leith forbairt áitiúil agus pobail.’ (Faisnéis do Shaoránaigh, 2019)
CILAR	Coiste a rinne taighde faoi mheonta i leith na Gaeilge
CLG	Cainteoirí laethúla Gaeilge. Seo iad na daoine a labhraíonn Gaeilge go laethúil taobh amuigh den chóras oideachais. Cludaíonn sé na daoine a labhraíonn an teanga go laethúil taobh istigh agus go laethúil taobh

	amuigh den chóras oideachas, agus na daoine a labhraíonn í go laethúil taobh amuigh amháin. Feictear é scríofa mar ‘CLGØ’ go minic i litríocht eile. Tá níos mó eolas faoin sainmhíniú le fáil in Aguisín G.
CLSCT	Cainteoirí laethiúla Gaeilge de réir an SCT. Seo iad na daoine a labhraíonn Gaeilge go laethúil taobh istigh nó taobh amuigh den chóras oideachais. Tá níos mó eolas faoin sainmhíniú le fáil in Aguisín G.
CO	An Córas Oideachais (ROS, 2019a)
CPT	Comhordaitheoir Pleanála Teanga. Duine ag obair faoi stiúir an choiste stiúrtha pleanála teanga áitiúil chun staid reatha na Gaeilge sa limistéar a mheas, pleán teanga a ullmhú agus áiseanna a chruthú i gcomhpháirtíocht leis an gcoiste dá réir.
CSG	Cainteoirí seachtainiúla Gaeilge. Seo iad na daoine a labhraíonn Gaeilge go seachtainiúil taobh amuigh den chóras oideachais. Tá níos mó eolas faoin sainmhíniú le fáil in Aguisín G.
CSO	An Phríomh-Oifig Staidrimh
CSP	Clár Seirbhísí Pobail. Tacaíonn an Clár Seirbhísí Pobail (CSP) le gnólachtaí pobail seirbhísí áitiúla a sholáthar agus deiseanna fostaíochta a chruthú do dhaoine atá faoi mhíbhuntáiste (RFTP, 2018)
DEIS	Comhionannas Deiseanna sna Scoileanna a Sheachadadh. Is onstraim beartais de chuid na Roinne Oideachais agus Scileanna é seo chun aghaidh a thabhairt ar mhíbhuntáiste oideachasúil (ROS, 2019b)
ECCE	An Scéim um Chúram agus Oideachas na Luath-Óige. Clár uilíoch is ea ECCE agus tá sé ar fáil do gach leanbh atá laistigh den raon aoise incháilithe. Faoin gclár seo, faigheann leanaí an chéad taithí fhoirmiúil ar luathfhoghlaím roimh bhunscoil (ROS, 2019c)
Gaelbhratach	Is scéim spreagtha í Gaelbhratach a thacaíonn le scoileanna atá ag déanamh iarracht an Ghaeilge a chur chun cinn. Tá an scéim oscailte do scoileanna de gach saghas ag leibhéal bunscoile agus iarbhunscoile.

	Bronntar Gaelbhratach ar scoileanna tar éis dóibh spriocanna éagsúla a bhaint amach (Gaelbhratach, 2019).
GIS	Córas Faisnéise Geografaí
LPT	Is iad seo na limistéar pleanála teanga Ghaeltachta atá aitheanta faoi Acht na Gaelthachta 2012 agus atá mar chuid den phróiseas pleanála teanga (ROCG, 2018a)
OME	Oirthuaisceart Mhaigh Eo. Eagraíocht a dhéanann bainistiú ar chláir tionscadal an rialtais ar mhaith le pobal Mhaigh Eo.
POG	Polasaí don Oideachas Gaeltachta 2017-2022 (ROS, 2019c)
PTA	Plean teanga Acla.
REOGRTG	An Roinn Ealaíon, Oidhreachta, Gnóthaí Réigiúnacha, Tuaithe agus Gaeltachta, mar a bhí. Tar éis athstruchtúrú na roinne seo i 2017, cuireadh cúram an cultúir, oidhreachta agus Gaeltachta le chéile i ROCG
RCOG	An Roinn Cultúir, Oidhreachta agus Gaeltachta
RGFCS	An Roinn Gnóthaí Fostaíochta agus Coimirce Sóisialaí
RFTP	An Roinn Forbartha Tuaithe agus Pobail
RLGO	An Roinn Leanaí agus Gnóthaí Óige
ROS	An Roinn Oideachais agus Scileanna
RSS	Scéim Sóisialta Tuaithe
SCT	An Staidéar Cuimsitheach Teangeolaíoch ar Úsáid na Gaeilge sa Ghaeltacht
SOÉ	Suirbhéireacht Ordanáis Éireann (OSI)
TEC (CETS, ASCC, CEC)	Cláir Cúraim Leanaí um Oiliúint agus Fostaíocht. Is é cuspóir Chlár TEC ná tacú le tuismitheoirí atá ag freastal ar chúrsaí oiliúna incháilithe agus le cineálacha incháilithe de thuismitheoirí atá ag filleadh ar obair, trí

áiteanna fóirdheontais cúram leanaí a chur ar fail dóibh. Na cláir TEC: Scéim Tacaíochta um Oiliúint agus um Fhostaíocht Cúram Leanaí (CETS), An Clár Cúram Leanaí Iarscoile (ASCC), agus An Clár Cúram Leanaí um Fhostaíocht Phobail (CEC) (RLGO, 2019b).

TÚS	Scéim Fostaíocht Obair Phobail
TUSLA	An Ghníomhaireacht um Leanaí agus an Teaghlach. Tá sé mar dhualgas ag TUSLA feabhas a chur ar chursaí sláinte agus féidearthachta do pháistí (TUSLA, 2019)

2 BROLLACH

2.1 RÁITEAS ÓN GCOISTE

Tá pointe cinniúnach, stairiúil sroichte ag muintir Acla maidir le staid na Gaeilge agus go háiríthe Gaeilge' Acla in ár bpáróiste. Ní inné ná inniu a thug muintir an cheantair faoi deara an baol a bhí ann don Ghaeilge sa cheantar seo agus sin an fáth go bhfuil iarrachtaí ar bun agus ar siúl go leanúnach ó na 70'ídí ar aghaidh chun ár gcanúint a shlánú agus í a aistriú go dtí an chéad glúin eile.

An éagóir is mó a rinneadh ar chúrsaí teanga sa cheantar ná an cinneadh an pharóiste a scoilt i 1956 agus stadás Gaeltachta a bhronnadh ar trí cheathrú den pharóiste (Acaill, Cill Damhnait agus leathinis an Chorráin) agus an cheathrú eile (Sliabh Mór) a fhágáil taobh amuigh den Ghaeltacht.

Tá an Coiste Pleanála Teanga fior-bhuíoch don Roinn Cultúir, Oidhreachta agus Gaeltachta, Údarás na Gaeltachta agus Foras na Gaeilge a thacaigh linn chun Plean Teanga a réiteach don pharóiste ina ionláine agus gníomhartha agus bearta a chur san áireamh sa phlean do na ceantracha atá taobh amuigh den LPT.

Mar choiste bhí muid an-aontaithe maidir leis an ról lárnach a bheadh ag an aos óg sa phlean seo agus úinéireacht a thabhairt dóibh ar an phlean.

An dá dhualgas is tábhactaí atá orainn ná an Ghaeilge agus an cultúr Gaelach ar leith atá againn anseo a chosaint agus a fhorbairt agus ag an am céanna a bheith ag troid chun cur le seirbhísí agus áiseanna don phobail tuaithe .

Chinn mórlach an phobail go raibh an Ghaeilge agus slánú na gaeilge tábhachtach dóibh. Cuireadh Plean Teanga tomhaiste le chéile agus tá spriocanna réalaíocha leagtha síos sa phlean.

Creideann muid go láidir go mbeidh toradh ar an obair seo ar mhaithe le pobal labhartha na Gaeilge i bpáróiste Acla.

Danielle Nic Eachmharcaigh

Cathaoirleach, Coiste Pleanála Teanga Gaeilg' Acla

2.2 NÓTA BUÍOCHAIS

Gabhairim buíochas le gach duine a chabhraigh linn chun an plean seo a chur le chéile:

- An Coiste Gaeilge atá ag feidhmiú go deonach agus go díograiseach ar son na Gaeilge sa pharóiste agus a chabhraigh linm le fonn agus foighne.
- Pamela Ní Thadhg, Hannah Ní Dhoimhin, Siúbhán Ní Ghrianna, Maireád Ní Oistín agus Bríd Ní Chualáin as Údarás na Gaeltachta a thug comhairle agus tacaíocht agus a chuir dea-shamplaí ó cheantair eile ar fáil
- Gach duine a bhí páirteach sna hagallaimh – na gnólachtaí, na cumainn, na heagraíochtaí, na naíonraí, na scoileanna agus na coláistí, na daltaí, agus na daoine aonaracha.
- Go speisialta, muintir an pharóiste, a líon isteach na ceistneoirí (daoine óga, an pobal, múinteoirí agus tuistí) agus a thug aiseolas saibhir ionraice dúinn, agus a tháinig amach chuig na comhairliucháin poiblí.
- Gach duine/comhairleoir pleánala teanga a scríobh na pleannan atá faofa, toisc gur ullmhaigh siad an bóthar don phlean seo, go mór mór Laoise Ní Dhúda a chur túis leis an obair ar an bplean.

Ba mhaith linn buíochas a ghabháil le Ailbhe Ní Raghnáill as ucht prófáil a dhéanamh ar an bplean.

2.3 AN FHÍS

Is léir ó na foinsí daonáirimh agus an t-aiseolais atá bailithe nach bhfuil an Ghaeilge á labhairt go forleathan sa phobal, ach mar sin féin, go bhfuil Gaeilge láidir sa cheantar, agus fonn láidir í a labhairt. Is é príomhsprioc clár bearta an phlean seo ná an cumas agus an fonn sin a iompú i dtreo gníomh, ionas go mbeidh an Ghaeilge á úsáid go forleathan sa phobal idir óg agus aosta.

Mar sin, is í an fhís ná go bhfuil Gaeilge (d'aon chaighdeán agus ar gach caighdeán) le cloisteáil agus le feiceáil i ngach gnáth réimse den saol (sa phobal, sa saol phoiblí, ag an obair, sa bhaile,

ag an aifreann, sna meáin, sna meáin shóisialta, go sóisialta, le cuairteoirí/turasóirí, sa scoil, sa chlós, ag na himeachtaí agus caitheamh aimsire) agus á úsáid.

I súile an phobail, ciallaíonn an fhís sin:

- a) Go bhfeictear an Ghaeilge mar thaisce a chuireann leis an saol, agus a osclaíonn an doras chuig deiseanna eile sa pharóiste agus taobh amuigh de
- b) Go mbaineann an Ghaeilge leis an saol nua-aimseartha chomh maith leis an aimsir atá thart
- c) Go bhfuil na daoine óga dearfach faoin teanga, agus gníomhach ar a son, á labhairt laistigh ach go mór mór lasmuigh de gheataí na scoile
- d) Go bhfeictear Gaeilg' Acla mar údar bróid agus féiniúlacht, agus go bhfuil sé de dhualgas ar mhuintir an phobail í a choimeád beo agus í a cur chun cinn
- e) Go gcaomhnaítear saibhreas oidhreachta an pharóiste agus an t-eolas atá ag an nglúin is sine, ionas gur féidir í a seachadhadh ó ghlúin go glúin
- f) Go bhfuil nascanna agus caidreamh níos láidre ag muintir an phobail le pobail eile cosúil leo - Albain, Ceanada, Maigh Eo Thuaigh, Gaeltachtaí eile
- g) Go bhfuil gréasán bríomhar de chainteoirí Gaeilge sa pharóiste, ag cur san áireamh daoine ó cheantair iargúlta, agus cuairteoirí, agus na haois ghrúpaí éagsúla
- h) Go bhfuil na hachmhainní agus tacaíochtaí cuí ar fáil go héasca ag gach saghas foghlaimeoir
- i) Go n-úsáidtear níos mó Gaeilge sa bhaile agus go dtógtar níos mó clainne le Ghaeilge
- j) Go labhraíonn na daoine a bhfuil Gaeilge acu í (go bhfuil muinín acu, agus deiseanna, agus an fóclóir cuí)
- k) Go bheanann níos mó iar-mhicléinn agus daoine le clainne óga sa pharóiste, ag tógáil a bpáistí le Gaeilge
- l) Gurb é an fíor-dhátheangachas an phríomhspriorc agus go bhfuil rogha teanga ag muintir na háite i ngach réimse
- m) Gur féidir le muintir an pharóiste teacht le chéile mar pharóiste amháin gan aon idirdhealú idir Acaill Uachtar agus Acaill Íoctar ó thaobh cursaí teanga de.

Mar thacaíocht ar an bhfís sin, mhol an phobal go gcaithfear clár gníomhaíochtaí a chur le chéile sa PTA atá bríomhar, réadúil, leanúnach, idirgníomhach, spraoiúil, nuálach, tarraigteach agus "cool" chun dul chun cinn a dhéanamh i dtreo na físe.

Tá cur síos sonrach in uimhir 10.13 (leathanach 176) ar mhórspriocanna an phlean seo i dtreo na físe thuasluaite.

3 ACHOIMRE FHEIDHMEACH

Mar pháirt de Acht na Gaeltachta 2012, tugadh deis agus cuireadh do phobal na Gaeltachta plean teanga a chur le chéile chun an teanga a chothú agus a neartú ina bpobail féin, agus chun go n-aitheofear an ceantar mar cheantar aitheanta Gaeltachta.

Is é Údarás na Gaeltachta atá freagrach as an bpróiséas pleanála teanga agus leagadh síos treoirlínte chun plean a chur le chéile, ag tosú leis an réamhthaighde agus ag dul ar aghaidh go dtí an taighde páirce chun meon, cumas, agus nósmhaireacht an phobal a mheasú, agus faoi dheireadh, bearta a shocrú chun fíos teanga an phobail a bhaint amach.

Is é ceann de dhualgais Coiste Gaeilge Acla an phróiséas pleanála teanga seo a chur ar bun i bparóiste Acla agus í a stiúradh. Clúdaíonn an paróiste ceithre toghroinn – Acaill, Dumha Éige, An Corrán agus Sliabh Mór, agus cé nach bhfuil toghroinn Shliabh Mór sa limistéar pleanála teanga ofigiúil, fuarthas aontú ó ionadaithe sa RCOG go bhféadfaí an plean seo a chur le chéile don pharóiste iomlán.

Cuireadh túis leis an obair pleanála, agus ceapadh Fionnuala Holohan mar chomhordaitheoir pleanála teanga chun an plean a chur le chéile.

Leirítear thíos na torthaí is suntasaí:

- De réir daonáireamh 2016, cé gur mhaígh 60% de dhaonra an pharóiste go raibh cumas labhartha Gaeilge acu, ní labhraíonn ach 20% dóibh an teanga go laethúil, agus ní labhraíonn ach 7% acu an teanga go laethúil taobh amuigh den chóras oideachais. Tá na céatadáin seo ag titim daonáireamh ar dhaonáireamh, agus níos tréine i gceantair áirithe sa pharóiste ná i gcinn eile.
- Tá an lámh in uachtar ag an mBéarla sna siopaí, sna gnólachtaí agus i measc anóige.
- Is Gaeltacht de chatagóir C é an pharóiste ina iomlán, agus na ceantair leis (labhraíonn níos lú ná 44% den daonra Gaeilge go laethúil)
- Thaispeáin an suirbhé pobail (agus suirbhéanna eile ar tugadh fúthu roimhe seo) go raibh meon an-dearfach i leith na Gaeilge sa pharóiste, agus go raibh bród faoi leith ag baint le Gaeilg' Acla. Feictear meon dearfach i measc an óige freisin ach ní chomh láidir. Nuair nach gcloiseann siad an teanga á labhairt sa phobal, ní fheiceann said an tábhacht céanna ag baint leis.

- Tá an pobal an-bhuardha faoi céard atá i ndán don pharóiste sa todhchaí. Feiceann said go bhfuil an daonra ag dul in aois, nach bhfuil deiseanna fostáiochta ann, go bhfuil na daoine óga ag imeacht, go bhfuil líon na bpáistí ag titim i gcónaí, agus go bhfuil daonra an pharóiste ag cwlú. Tháinig na himní seo aníos go minic le linn an togra, agus is léir gur an-chúis imní é maireachtáil an phobail féin i measc muintir na háite. Caithfidh an pleán teanga tabhairt faoi na dúshláin céanna i mbealach éigin.

Is sa bhearna idir cumas agus cleachtas atá an deis. Is dúshlán é an bearna sin a dhúnadh agus labhaint na Gaeilge a bheith mar rud nádúrtha arís. Caithfear iarrachtaí láidre, leanúnacha, cróga a chur i bhfeidhm fad atá an pleán ar bun. Caithfear suim agus muinín an phobail a choimeád beo chun dul chun cinn a dhéanamh i dtreo na físe teanga agus mar ullmhúchán do na pleannanna teanga nua a chuirfear le chéile sa todhchaí.

Cuimsítéar sa bpleán seo 45 beart a fhéachann leis an nGaeilge a chur chun cinn mar theanga phobail i bParóiste Acla, agus iad roinnt de réir na réimsí seo a leanas:

- struchtúr feidhmithe an phlean (3 bheart),
- an córas oideachais (7 mbeart),
- seirbhísí cúram leanaí, réamhscolaíochta agus tacaíochta teaghlaigh (4 bheart),
- seirbhísí don aos óg agus d'aoisghrúpaí eile (4 bheart),
- deiseanna foghlama lasmuigh den chóras oideachais (6 mbeart),
- an earnáil ghnó, eagraíochtaí pobail agus comharchumainn (4 bheart),
- na meáin chumarsáide (dhá bheart),
- seirbhísí poiblí (4 bheart),
- pleánail agus forbairt fhisiceach (beart amháin),
- seirbhísí sóisialta agus caithimh aimsire (3 bheart), agus
- staid na Gaeilge sa limistéar (7 mbeart).

4 CÚLRA AN PHRÓISIS PLEANÁLA TEANGA

4.1 COMHTHÉACS NA STRAITÉISE 20 BLIAIN DON GHAEILGE

Foilsíodh an Straitéis 20 Bliain don Ghaeilge 2010-2030 i mí na Nollag 2010, mar thoradh ar phróiseas comhairliúcháin agus taighde, agus ceachtanna ón dea-chleachtas idirnáisiúnta chomh maith (RCOG, 2015a).

Is í príomhsprioc na straitéise ná úsáid na Gaeilge mar theanga pobail a mhéadú. Go háirithe líon na ndaoine le heolas ar an nGaeilge a mhéadú ó 1.66 milliún go 2 mhilliún, agus líon na ndaoine a labhraíonn Gaeilge taobh amuigh den chóras oideachais a ardú ó 83,000 go 250,000. Tá sé mar sprioc líon na gcainteoirí sa Ghaeltacht a ardú faoi 25%..

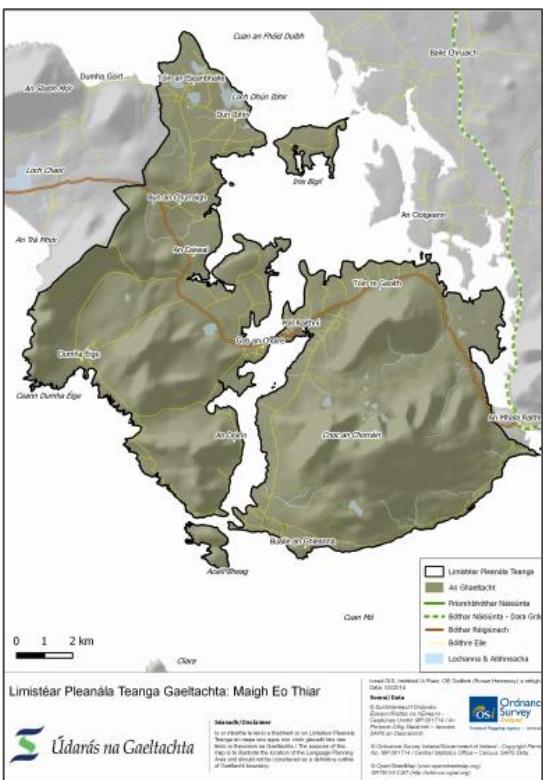
Aithníonn an straitéis go bhfuil fíorghá leis an seachadadh teanga ó ghúin go glúin a chothú agus a neartú, chomh maith leis na hiarrachtaí a dhéantar sa chóras oideachais.

Díríonn an straitéis ar naoi réimsí gnímh, an Ghaeltacht ina measc mar réimse faoi leith. Léirítéar sa straitéis go gcaithfear tacaíocht speisialta a thabhairt don Ghaeltacht, go mór mór maidir le tógáil clainne le Gaeilge, agus le hiarracht líon na gcainteoirí laethiúla a mhéadú ann. Tugadh stádas reachtúil in Acht na Gaeltachta 2012 do shainmhíniú “An Ghaeltacht”, atá bunaitheanois feasta ar chritéir teanga, chomh maith le feidhm reachtúil don phróiseas pleanála teanga (RCOG, 2015b, 2015c).

D’fhoilsigh an RCOG plean gníomhaíochta chúig bliana don tréimhse 2018-2022 chun tacaíocht níos láidre a thabhairt d’aidhmeanna agus feidhmiú na straitéise (RCOG, 2018b).

4.2 COMHTHÉACS ACHT NA GAELTACHTA 2012

Mar a luitear thus, tugann Acht na Gaeltachta 2012 feidhm reachtúil don phróiseas pleanála teanga atá agus a bheidh ar siúl ag leibhéal an phobail sna ceantair a ainmnítear faoin Acht mar Limistéir Pleanála Teanga Ghaeltachta (LPT), mar Bhailte Seirbhísé Gaeltachta, nó mar Lónraí Gaeilge.

Faomhann an RCOG na pleananna teanga, agus déanfaidh an Roinn athbhreithniú ar fheidhmiú na bpleananna le linn na tréimhse feidhmithe.

Tugann an Acht feidhm reachtúil do Údarás na Gaeltachta maidir le cur i bhfeidhm na Straitéis 20 Bliain don Ghaeilge 2010-2030 sa Ghaeltacht.

Tá na critéir teanga atá leagtha amach san Acht lárnach sa phróiseas pleanala teanga, ó thús go deireadh.

Aithnítear 26 Limistéar Pleanála Teanga san Acht. Clúdaíonn LPT Maigh Eo Thiar toghranna Acaill, An Corráin agus Dumha Éige, mar a léirítear sa léarscáil seo ar chlé (RCOG, 2015e).

LÉARÁID 1: AN LIMISTÉAR PLEANÁLA TEANGA

D'aontaigh an RCOG go bhféadfaí bunús réiteach

agus feidhme an phlean teanga a thógáil ar an cheantar nádúrtha tíreolaíoch, teangeolaíoch agus pleánala seachas a bheith srianta don Limistéar Pleanála Teanga amháin. 'Sé sin, paróiste Acla ina iomláin, agus an chuid sin den oiléán nach bhfuil sa Ghaeltacht,, fad is:

- Go mbeadh sé soiléir sa phlean a chuirtear faoi bhráid na Roinne cén chuid de a bhaineann go sonrach leis Limistéar Pleanála Teanga Mhaigh Eo Thiar agus cén chuid de na bhaineann leis an cheantar nach Gaeltacht é.
 - Gur ar an ceantar oifigiúil Gaeltachta a bheadh an plean dírithe go príomha
 - Go mbainfear úsáid as na foinsí tacaíochta atá ar fáil taobh amuigh den Ghaeltacht nuair is féidir agus nach dtitfidh aon chostas breise ar an REOGRTG nó an tÚdarás ar an obair a bhaineann leis an chuid den LPT atá lonnaithe taobh amuigh den Ghaeltacht.
 - Go rachadh CFAA i gcomhairle le áisínteachtaí Stáit éagsúla le linn an phróisis comhairliúcháin chun a dtacaíochtaí maoinithe a éileamh don phlean fad téarmach de réir mar a bheidh na míreanna éagsúla á n-aontú. (Nic Grianna, 2017; Aguisín A).

Tugfar paróiste Acla ar an limistéar breisithe pleanála seo as seo amach sa phlean.

5 SONRAÍ NA CEANNEAGRAÍOCHTA

5.1 AN CEANNEAGRAÍOCHT

Nuair a leagadh amach teorainn na Gaeltachta, rinneadh cinneadh an taobh thiar den oiléain a fhágáil amach as an nGaeltacht, cinneadh a chruthaíonn deacrachtaí go leor. Tá teacht ag coistí, grúpaí agus daoine aonaracha ar thacaíochtaí ó Roinn na Gaeltachta agus Údarás na Gaeltacha i leath amháin den oiléan agus gan aon chuidiú ar fáil óna heagrais sin don leath eile.

B'as an deighilt sin idir Gaeltacht agus Galltacht a spreagadh daoine chun gnímh Fágadh an taobh thiar den oiléan ar láir nuair a tháinig an scéim LEADER 1 i réim, faoi stiúir Mheitheal Forbartha na Gaeltachta, agus gan aon cheo don mhuintir thiar. Ina dhiaidh sin, tháinig coiste le chéile, ionadaíoch ar na bailte fearainn uilig sa pharóiste, faoi scáth Choiste Forbartha Acla, agus is as sin a tháinig eagraíocht an lae inniu, Comhlacht Forbartha Áitiúil Acla (CFÁA), i 2000.

Tá stadús carthanachta ag an gComhlacht anois.

5.1.1 BORD STIÚRTHA AN CHOMHLACHTA

Ag cruinniú chinn bliana, toghtar an coiste ón bpobal.

Bord Stiúrtha 2020	
Cathaoirleach	Padraig Mac Giollabháin
Cisteoir	Kenny Ó Díoraigh
Rúnaí	Damian Mac Giollabháin Irene Uí Ghiallatháin Tomás Mac Seáin Tomás Mac Conmara Nora Uí Ghallógligh Carol Ann Mhic an Ultaigh Majella Uí Ghallachobhair
Baill eile den choiste	Ciarán Mac Suibhne Tomás Mac Pháidín Ciarán Ó Gionntaigh Máirtín Ó Raghdhaigh Éamon Mac an Rí
Príomhfheidhmeannach	Tarlach Ó Duibhir
Oifigeach Cultúir agus Teanga	Máire Aingeal Mhic Lochlainn
Riarthóir Oifige	Keith Ó Maolagáin

Is é an aidhm atá ag an gComhlacht, go ginearálta, ná forbairt a dhéanamh ar shaol eacnamaíochta, sóisialta agus cultúrtha an pharóiste.

Bíonn cruinnithe rialta ag an gcomhlacht, ar a laghad ocht n-uaire sa bhliain. Faigheann an Comhlacht deontas reachtala in aghaidh na bliana a chuireann ar chumas CFÁA príomhfheidhmeannach lánaimseartha, Oifigeach Cultúir agus Teanga páirtaimseartha agus Riarthóir Oifige páirtaimseartha a fhostú.

5.1.2 CUR CHUN CINN NA GAEILGE

Is é CFÁA an Ceanneagraíocht atá freagrach as an bplean Gaeilge a réiteach don pharóiste. Ceapadh fo-choiste, an Coiste Gaeilge, chun an plean teanga seacht mbliana a réiteach don pharóiste.

Tugann Coiste na Gaeilge tacaíocht do choistí, do ghrúpaí agus do ghnóanna atá ag cur chun cinn na Gaeilge i bparóiste Acla. Eagraítéar ranganna Gaeilge don phobal. D'eisigh an Coiste dlúth diosca le logainmneacha na háite.

5.2 AN COISTE GAEILGE

Léirítéar thíos oifigí agus baill den gCoiste Gaeilge, fo-choiste den CFÁA a chuireadh ar an saol chun an plean teanga seacht mbliana a réiteach don pharóiste.

DANIELLE NIC EACHMHARCAIGH: CATHAOIREACH Ó 2017-2018

Is múinteoir Gaeilge í Danielle i gColáiste Pobail Acla. Tá an-suim ag Danielle sa Ghaeilge agus cothaíonn sí grá agus meas sa teanga i measc an ndaltaí. Is í Danielle an comhordaitheoir ar an gCoiste Gaelbhratach sa scoil. I 2018 bronnadh an chéad Gaelbhratach ar an scoil.

IRENE UÍ GHİALLATHÁİN : CATHAOIRLEACH Ó 2018 GO 2019

Is múinteoir Bunscoile í Irene Uí Ghiallatháin. Tá sí ina príomhoide ar SN Dhúmhá Acha. Is í Irene an Rúnaí ar Scoil Acla. Tá clú agus cáil ar Scoil Acla mar cheann de na scoileanna samhraidh ceoil agus cultúir is cáiliúla sa tír. Seinneann Irene le banna píob Dumha Cinn Áille. Is stiúrthóir í Irene ar bhord Comhlacht Forbartha Áitiúil Acla.

MÉADHBHA SEOIGHTHE

Is múinteoir Bunscoile í Méadhbha i SN Thóin 're Gaoith. Tá an-taithí ag Méadhbha san earnáil oideachais ó thaobh cúrsaí pleanála teanga agus ó thaobh cúrsaí pobail go ginearálta. Tá an-eolas ag Méadhbha ar chúrsaí ceoil agus oidhreacht Acla. Tá SN Thóin 're Gaoith ag glacadh páirt sa Scéim Aitheantais Scoileanna Gaeltachta.

MÍCHEÁL SEOIGHTHE: CISTEOIR

Tá Mícheál fostaithe mar chuntóir teanga sna scoileanna náisiúnta sa pharóiste. Déanann sé Corp Oideachais trí Ghaeilge leis na ranganna go léir. Tá ard-mheas ag na páistí ar Mhícheál. Freastlaíonn sé ar trí scoil Gaeltachta faoi scéim Muintearas ach i ngeall ar an méid sin meas ar obair Mhíchíl agus an leas ó thaobh na Gaeilge de, tá socrú déanta leis ag na ceithre scoil eile teacht isteach chun an obair chéanna a dhéanamh leo.

ÁINE UÍ MHAOLFHBHAIL

Tá Áine fostaithe mar Oifigeach Leasa Poiblí go háitiúil in Acaill. Tá an-suim ag Áine sa Ghaeilge. Tá dioplómaí agus cailliochtaí gairmiúla bainte amach aici sa Ghaeilge. Bhí sí ina ball den choiste a chur an dá phlean Gaeilge le chéile i 2003 agus 2008.

DAMIAN MAC GIOLLABHÁIN

Is é Damian an Rúnaí ar Chomhlacht Forbartha Aitiúil Acla. Tá sé ina phríomhoide ar SN Bhun a' Chorraigh. Tá SN Bhun a' Chorraigh ag glacadh páirt sa Scéim Aitheantais Scoileanna Gaeltachta. Is Rúnaí é ar chraobh áitiúil de Chumann Múinteoirí Éireann. Tá an-taithí ag Damian ag pleanáil agus ag eagrú imeachtaí agus feachtas.

ÁINE NÍ FHEARRAIGH

Is í Áine an Rúnaí ar Bhord na n-Óg Acla agus is í an tOifigeach Scór ar C.L.G Acla. Tá an-obair idir láimhe ag Áine ó thaobh ceol, amhránaíocht agus drámaíocht a chur chun cinn i measc na ndaoine óga. Is Múinteoir Oideachais Speisialta í atá lonnaithe i SN Dhúmha Acha.

MAJELLA UÍ GHALLACHOBHAIR : RÚNAÍ : OIFIGEACH CAIDREAMH POIBLÍ

Is Cathaoirleach í Majella ar Mhuintir a' Chorrain Teo le trí bliana anuas agus tá sí ina leas-Chathaoirleach ar Chomhlacht Forbartha Áitiúil Acla. Bhí Majella ina ball ar na coistí a réitigh na pleananna Gaeilge i 2003 agus i 2008. Is múinteoir bunscoile í i SN Dhumha Acha.

COMHAIRLEOIRÍ TACAÍOCHTA

Catherine Ní Nia, Séamus Mac Connara, Mártán Ó Mongáin, Tomás Mac Seáin, Áine Ní Ghiollabháin, Pádraig Mac Giollabháin, Tarlach Ó Duibhir, Bernadette Ní Chonnacháin.

FOIREANN TACAÍOCHTA

Máire Aingeal Mhic Lochlainn: Oifigeach na Gaeilge. Ta Máire fostaithe go páirtaimseartha ag Comhlacht Forbartha Áitiúil Acla. Eagraíonn Máire ranganna Gaeilge sa pharóiste. Tugann Máire Aingeal tacaíocht riarcháin don choiste agus don Comhairleoir Pleanála Teanga, Fionnualla Ní Uallacháin.

James Mac Connara: Riarathóir Oifige. Tá James fostaithe ar scéim fostálochta pobail. Tugann James tacaíocht riarcháin don choiste agus don Comhairleoir Pleanála Teanga, Fionnualla Ní Uallacháin.

Breda Ní Phiotáin: Riarathóir Airgeadais. Cuidíonn Breda le Máire Aingeal Mhic Lochlainn agus leis an gCisteoir Mícheál Seoighthe ó thaobh íocaíochtaí a dhéanamh agus na cuntais a thaifeadadh.

Is feidir teagmháil a dhéanamh leis an gcoiste ar a ríomhphost (pleangaeilgacla@gmail.com) nó ar an nguthán ar 09843492.

5.3 ACHOIMRE AR NA PLEANANNA ROIMHE SEO

D'fhoilsigh Coiste na Gaeilge Comhlacht Forbartha Áitiúil Acla dhá phlean teanga, roimhe seo. Cuireadh an dá phlean le chéile le tacaíocht ó Phamela Ní Thaidhg ó Údarás na Gaeltachta, Patricia Ní Chonghaile a bhí ag obair do Ghlór na nGael, agus Peigí Ryder a bhí fostaithe mar Oifigeach Forbartha ag CFÁA ag an am.

5.3.1 PLEAN GAEILGE DO CHEANTAR ACLA 2004-2007

Bhí fhios ag an gcoiste go raibh gá le stádas Gaeltachta Acaill a chaomhnú agus labhaint na Gaeilge a neartú sa cheantar. D'aithnígh siad go raibh gá le straitéisí idirghabhála a chur i bhfeidhm a bhí ag diriú ar chainteoirí agus ar lag-chainteoirí toilteanach araon. Cuireadh in iúl freisin gurb é paróiste Acla ina ionmlán an ceantar feidhme, cé nach raibh Sliabh Mór sa Ghaeltacht ofigiúil.

Ba í príomhfhís an phlean ná “go mbeidh méadú ar úsáid na Gaeilge in Acaill, go mbeidh an teanga feiceálach idir labhairt agus scríobh agus go mbeidh deis níos fearr ag Acaill stádas Gaeltachta a choinneáil agus a leathnú amach sa todhchaí”. Socraíodh ar phlean idirghabhála trí bliana ar fhad, ag diriú ar thrí phríomhsprior:

1. Úsáid na Gaeilge mar teanga labhartha a neartú
2. An saibhreas cultúrtha a chothú agus a chaomhnú
3. Íomha níos Gaelaí a chruthú sa cheantar

Dhírig na bearta ar iarrachtaí a bhain leis an óige, leis an oideachas, leis an eaglais, le gnólachtaí, leis an saol sóisialta, le scileanna Gaeilge, le comharthaí Gaeilge sa phobal agus le tograí áirithe eile, agus cuireadh leis na hiarrachtaí ar bhonn leanúnach gach bliain sa phlean.

Mar thoradh ar an phlean seo, cuireadh Club Óige Acla ar bun, tosaíodh ranganna Gaeilge do na páistí dara leibhéal, agus ranganna ceoil urlise do pháistí go ginearálta, agus cuireadh campáí samhraidh do phaistí agus scéimeanna eile ar bun. Osclaíodh an tlonad Seirbhísí Teanga in oifigí an tUdarás i nGob a Ghoire. Reachtáladh ócайдí shóisialta i rith na bliana. Cuireadh ranganna Gaeilge ar bun do gach leibhéal cainteoir agus cuireadh níos mó Gaeilge san Aifrinn. Ghlac níos mó gnólachtaí le comharthaí dhátheangacha. Tógadh comharthaí sráide cloiche as Gaeilge sna bailte beaga. Cuireadh isteach ar chomórtais cosúil le Baile Beo, Gníomh don Ghaeltacht, Glór na nGael, agus thángathar sa chéad áit go minic.

Aithníodh nach raibh an dóthain suim in Aifrinn rialta lán-ghaelach, agus chinn orthu craobh de Chomhluadar a bhunú, siúlódí trí Ghaeilge a shocrú, agus níos mó gnólachtaí a mhuscailt i dtreo na comharthaí dhátheangacha.

5.3.2 PLEAN GAEILGE 2008-2011

Rinneadh athbhreithniú ar thorthaí an phlean 2004-2007, agus bheartaigh an coiste stádas na Gaeilge sa cheantar a mheasú mar chuid den phlean nua – sé sin le rá, meoin, tuairimí agus moltaí an phobail i leith na Gaeilge. Dhírig siad ar mhúinteoirí, an lucht gnó, daoine óga, daoine aonaracha sa phobal, tuismitheoirí agus cúpla grúpa eile.

Leirítear thíos na príomhthorthaí a tháinig as suirbhé cuimsitheach a cuireadh ar mhuintir na háite i 2010 (Achill Link, 2012). D’fheagair 913 de mhuintir an pharóiste an suirbhé agus:

- Mhaígh 82% acu go raibh Gaeilge acu
- Dúirt 66% dóibh go raibh suim acu Gaeilge a labhairt níos minicí
- Labhair 14-23% acu Gaeilge go laethúil, an chuid is mó de sa bhaile
- Ba mhaith le 77% acu go mbeadh an paróiste uilig faoi bhrat amháin Gaeltachta
- Bhí 70% acu os cionn 45 bliain d'aois

Cé go raibh meon dearfach sa phobal i leith na Gaeilge, ba léir ó na torthaí go raibh dushlán mór rompu chun an Ghaeilge a thabhairt ar ais mar theanga labhartha i ngnáthshaol an cheantair.

Bailíodh go leor moltaí agus tuairimí ón tsuirbhé agus shocraigh an coiste ar na príomhspriocanna seo don phlean úr:

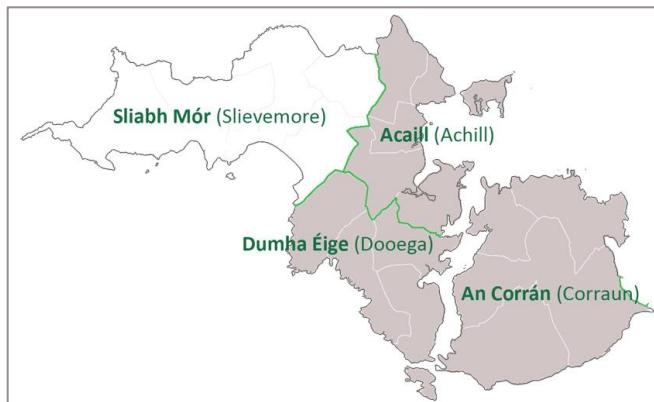
1. Forbairt a dhéanamh sna réimsí a leanas: an óige, an lucht gnó, daoine aonaracha, tuismitheoirí, agus an t-oideachas
2. An saibhreas cultúrtha a chothú agus a chaomhnú
3. Íomhá níos Gaelaí a chruthú sa cheantar
4. An Ghaeilge a chur chun cinn i ngach gné den saol
5. Cultúr agus oidhreacht na háite a chaomhnú do na glúnta amach sa todhchaí

Aithníodh go raibh gá dul i gcomhairle leis na páirtithe leasmhara uilig – ó mhuintir na háite go dtí na heagraíochtaí réigiúnacha agus naisiúnta - chun pleán gnímh cuí a chur le chéile. Tosaíodh ar an gcomhairliúchán sin sa chéad bhliain den phlean.

6 LÉARGAS AR AN PHARÓISTE

6.1 TOPAGRAFAÍOCHT GINEARÁLTA

Is ea paróiste Acla ceantar feidhme an phlean seo – sé sin le rá, ceantair oiléán Acla (Sliabh Mór, Acaill agus Dumha Éige) agus An Corrán, leithinis ón mórhír. Aithnítear Acaill, Dumha Éige agus

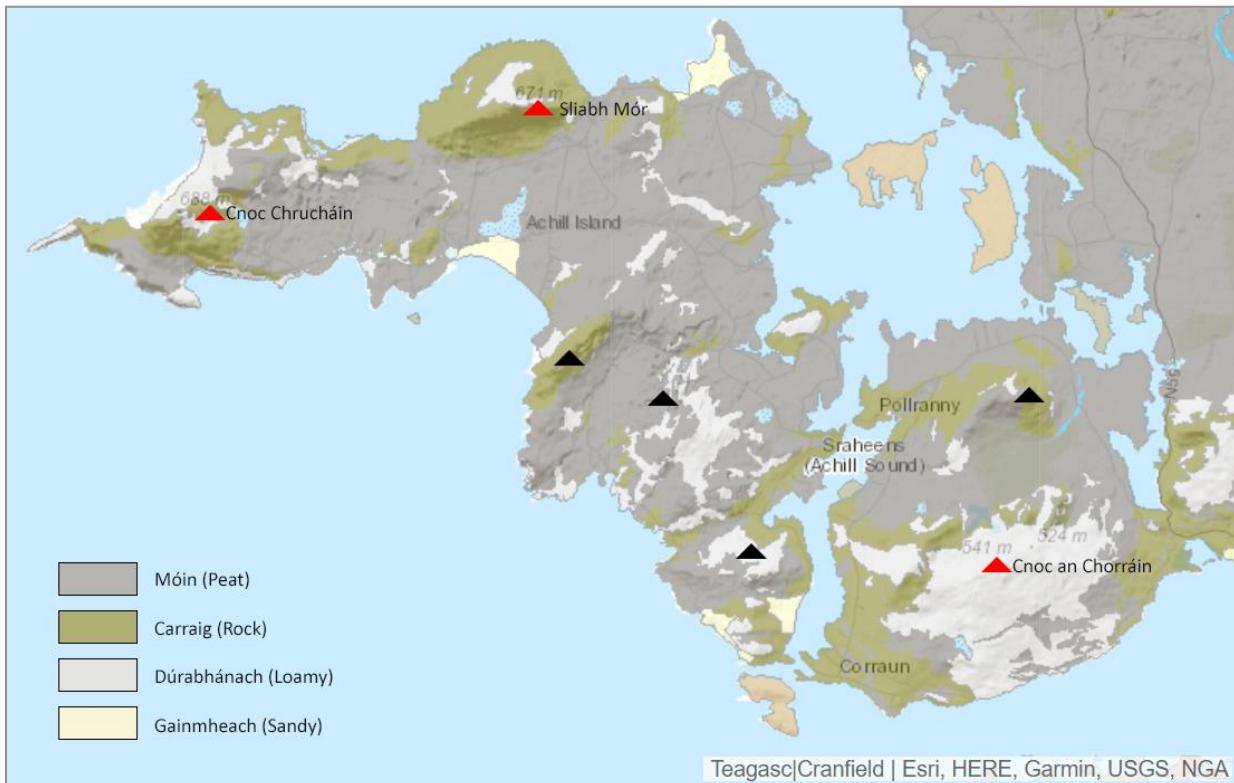
LÉARÁID 2: LIMISTÉAR PLEANÁLA TEANGA MAIGH EO THIAR (GIS, 2016)

An Corrán le chéile mar limistéar pleanála teanga ar a dtugtar LPT Mhaigh Eo Thiar.

Tá an paróiste 224 km^2 ar mhéid. Is é An Corrán an ceantar is mó (33%), agus ansin Sliabh Mór (32%), Dumha Éige (19%) agus Acaill (16%) (AIRO, 2016a).

Mar a fheictear sa léaráid thíos, tá formhór de thalamh an pharóiste tógtha suas le

portaigh, cnoic, talamh féarach, tránná, agus cóstaí cois fharraighe.

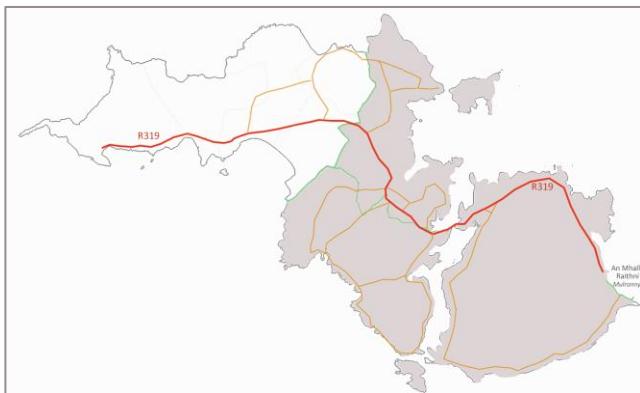
Teagasc|Cranfield | Esri, HERE, Garmin, USGS, NGA

LÉARÁID 3: CRÉ AGUS TOIPEOLAÍOCHT AN PHARÓISTE (TEAGASC, 2014)

Is iad Sliabh Mór (672m), Cnoc an Chorráin (524m) agus na hailltreacha farraige ar chúl Cnoc Chrucháin (668m) na háiteanna is airde sa pharóiste agus is léir gur áit droimneach é an paróiste ar fad, le pácaí d'áiteanna cónaithe.

Tá dhá príomhlonnaíocht sa pharóiste agus iad araon suite cois farraige – Caol-Dumha Acha i Sliabh Mór, agus Gob a' Choire i gceantar Dumha Éige.

Ritheann an R319, príomhbhóthar an pharóiste, isteach ó bhaile An Mhalla Raithní agus siar

LÉARÁID 4: PRÍOMHBHÓITHRE AN PHARÓISTE (DATA.GOV, 2018)

trasna an pharóiste, tríd na príomhlonnaíochtaí, chomh fada leis an gCaoim in iarthar an oileáin. Ritheann bóithre beaga eile ó bhaile go baile timpeall na cnoic agus cois farraige. Ceanglaíonn Droichead Micheál Dáibhéid an t-oileán leis An Corrán ag baile Gob a' Choire. Tá roinnt oileán bheaga thart ar an gcósta ach níl

conáí ach ar Inis Bigil ar an taobh thoir thuaidh den pharóiste. Ritheann bád farantóireachta idir Dún Íbhir i gceantar Acaill agus Inis Bigil, agus idir Inis Bigil agus Baile an Chruaich ar an mórhír.

Tá seirbhís farantóireacht go dtí Oileán Cláir le fáil ón gCéibh Bheag sa gCloch Mhóir in íochtar Dumha Éige.

Ritheann Slí an Atlantaigh Fhiáin timpeall agus tríd an pharóiste, le seacht cinn dá gcuid suíomhanna fionnachtana – Trá Dhumha Goirt, Inis Bigil, Trá Chaoil ó thuaidh, agus Cuan na hAisléime, An Chéibh Bheag, Amharc na Armáide Spáinnise, agus an Dumhach Bheag ó dheas (Slí an tAtlantaigh Fhiáin, 2018). Tá CFÁA ag déanamh stocaireacht ar Phointe Fionnachtana Cuan na Coime le FÁILTE IRELAND agus Comhairle Contae Mhaigh Eo.

Is é an “Colony” i mbaile fearainn Dumha Ghoirt ceann de na láithreacha stairiúla is cáiliúla sa pharóiste – áit a tógadh séipéal, scoil, clóphreas agus institiúd diagachta. Feictear An Baile Tréigthe ag bun chnoc an tSléibhe Mhóir, áit ina bhfuil thart ar 80 tithe a tréigeadh nuair a bhog uintir an bhaile cois farraige. Tá dúnta sléibhe le feiceáil thart ar an bparóiste, agus tá caisleán Chill Dmahnait, ón 15ú aois, le feiceáil in íochtar ceantar Dumha Éige. Tá tobar naofa, ionnaíocht crannóg agus tuama megiliteach le fáil sa pharóiste chomh maith.

Tá ceangail láidir ag muintir an pharóiste le hAlbain, toisc gur is ann a chuaigh siad ag obair ag piocadh fataí chun airgead a bhailíú dá gclann sa bhaile, san aimsir atá thart. Bhí nós láidir ag fir an cheantair imeacht ag obair go Sasana nó go hAlbain agus a gclann a bheith fágtha sa bhaile. Tá an seachas faoi mhuintir Acla a chuaigh go hAlbain mar “tattiehokers” ar eolas go forleathan agus an tragóid a tharla do dheichniúr acu a dódh ina mbeatha in Kirkintilloch i 1937.

6.2 NA CEANTAIR BEAGA

Is ea ‘an ceantar beag’ an limistéar tíreolaíochta is lú ar a thiomsaítéar staitisticí daonáirimh, agus dé réir sin, baintear an-úsáid astu sa phlean seo chun cur síos sonrach a dhéanamh ar an bparóiste ina hiomlán.

De réir sainmhíniú an CSO, bíonn idir 80 agus 120 tithe i ngach aon ceantar beag de ghnáth. Déantar cónascadh eatarthu nuair a eíríonn siad ró-bheag, agus déantar cinn nua nuair a thagann méid ró-mhór orthu. Ó am go ham, déantar athrú ar a dteorainn freisin (CSO, 2016a; 2016b).

Is iondúil go mbíonn ceangail díreach idir teorann ceantair beag agus teorann baile fearainn atá ann cheana féin san áit. Tá tábla de na ceantair beaga agus na bailte fearainn i bparóiste Acla le fáil in Aguisín B. Tá na príomhbhailte fearainn le feiceáil thios i Léaráid 5.

LÉÁRID 5: PRÍOMHBHAILTE FEARAINN PHARÓISTE ACLA (POS, 2018C; POBAL, 2018)

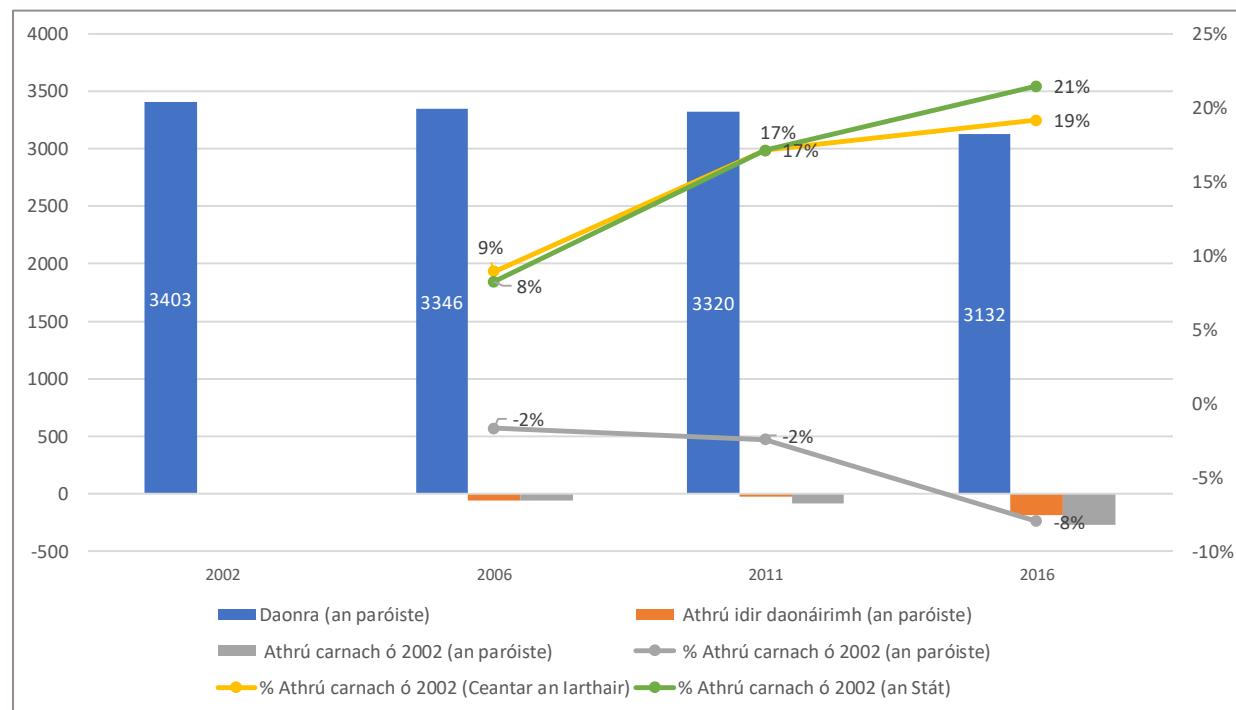
Usáidfear litir tagartha an cheantair beag agus ainm an bhaile fearainn araon sna staitisticí a leagfar amach sa phlean seo.

Sa chás go bhfuil an ainm céanna ar toghroinn agus ar baile fearainn – mar shampla Dumha Éige agus Sliabh Mór – cuirfear in iúil sa téacs cén ceann atá i gceist.

6.3 DAONRA

6.3.1 LÍON NA NDAOINE SA PHARÓISTE

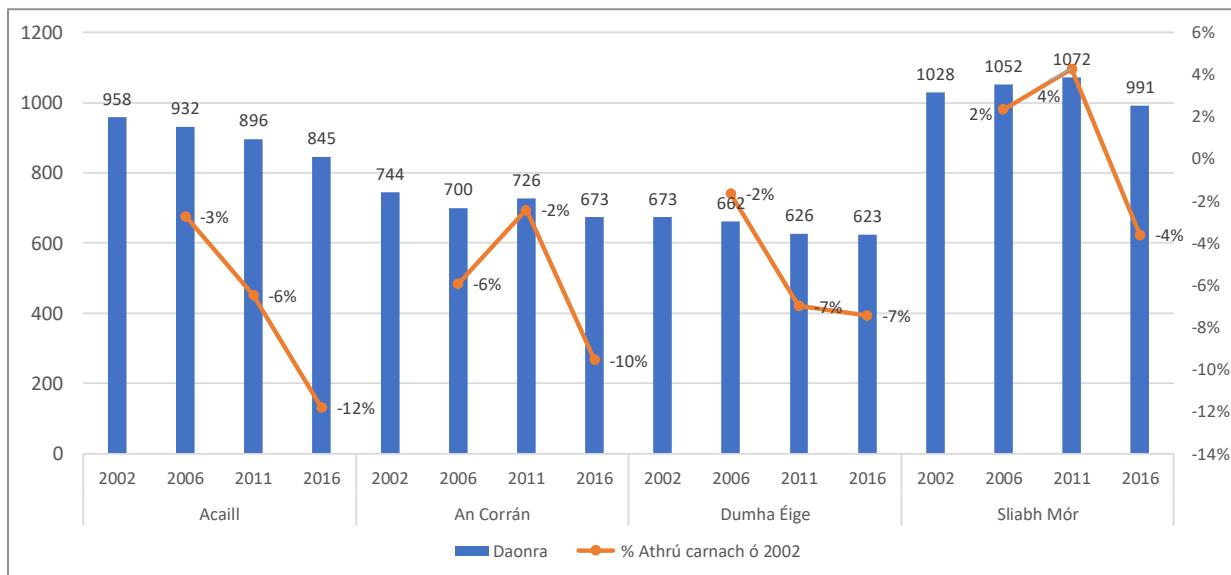
De réir daonáireamh 2016, bhí cónaí ar 3,132 daoine sa pharóiste (CSO, 2016c). Bhí 845 (27%) acu ina gcónaí in Acaill, 673 (21%) ins An Corrán, 623 (20%) i nDumha Éige, agus 991 (32%) i Sliabh Mór. Ó 2002 amach, tháinig laghdú 8% ar dhaonra an pharóiste, ach fad a bhí daonra an pharóiste ag titim, bhí daonra Ceantar an Iarthair¹ agus an Stáit ag méadú go tréan. Tháinig méid 21% ar dhaonra an Stáit, agus 19% ar dhaonra Cheantar an Iarthair ar feadh na tréimhse chéanna (Léaráid 6).

LÉÁRÁID 6: DAONRA AN PHARÓISTE 2002-2016 (AIRO, 2016B; CSO 2006,2011,2016C)

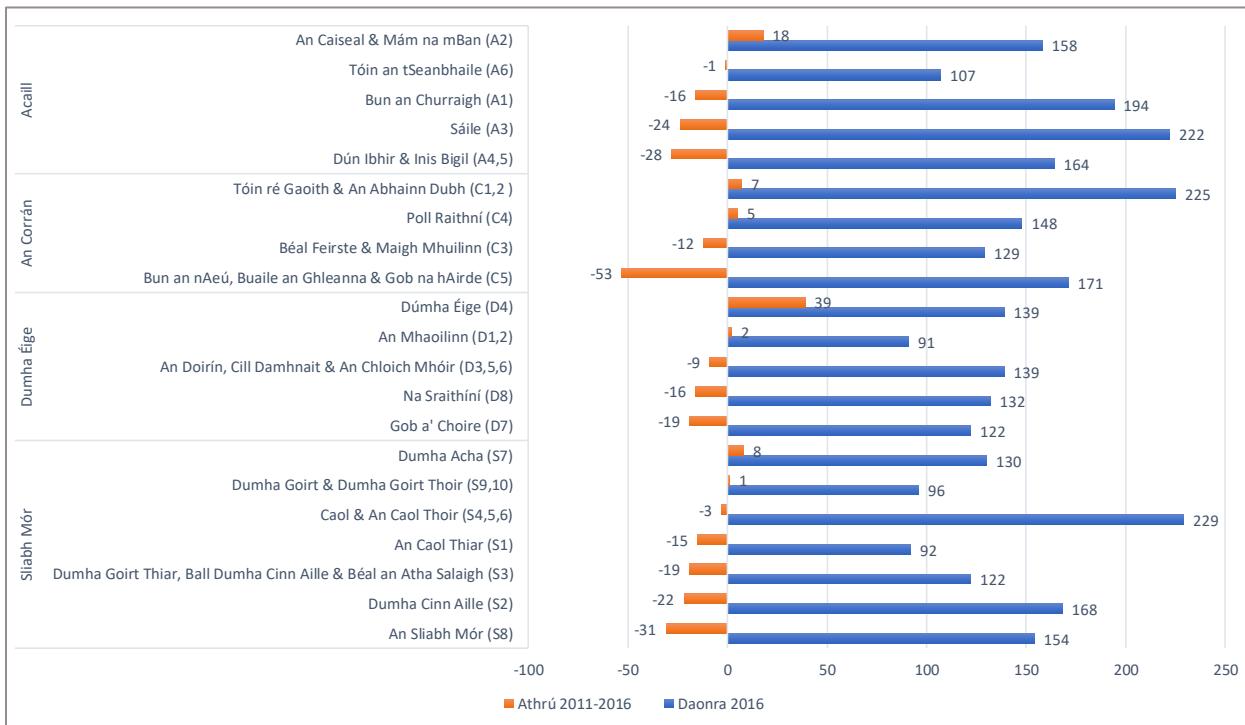
¹ Is iad Gaillimh, Maigh Eo agus Ros Comáin na contae i gCeantar an Iarthair, de réir sainmhíniú NUTS3 (CSO, 2014)

Tháinig laghdú suntasach idir 2011 agus 2016 le laghdú 188 duine sa pharóiste ina hiomlán. Sin thart ar 70% an laghdú uilig ó 2002, leis an laghdú is mó ag tarlú i Sliabh Mór, Acaill agus An Corrán (Léaráid 7).

LÉÁRÁID 7: DAONRA NA TOGHRANNA 2002 – 2016 (AIRO, 2016B; CSO 2006,2011,2016C)

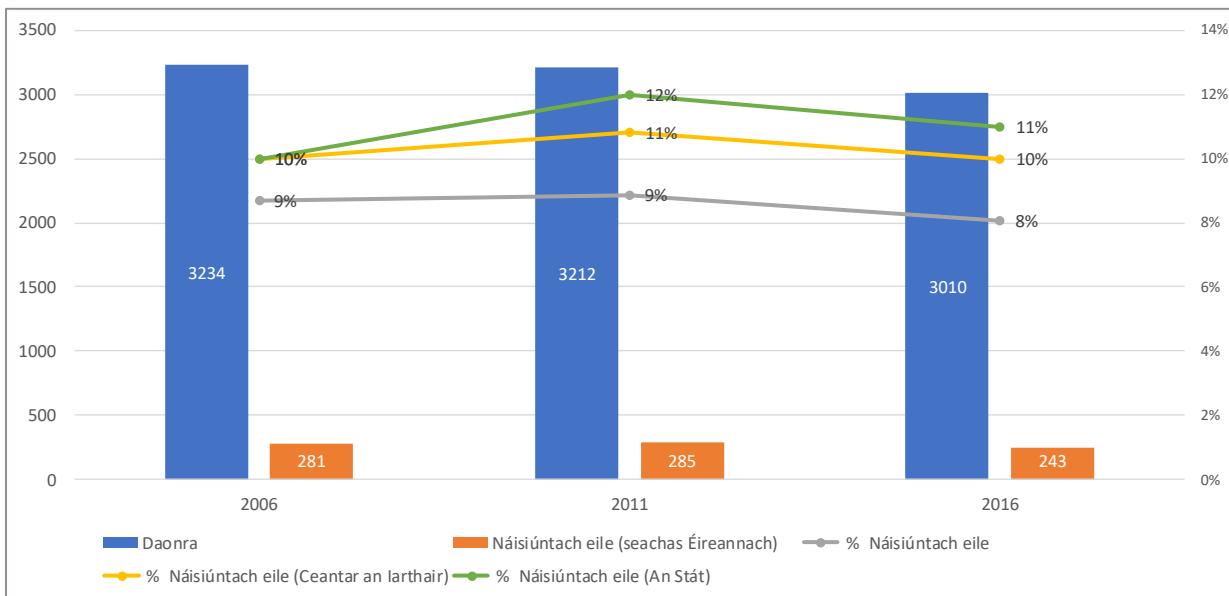
Léirítear i Léaráid 8 an t-athrú a tháinig ar dhaonra na bailte fearainn idir 2011 agus 2016. Níl móran bailte ann nár airigh laghdú éigin, ach mar sin féin, tháinig méid suntasach ar dhaonra Caiseal agus Mám na mBan, agus Dumha Éige, ach go háirithe.

LÉARÁID 8: DAONRA NA BAILTE FEARAINN 2011-2016 (CSO, 2016C)

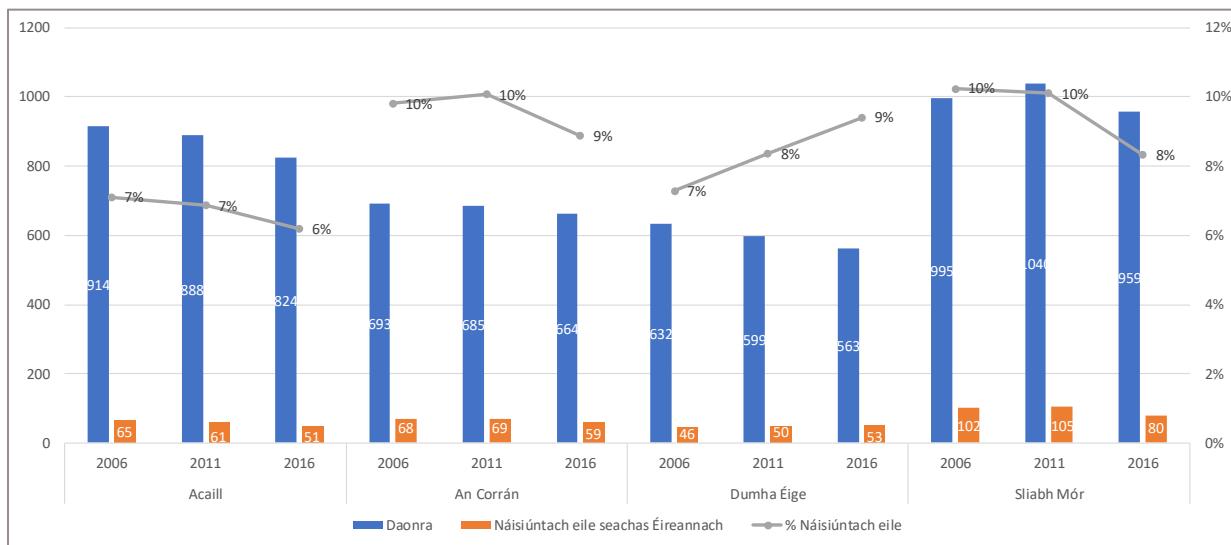
6.3.2 NÁSIÚNTACHTAÍ SA PHARÓISTE

I 2016, bhí 8% de dhaonra an pharóiste ina násiúntachtaí eile seachas Éireannaigh, agus níl móran athrú ar an scéal sin le cúpla daonáireamh anuas (Léaráid 9).

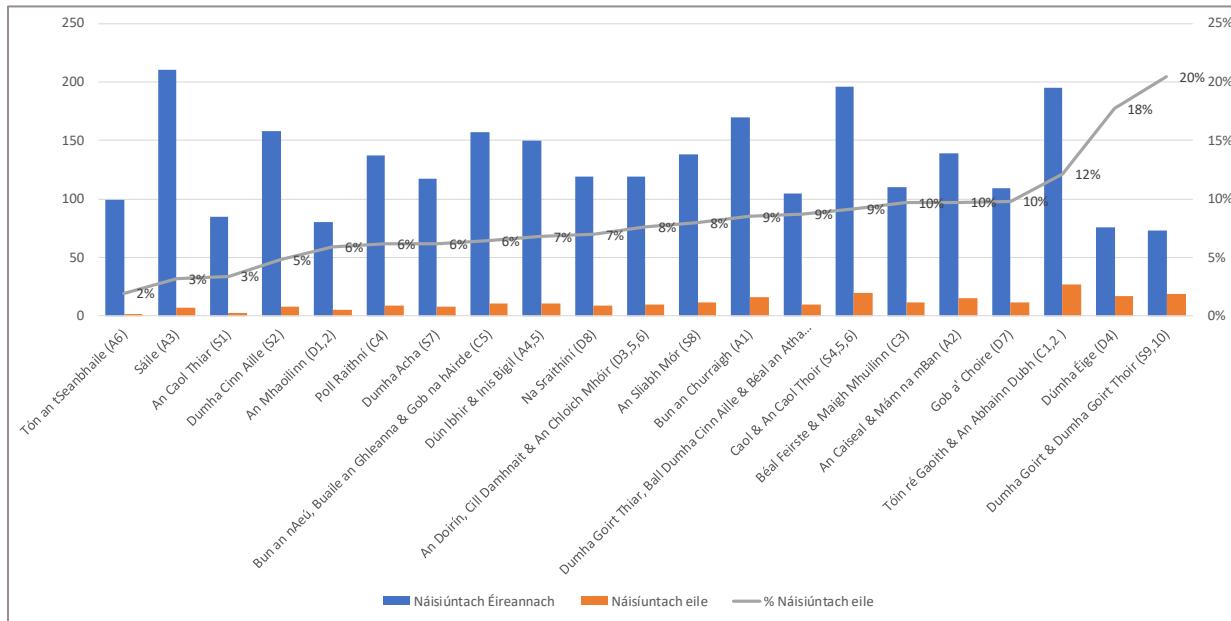
LÉARÁID 9: NÁSIÚNTACHTAÍ AN PHARÓISTE I GCOMPORÁID LEIS AN IARTHAR AGUS AN STÁT (CSO, 2006, 2011, 2016)

Feictear i Léaráid 10 thíos gur amháin i gceantar Dumha Éige a tháinig méadú ar líon na náisiúntachtaí eile, fad is a bhí laghdú ag tarlú sna ceantair eile.

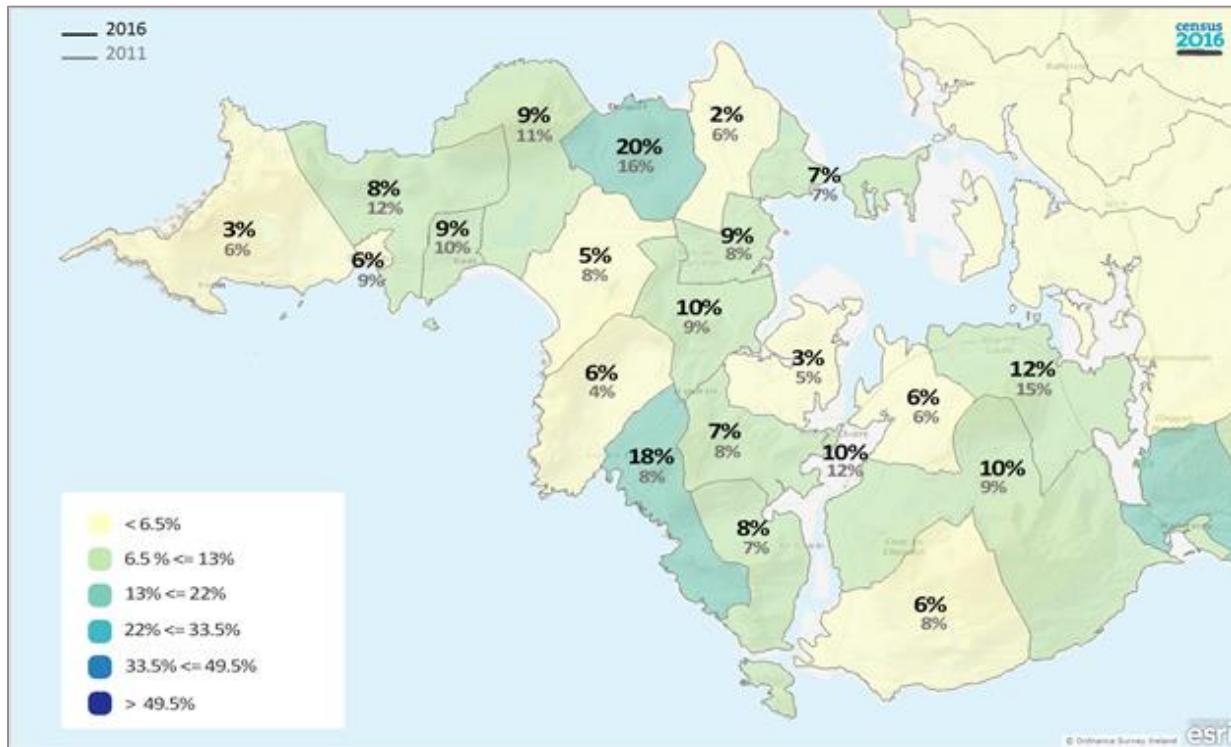
LÉÁRÁID 10: NÁSIÚNTACHTAÍ SNA TOGRANNA (CSO 2006, 2011, 2016)

Léirigh daonáireamh 2016 go raibh dlús suntasach de náisiúntachtaí eile i mbailte fearainn Dumha Éige (18%) agus Dumha Goirt (20%), i gcomparáid leis na bailte fearainn eile (Léaráid 11).

LÉÁRÁID 11: NÁSIÚNTACHTAÍ SNA BAILTE FEARAINN I 2016 (CSO, 2016)

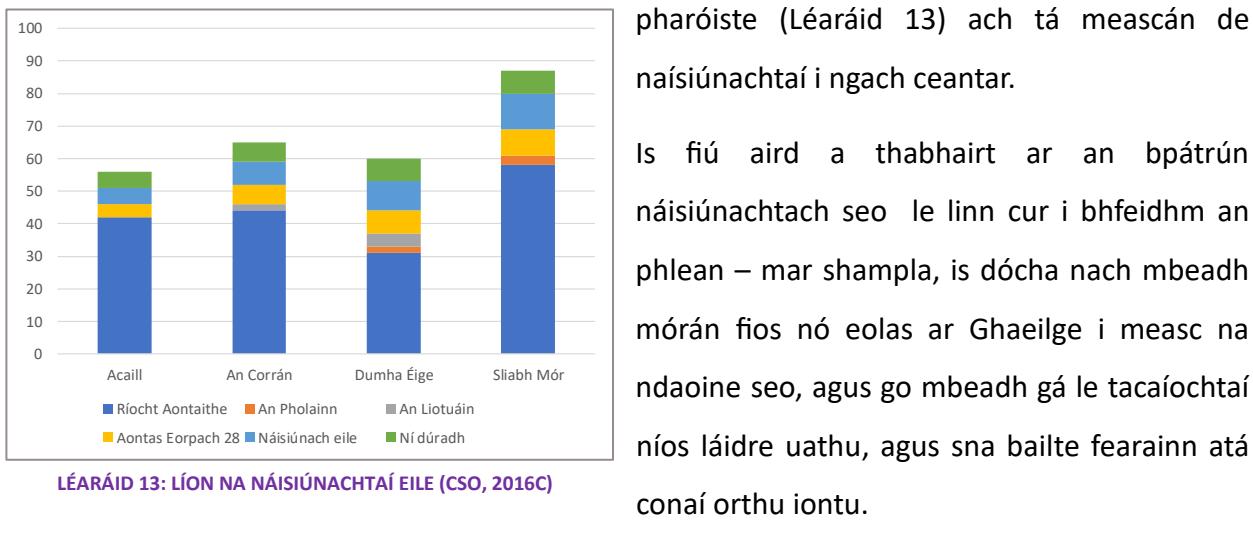
Is i mbaile fearainn Dumha Éige a thainig an méadú is mó idir 2011 agus 2016 – ó 8% go dtí 18% - cé gur tháinig laghdú i bhformhór de na bailte fearainn eile ar feadh na tréimhse chéanna.

LÉARÁID 12: ATHRÚ AR NÁISIÚNTACHTAÍ IDIR 2011 AGUS 2016 (AIRO, 2011, 2016)

Is iad na daoine as na Ríochta Aontaithe formhór de na náisiúntachtaí eile atá ina gconaí sa

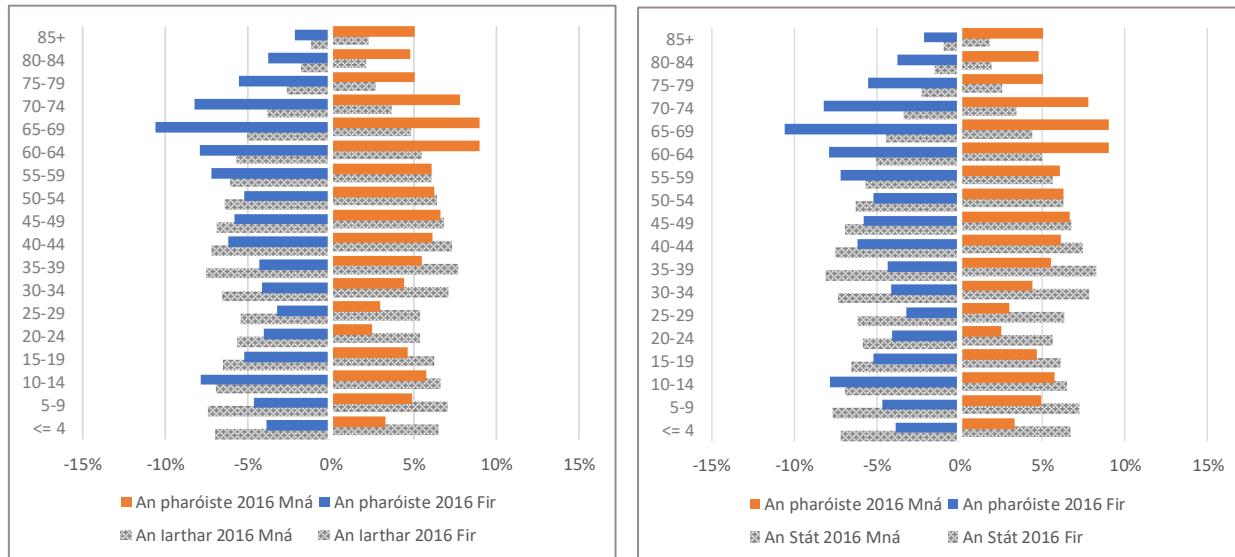
pharóiste (Léaráid 13) ach tá meascán de náisiúnachtaí i ngach ceantar.

Is fiú aird a thabhairt ar an bpátrún náisiúnachtach seo le linn cur i bhfeidhm an phlean – mar shampla, is dócha nach mbeadh mórán fios nó eolas ar Ghaeilge i measc na ndaoine seo, agus go mbeadh gá le tacaíochtaí níos láidre uathu, agus sna bailte fearainn atá conaí orthu iontu.

6.3.3 PRÓIFIL AOISE

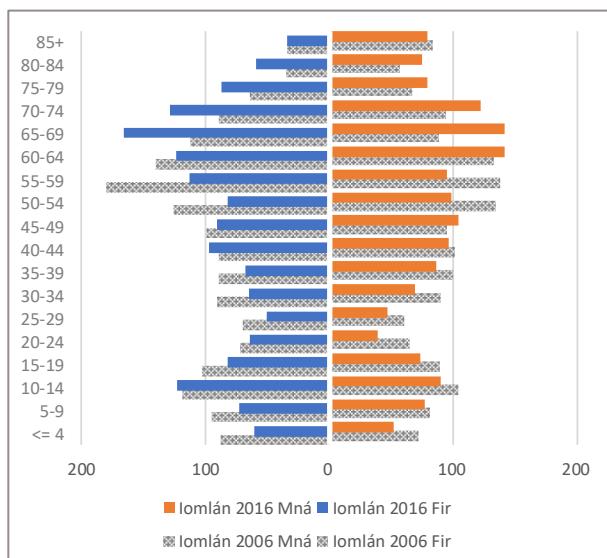
Tá patrún ar leith ag baint le próifil aoise an pharóiste, i gcomparáid le Ceantar an Iarthair agus leis an Stát féin, mar a leirítear thíos. Insíonn cruth na pirimide dhaonra sa mhír seo go bhfuil an líon daonra sa pharóiste ag cúlú agus go bhfuil an pobal atá fágtha ag dul in aois.

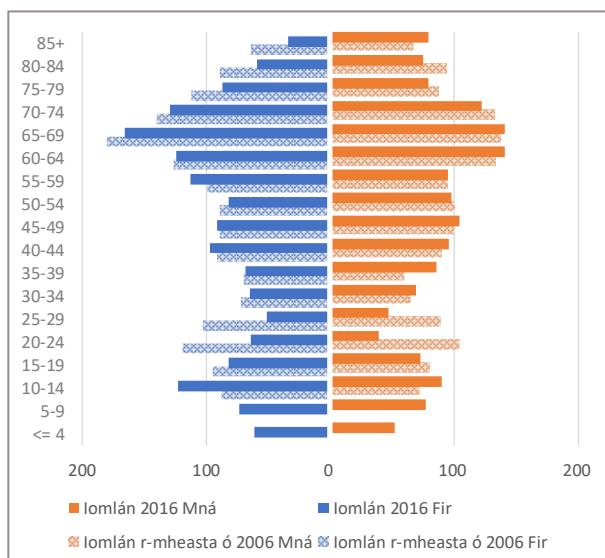
LÉARÁID 14: PRÓIFIL AOISE AN PHARÓISTE I GCOMPARÁID LEIS AN IARTHAR AND AN STÁT (CSO, 2016C)

I 2016, bhí níos mó ná 46% sa pharóiste os cionn 54 bliain d'aois, i gcomparáid le 27% i gCeantar an Iarthair agus 24% sa Stát. Bhí 25% de dhaonra an pharóiste idir 20 agus 39 bliain d'aois, i gcomparáid le 25% san larthar agus 28% sa Stát. Ní raibh ach 8% de dhaonra an pharóiste faoi 10 mbliana d'aois i 2016, i gcomparáid le 14% san larthar agus sa Stát. Cuireann na staitisticí seo in iúil nach bhfuil an méid céanna daoine sa pharóiste in aois clainne agus atá san larthar agus sa Stát, agus, dar ndóigh, níl an méid céanna paistí á thógáil ann ach an oiread.

Léirítear i bpirimidí an líon daonra ó 2006 agus ó 2016 an cúnú i líon daonra an pharóiste i

LÉÁRÁID 15: PIRIMID DAONRA AN PHARÓISTE

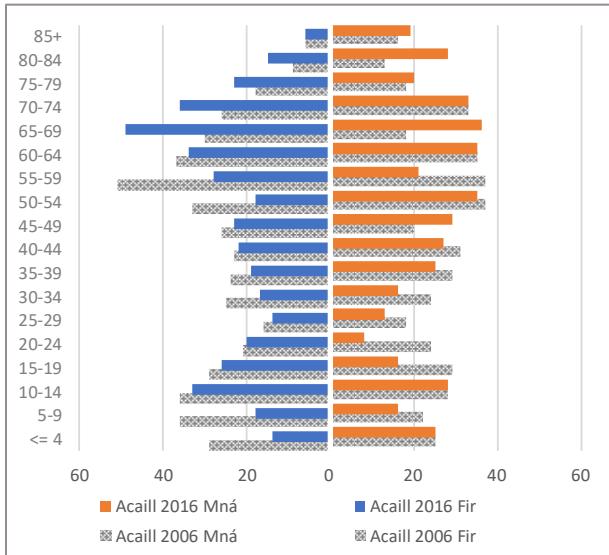

LÉÁRÁID 16: R-MHEAS AR PHIRIMID DAONRA AN PHARÓISTE

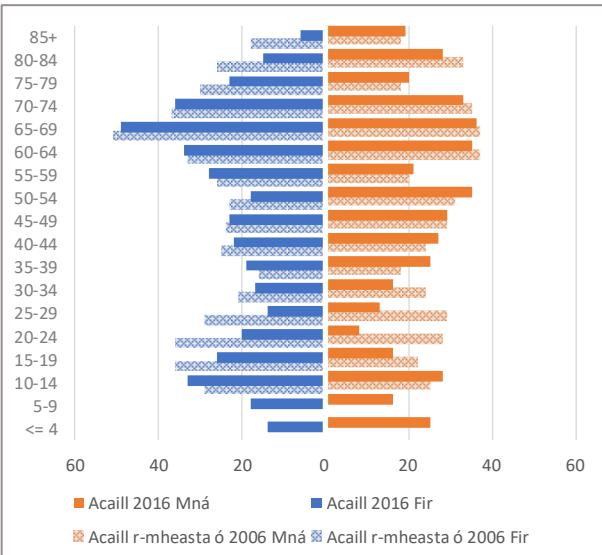
mbeagnach gach aois ghrúpa seachas iadsan os cionn 64 bliain d'aois (Léaráid 15).

Dá ndéanfaí réamh-mheastachán ar na staitisticí ó 2006 chun an próifíl aoise a bheifí ag súil leis in 2016 a chruthú, mar atá léirithe i Léaráid 16, feicfí go bhfuil níos lú daoine in aoisghrúpa 15-19 go dtí 20-29 ná bheifí ag siúl leis. Cuireann sé seo in iúil gur imigh líon suntasach san aoisghrúpa sin ón bparóiste idir an dá linn, agus nár tháinig siad ar ais fós.

Feictear an patrún céanna i ndaonra Acla, mar a leirítear thíos.

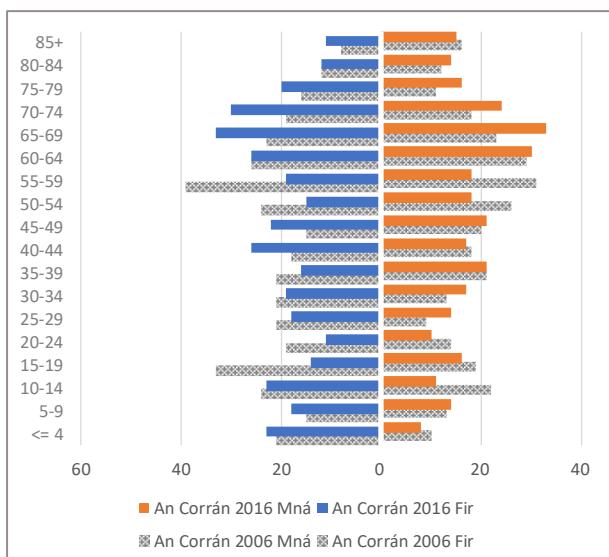

LÉARÁID 19: PIRIMID DAONRA ACAILL

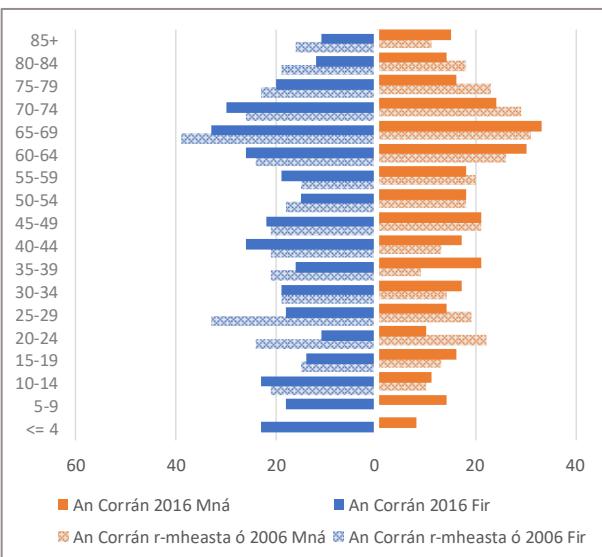

LÉARÁID 18: R-MEAS AR PHIRIMID DAONRA ACAILL

Feictear an patrún céanna ar an Chorrán, ach freisin, feictear go bhfuil an phirimid daonra i 2016 níos cothroime, le líon mhaith sna haoise grúpanna is óige.

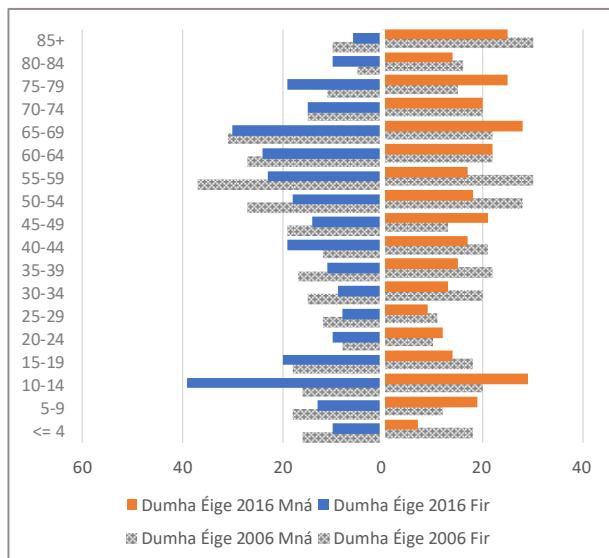

LÉARÁID 17: PIRIMID DAONRA AN CHORRÁIN

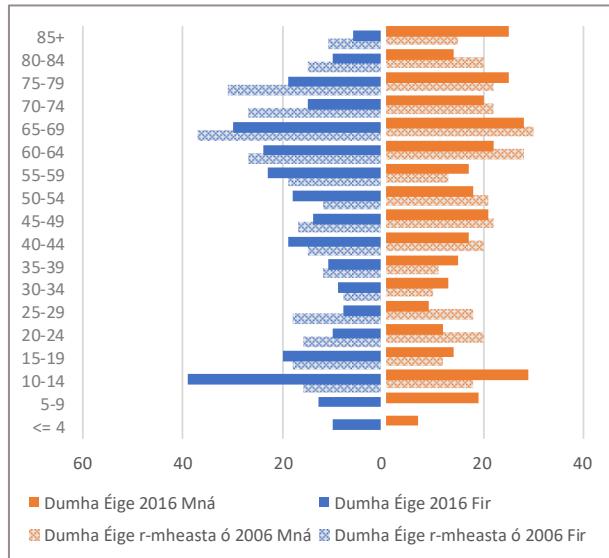

LÉARÁID 20: R-MHEAS AR PHIRIMID DAONRA AN CHORRÁIN

I gceantar Dumha Éige, tá an patrún céanna ann, ach freisin, tá méadú mór tagtha san aois ghrúpa 10-14, seachas mar a bheifí ag síul leis, ag cur in iúil gur tháinig páistí isteach ó lasmuigh den pharóiste idir an dá linn.

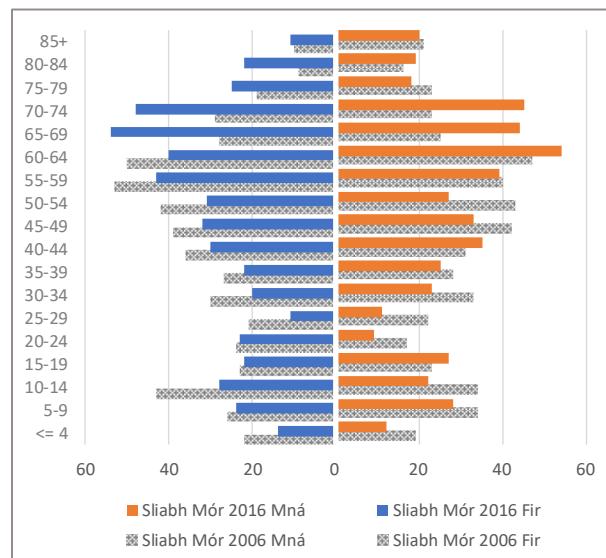

LÉÁRID 23: PIRIMID DAONRA DHUMHA ÉIGE

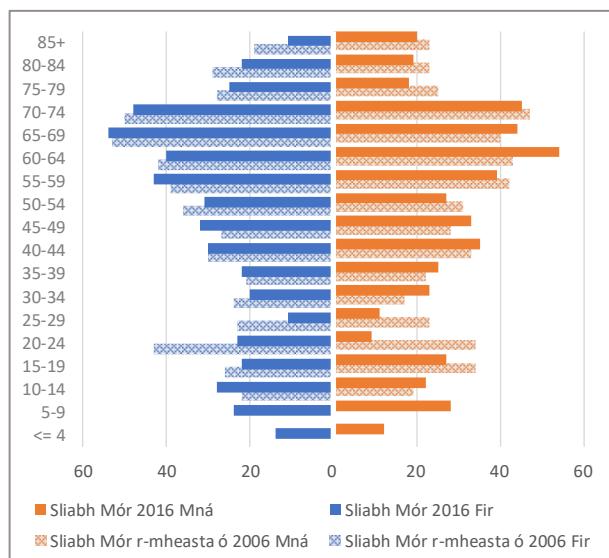

LÉÁRID 24: R-MHEAS AR PHIRIMID DAONRA DHUMHA ÉIGE

I Sliabh Mór, feictear an patrún céanna arís, ach ag tosú níos luaithe, san aois ghrúpa 15-19.

LÉÁRID 22: PIRIMID DAONRA SHLIABH MÓR

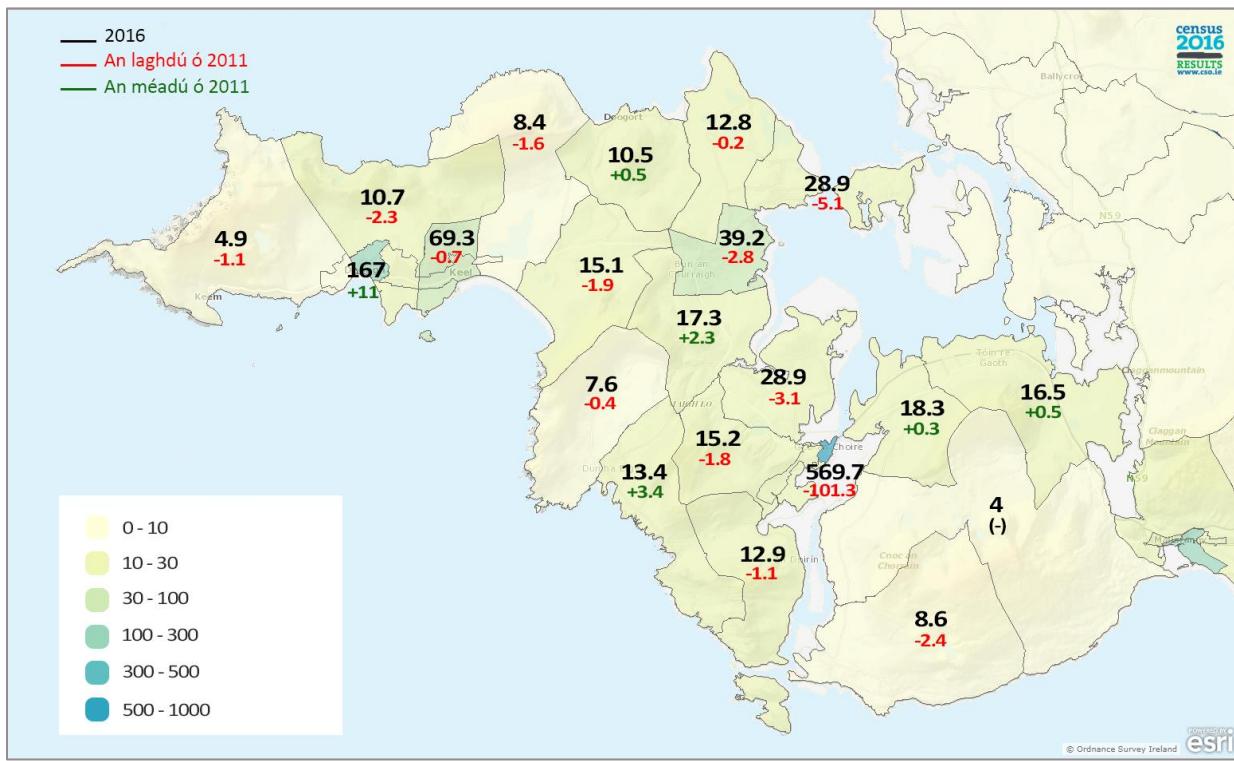

LÉÁRID 21: R-MHEAS AR PHIRIMID DAONRA SHLIABH MÓR

6.3.4 DLÚS DAONRA

Léiríonn Léaráid 24 an dlús daonra sna ceantair sa pharóiste agus an t-athrú idir 2011 agus 2016 (AIRO, 2011, 2016).

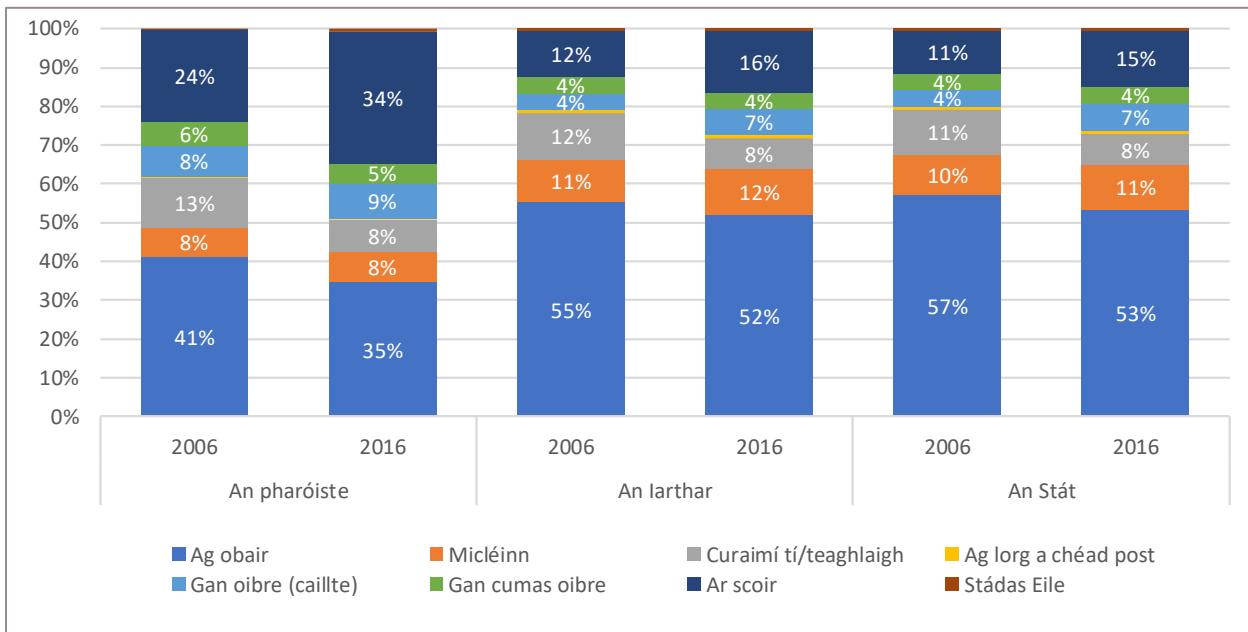
Dar ndóigh i 2016 is sna bailte a bhí an dlús is mó – Dumha Acha (167 duine/ciliméadar cearnach) agus Gob A'Choire (569.7 duine/ciliméadar cearnach). Thit an dlús daonra i bhformhór na gceantair idir 2011 agus 2016, an titim is mó le feiceáil i nGob a Choire, ó 671 i 2011.

LÉARÁID 25: DLÚS DAONRA CEANTAIR BEAGA AN PHARÓISTE (AIRO, 211, 2016)

6.3.5 STÁDAS FOSTAÍOCHTA AGUS SLÍTHE BEATHA

Is léir ó na staitisticí daonáirimh go bhfuil líon an lucht oibre, mar chéatadán daonra an pharóiste, ag titim le deich mbliana anuas, agus go bhfuil na céatadáin as obair agus ar scoir ag méadú.

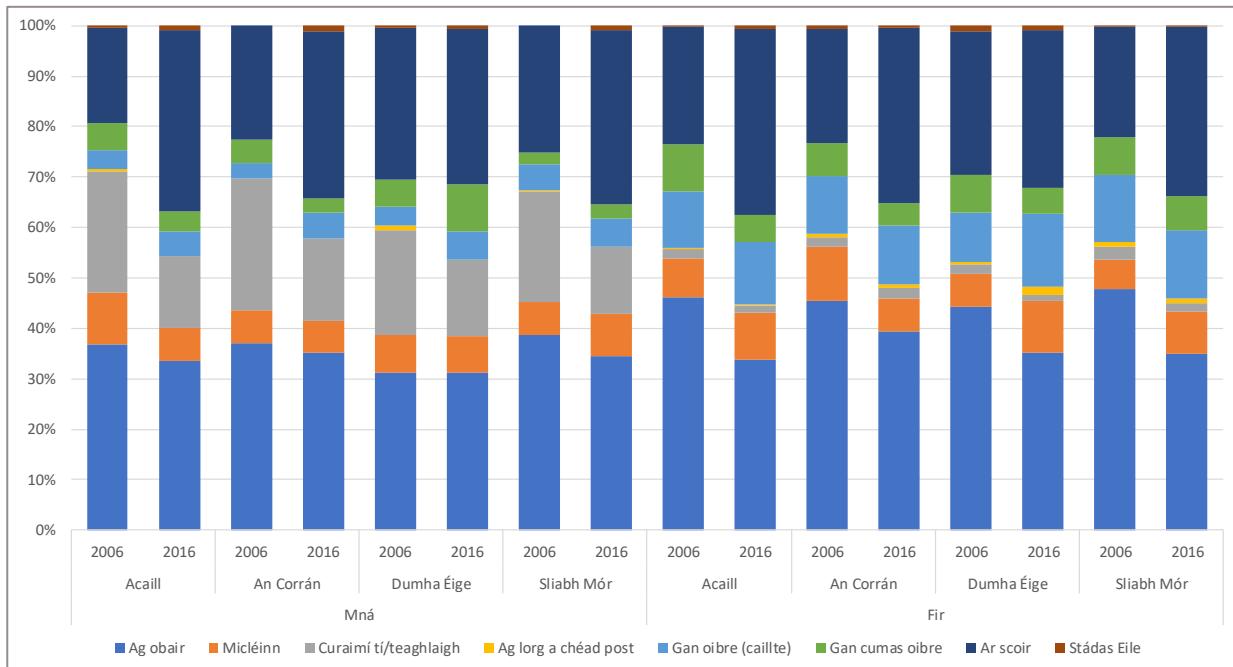
LÉARÁID 26: STÁDAS OIBRE DAOINE >= 15 SA PHARÓISTE I GCOMPARÁID LEIS AN IARTHAR AGUS AN STÁT (CSO, 2016C)

Feictear an patrún céanna i bhfigiúrí Ceantair an larthair agus an Stát, ach níl an patrún chomh suntasach agus atá sé i bparóiste Acla. Tá na céatadáin atá ag obair ar titim níos tréine sa pharóiste (41% go 35%) seachas san larthar (55% go 52%) agus sa Stát (57% go 53%).

Tá na céatadáin ar scoir ag méadú i bhfad níos tréine freisin sa pharóiste – méadú thart ar 4% san larthar agus sa Stát, i gcomparáid le méadú 10% sa pharóiste.

I 2016, bhí beagnach an céatadán céanna ag obair (35%) is a bhí ar scoir sa pharóiste (34%).

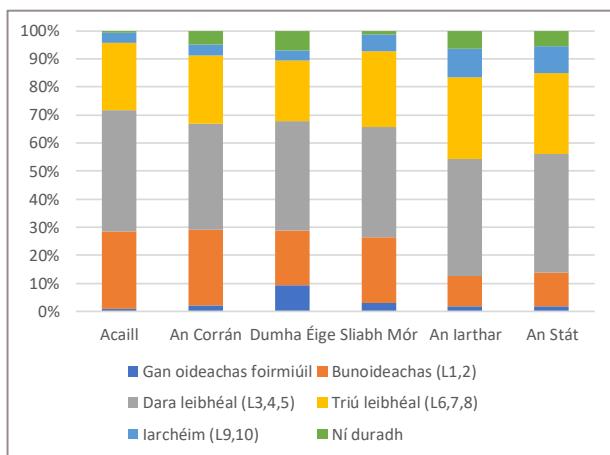
Mar a fheictear thíos, bhí an scéal céanna le feiceáil i dtoghranna an pharóiste. Feictear freisin go raibh céatadán níos mó mná ag obair sa bhaile le curaimí tí ná a bhí fir, agus go raibh céatadán níos mó fir as obair ná mar a bhí mná.

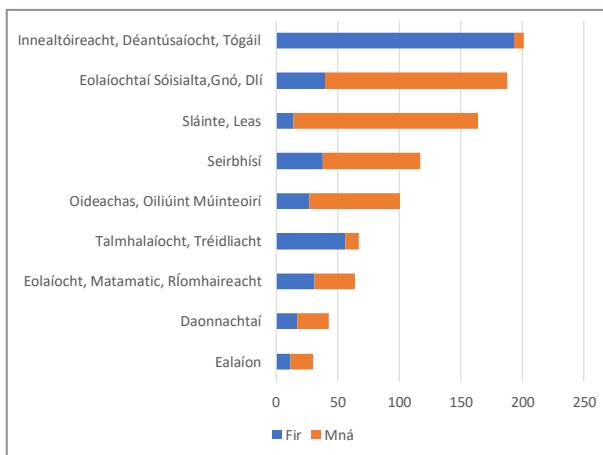
LÉARÁID 27: STÁDAS OIBRE DAOINE >= 15 SNA TOGHRANNA (CSO, 2016C)

6.3.6 LEIBHÉAL OIDEACHAIS AGUS RÉIMSÍ STAIDÉIR

Léiríonn staitisticí daonáirimh 2016 nach bhfuil an leibhéal oideachais céanna bainte amach ag daonra an pharóiste mar atá i gceantar an larthair nó sa Stát. I ngach toghroinn, bhí níos mó ná

LÉARÁID 28: OIDEACHAS IS MÓ AG DAOINE >= 15 (CSO, 2016C)

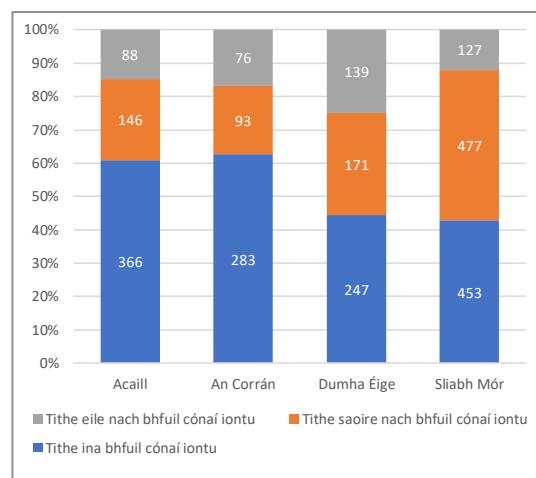

LÉARÁID 29: RÉIMSÍ STAIDÉIR DAOINE >= 15 (CSO, 2016C)

25% den daonra leis an mbunoideachas amháin nó gan aon oideachas foirmiúil, i gcomparáid le 13% san larthar agus 14% sa Stát. Tá céatadán suntasach i toghroinn Dumha Éige a mhaíonn nach bhfuil aon oideachas foirmiúil acu (9%). Feictear i Léaráid 29 na réimsí staidéir ina raibh an

chailíocht is airde ag siadsan sa pharóiste a d'fhreagair an cheist - 40% den iomlán os cionn 15 bliain d'aois.

6.3.7 ÁITÍOCHT SA PHARÓISTE

LÉARÁID 30: ÁITÍOCHT AN PHARÓISTE (CSO, 2016C)

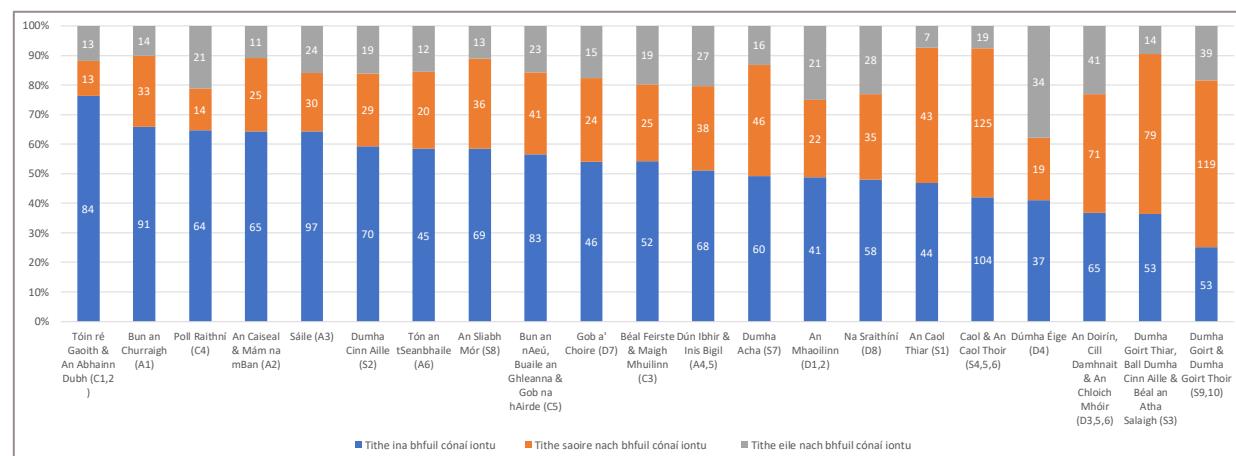
Léiríonn staitisticí daonáirimh 2016 go raibh cónaí seasamhach ar 49% de thithe an pharóiste, i gcomparáid le 18% i gceantar an larthair agus leis an 12% sa Stát.

Bhí níos mó tithe i dtoghranna Acaill agus An Corrán in a raibh cónaí orthu ná tithe nach raibh, ach ar éigean é. Ba í dtoghroinn Sliabh Mór a bhí an céadán is mó de thithe nach raibh conaí orthu, idir tithe saoire agus tithe eile (57%). Ní raibh toghroinn

Dumha Éige i bhfad ar a chúl le 56%, cé go raibh céadán níos lú de thithe saoire i gceist.

Ba í Sliabh Mór an toghroinn leis an líon is mó de thithe saoire, le 53% de thithe saoire an pharóiste uilig.

Feictear thíos an stádas áitíochta i ngach baile fearainn, de réir an céadán de thithe a bhí cónaí orthu, ó Thóin ré Gaoith & An Abhainn Dubh le 76% síos go dtí Dumha Goirt & Dumha Goirt Thoir le 25%.

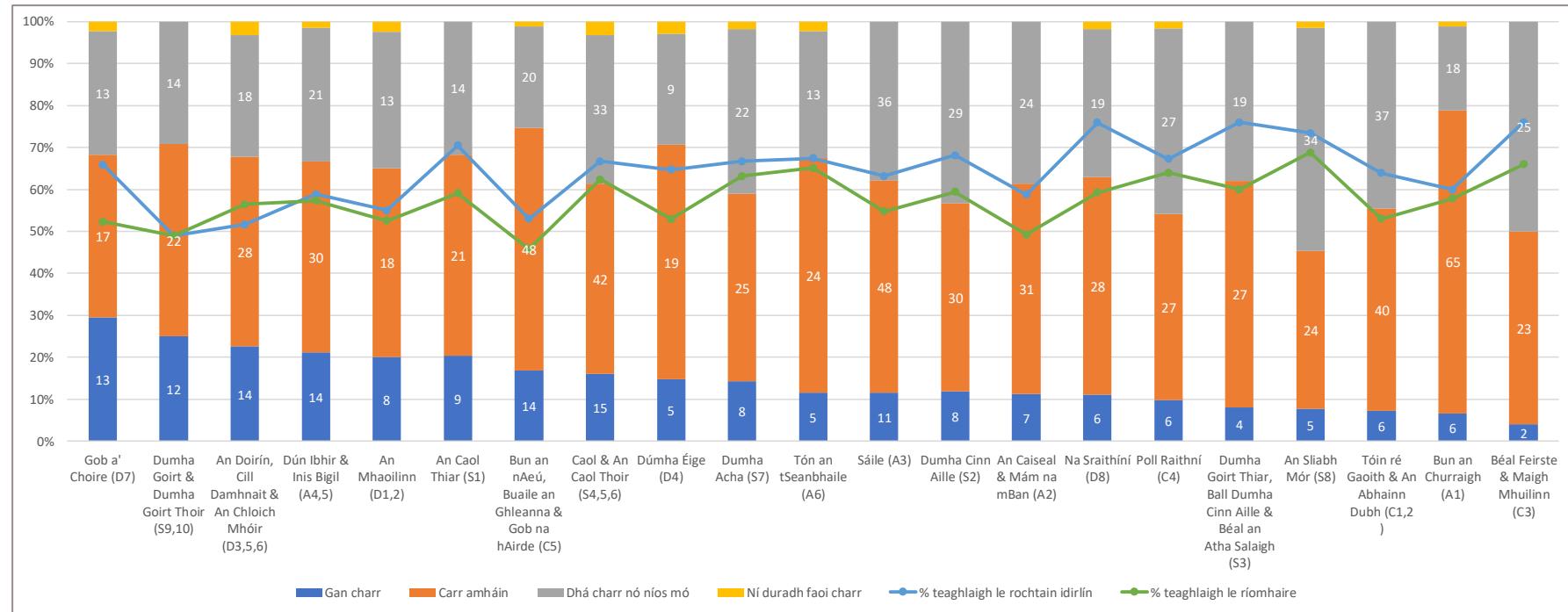

LÉARÁID 31: ÁITÍOCHT NA BAILTE FEARAINN (CSO, 2016C)

6.3.8 GLUAISTEÁIN AGUS SEIRBHÍSÍ CUMARSÁIDE

Feictear thíos eolas faoi carranna, ríomhairí, agus an rochtain idirlín a bhí ag teaghlaigh, de réir daonáireamh 2016.

Bhí rochtain idirlín 78% de theaghlaigh an stáit, agus ag 64% de theaghlaigh an pharóiste.

LÉARÁID 32: TEAGHLAIGH LE CARRANNA, RÍOMHAIRÍ, AGUS ROCHTAÍN IDIRLÍN (CSO, 2016C)

6.4 STÁDAS SOCHEACNAMÍOCHTA AN LIMISTÉIR

D'ordair an eagraíocht Pobal staidéar ar stádas socheacnamaíochta ceantair an stáit tar éis daonáirimh 2006, 2011 agus 2016; staidéar ar baineadh úsáid as an t-eolas ó na daonáirimh chun an stádas socheacnamaíochta a mheasú. Braitheann an measúnú ar trí reimsí áirithe i ngach aon ceantar – an phróifil dhéimeagrafach (ag cur san áireamh athruithe sa lón daonra, agus próifil aoise an daonra agus an léibhéal oideachais atá acu), comhdhéanamh an aicme shóisialta (cúinsí oideachais agus slí beatha) agus an stádas margadh fostáiochta. Maíonn údair an staidéir gurb iad an phróifil dhéimeagrafach and comhdhéanamh an aicme shóisialta na gnéithe is mó a théann i bhfeidhm ar stádas socheacnamaíochta ceantar tuaithe.

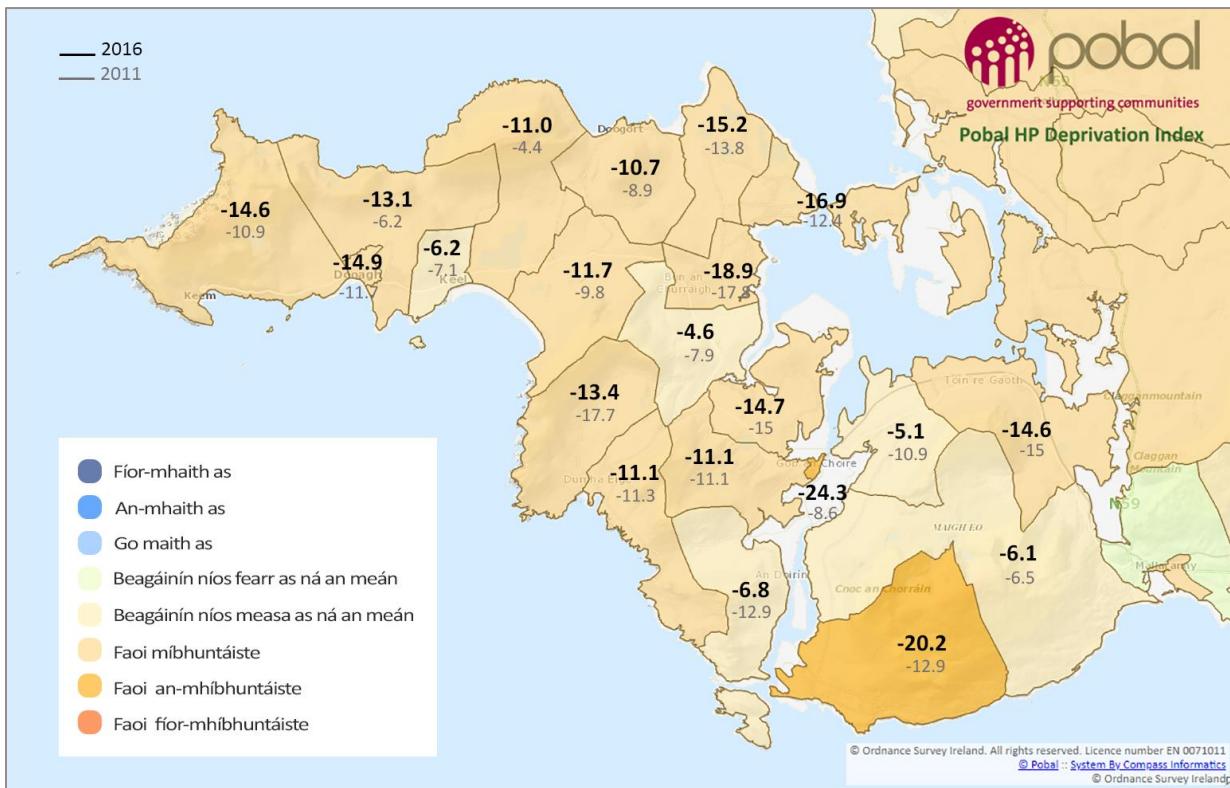
Is as an staidéar seo a tháinig an téarma “innéacs bochtaineachta” mar slat thomhais ar stádas socheacnamaíochta ceantair an stáit. Ciallaíonn innéacs bochtaineachta diúltach go bhfuil easpa éigin i gceist sa cheantar sin – easpa buanna, seilbhe agus deiseanna bunriachtanacha – i gcomparáid leis an gcuid eile den stát (Haase, Pratschke 2016a, 2016b).

Deireann údair an staidéir, Haase agus Pratschke, gurb é easpa deiseanna go háirithe croílár na bochtaineachta sna ceantair tuaithe, agus go bhfeictear a thionchar sna figuirí difhostaíochta agus na figuirí imirce. Tugann said faoi deara gurb iad na daoine le hoideachas agus na daoine óga a théann ar imirce, agus ansin, de bharr an culú ar an lucht oibre, ní thagann deiseanna fostáiochta chuig an gceantar, agus de bharr sin, mar bharr ar an donas, tagann cúlu ar na seirbhísí atá ar fáil sa cheantar.

Léirítéar na hinnéacs bochtaineachta ó 2011 agus 2016 do cheantair an pharóiste i Léaráid 33. Ciallaíonn gach uimhir dhiúltach go raibh stádas eacnamaíocht an cheantair níos measa ná stádas eacnamaíocha meánach an stáit. Ciallaíonn gach uimhir dhearfach go raibh stádas eacnamaíocht an cheantair níos fearr ná stádas eacnamaíocha meánach an stáit. Feictear nach bhfuil uimhir dhearfach tugtha d'aon cheantar sa pharóiste agus go bhfuil siad uilig faoi míbhuntáiste ar mhéid éigin.

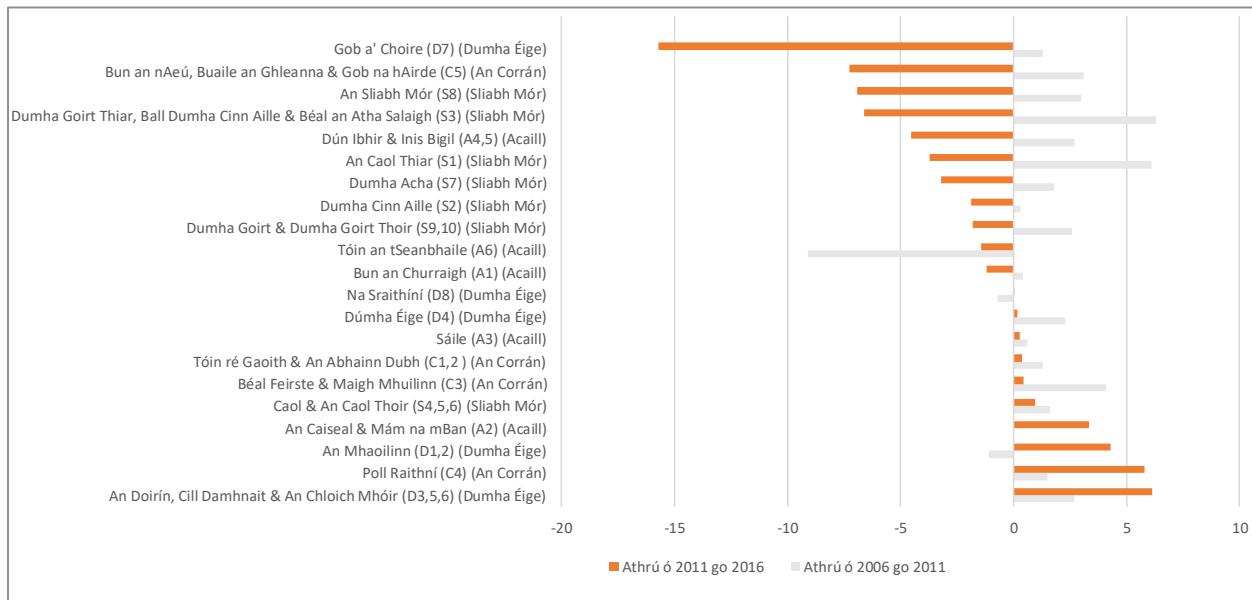
Feictear freisin gur éirígh an scéal níos measa idir 2011 agus 2016 i bhformhór ceantair Sliabh Mór agus Acaill, ach amháin ar an gCaol, ar an gCaiseal agus i Sáile. I toghranna Dúmha Éige agus

An Corrán, tháinig feabhsú beag ar an scéal le linn na tréimhse chéanna, ach amháin i nGob a' Choire agus i mBun an nAeú, Buaile an Ghleanna agus Gob na hAirde.

LÉARÁID 33: AN INNÉACS BOCHTAINEACHTA 2011-2016 (POBAL, 2011, 2016)

Mar a léirítear thíos, tháinig feabhsú ar an innéacs i mbeagnach gach ceantar idir 2006 agus 2011, ach ó 2011 go 2016, is a mhalairt a bhí ar an scéal ag níos mó ná leath na gceantair sa pharóiste.

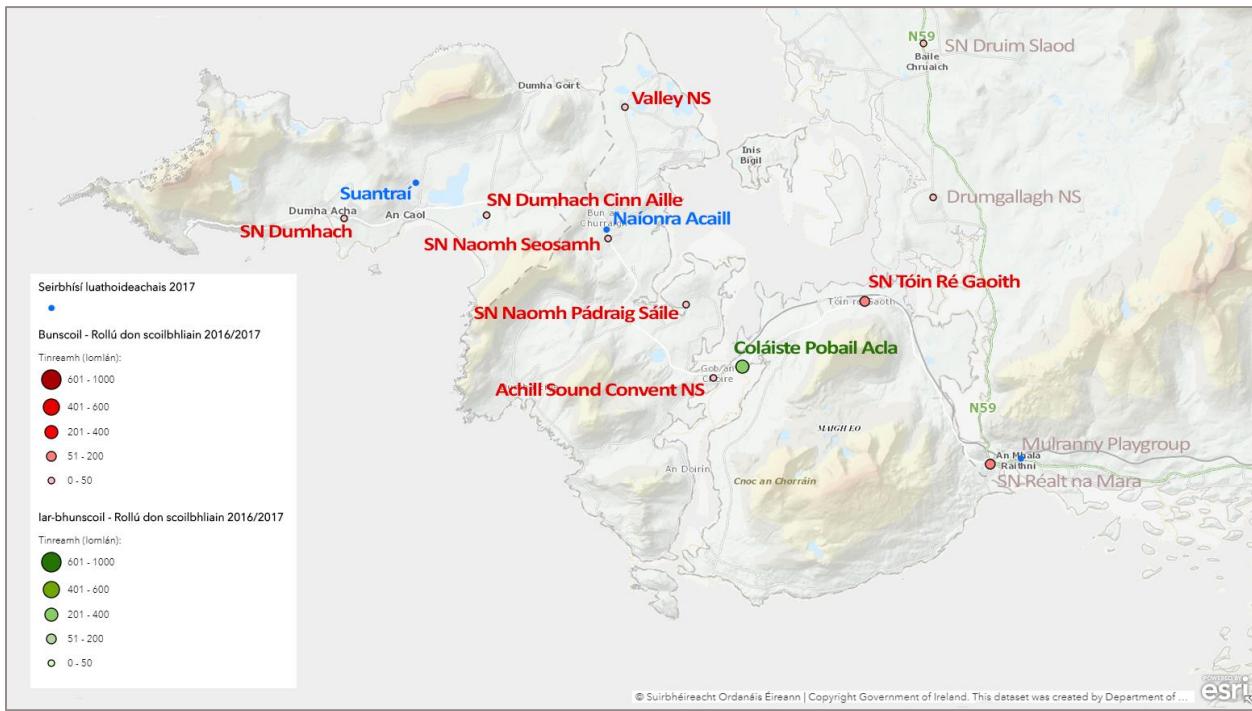

LÉARÁID 34: ATHRÚ AR AN INNÉACS BOCHTAINEACHTA 2006-2016 (POBAL, 2011, 2016)

Maíonn na húdair go bhfuil an-tionchar ar chomhdhéanamh an aicme shóisialta ar sheachadadh ábhair eacnamaíochta, cultúrtha agus sóisialta ó ghlúin go glúin, ráiteas a chuireann in iúil go mb'fhéidir go bhfuil gaol idir an innéasc, easpa deiseanna, agus seachadadh na Gaeilge.

6.5 AN CÓRAS OIDEACHAIS

Tá dhá naíonra, seacht mbunscoil, agus meánscoil amháin sa pharóiste.

LÉARÁID 35: SEIRBHÍSÍ LUATHOIDÉACHAIS, BUNSCOILE AGUS IAR-BHUNSCOILE (GIS, 2016)

Is í an Ghaeilge teanga teagaisc Naónra Acla (Naónra Naomh Sheosamh mar a bhí), agus bunscoil SN Naomh Sheosamh, SN Naomh Pádraig Sáile agus SN Thóin Ré Gaoith.

Is é an Béarla teanga teagaisc naónra Suanraí, agus bunscoil SN Dumhach, Valley NS, SN Dumhach Cinn Aille, agus Achill Sound Convent NS.

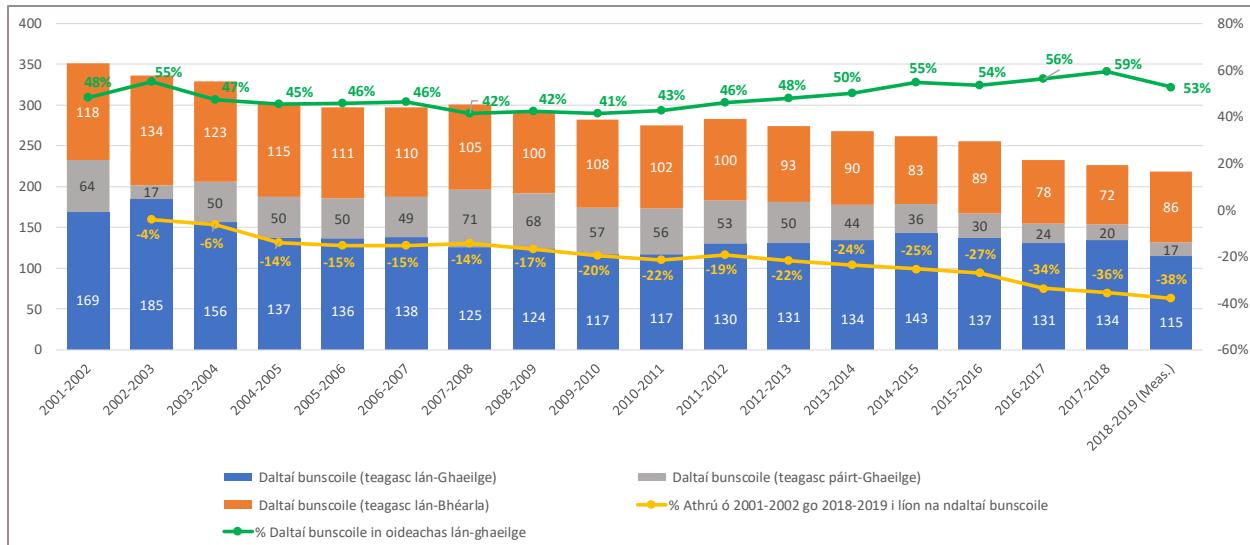
Is é an Béarla teanga teagaisc an t-aon mheánscoil sa pharóiste, Coláiste Pobail Acla. Tá togra ar bun faoi Scéim Aitheantais Scoileanna Gaeltachta (ROS, 2019c) chun sraith Ghaeilge a thabhairt isteach sa mheánscoil. Tá an t-ábhar Oideachais Saoránach, Sóisialta agus Polaitiúil ar fáil i nGaeilge do na daltaí a chláraigh sa scoilbhliain 2019.

Beidh Oideachas Sóisialta, Pearsanta agus Sláinte ar fáil i nGaeilge don scoilbhliain 2020.

Tá eolas breise le fáil faoi na seirbhísí luathoidéachais, bunscoile and meánscoile in Agusín C.

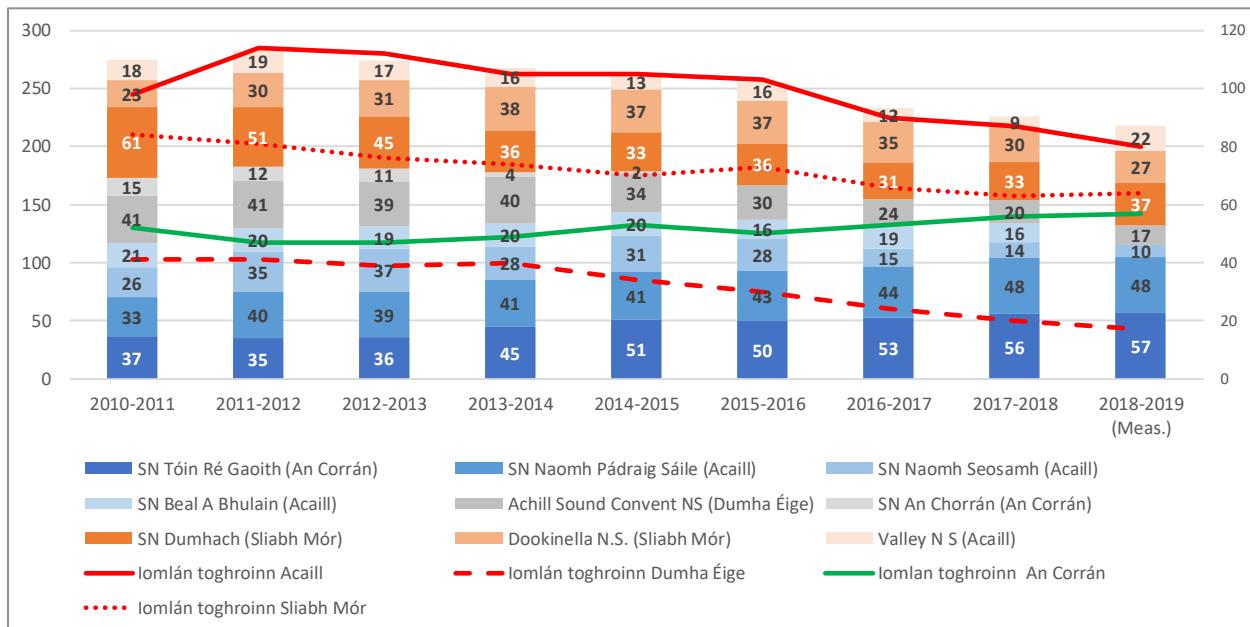
6.5.1 BUNSCOILEANNA

Mar a fheictear thíos, tá níos mó ná leath líon na ndaltaí bunscoile sa pharóiste á múineadh trí Ghaeilge. Feictear freisin gur tháinig titim 38% ar líon na ndaltaí bunscoile idir an bhliain scoile 2001-2002 agus an bhliain scoile 2018-2019, ó 352 daltaí go dtí 216.

LÉARÁID 36: LÍON NA NDALTAÍ BUNSCOILE Ó 2001-2002 GO 2018-2019 (ROS, 2019D)

Léirítear thíos líon na ndaltaí i ngach bunscoil sa pharóiste ó 2010 amach. Feictear go na bunscoileanna go bhfuil an laghdú i líon na ndaltaí ag dul i bhfeidhm níos mó ar scoileanna áirithe, abhár buartha do foirne na scoileanna agus a dtuismitheoirí.

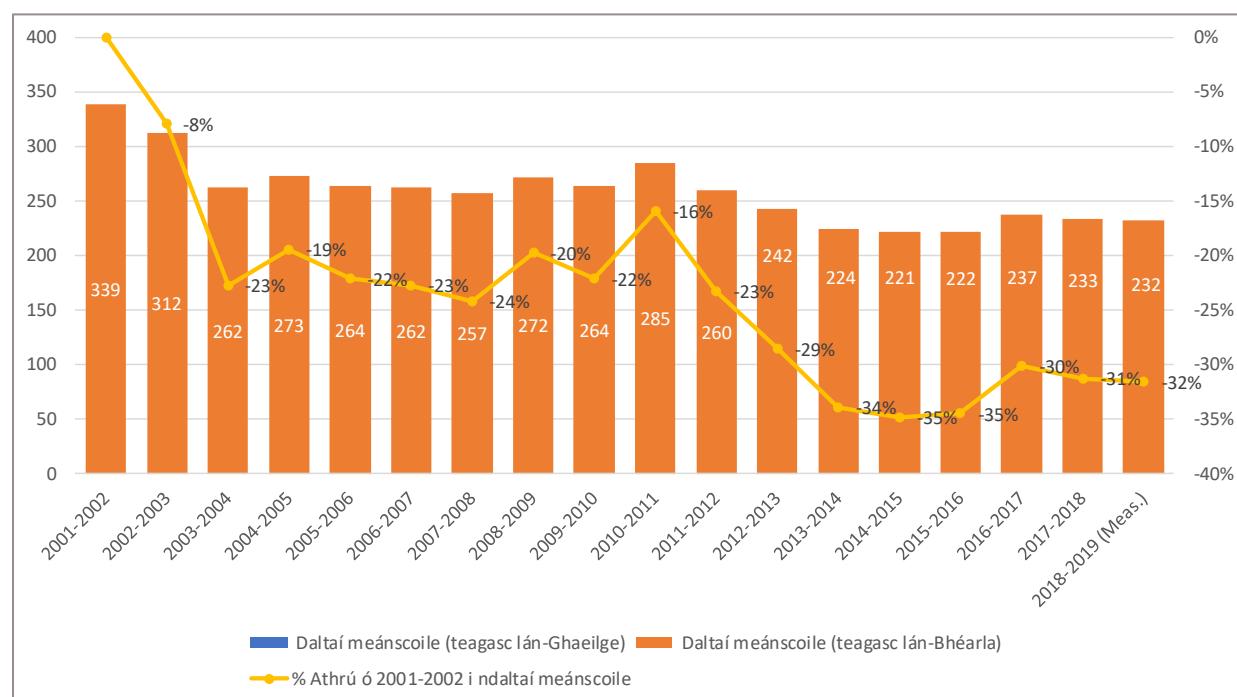
LÉARÁID 37: LÍON NA NDALTAÍ AG FREASTAL AR NA BUNSCOILEANNA Ó 2010-2011 GO 2018-2019 (ROS, 2019D)

Dúnadh SN An Corrán, scoil a bhí ag múineadh trí pháirt-Ghaeilge, tar éis bliain scoile 2014-2015. Dúnadh SN Beál A Bhulain, scoil a bhí ag múineadh trí Ghaeilge agus a bhí suite i nDún Ibhir, tar éis bliain scoile 2017-2018 agus scaipeadh na daltaí chuig na scoileanna eile san áit, cuid acu chuig bunscoil Bhéarla.

Feictear go bhfuil líon na ndaltaí fós ag laghdú i scoileanna áirithe atá fágtha, abhár buartha do foirne na scoileanna agus a dtuismitheoirí araon.

6.5.2 MEÁNSCOIL

Cuireadh meánscoil Colaiste Pobail Acla ar bun i mbliain scoile 2011-2012, mar chónascadh ar Scoil Damhnait agus McHale College a bhí araon suite i bPoll Raithní agus ag múineadh trí Bhéarla. Feictear gur tháinig titim 32% ar líon na ndaltaí meanscoile ó 2001-2002, ó 339 daltaí go 232.

LÉARÁID 38: LÍON NA BPÁISTÍ AG AN MEÁNSCOIL (ROS, 2019D)

6.6 DEISEANNA FOGLAMA LASMUIGH DEN CHÓRAS OIDEACHAIS

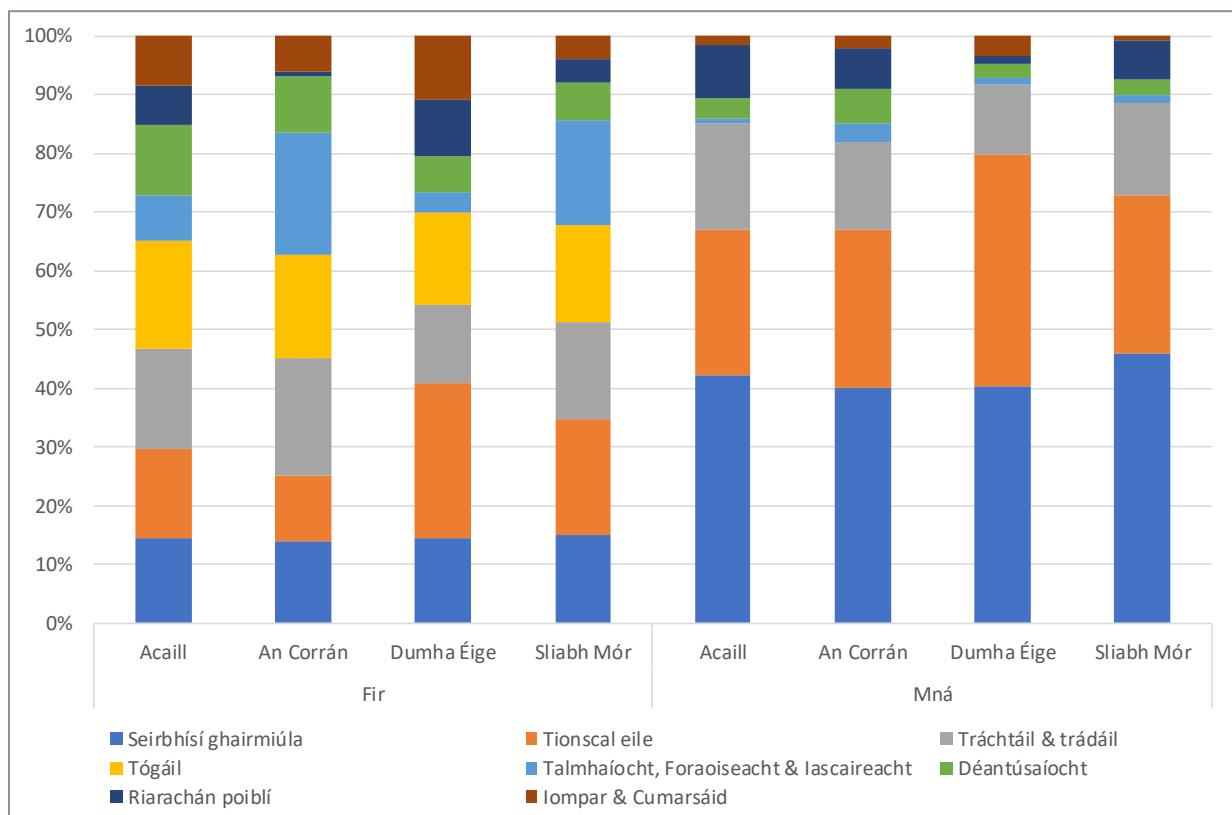
Cuireann Bord Oideachais agus Oiliúna Mhaigh Eo, Shligigh agus Liatroma cúrsaí ar fáil san ionad oideachais ar an gCaiseal, cosúil le cursaí turasóireachta, cúrsaí a bhaineann leis an oideachas allamuigh, agus cúrsaí teanga agus cultúrtha. Ritheann an scéim VTOS cúrsaí dírithe ar riachtanais daoine difhostaithe as an ionad.

6.7 AN EARNÁIL GHNÓ

Is é an turasóireacht an réimse gnó is mó sa pharóiste de réir an CFÁA agus Todhchaí Phobail Acla (Futures Pobail Mhaigh Eo, 2018), agus is é tionscal séasúrach an fháilteachais is cúis leis an bhfostaíocht is mó.

Sa séasúr neamhghnóthach, saothraíonn an pobal a bheatha as an bhfeirmeoireacht, as an díolachán, as bheith ag cur seirbhísí sláinte, poiblí, agus oideachas ar fáil, agus an tógáil, den chuid is mó, chomh maith le scéimeanna stáit-urraithe cosúil le TÚS, RSS agus Pobal, cuid acu ar bhonn páirtaimseartha.

Léirítear thíos príomhthionscail an pharóiste, de réir staitisticí daonáirimh 2016. Is i gceist 32 ar an bhfoirm daonáirimh a chuirtear an cheist faoin tionscal ina oibríonn an freagróir: “Cén gnó atá (a bhí) ag d’fhostóir ag an ionad a n-oibríonn (ar oibrigh)” (CSO, 2016c). Is cosúil go n-oibríonn an-chuid acu san earnáil turasóireachta ach níl an earnáil liostaithe mar chatagóir tionscail ag an CSO agus de réir sin, ní féidir teacht ar staitisticí don earnáil turasóireachta.

LÉARÁID 39: DAOINE AG OBAIR DE RÉIR TIONS CAL AGUS INSCNE I 2016 (CSO, 2016C)

Léirítear na príomhgnólachtaí in Agusín D.

6.7.1 ACHILL EXPERIENCE

Tá CFÁA freagrach as bainistiú agus réachtáil an ‘Achill Experience’ - uisceadán agus ionad staire atá lonnaithe sa pharóiste ar an gCaol.

Seo an t-aon ionad faoi dhíon sa cheantar a fhreastalaíonn ar thurasóirí, cuairteoirí, turais scoile agus muintir na háite. I 2018 thug os cionn 28,000 daoine cuairt ar an ionad.

Rinneadh iarratais chuig POBAL, go speisialta na Cúntais Dímhaoin agus CSP. Le tacaíocht ón gComhlacht Maigh Eo Oirthuaisceart agus an tAire Michael Ring, d'éirigh leis na hiarratais agus ceapadh ceithre phost: bainisteoir agus trí cinn eile. Ceapadh na fostaithe i mí Lúnasa 2018 agus ba thacaíocht iontach iad sa fhiontar sóisialta.

6.8 EAGRAÍOCHTAÍ POBAIL AGUS COMHARCHUMAINN

Tá go leor eagraíochtaí pobail gníomhach sa pharóiste, ag deileáil le cursaí spóirt, drámaíochta, ceoil, ealaíne, stair, turasóireachta, seoltóireachta agus níos mó, agus ag reachtáil fíelte áitiúla agus imeachtaí éagsúla i rith na bliana.

Léirítéar na príomheagraíochtaí pobail in Agusín D.

6.8.1 NASC – COMHCHEANGAL ACAILL AGUS CLEVELAND

Bíonn CFÁA ag comhoibriú le muintir Acla in Cleveland, i gComhairle Contae Mhaigh Eo agus in Údarás na Gaeltachta chun forbairt a dhéanamh ar thógra cleamhnais NASC.

Bhí bliain an-dearfach ag an NASC idir Acaill agus Cleveland i 2018:

- Thug dhá scoil dara leibhéal cuairt ar an bparóiste.
- Tháinig turas ‘Quinn Irish Radio’go Maigh Eo agus go hAcaill.
- Thaisteal trí ghnó atá suite sa Ghaeltacht go Cleveland mar chuid de thoscaireacht ó Mhaigh Eo: Irish American Whiskey, Lough Mask Distillery agus Dingle Distillery.
- Thug cúpla lucht gnó Cleveland cuairt ar iarhar na hÉireann cúpla i 2019, ag súil le gnólachtaí a bhunú sa Ghaeltacht. Chas said le WestBic ag súil le ciste infheistíochta a chruthú ag diriú ar fhorbairt gnólachtaí i Maigh Eo.

- D'éascaigh CFÁA toscaireacht ó Case Western Reserve University School of Nursing cuairt a thabhairt. I ngeall ar sin, beidh deichniúr micléinn atá ag plé le haltranas lonnaithe in Ionad Naomh Fhionnán agus Ionad Naomh Colmán mar cuid de 'Altranas Pobail 2020'

6.9 NA MEÁIN CHUMARSÁIDE

Is nuachtán seachtainiúil é 'Mayo News', nuachtán atá foilsithe i gCathair na Mart. Is é 'MidWest Radio' an príomhstáisiún raidió áitiúil, ag craoladh as Béal Átha hAmhnais.

Cuireann oifig an pharóiste nuachlitir ar fáil gach seachtain. Foilsítear irisleabhar 'Achill Link' gach bliain le scéalta agus nuacht ón mbliain.

Tá suíomh idirlín ag an Oifig Turasóireachta le sonraí faoi na himeachtaí atá ar siúl sa pharóiste agus go leor eolas eile faoin bparóiste (<https://achilltourism.com/>).

Tá go leor leathanaigh agus grúpaí ar Facebook freisin – do Community Futures/Todhchaí Phobail Acla (<https://www.facebook.com/Achill-Community-Futures-1805942119622453>), doimeachtaí (<https://www.facebook.com/WhatsOnInAchill>), do na féilte cosúil le Féile Tóin an tSean Bhaile (<https://www.facebook.com/TheValleyAchill>), do na clubanna (<https://www.facebook.com/dookinellapb>) – tá líonra an-bríomhar ar líne, ar facebook go háirithe, ag muintir Acla.

6.10 SEIRBHÍSÍ POIBLÍ

Tá seirbhís cúram lae do dhaoine aosta in Ionad Naomh Colmán ar an gCaol, agus tá ionad altranais pobail, Naomh Fionnán, suite i nGob a' Choire. Tá dhá ionad leighis sa pharóiste, ceann i bPollach agus ceann i nGob a' Ghoire, agus freastalaíonn ceathrar dochtúirí agus beirt altra sláinte poiblí ar an bparóiste.

Tá stáisiúin Gardaí i bPoll Raithní agus ar an gCaol, agus leabharlann poiblí i nGob a Choire. Tá stáisiún dóiteáin freisin i nGob a Choire, agus seirbhís dheonach de gharda cósta. Tá oifig an phoist i nGob a Choire, agus oifig seirbhísí fostáiochta i bPoll Raithní.

Ritheann seirbhís Bus Éireann idir Cathair na Mart agus an paróiste, agus tá seirbhísí teoranta bus tuaithe ag rith idir an paróiste agus Caisleán an Bharraigh agus thart ar an bparóiste féin.

Tá dhá ATM sa pharóiste, agus bíonn seirbhísí banc taistil le fail ceithre lá sa tseachtain.

6.11 PLEANÁIL AGUS FORBAIRT FHISICEACH

6.11.1 INFREASTRUCTÚR AGUS SEIRBHÍSÍ D'INIS BIGIL

Tá CFÁA ag leanúint ar aghaidh ag cur brú ar an Aire Ring chun an droichead i nGob a' Choire a chríochnú. Tá CFÁA ag déanamh stocaireacht freisin ar fheabhsúchán bóithre go dtí an Baile Tréigthe, an Uaigh Meigliteach agus reilig Sliabh Mór.

Le 10 mbliana anuas, tá ról lárnoch ag CFÁA ag soláthar infreastruchtúr agus seirbhísí bunúsacha d'Inis Bigil. Le bliain anuas, aimsíodh €1,600 breise do sheirbhísí taistil don oileán. Chomh maith leis sin, chuidigh an Comhlacht leis an gcomhairle áitiuil chun uasgrádú a dhéanamh ar héileapad, slipeanna, agus fearas tuirlingthe ar an slip.

6.11.2 TODHCHAÍ PHOBAIL ACLA

Cuireadh 'Plean Gníomh Phobal Acla 2018-2023' le chéile mar thoradh ar phróiseas chuimsitheach chomhoibre a d'eagraigh Comhairle Contae Mhaigh Eo i rith 2017. Ba é cuspóir an phróiseas sin ná fíos don pharóiste a chruthú, chun na ceisteanna agus dúshláin is tabhactaí i mbéal an phobail a aithint, agus chun tosaíochtaí a aontú ionas gur féidir plean gníomhaíochtaí a chur le chéile chun dul i ngleic leo (Futures Pobail Mhaigh Eo, 2018).

Aithníodh le linn an réamhthaighde go raibh an pobal ag dul in aois, go raibh go leor tithe folamh, agus cuid acu i ndrochbhail, go raibh stádas fostáiochta na háite leochaileach go leor, ag braith ar an turasóireacht ar feadh an séasúir, agus nach raibh a dóthain acmhainní ann don aois óg.

Ba é inmharthanacht an pharóiste an imní is láidre a tháinig amach as an bpróiseas comhairliúcháin. Aithníodh go raibh an easpa fostáiochta, imeacht na ndaoine óga, agus an t-athrú i bpróifíl aoise an phobail ag cur drochbhail ar an bpobal – ar na scoileanna, ar na hacmhainní a bhí ar fáil, agus ar shaol an phobail go ginearálta.

Aithníodh sna tosaíochtaí go raibh caomhnú cultúr agus traidisiún an pharóiste an-tábhachtach do mhuintir na háite, go raibh gá le hionad pobail nua agus le seirbhísí agus áiseanna níos láidre, go raibh géarrgá le seirbhísí a chuir ar fáil do dhaoine óga, agus iad a choiméad san áit nó a mhealladh ar ais ag tógáil clainne, agus go gcaithfear tabhairt faoi na fadhbanna fostáiochta – an turasóireacht a neartú agus deiseanna fostáiochta nua a chruthú.

Is léir ó obair na foirne Todhchaí Phobail Acla go bhfuil go leor de na hábhair céanna á phlé acu is atá sa phlean seo, go mór mór inmharthanacht an phobail.

6.12 SEIRBHÍSÍ SÓISIALTA AGUS CAITHEAMH AIMSIRE

Úsáidtear hallaí poiblí cosúil le Halla Acla i nGob a'Choire agus Glór na dTonn i dtoghroinn An Corrán le haighaidh ranganna agus ceardlanna. Tá seanscoileanna ar an Doirín agus i nDumha Ghoirt á n-úsáid ag club dornálaíochta agus ag club gasóga.

Tá ceithre thrá sa pharóiste ar a bhronnadh An Brat Gorm, in aice An Caol, Coim, Dumha Ghoirt agus Dumha Éige. Tá ceithre lúbshiúlóid thart ar Shliabh Mór, Dumha Éige agus Acaill.

Ritheann An Bealach Glas ó Ghob a'Choire go Cathair na Mart ar chúrsa an tseanbhóthair iarainn agus tá togra ar siúl chun é a shíneadh níos faide isteach tríd an pharóiste. Tá CFÁA ag déanamh stocaireacht chun an 'Bealach Glas' a shíneadh tríd an pharóiste agus tá píosa den Bhealach Glas síos chomh fada leis an gCaiseal críochnaithe faoi láthair.

Tá achar illúsáid chluichí (MUGA) ag Coláiste Pobail Acla agus tá áis shúgartha ar an gCaol. Tá páirc peile ag CLGG i bPoll an Raithní, agus páirc sacair i dTóin an tSeanbhaile. Tá machaire gailf naoi-bpoll ar an gCaol.

Tá naoi séipéal Caitliceach agus séipéal amhán de chuid Eaglais na hÉireann sa pharóiste, agus dhá theach tórraimh. Tá comhar creidmheasa amhán i nGob a'Choire.

Ritheann scoil seandálaíochta Acla cúrsaí i seandálaíocht na háite i rith an tsamhraidh.

6.12.1 SCOIL ACLA

Cuireann Scoil Acla ranganna ar fáil agus imeachtaí ar siúl sa cheol, sna healaíona agus sa chultúr traidisiúnta Gaelach i rith na bliana, agus go háirithe ag an Scoil Samhraidh a reachtáiltear gach mí lúil, le cúnamh ó fhoireann dheonach. Tá stair fada siar go 1910 ag baint le Scoil Acla, agus tar éis a hathbheochan in 1985, tá an scoil ag dul ó neart go neart ó shin.

6.12.2 COLÁISTE ACLA

Is coláiste Gaeilge é Coláiste Acla, a chuireann cursaí ar fáil do dhaoine óga i réimsí spóirt uisce agus cultúir, in éineacht le himeachtaí sóisialta dóibh.

6.12.3 BANNAÍ PÍOB

Tá traidisiún na banna píob an-láidir sa pharóiste le fada an lá. Tá sé bhanna gníomhach sa pharóiste agus téann siad ar siúil gach Lá le Pádraig.

6.13 PRÍOMHTHÁTÁIL AR AN LÉARGAS AR AN BPARÓISTE

Is féidir a rá go bhfuil an-imní ar mhuintir na háite maidir le maireachtáil an pharóiste mar phobal beo, gan trácht ar mhaireachtáil an phobail Gaeilge atá ann. Feictear go bhfuil an lín daonra ag laghdú, tá daoine óga ag imeacht, níl deiseanna fostálochta a ndóthain ann, agus tá an paróiste ag braith ró-mhór ar an dturasóireacht amháin mar shlí marachtála. Braitheann pobal Gaeilge ar phobal daoine, agus de réir sin, caithfear dul i ngleic leis na dúshláin céanna. Leirítear thíos na príomhphointí ón léargas:

- Tá ceithre thoghroinn sa pharóiste – Sliabh Mór, Acaill, Dumha Éige agus An Corrán. Tá Acaill, Dumha Éige agus An Corrán sa limistéar pleanála teanga oigifiúil ach tá an paróiste uilig le chéile á chlúdach faoin bplean seo
- Bhí cónaí ar 3,132 daoine sa pharóiste de réir daonáireamh 2016, an céatadán is mó i Sliabh Mór (32%) agus is lú ins An Corrán (20%).
- Tháinig laghdú 8% ar lín daonra an pharóiste idir 2002 agus 2016. Tháinig méadú 19% ar dhaonra cheantar an larthair agus 21% ar dhaonra an stáit ar feadh na tréimhsí chéanna. Is idir daonáireamh 2011 agus 2016 a tháinig an laghdú is mó sa pharóiste, le 70% den laghdú uilig ó 2002. Mar sin féin, tháinig méadú beag idir 2011 agus 2016 ar an lín daonra i gcúpla baile fearainn – Caiseal, Máim na mBan agus Dumha Éige.
- Níl móran difríocht idir an céatadán de náisiúntachtaí eile, seachas Éireannaigh, a bhí lonnaithe sa pharóiste i 2016 (8%) agus an céatadán san larthair agus sa stát, agus níl móran athrú ar an scéal le cúpla daonáireamh anuas ach titim beag. Is i dtoghroinn Dumha Éige amhain a tháinig méadú i lín na náisiúntachtaí eile. Is i mbaile fearainn Dúmha Eige (18%) agus Dumha Ghoirt (20%) a bhí an dlús is airde de náisiúntachtaí eile sa pharóiste, agus is i dTóin an tSeanbhaile a bhí an dlús is lú (2%). Bhí lín mór de náisiúntachtaí eile i nDumha Ghoirt cheana féin, ach tugtar faoi deara gur tháinig méadú suntasach i nDumha Éige idir 2011 agus 2016 – ó 8% go dtí 16%. Ba as an Ríocht Aontaithe formhór na náisiuntachtaí eile sa pharóiste.

- Tá an pobal sa pharóiste ag dul in aois – níl na páistí á dtógail mar a bhí agus tá na daoine óga ag imeacht. I 2016, bhí 15% de dhaonra an pharóiste idir 20 agus 39 bliain d'aois, i gcomparáid le 25% san Iarthar agus 28% sa stát. Ní raibh ach 8% de dhaonra an pharóiste faoi 10 bliain d'aois, i gcomparáid le 14% san Iarthar agus sa stát. Is ar an Chorrán amháin a bhí céatadán níos airde de pháistí faoi 10 mbliana d'aois le feiceáil (10%).
- Thit an dlús daonra i ngach baile fearainn idir 2011 agus 2016, ach amháin i nDumha Acha, Dumha Éige agus cúpla baile fearainn eile.
- Tháinig laghdú ar an gcéatadán de dhaoine ag obair agus méadú beagnach comhfhireagrach ar an gcéatadán ar scoir idir 2006 agus 2016. I 2016, bhí céatadán níos lú ag obair sa pharóiste (35%) ná san Iarthar (52%) agus sa stát (53%), agus céatadán níos mó ar scoir sa pharóiste (34%) na san Iarthar (16%) agus sa stát (15%).
- I 2016, ní raibh conaí seasta ach ar thart 43-44% de na tithe i dtoghranna Dumha Éige agus Sliabh Mór. Bhí cónaí seasta ar thart ar 61-63% de na tithe i dtoghranna Acaill agus An Corráin. Is i nDumha Goirt agus i nDumha Goirt Thoir a bhí an áitiocht is lú (25%) agus is i dTóin Ré Gaoith agus Abhann Dubh a bhí an áitiocht is mó (76%).
- I 2016, bhí rochtain idirlín ag 78% de theaghlaigh an stáit, i gcomparáid le ag 64% de theaghlaigh an pharóiste. Tá teaglaigh ann gan aon charr, mar shampla i mbaile Gob a'Choire (30%).
- De réir staidéir Pobal i 2016, bhí gach baile fearainn sa pharóiste ‘faoi míbhuntáiste’ socheacnamaíochta. Rinneadh dul chun cinn idir 2006 agus 2011 ach idir 2011 agus 2016, d'éirigh an scéal níos measa arís do níos mó ná leath de na bailte fearainn, go mór mór Gob a'Choire, Bun an nAeú, Baile an Ghleanna agus Gob a hAirde, agus Sliabh Mór.
- Braitheann an paróiste go mór ar an dturasóireacht chun slí beatha a bhaint amach.
- Tháinig laghdú 38% i líon na ndaltaí bunscoile ó 2001. Tá níos mó ná leath na bpaistí bunscoile á múineadh trí Ghaeilge faoi láthair. Tá laghdú 32% tioctha ar líon na ndaltaí meanscoile ó 2001. Is trí Bhéarla atá oideachas meánscoile sa pharóiste ag an bpóinte seo.

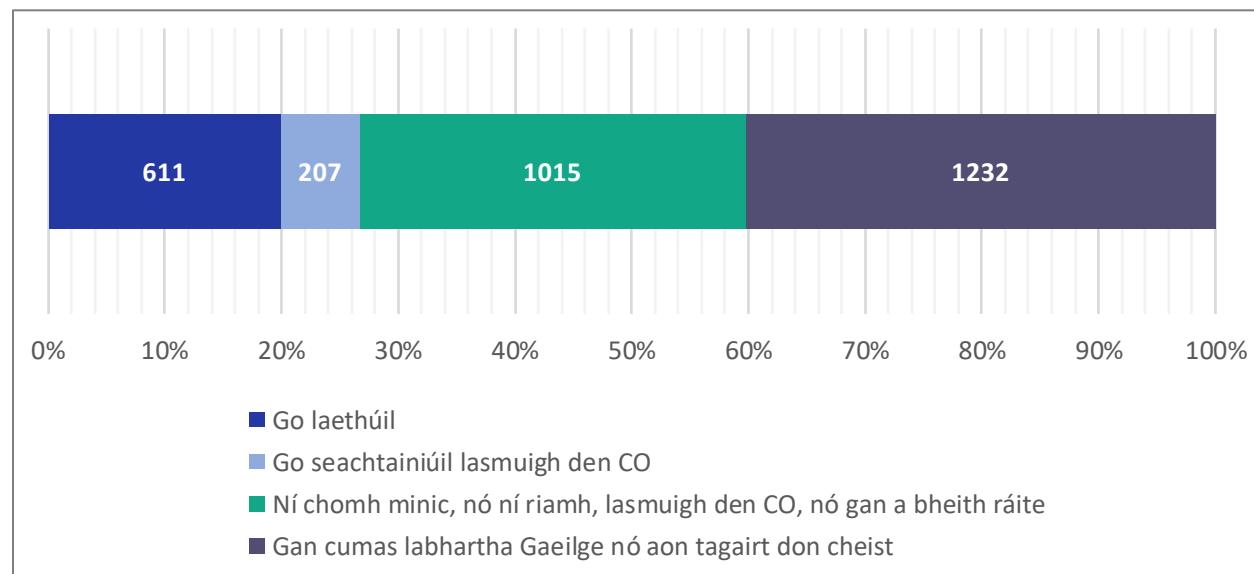
7 AN PHRÓIFÍL TEANGA

7.1 CUMAS AGUS ÚSÁID NA GAEILGE

Cuirtear ceist áirithe faoin nGaeilge ar an bhfoirm daonáirimh (ceist 14 ar fhoirm 2016) – ceist cumais ar dtús agus ceist ina dhiaidh sin faoi chomh minic is a labhraíonn an duine Gaeilge (CSO, 2016e; Agusín E). Is as na freagraí ar an gceist seo a bhfaightear na staitisticí cumais, agus líon na gcainteoirí de réir a minicíocht labhartha.

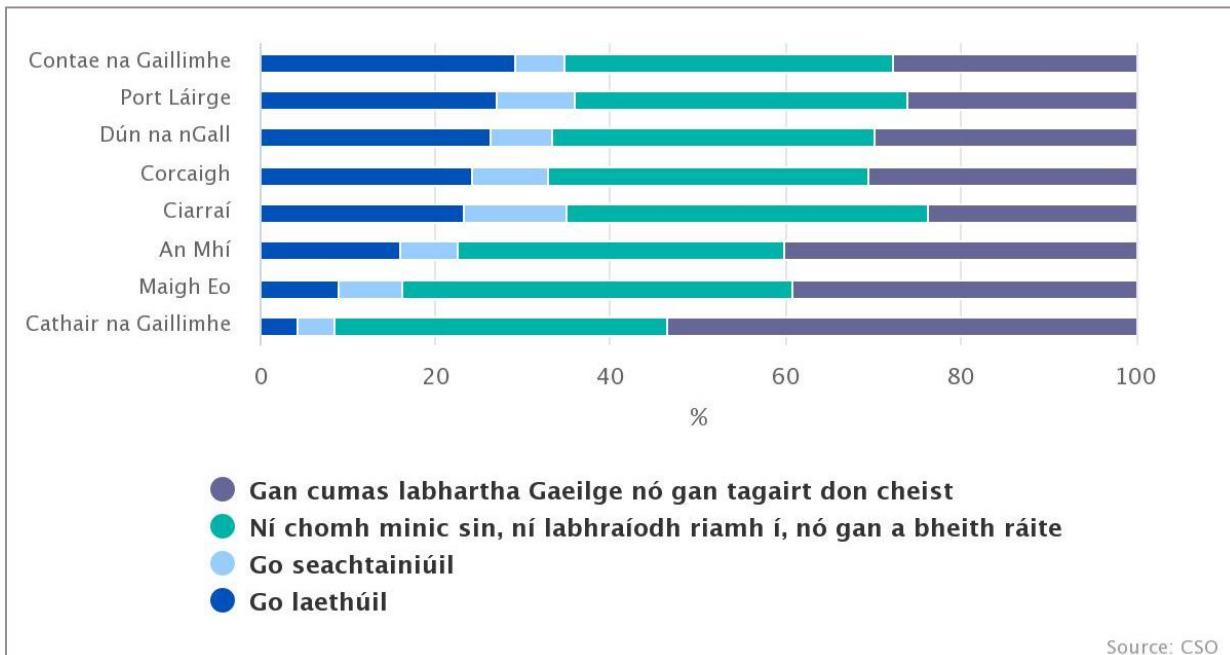
Nuair a dhéantar tagairt ar thorthaí daonáirimh a bhaineann le húsáid na Gaeilge sa phlean seo, is iad na daoine atá trí bliana d'aois nó os cionn trí bliana d'aois atá i gceist.

De réir staitisticí daonáirimh, bhí 3,065 daoine sa pharóiste a bhí in aois trí bliana nó níos mó i 2016. Mhaígh 1,833 dóibh siúd, nó 60% de dhaonra an pharóiste, go raibh cumas labhartha Gaeilge acu. Dúirt 611 (20%) acu gur labhair siad Gaeilge go laethúil taobh istigh nó taobh amuigh den chóras oideachais. Mhaígh 207 (7%) acu gur labhair siad í ach go seachtainiúil taobh amuigh den chóras oideachais, agus dúirt 1015 (33%) nár labhair siad í móran ar chor ar bith taobh amuigh den chóras oideachais.

LÉARÁID 40: CUMAS AGUS NÓSMHAIREACHT TEANGA SA PHARÓISTE (CSO, 2016C)

Feictear thíos an chomparáid idir na ceantracha Gaeltachta de réir staitisticí daonáirimh 2016.

Source: CSO

LÉARÁID 41: CÉATADÁN CAINTEOIRÍ GAEILGE DE RÉIR MINICÓCHT SNA CEANTRACHA GAELTACHA, 2016 (CSO, 2016F)

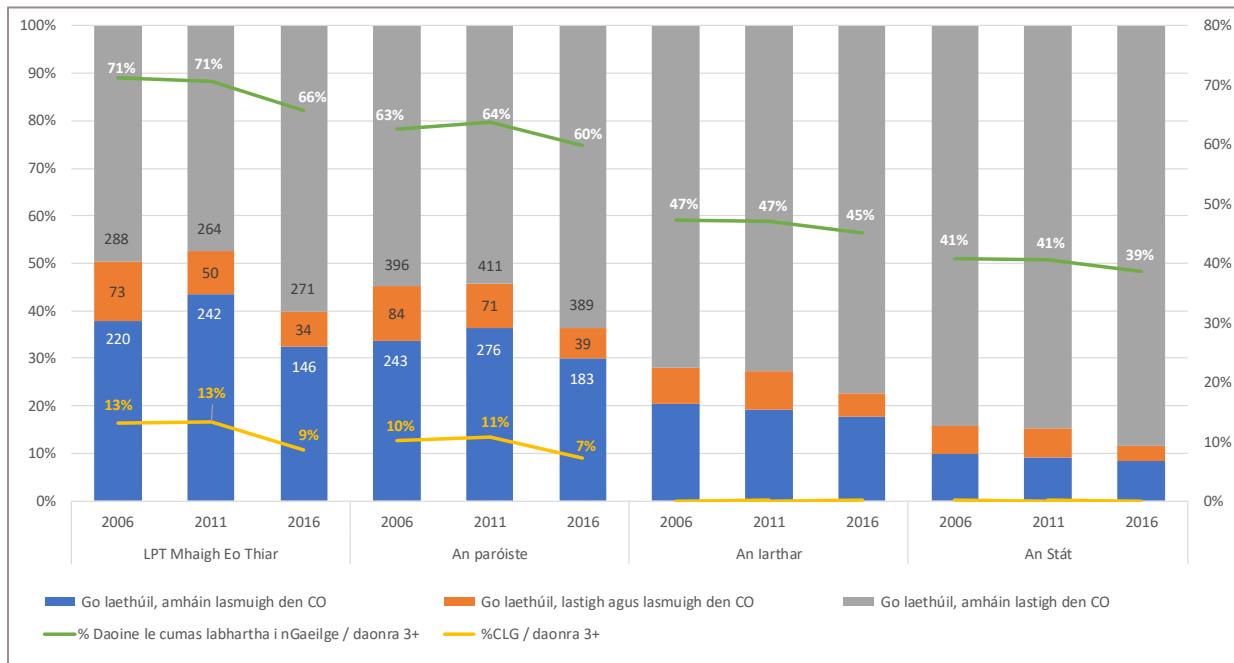
Feictear gurb é Maigh Eo ceann de na ceantracha leis an gcéatadán is ísele de chainteoirí Gaeilge.

7.1.1 CAINTEOIRÍ LAETHÚLA (CLG) SA PHARÓISTE

Má díritear ar na cainteoirí laethúla, agus siadsan a labhraíonn Gaeilge go laethúil taobh amuigh den chóras oideachais (ar a dtugtar CLG), leiríonn na staitisticí le cúpla daonáireamh anuas go bhfuil líon agus céatadán na CLG ag titim i LPT Mhaigh Eo Thiar agus sa pharóiste. Is staitistic tábhachtach é an CLG, toisc go bhfuil sprioc faoi leith i Straitéis 20 Bliain don Ghaeilge 2010-2030 maidir le líon na CLG:

‘an líon daoine a labhraíonn Gaeilge gach lá lasmuigh den chóras oideachais a ardú ó 83,000 go 250,000’ (RCOG, 2015a, l. 9)

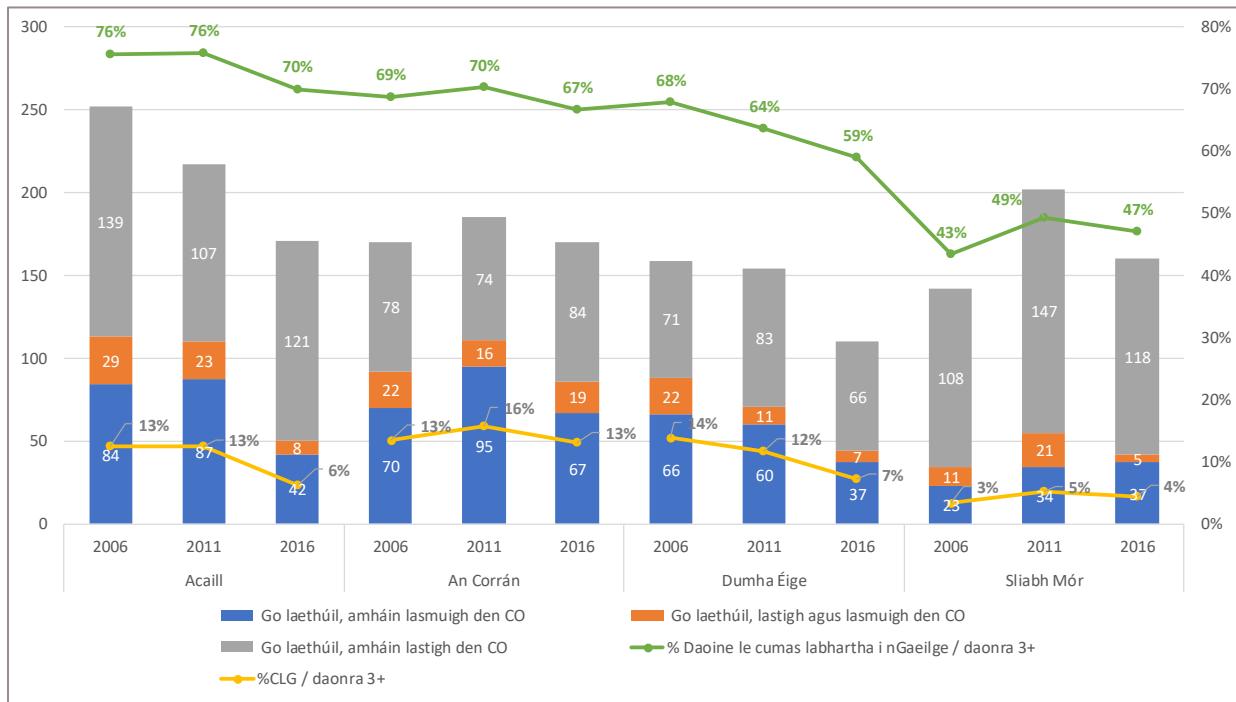
Mar a leirítear thíos, thit céatadán na CLG sa pharóiste ó 10% den daonra go dtí 7% den daonra céanna idir 2006 agus 2016. Thit líon na CLG ó 243 go 183. I 2016, léirítear go raibh 9% den daonra ag labhairt Gaeilge go laethúil i LPT Mhaigh Eo Thiar, agus 7% den pharóiste, i gcomparáid le 8% i LPT Mhaigh Eo Thuaidh. Cuireann na figiúirí sin an paróiste sa leath íochtar den tábla a léiríonn na CLG sna LPT uilig (Aguisín F).

LÉARÁID 42: CUMAS AGUS CAINTEOIRÍ LAETHÚLA SAN LPT, SA PHARÓISTE, SAN IARTHAR AGUS SA STÁT (CSO, 2006, 2011, 2016C)

Feictear gur mhaígh céatadán ard de mhuintir LPT Mhaigh Eo Thiar agus an pharóiste i 2016 go raibh cumas labhartha Gaeilge acu – 66% (1,373 duine) agus 60% (1,833 duine) - ach tá na céatadáin ag titim daonáireamh ar dhaonáireamh, pátrún atá le feiceáil i gceantar an larthair agus sa stát freisin. Sa daonáireamh céanna, dúirt 66% de dhaonra na Gaeltachtaí uilig go raibh Gaeilge labhartha acu, agus 21% den dhaonra go raibh siad á labhairt go laethúil (CSO, 2016f).

De réir staitisticí daonáirimh 2006, 2011 agus 2016, is i dtoghroinn Acaill a bhí an céatadán is mó de dhaoine a mhaígh go raibh siad in ann an teanga a labhairt – 70% fós i 2016. Ach mar sin féin, laghdaigh céatadán na CLG i dtoghroinn Acaill faoina leath idir 2006 agus 2016, ó 13% go 6%.

LÉARÁID 43: CUMAS AGUS CAINTEOIRÍ LAETHÚLA SNA TOGRHANNA (CSO, 2006, 2011, 2016C)

Mar a fheictear thuas, tá An Corrán beagnach ar aon choiscéim le dtoghroinn Acaill i 2016, le 67% de dhaoine ag maíomh cumas labhartha sa teanga. Níor thit an céadatán CLG níos ísele ná 13% idir 2006 agus 2016.

Tháinig laghdú roinnt suntasach sa chéatadán a mhaígh cumas sa teanga i dtoghroinn Dumha Éige - ó 68% i 2006 go dtí 59% i 2016, agus laghdaigh céatadán na CLG faoina leath anseo freisin ar feadh na tréimhsí chéanna, ó 14% i 2006 go 7% i 2016.

I dtoghroinn Sliabh Mór, thainig méadú beag ar an gcéatadán a mhaígh cumas sa teanga idir 2006 agus 2016, ó 43% go 47%, agus níor athraigh an céadatán CLG móran, faoi láthair ag 4% de réir daonáireamh 2016.

7.1.2 CATAGÓIRÍ GAELTACHTA DE RÉIR AN SCT

Rinneadh rangú ar na Gaeltachtaí san SCT de réir líon a gcainteoirí laethúla. Chuir an SCT líon na gcainteoirí a labhraíonn Gaeilge go laethúil taobh amuigh nó taobh istigh den chóras oideachais le chéile mar ‘chainteoirí laethúla’ (CLSCT). Ní cuirtear na cainteoirí laethúla a labhraíonn Gaeilge go laethúil taobh istigh den chóras oideachais amháin san áireamh sa CLG. Tá soláiriú ar shainmhíniú na staitisticí CLG agus CLSCT le fáil in Agusín G.

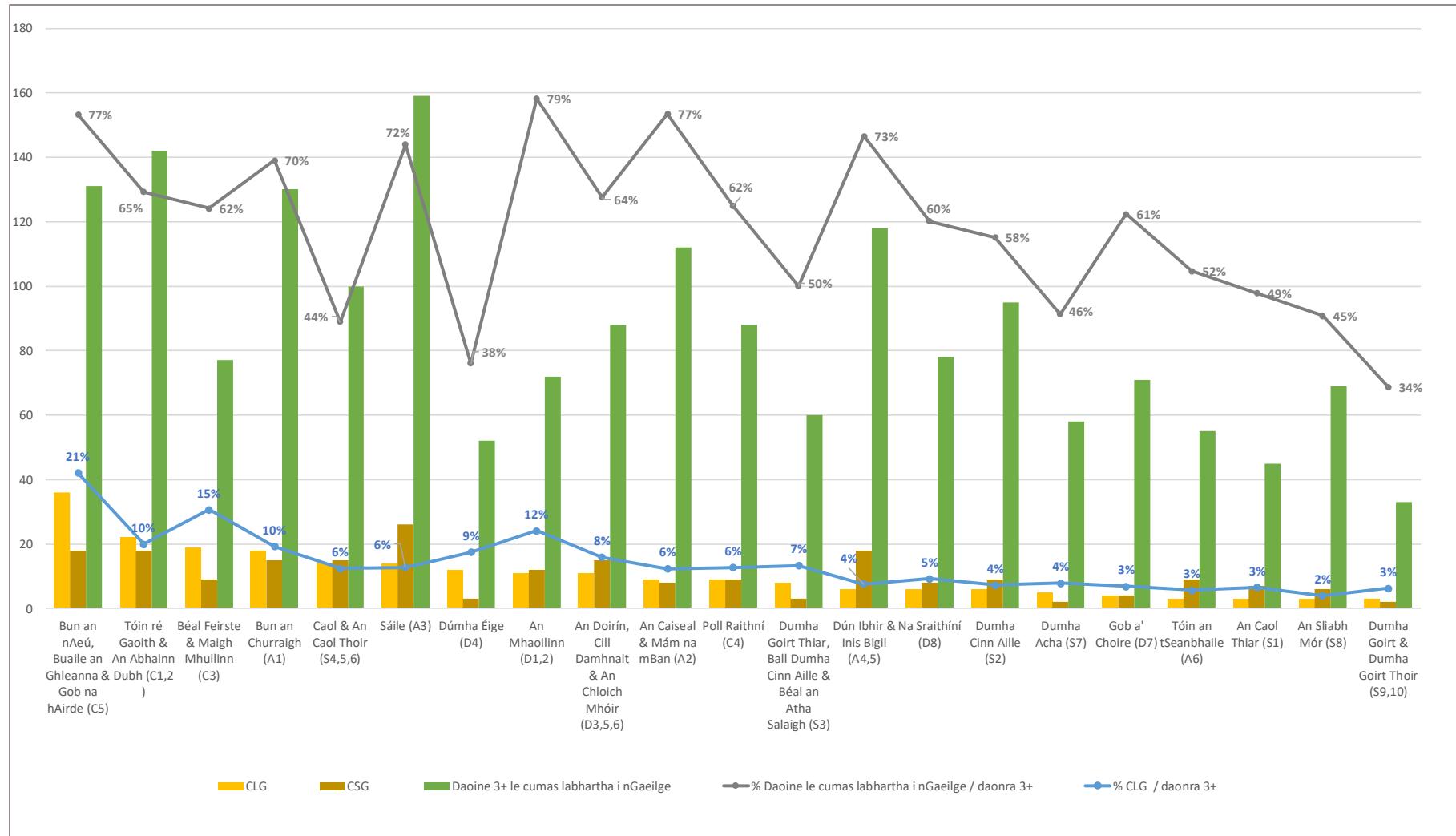
Tá trí chatagóir Gaeltachta ann de réir an SCT: Limistéar Ghaeltachta Chatagóir A (>66% CLSCT), Limistéar Ghaeltachta Chatagóir B (44-66% CLSCT) agus Limistéar Ghaeltachta Chatagóir C (<44% CLSCT). Mar a fheictear ó staitisticí daonáirimh 2016, agus mar a léirítear san SCT, is i gcatagóir C a bhí agus is atá ceantar Gaeltacht an pharóiste (Ó'Giollagáin, Charlton, 2007, l. 107; Ó'Giollagáin, MacDonnacha, 2015, l. 154).

Toghroinn	% CLSCT 2002	% CLSCT 2006	% CLSCT 2011	% CLSCT 2016
Acaill	24.9%	27.9%	24.7%	20.9%
An Corrán	25.7%	24.8%	26.2%	25.9%
Dumha Éige	20.6%	24.9%	25.2%	18%
Sliabh Mór	-	-	-	16.4%

TÁBLA 1: CAINTEOIRÍ LAETHÚLA AGUS SEACHTAINÚLA SNA TOGRANNA (CSO, 2006, 2011, 2016C)

7.1.3 ÚSÁID NA TEANGA SNA BAILTE FEARAINN

Dé réir daonáireamh 2016, bhí thart ar 222 CLG sa pharóiste uilig, agus iad scaipeadh ar fud na mbailte fearainn. Feictear i Léaráid 44 an bearna idir na daoine a mhaígh cumas labhartha sa teanga agus na daoine a labhraíonn an teanga go laethúil agus go seachtainiúil taobh amuigh den chóras oideachais sna bailte fearainn.

LÉARÁID 44: LÍON NA NDAOINE LE CUMAS LABHARTHA AGUS LÍON NA GCAINTEORÍ LAETHÚLA AGUS SEACHTAINIÚLA SNA BAILTE FEARAINN (CSO, 2016C)

Léirítear thíos na staitisticí CLG, CSG ags CLSCT do bhailte fearainn an pharóiste ó staitisticí daonáirimh 2016, curtha in ord de réir an CLSCT. Feictear go bhfuil pócaí ann le CLSCT níos airde ná an toghroinn in a bhfuil siad suite ina hiomlán, rud a d'aithin údair an SCT freisin.

Bailte Fearainn	Daonra 3+	Daonra 3+ le cumas labhartha i nGaeilge	CLG	CSG	CLSCT	% Daonra 3+ le cumas labhartha i nGaeilge	% Daonra 3+ ina CLG	% Daonra 3+ ina CLSCT
Bun an nAeú, Buaile an Ghleanna & Gob na hAirde (C5)	171	131	36	18	55	77%	21%	32%
Tóin ré Gaoith & An Abhainn Dubh (C1,2)	220	142	22	18	60	65%	10%	27%
Béal Feirste & Maigh Mhuilinn (C3)	124	77	19	9	30	62%	15%	24%
Bun an Churraigh (A1)	187	130	18	15	31	70%	10%	17%
Caol & An Caol Thoir (S4,5,6)	225	100	14	15	30	44%	6%	13%
Sáile (A3)	221	159	14	26	50	72%	6%	23%
Dúmha Éige (D4)	137	52	12	3	25	38%	9%	18%
An Mhaoilinn (D1,2)	91	72	11	12	21	79%	12%	23%

Bailte Fearainn	Daonra 3+	Daonra 3+ le cumas labhartha i nGaeilge	CLG	CSG	CLSCT	% Daonra 3+ le cumas labhartha i nGaeilge	% Daonra 3+ ina CLG	% Daonra 3+ ina CLSCT
An Doirín, Cill Damhnait & An Chloich Mhór (D3,5,6)	138	88	11	15	26	64%	8%	19%
An Caiseal & Máim na mBan (A2)	146	112	9	8	32	77%	6%	22%
Poll Raithní (C4)	141	88	9	9	25	62%	6%	18%
Dumha Goirt Thiar, Ball Dumha Cinn Aille & Béal an Atha Salaigh (S3)	120	60	8	3	23	50%	7%	19%
Dún Ibhír & Inis Bigil (A4,5)	161	118	6	18	41	73%	4%	25%
Na Sraithní (D8)	130	78	6	8	24	60%	5%	18%
Dumha Cinn Aille (S2)	165	95	6	9	33	58%	4%	20%
Dumha Acha (S7)	127	58	5	2	27	46%	4%	21%
Gob a' Choire (D7)	116	71	4	4	14	61%	3%	12%
Tóin an tSeanbhaile (A6)	105	55	3	9	17	52%	3%	16%
An Caol Thiar (S1)	92	45	3	7	13	49%	3%	14%
An Sliabh Mór (S8)	152	69	3	6	24	45%	2%	16%
Dumha Goirt & Dumha Goirt Thoir (S9,10)	96	33	3	2	10	34%	3%	10%
Acaill	820	574	50	76	171	70%	6%	21%

Bailte Fearainn	Daonra 3+	Daonra 3+ le cumas labhartha i nGaeilge	CLG	CSG	CLSCT	% Daonra 3+ le cumas labhartha i nGaeilge	% Daonra 3+ ina CLG	% Daonra 3+ ina CLSCT
An Chorrán	656	438	86	54	170	67%	13%	26%
Dumha Éige	612	361	44	42	110	59%	12%	18%
Sliabh Mór	977	460	42	44	160	47%	4%	16%
Iomlán	3065	1833	222	216	611	60%	7%	20%

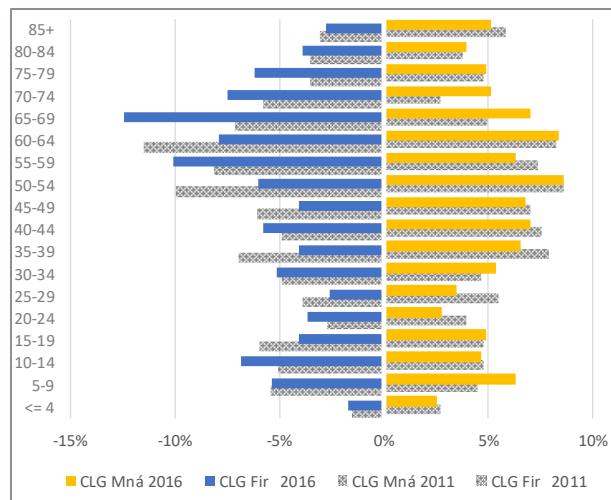
TÁBLA 2: LÍON NA NDAOINE LE CUMAS LABHARTHA AGUS LÍON NA GCAINTEOIRÍ LAETHÚLA AGUS SEACHTAINIÚLA SNA BAILTE FEARAINN (CSO, 2006, 2011, 2016C)

7.2 PRÓIFÍL AOISE (GAELTACHT MHAIGH EO)

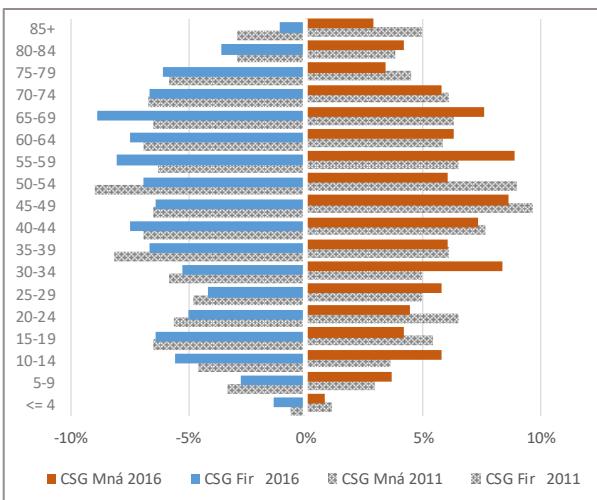
Níl staitisticí daonáirimh ar úsáid na Gaeilge de réir aoisghrúpaí foilsithe do toghranna an pharóiste ach tá siad le fáil do na Gaeltachtaí. Toisc gurb é i nGaeltacht Mhaigh Eo atá Gaeltacht an paróiste seo suite, is iad na staitisticí daonáirimh a bhaineann le Gaeltacht Mhaigh Eo ina hiomlán atá leagtha amach anseo. Clúdaíonn Gaeltacht Mhaigh Eo trí cheantar éagsúla - Tuar Mhic Éadaigh, ceantracha éagsúla in Acaill agus ceantracha éagsúla in Iorras (Udarás na Gaeltacha, 2019).

De réir daonáirimh 2016, bhí 6,121 cainteoirí i nGaeltacht Mhaigh Eo, agus 1,373 dóibh siúd (20%) as LPT Mhaigh Eo Thiar (CSO, 2016c; CSO, 2017a). Tá sé riachtanach, mar sin, a bheith cúramach gan an iomarca a thógáil as na staitisticí seo, ach amháin iad a úsáid mar leid an-gharbh ar phróifíl aoise na gcainteoirí Gaeilge i bparóiste Acla.

Feictear thíos próifíl aoise na gcainteoirí laethúla (CLG) agus na cainteoirí seachtainiúla (CSG) do Ghaeltacht Mhaigh Eo, scartha amach idir fir agus mná. Léiríonn na statisticí úsáid na Gaeilge sna haoisghrúpaí agus de réir inscne.

LÉÁRÁID 46: PÍRIMID TEANGA GHAELTACHT MHAIGH EO (CSO, 2016C)

LÉÁRÁID 45: PÍRIMID TEANGA GHAELTACHT MHAIGH EO (CSO, 2016C)

Feictear gurb iad na daoine is sine (>54 bliain d'aois) agus is óige (<15 bliain d'aois) is mó a bhí ag labhairt Gaeilge go laethúil i 2016, cé go raibh níos mó á labhairt sna meán-aoisghrúpaí i 2011.

Feictear go raibh meascán d'aoisghrúpaí ag labhairt Gaeilge go seachtainiúil i 2016, rud a fheictear freisin i 2011.

7.3 SLÍTHE BEATHA NA GCAINTEOIRÍ LAETHÚLA (CEANTAIR GAELTACHTA)

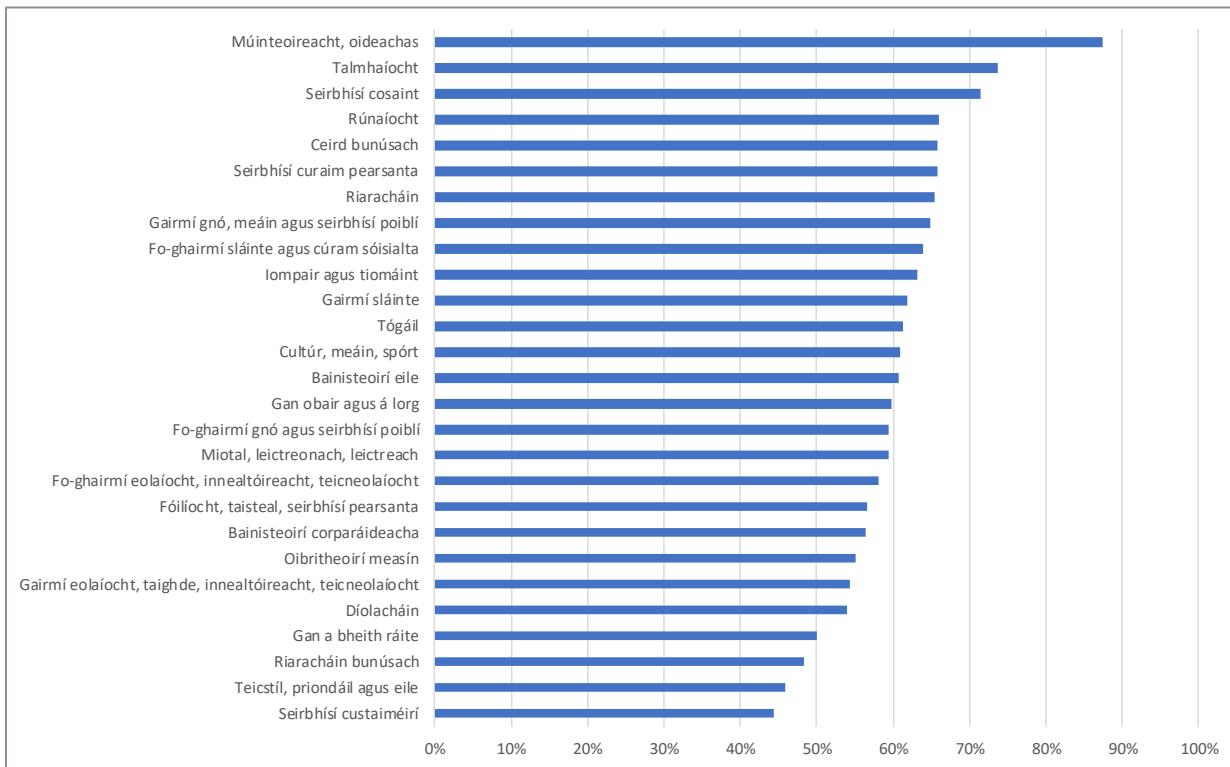
Níl staitiscí daonáirimh ar shlite beatha na gcainteoirí laethúla ar fáil ach amháin do na ceantair Gaeltachta uilig le chéile. Tá sé riachtanach, mar sin, mar a dúradh, a bheith cúramach gan an iomarca a thógáil as na staitisticí seo, ach amháin iad a úsáid mar leid an-gharbh ar úsaid na Gaeilge i bparóiste Acla.

Slí bheatha	Líon daoine
Múinteoirí bunscoile agus naíscoile	569
Feirmeoirí	520
Múinteoirí meánscoile	345
Slíthe beatha eile riarracháin nach bhfuil aicmithe in áit ar bith eile	304
Cúntóirí díolacháin agus miondíola, airgeadóirí agus cúnntóirí cuntar íocaíochta	282
Oibrithe cúraim agus cúramóirí baile	239
Altraí agus cnáimhsigh	181

TÁBOLA 3: SLÍTHE BEATHA NA NDAOINE A LABHRAÍONN GAEILGE GO LAETHÚIL SNA RÉIGIÚIN GAELTACHTA, 2016 (CSO, 2016F)

7.4 CUMAS GAEILGE DE RéIR NA SLÍTHE BEATHA (CEANTAIR GAELTACHTA)

Feictear go raibh cumas Gaeilge mhaíte ag níos mó ná 50% den lucht oibre i mbeagnach gach slí beatha sna Gaeltachtaí i 2016 (CSO, 2017b). Tá sé suntasach nár mhaígh ach 45% do na daoine a bhí ag freastal ar chustaiméirí go raibh cumas labhartha acu, i gcomparáid le beagnach 90% de mhúinteoirí.

LÉARÁID 47: SLÍTHE BEATHA SIADSAN A MHAÍGH CUMAS SA GHAEILGE SNA CEANTAIR GAELTACHTA, AGUS NA CÉATADÁIN AG OBAIR IONTU (CSO, 2016C)

7.5 PRÍOMHTHÁTAIL AR AN BPRÓIFÍL TEANGA

Tá líon na CLG ag titim, níos tréine in Acaill agus Dumha Éige ná sa Chorrán agus Sliabh Mór. Tá na cainteoirí féin scaipthe ar fud an pharóiste. Is dúshlán móra iad na cainteoirí laethúla atá ann a thabhairt le chéile mar phobal, agus na daoine ag a bhfuil an cumas labhartha a spreagadh chun an teanga a labhairt.

- I 2016, mhaígh 60% de dhaonra an pharóiste go raibh cumas labhartha Gaeilge acu, ach ní labhraíonn ach 7% (222 daoine) acu í taobh amuigh den chóras oideachais, titim 3% ó 2006. Sa limistéar pleanála oifigiúil, ní labhraíonn ach 9% de dhaonra an pharóiste an teanga taobh amuigh den chóras oideachais.
- Ba é an Corráin an toghroinn leis an gcéatadán is mó de CLG (13%), le Dumha Éige (7%), Acaill (6%) agus Sliabh Mór (4%) ina dhiaidh. Bhí an-laghdú tioctha sna céatadáin CLG in Acaill agus Dúmhá Éige ó 2011 agus 2016 – beagnach faoina leath. Thit an céatadán a mhaígh cumas labhartha sa teanga go 47% i Shliabh Mór, thart ar 70% in Acaill agus An Corráin, agus 59% in nDumha Éige.

- Níl aon cheantar beag ná mór sa pharóiste in a Limistéar Ghaeltachta A nó B, de réir rangú an SCT, agus níl le cúpla daonáireamh anuas. Bhí an CLSCT is airde sa pharóiste ag na bailte fearainn Bun an nAeú, Buaile an Ghleanna agus Gob na hAirde le 32%, 12 phointe níos lú ná an tairseach do Limistéar Ghaeltacha B (44%). Ba iad na bailte fearainn ar an Chorrán a tháinig ba ghaire di.
- In Gaeltacht Mhaigh Eo ina hiomlán, ba iad na daoine is sine agus siadsan in aois scoile ba mhó a labhair Gaeilge go laethúil taobh amuigh den chóras oideachais. Ba iad na múinteoirí ba mhó a labhair an Ghaeilge taobh amuigh den chóras oideachais. Feictear gurb iadsan a bhí ag freastal ar chustaiméirí a mhaígh an cumas Gaeilge is lú sna Gaeltachtaí.
- Cé gurb é contae Mhaigh Eó ceann de na ceantracha leis an gcéatadán is ísle de chainteoirí laethúla i 2016, agus seans go mbeadh tionchar ar fhaoinse maoinithe áitiúla don teanga de réir sin, is fiú a rá gurb í cathair na Gaillimhe an ceantar ba ísle, agus tá antogra ar siúl ann chun Gaeilge a chur chun cinn ann.

8 LÉARGAS AR ULLMHÚ AN PHLEAN

8.1 AN FEACHTAS EOLAIS AGUS RANNPHÁIRTÍOCHTA

I mí Dheireadh Fómhair 2016, ceapadh an CFÁA mar an gceanneagraíocht chun an phlean Gaeilge a réiteach don LPT. Ceapadh baill den fo-choiste, an Coiste Gaeilge, mar thoradh ar chruiinniú poiblí i mí Aibreáin 2017. Tar éis plé agus iarratais, socraíodh idir na páirtithe leasmhara i mí lúil gur féidir freastal a dhéanamh ar an bparóiste ina ionlán agus an pleán teanga á réiteach.

Ceapadh oifigí an choiste i mí Mheán Fómhair 2017 agus leanadh ar aghaidh le cruinnithe míosúla don choiste ó shin amach.

I mí an Mheithimh 2018, ceapadh Fionnuala Ní Uallacháin mar chomhordaitheoir pleánala teanga chun an pleán Gaeilge a réiteach don pharóiste.

Cruinnithe poiblí	Eagrán/Dáta
Cruinniú Poiblí eagraithe ag Udarás na Gaeltachta in Óstán Oileán Acla chun eolas a scaipeadh maidir leis an bpleán Gaeilge a bhí le réiteadh don LPT.	17 Meán Fómhair 2016
Cruinniú Poiblí leis an Dr Laoise Ní Dhuada, maidir leis an bpróiséas pleánala teanga. Glacadh le hainmneacha daoine a bhí sásta bheith mar bhaill den Choiste Pleanála Teanga.	25 Aibreán 2017
Cruinniú Poiblí i gColáiste Pobail Acla	09 Deireadh Fómhair 2017

8.1.1 BRANDÁIL AGUS AN BHILEOG EOLAIS

Ag deireadh 2017, thosaigh an coiste ar an obair bhreadáil don togra. D'iarr an coiste ar dhaltaí Choláiste Pobail Acla lógó don phlean Gaeilge a chruthú agus shocraíodh ar an lógó deiridh i mí Mhárta 2018. D'eisigh an coiste branda faoin leith do Ghaeilge an pharóiste, agus sluan ag dul leis – ‘Is leatsa í: Bí Brodúil Aisti. Gaeilg’ Acla Beo go Deo’. Cuireadh bileog eolais le chéile a úsáidfaí tríd an togra uilig; feictear sampla thíos agus in Agusín H:

GAEILG' ACLA BEO GO DEO
Plean Teanga do Pharóiste Acla

Gaeilg' Acla

GAEILG' ACLA BEO GO DEO
Plean Teanga do Pharóiste Acla

Ar mhaith leat ár nGaeltacht a neartú ?
Do you want Achill to retain its Gaeltacht status?

Tá straitéis nua ag an Rialtas don Ghaeilge.
The Government has a new strategy
for the Irish Language.

Caithfidh gach Pobal Gaeltachta plean a réiteach
agus a chur i bhfeidhm chun tacú le húsáid na
Gaeilge sa pharóiste.
Every Gaeltacht Area must prepare and implement
a plan to promote the use of the Irish language
in the area.

Muna ndéanann Muintir Acla é seo tá baol ann go
gcáillfíodh an ceantar seo a stadás Gaeltachta
If we don't do this there is a danger that we
may lose our Gaeltacht status.

Cuirfear ar a laghad €100,000 ar fáil in aghaidh
na bliana, ar feadh seacht mbliana, nuair a ghlacfar
leis an bplean chun é a chur i bhfeidhm
At least €100,000 per annum will be made available,
every year over the course of 7 years, following
the plan's approval to implement it.

Céard atá uainn ?
What do we want ?

Tá do chuid thuairimí agus do thacaiochta ag teastáil.
Your help and support is needed.
Please fill out one of our community surveys.
Please attend our Information evenings

IS LEATSA I : Bí BRÓDÚIL AISTI
R-phoist: pleangaelacla@gmail.com
fón: +353 98 43292
Facebook: Gaeilg' Acla Beo Go Deo

www.impleact.ie

24/7/2018

Scaipeadh na bileoga eolais sna cruinnithe poiblí agus na príomhionaid poiblí ó mhí an Mhárta, agus arís le gach suirbhé a sheoladh amach chuig an phobail. Taispeánadh bratach brandáilte ag gach cruinniu poiblí agus úsáideach an branda céanna ar na cúntais meáin shóisialta.

8.1.2 SCAIPEADH EOLAS AR NA MEÁIN

Tá cúnntas Facebook ag an gCoiste Gaeilge ó mí Iúil 2018 (<https://www.facebook.com/Gaeilg-Acla-Beo-Go-Deo-288575368378858>). Cuireadh suíomh idirlín don togra beo i mí Lúnasa 2018 chun stádas agus torthaí na gcruiinnithe poiblí a roinnt (<https://gaeilgaclabeo.wordpress.com>).

Ábhair	Foilseacháin/Meán	Eagrán/Dáta
Alt maidir leis an bpleanáil teanga	Achill Link	10 Samhain 2017
Ceapúchán an chomhairleoir pleanála	Mayo News	21 Lúnasa 2018
Líon ár suirbhéanna, agus meabhrúcháin	Mayo News	01-08 Samhain 2018

	Nuachtlitir an pharóiste	27 Nollaig 2018
	Facebook	17/27 Samhain 2018 04/23 Nollaig 2018 08 Feabhra 2019
Céard atá uainn - agallamh	MidWest Radio	21 Feabhra 2019
Céard atá uainn – agallaimh	Rna G, TG4	25 Feabhra 2019
Céard atá uainn – fógraí faoin gcrúinniú	Mayo News	13 Feabhra 2019
	Nuachtlitir an pharóiste	20 Feabhra 2019
	Facebook	19/23 Feabhra 2019
Na Bearta – fógraí faoin gcrúinniú	Mayo News	15 Feabhra 2019
	Nuachtlitir an pharóiste	15 Feabhra 2019
	MidWest Radio	22/25 Feabhra 2019
	Facebook	13 Bealtaine 2019

TÁBLA 4: MÍREANNA SNA MEÁIN

8.2 LÉARGAS TAIGHDE

8.2.1 AN MHODHEOLAÍOCHT

Cé go raibh an-eolas le fáil ar na pleananna a chuireadh i bhfeidhm cheana agus ar thorthaí suirbhéanna a réachtáladh roimhe seo, aithníodh go raibh gá le staitisticí eimpíreacha a bhailíú agus anailís a dhéanamh orthu, agus iad a chuir leis an tusícint a bhí ann cheana féin. Toisc nach bhfuil gach toghroinn sa pharóiste sa Ghaeltacht nó san LPT oifigiúil, ba léir go gcaitheadh an t-eolas ó na staitisticí a bhailíú sa slí gur féidir idirdhealú a dhéanamh idir na toghranna.

Úsáideadh suirbhéanna chun eolas níos dírithe a fháil ón bpobal faoin a meon, dearcadh agus nónsmhairleacht maidir leis an teanga. Baineadh úsáid as modhanna cáilíochta cosúil le hagallaimh, ceisteanna oscailte sna suirbhéanna agus comharliúcháin poiblí chun riachtanais an pharóiste maidir leis an bplean a thuisceint.

8.2.2 EITICÍ AGUS CÚRSAÍ PRÍOBHÁIDEACHAIS

Níor bailíodh aon ainmneacha agus coinníodh an t-eolas a bailíodh sna suirbhéanna ar líne agus ar an gcóip crua anaithnid. Cé go bhfuil ainm na ndaoine a gcuireadh faoi agallaimh gafa ar na notaí agallaimh, tá siad seo sabhálte ag an gcomhorditheoir amháin agus ní scaoilfear leo. Ní luitear aon aiseolas d'aon duine amháin, nó ar aon shlí gurbh fhéidir an duine a thug é a

dhéanamh amach. Rinneadh iarracht na suirbhéanna a chrúthú ionas nár bh fhéidir aon fhreagróir a aithint ó na freagraí; mar shampla, cuireadh an suirbhé céanna ar na múinteoirí ó na scoileanna uilig, bunscoileanna agus an mheánscoil araon, toisc nach raibh ach líon beag de mhúinteoirí ann, agus ní fhiadraíodh díobh cén ceantar ina raibh said ag múineadh.

8.3 AN CUR CHUIGE AGUS AN SCEIDEAL

Leagtar amach thíos sceideal na hoibre mar a thit sé amach.

Cur Síos	Tréimhse
1 Réamhscrúdú agus réamhobair cuí <ul style="list-style-type: none"> Tuiscant ar an gceantar feidhme Anailís ar staitisticí daonáirimh, an SCT, ábhair eile faoin bparóiste Bailiú eolas faoin gceantar agus na daoine Athbhreithniú ar na pleananna teanga a chuireadh i bhfeidhm roimhe seo, agus torthaí ó suirbhéanna pobail a réachtáladh cheana Dréacht luath den phlean scríofa mar mhúnla 	Iúil 2018-Meán Fómhair 2018
2 Ullmhúcháin don taighde páirce <ul style="list-style-type: none"> Aontú ar na grúpaí agus na ceisteanna Ullmhúcháin ar na ceistneoirí pobail agus na hábhair Poiblíocht faoi na gceistneoirí 	Meán Fómhair 2018 – Deireadh Fómhair 2018
3 Suirbhéireacht agus agallaimh i measc an phobail <ul style="list-style-type: none"> Suirbhé pobail an pharóiste (go randamach) Suirbhéanna sonracha ar líne/agallaimh: <ul style="list-style-type: none"> Príomhoidí agus múinteoirí Daoine óga Tuismitheoirí agus caomhnóirí Gnólachtaí agus eagraíochtaí 	Deireadh Fómhair 2018 – Feabhra 2019
4 Anailís ar thorthaí na suirbhéireachta	Eanáir 2019 – Feabhra 2019
5 Comhairliuchán daoine óga <ul style="list-style-type: none"> Iniúchadh ar thorthaí ón gceistneoir ar dhaltaí Moltaí agus smaointe 	Nollaig 2018
6 Comhairliuchán poiblí 1 “Céard atá uainn” <ul style="list-style-type: none"> Tuairisc ar na thorthaí pléite Fís agus tosaíochtaí aitheanta 	Feabhra 2019
7 Dréachtú na mbearta	Márta 2019- Aibréan 2019
8 Comhairliúchán poiblí 2 “Na Dréachtbearta”	Bealtaine 2019

Cur Síos	Tréimhse
	<ul style="list-style-type: none"> Léiriú ar an bhfís scríofa agus na dréacht bearta Aiseolas bailithe
9	Dréachtú an phlean scríofa
10	Scaipeadh an phlean scríofa <ul style="list-style-type: none"> Aiseolas agus moltaí bailithe
11	Nuashonrú agus seoladh an chéad dréacht den phlean
12	Nuashonrú agus seoladh an dara dréacht den phlean
13	Nuashonrú agus seoladh an dréacht deiridh den phlean

TÁBLA 5: SCEIDEAL NA HOIBRE

8.4 AN RÉAMHSCRÚDÚ

Is gné suntasach den pharóiste seo nach bhfuil ach triúr as na ceithre thoghroinn sa pharóiste san LPT nó i nGaeltacht. Ní raibh na staitisticí daonáirimh a bhí ar fáil do Ghaeltachtaí ón CSO agus ar an nGIS chomh úsáideach sin, toisc go raibh ceantar níos leithne i gceist. Mar sin, bailíodh na staitisticí, agus rinneadh an analís, ar an limistéar tíreolaíochta is lú ar a thiomsaítear staitisticí daonáirimh – sé sin, an ceantar beag.

Tá uimhir thagartha ar leith ag gach ceantar beag (mar shampla 157139001), ach ní bheadh san uimhir seo ar eolas nó á n-úsáid sa phobal. De réir sin, bhí gá ceantair beaga an pharóiste a cheangail leis na bailte fearainn cuí sa pharóiste (mar shampla, An Caol Thiar, i gcás 157139001). Usáideach staitisticí na ceantair beaga chun an t-eolas a fháil faoin bparóiste agus úsáid na teanga ann. Is féidir iad a úsáid mar bhunlín, go pointe áirithe, chun dul chun cinn an phlean atá i bhfeidhm a mheasúnú sna blianta amach.

8.5 AN TAIGHDE PÁIRCE

Baineadh úsáid as “surveymonkey” le haghaidh gach suirbhé, agus cuireadh an suirbhé randamach pobail agus an suirbhé ar na déagóirí ar fáil mar chóipeanna chrua freisin. Cuireadh na suirbhéanna ar na spriocghrópaí eile (le plé i 8.5.2) ar fáil amháin ar líne, agus rinneadh agallaimh fón ar na príomhoidí, na heagraíochta agus na gnólachtaí.

Tugadh faoi deara, áfach, go raibh deacrachtaí ag baint le bheith ag déanamh tagairt do ‘Acaill’ mar thoghroinn, toisc go n-úsáideann go leor daoine ‘Acaill’ mar thagairt ar an oileán uilig. Bhí fadbh den chineál céanna ag baint le tagairtí do ‘Sliabh Mór’ agus ‘Dumha Éige’ – is ainmneacha toghranna iad chomh maith le hainmneacha bailte fearainn. Is cosúil go raibh mearbhall ar chuid de na freagróirí de réir sin nuair a bhí siad ag cur síos cén áit ina raibh siad ina gconaí, agus ní féidir braith go hiomlán ar chéard a fhreagraítear mar cheantar cónaithe.

8.5.1 AN SUIRBHÉ POBAIL

Cuireadh an ceistneoir pobail le chéile chun eolas a fháil ón bpobal faoin a ndearcthaí, cumais, agus a nósmaireacht maidir leis an nGaeilge (RCOG, 2018c). Cuireadh ceisteanna éagsúla ar chumais Gaeilge, úsáid na Gaeilge, dearctaí teanga agus mianta teanga sa cheistneoir, chomh maith le spás chun moltaí ginearálta a bhreacadh síos. Feictear leagan an gceistneoir agus an litir chumhdaigh a chuaigh leis in Agusín I.

De réir daonáireamh 2016, bhí 2,557 daoine os cionn 18 bliain d’aoise sa pharóiste. Socraíodh ar shampla de 500 duine a roghnú ó rolla toghthóirí an pharóiste, a bhí ar fáil sa leabharlann i nGob a’ Choire, agus roghnaíodh gach cúigú ainm ón rolla. Seoladh na ceistneoirí ag an sampla, agus sa chás nach raibh an duine beo nó imithe as an bparóiste, roghnaíodh ainmneacha eile go randamach as an rolla. Ar dheireadh, seoladh thart ar mhíle ceistneoir amach chuig an phobail mar chóip chrua, agus bhí an cheistneoir ar fáil ar líne freisin.

Toghroinn	Daonra 18+ (2016)	% den iomlan	Líon na suirbhéanna ar ais (cóip chrua)	Líon na suirbhéanna ar ais (ar líne)	Líon uilig ar ais	% líon ar ais	Ráta freagartha ón sampla
Acaill	687	27%	53	13	66	26%	48%
An Corrán	563	22%	76	12	88	34%	78%
Dumha Éige	481	19%	36	12	48	19%	50%
Sliabh Mór	826	32%	35	20	55	21%	33%
	2557	100%	200	57	257	100%	50%

TÁBLA 6: LÍON NA BHFREAGRÓIRÍ AR AN SUIRBHÉ POBAIL (MUINTIR AN PHARÓISTE)

Cuireadh gach ceistneoir a tháinig isteach mar chóip chrua suas ar “surveymonkey”, ionas gur féidir an analís a dhéanamh ar na freagraí uilig le chéile, sa bhealach go bhféadfaí idirdhealú a dhéanamh ar na freagraí de réir modh taiscthe an cheistneoir.

Ós rud é go mbíonn go leor cuairteoirí ag teacht chuig an bparóiste, cuireadh na ceisteanna céanna ar chuairsteoírí sa cheistneoir. Níl na freagraí seo fiúntach ó thaobh staitistice de, ach tugann na freagraí leid ar smaointe na gcuairsteoírí a thagann go minic, agus a bhíonn mar chónaitheoirí sealadacha sa phobail.

Toghroinn	Líon na suirbhéanna ar ais (cóip chrua)	Líon na suirbhéanna ar ais (ar líne)	Líon iomlán ar ais
Acaill	5	8	13
An Corrán	3	3	6
Dumha Éige	5	5	10
Sliabh Mór	4	12	16
	17	28	45

TÁBLA 7: LÍON NA BHFREAGRÓIRÍ AR AN SUIRBHÉ POBAIL (CUAIRTEOIRÍ)

8.5.2 AN TSUIRBHÉIREACHT SHONRAITHE

8.5.2.1 Daoine Óga

Rinneadh suirbhé ar dhaltaí Choláiste Pobail Acla i mí na Nollag 2017. De réir na staitisticí ón Roinn, bhí 233 daltaí cláirithe sa bhliain 2017/2018 (ROS, 2019d) agus líon 164 acu isteach an suirbhé, a bhí ar fáil mar chóip chrua. Feictear leagan an tsuirbhé in Agusín J.

Bliain scoile	Freagróirí	Céatadán de na freagróirí
Bliain 1	27	17%
Bliain 2	34	21%
Bliain 3	35	21%
Bliain 4	22	13%
Bliain 5	24	15%
Bliain 6	22	13%
Iomlán	164	100%

TÁBLA 8: LÍON NA BHFREAGRÓIRÍ AR AN SUIRBHÉ AR DAOINE ÓGA

Cuireadh na freagraí suas ar “surveymonkey” chun an analís a dhéanamh, agus mar a fheictear i Tábla 8, bailíodh dáileadh sách cothrom ó na blianta uilig.

8.5.2.2 Príomhoidí agus muinteoirí agus naónraí

Rinneadh agallaimh fón leis na bpríomhoidí agus stiúrtheoirí naónraí agus cuireadh suirbhé ar fáil do mhúinteoirí. Tá 18 múinteoirí bunscoile agus 26 múinteoirí meánscoile sa pharóiste, agus d'fhreagair 31 acu an suirbhé a cuireadh ar fáil ar líne. Cuireadh le chéile na bunscoileanna agus an mheánscoil in aon suirbhé amháin chun anaithnidéachta na bhfreagróirí a chaomhnú, ach is dóigh go raibh tionchar níos mó de réir sin acusan nach raibh ag teagasc trí Ghaeilge ar na tortaí.

Feictear samplaí de na ceisteanna agallaimh in Aguisín M, agus leagan an tsuirbhé in Aguisín K.

8.5.2.3 Tuismitheoirí nó Caomhnóirí

De réir daonáireamh 2016, bhí 220 teaghlaigh le páiste nó paistí in aois scoile sa pharóiste i 2016. Cuireadh suirbhé ar thuismitheoirí na dteaghlaigh seo ar fáil ar líne agus líon 54 dóibh isteach é.

Toghoinn	Teaghlaigh le paiste idir 5 agus 19 (2016)	% den iomlán	Líon suirbhéanna ar ais (ar líne)	Ráta freagartha
Acaill	58	26.4%	29	50%
An Corrán	47	21.4%	5	11%
Dumha Éige	44	20.0%	1	2%
Sliabh Mór	71	32.2%	16	23%
Áit eile	-	-	3	-
	220	100%	54	25%

TÁBLA 9: LÍON NA BHFREAGRÓIRÍ AR AN SUIRBHÉ TUISMITHEOIRÍ/CAOMHNÓIRÍ

Feictear leagan an tsuirbhé in Aguisín L.

8.5.2.4 Gnólachtaí agus eagraíochtaí pobail

Rinneach agallamh ar 26 d'eagraíochtaí pobail agus de ghnólachtaí samplacha an pharóiste; tá leagan de na ceisteanna samplacha in Aguisín M.

8.5.3 AN PRÓISEAS COMHAIRLIÚCHÁIN POIBLÍ

Réachtáladh dhá comhairliúchán poiblí le linn an togra.

Tháinig níos mó na 70 daoine go dtí an chéad comhairliúcháin. Roinneadh achoimre ar thorthaí na suirbhéanna leo agus rinneadh iarracht mianta agus meon an phobail a mheasú agus físeán don Ghaeilge a chruthú leo siud a bhí i láthair.

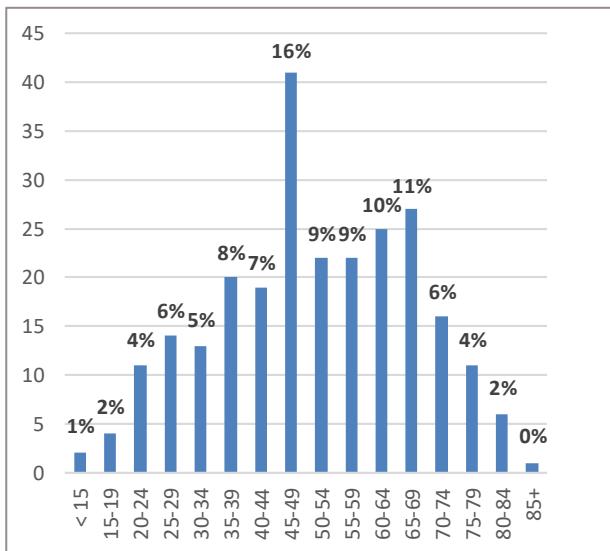
D'fhreastail thart ar 75 daoine ar an dara comhliúcháin agus roinneadh an fhís a cruthaíodh sa chéad comhairliúcháin leo, agus na dréachtbhearta a thainig as chun aiseolais a fháil uathu.

9 TORTHAÍ AN TAIGHDE

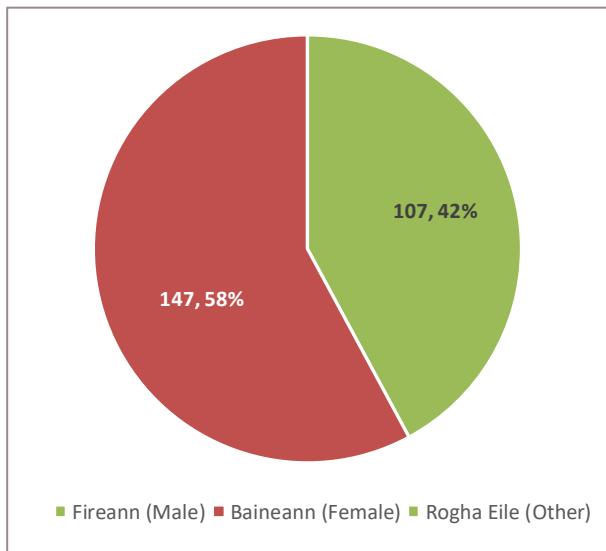
9.1 AN SUIRBHÉ POBAIL

9.1.1 PRÓIFÍL IADSAN A D'FHREAGAIR AN SUIRBHÉ POBAIL

Leirítear thíos próifil na bhfreagróirí ar an suirbhé pobail. Tháinig an-chuid (16%) de na freagraí ó dhaoine idir 45 agus 49 bliain d'aois, cé nach bhfuil ach thart ar 7% de dhaonra an pharóiste

LÉARÁID 48: AOIS FREAGRÓIRÍ AN PHOBAIL

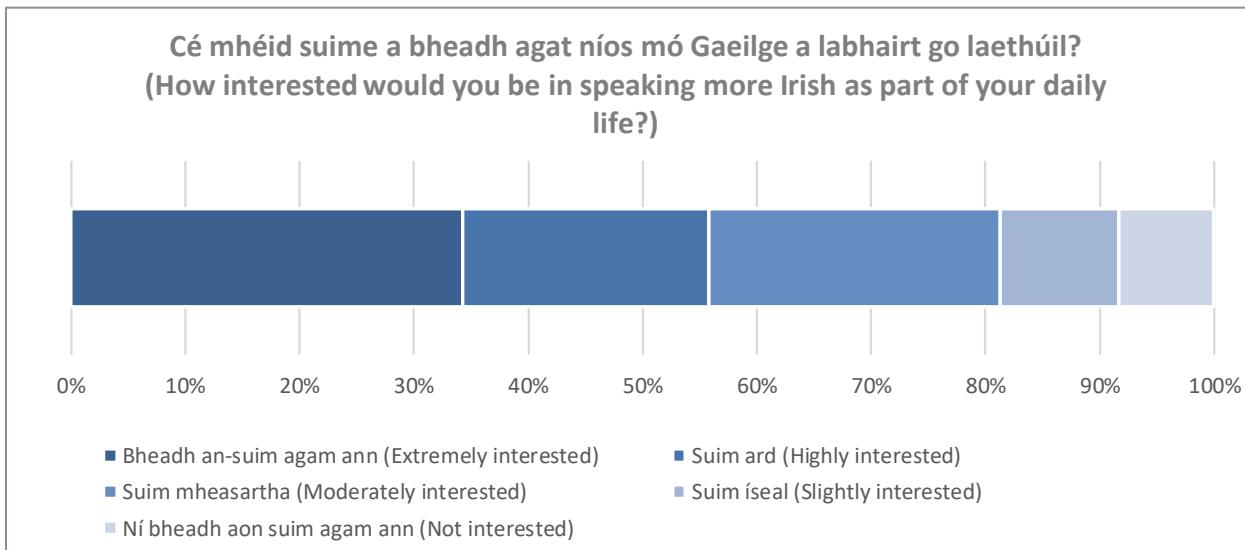
LÉARÁID 49: INSCNE FREAGRÓIRÍ AN PHOBAIL

san aois ghrúpa sin. Líon níos mó mná ná fir an suirbhé.

9.1.2 DEARCTHAÍ AGUS MIANTA PHOBAL AN PHARÓISTE

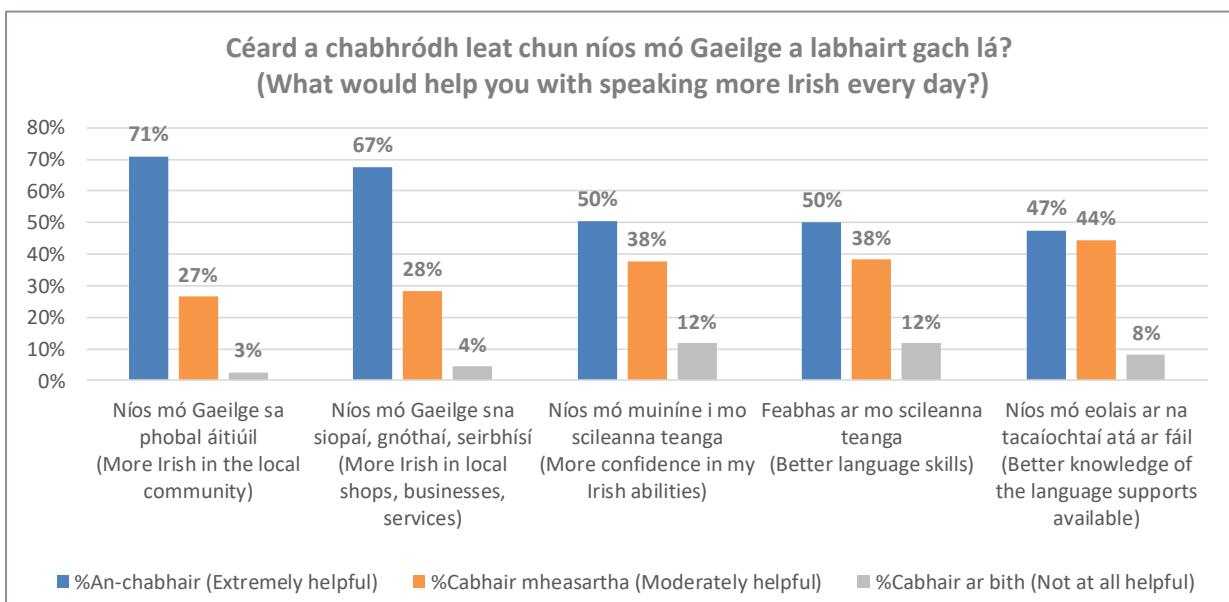
Is léir ó na freagraí ar cheist 11 go bhfuil an-suim sa pharóiste níos mó Gaeilge a labhairt go laethúil. Dúirt 34% go raibh an-suim acu ann, 22% go raibh suim ard acu ann, agus 26% go raibh

suim mheasártha acu ann. Dúirt 11% nach raibh ach suim íseal acu, agus 8% nach raibh aon suim acu ann.

LÉARÁID 50: SUIM BHEITH AG LABHAIRT GAEILGE GO LAETHÚIL SA PHOBAL

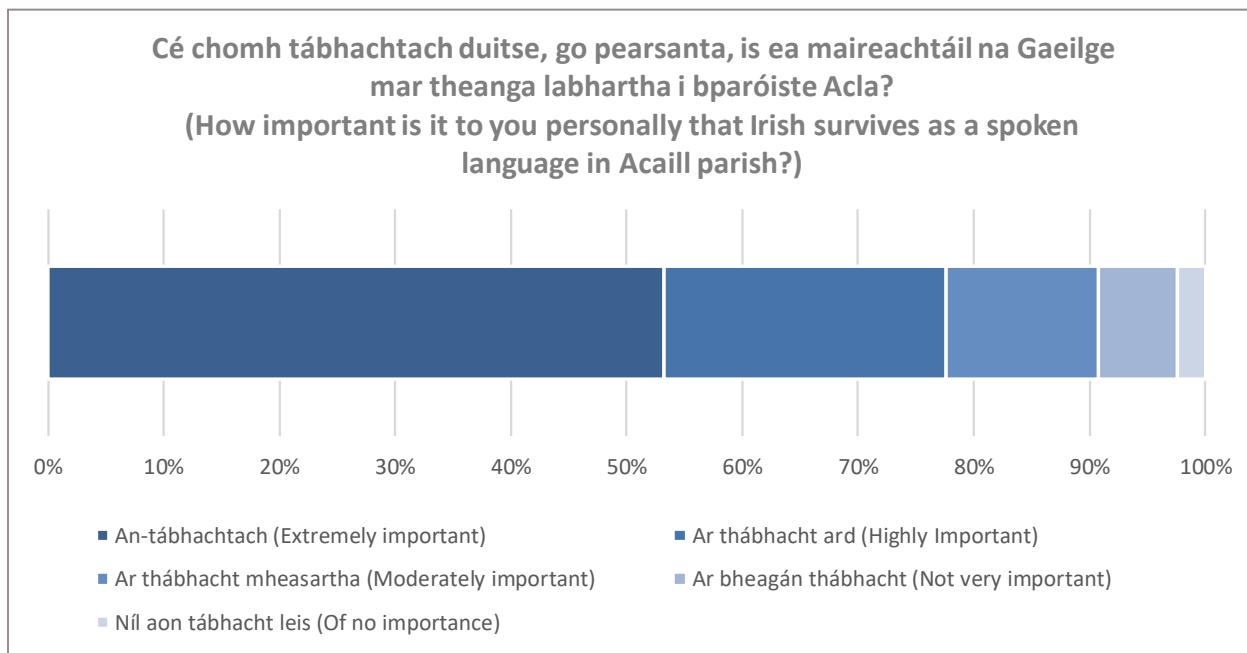
Nuair a chuireadh an cheist orthu céard is mó a chabhródh leo níos mó Gaeilge a labhairt, is é an rud is tábhachtaí dóibh ná an teanga a bheith á labhairt níos mó sa phobal (71%) agus sna siopaí, gnóthaí agus seirbhísí (67%). Bhí tábhacht freisin ag baint le neartú ar scileanna teanga, ar féinmhuiún agus ar an eolas a bhí ar fáil faoi na tacaíochtaí teanga.

LÉARÁID 51: TACAÍOCHTAÍ CHUN NÍOS MÓ GAEILGE A LABHAIRT SA PHOBAL

Mar a léirítear thíos, mhaigh 53% de na freagróirí go raibh maireachtáil na Gaeilge sa pharóiste an-tábhachtach dóibh go pearsanta, agus 24% go raibh sé ar thábhacht ard dóibh. Dúirt 13% go

raibh tábhacht measartha ag baint leis, 7% nach raibh sé ach ar thábhacht íseal, agus 2% nach raibh aon thábhacht ag baint leis dóibh.

LÉARÁID 52: TÁBHACHT MAIREACHTÁIL NA GAEILGE DO MHUINTIR NA HÁITE

9.1.3 CUMAIS TEANGA SA PHARÓISTE

9.1.3.1 Rangú na bhfreagraí

Is ábhar cígileach é cén chaoi ceisteanna ar chumais teanga a chur ar fhreagróir, mar gheall ar chomh suibiachtiúil is atá an fénmeasúnú. Ní hionann tuiscint “cumas lag” duine amháin agus an tuiscint a bheadh ag duine eile ar na focail céanna. Baineadh úsáid sa suirbhé seo as an gcur chuige a d’úsáid CILAR ina gcuid suirbhéanna ar stad na Gaeilge in Éirinn i 1975 (Ó’Riagain, 2001). Léiríodh i ngach rogha fhreagra céard ba bhrí leis an rogha sin go practiciúil— mar shampla úsáideach “corrfhocal” mar rogha in ionad “an-lag”. Rinneadh rangú ansin leis na bhfreagraí le linn na hanailísé, mar a léirítear thíos.

Lipéad	Roghanna freagraí ar an gceist faoi chumais labhartha agus cluaistuisceana	Roghanna freagraí ar an gceist faoi chumais léitheoirachta agus scribhneoireachta
Gan cumas	Gan chumas (No ability)	Gan chumas (No ability)
An-lag	Corrfhocal (The odd word or phrase)	Focail nó frásáí aonaracha (Single words or phrases)

Lipéad	Roghanna freagraí ar an gceist faoi chumais labhartha agus cluaistuisceana	Roghanna freagraí ar an gceist faoi chumais léitheoirachta agus scribhneoireachta
Lag	Cúpla abairt shimplí (A few simple sentences)	Abairtí simplí (Simple sentences)
Measartha	Píosaí de comhráite (Parts of conversations)	Abairtí deacra (Difficult sentences)
An-chumasach	Formhór comhráite (Most conversations)	Sleachta casta (Complicated passages)

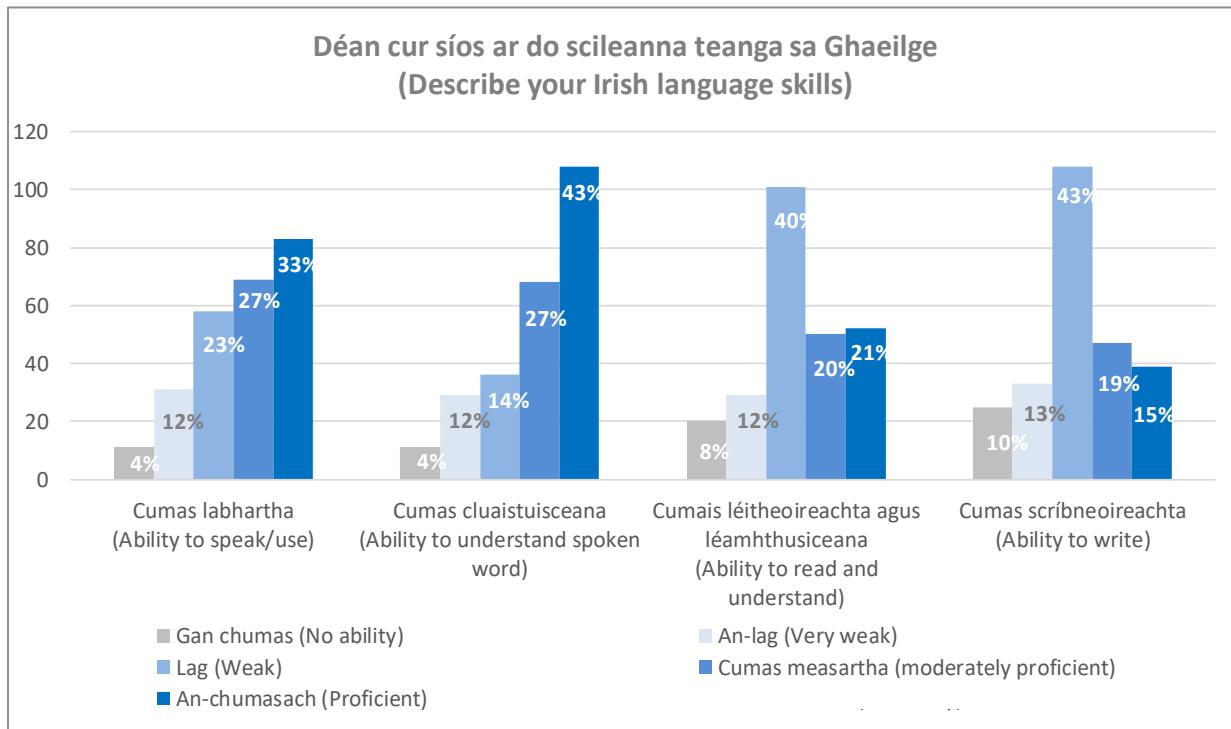
TÁBLA 10: CATAGÓIRÍ CUMAIS TEANGA

9.1.3.2 Cumais teanga

Mhaígh 33% agus 27% (60% ina hiomlán) go raibh siad an-chumasach nó ar chumas measartha maidir le scileanna labhartha, agus 40% nach raibh aon chumas nó cumas lag acu.

Dúirt 43% agus 27% (70% in a hiomlán) go raibh siad an-chumasach nó ar chumas measartha maidir lena scileanna cluaistuisceana, agus 30% nach raibh aon chumas nó cumas lag acu.

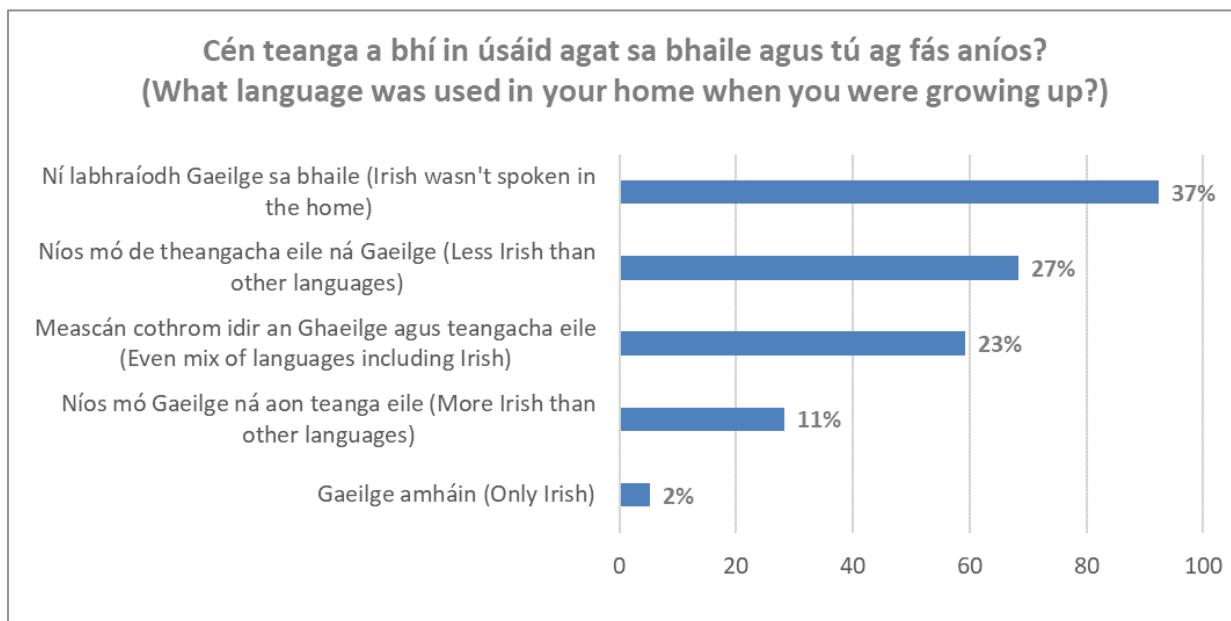
I gcás na scileanna léitheoreachta agus léamhtuisceana, bhraith 40% go raibh siad ar chumas ard nó measartha, le 40% eile ag rá go raibh a scileanna sa réimsí seo lag, agus 20% ag rá go raibh siad an-lag nó nach raibh aon scil acu iontu. Bhí scéal den chineál céanna sa scribhneireacht, ach gurb é freisin an scil a bhraith an céatadán is lú an-chumasach ann (15%).

LÉARÁID 53: CUMAIS TEANGA AN PHOBAIL

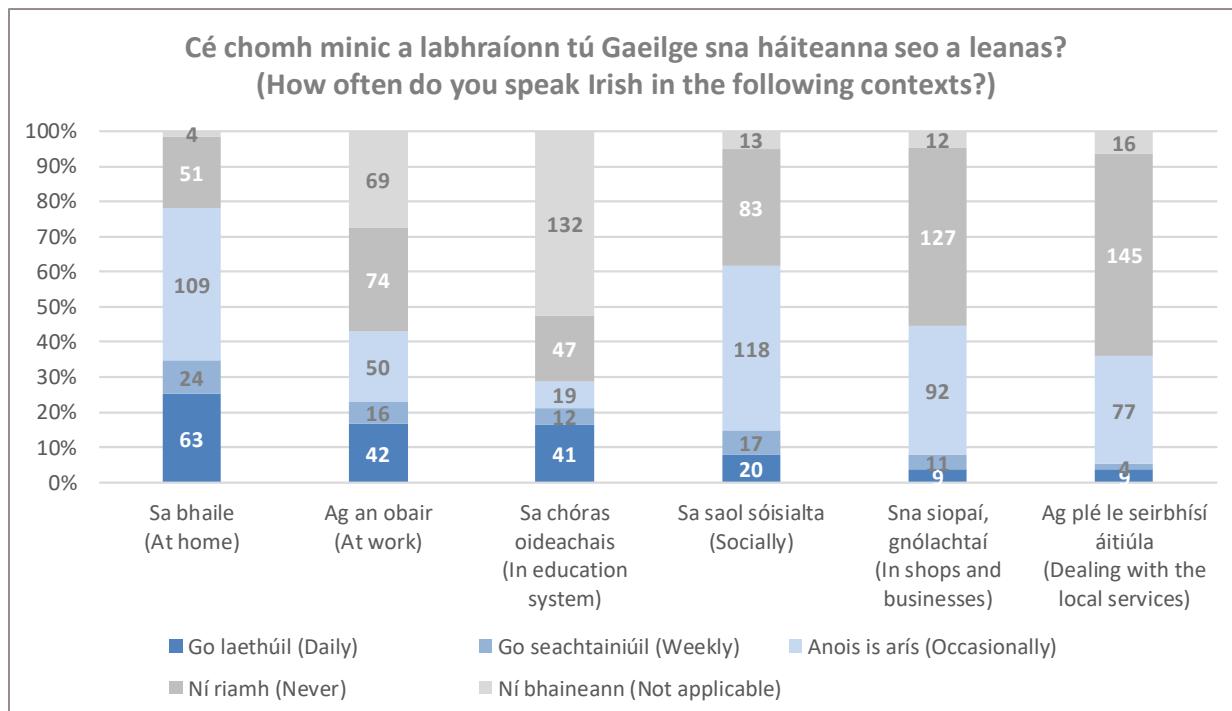
9.1.4 NÓSMHAIREACHT PHOBAL AN PHARÓISTE MAIDIR LE HÚSÁID NA GAEILGE

Feictear thíos nach raibh an Ghaeilge in uachtar ach i 13% de theaghlaigh nuair a bhí na freagróirí ag fás aníos. Dúirt 23% acu go raibh meascán cothrom idir an Ghaeilge agus teangacha eile sa bhaile, agus bhí teanga eile in uachtar i 64% de na teaghlaigh.

LÉARÁID 54: ÚSÁID NA GAEILGE SA BHAILE FAD A BHÍ NA FREAGRÓIRÍ AG FÁS ANÍOS

Faoi láthair, is sa bhaile is mó a labhraítear an Ghaeilge go laethúil (25%) mar a léirítear thíos, agus tar éis sin, ag an obair/sa chóras oideachais (17-16%) – agus b'fhéidir go bhfuil forluí i gceist ansin ins na daoine a obríonn sa chóras oideachas. Bíonn Gaeilge de mhinicíocht éigin á labhairt go sóisialta (62%), sna siopaí agus gnólachtaí (45%) agus ag plé leis na seirbhísí áitiúla (36%), ach tá céatadán ard nach labhraíonn Gaeilge riamh sna siopaí agus gnólachtaí (51%), nó leis na seirbhísí áitiúla (58%).

LÉARÁID 55: NÓSMHAIREACHT LABHAIRT NA GAEILGE SA PHOBAL

9.1.5 MOLTAÍ ÓN SUIRBHÉ POBAIL

Rinneadh inniúchadh ar na teachtaireachtaí aiseolais a scríobh 149 de na freagróirí mar fhreagra ar cheisteanna 12 agus 14 (Aguisín I) agus scagadh iad maidir le téamaí. Is iad seo thíos na príomhthéamaí a tháinig amach mar mholtaí don phlean teanga, agus chomh minic is a rinneadh tagairt dóibh:

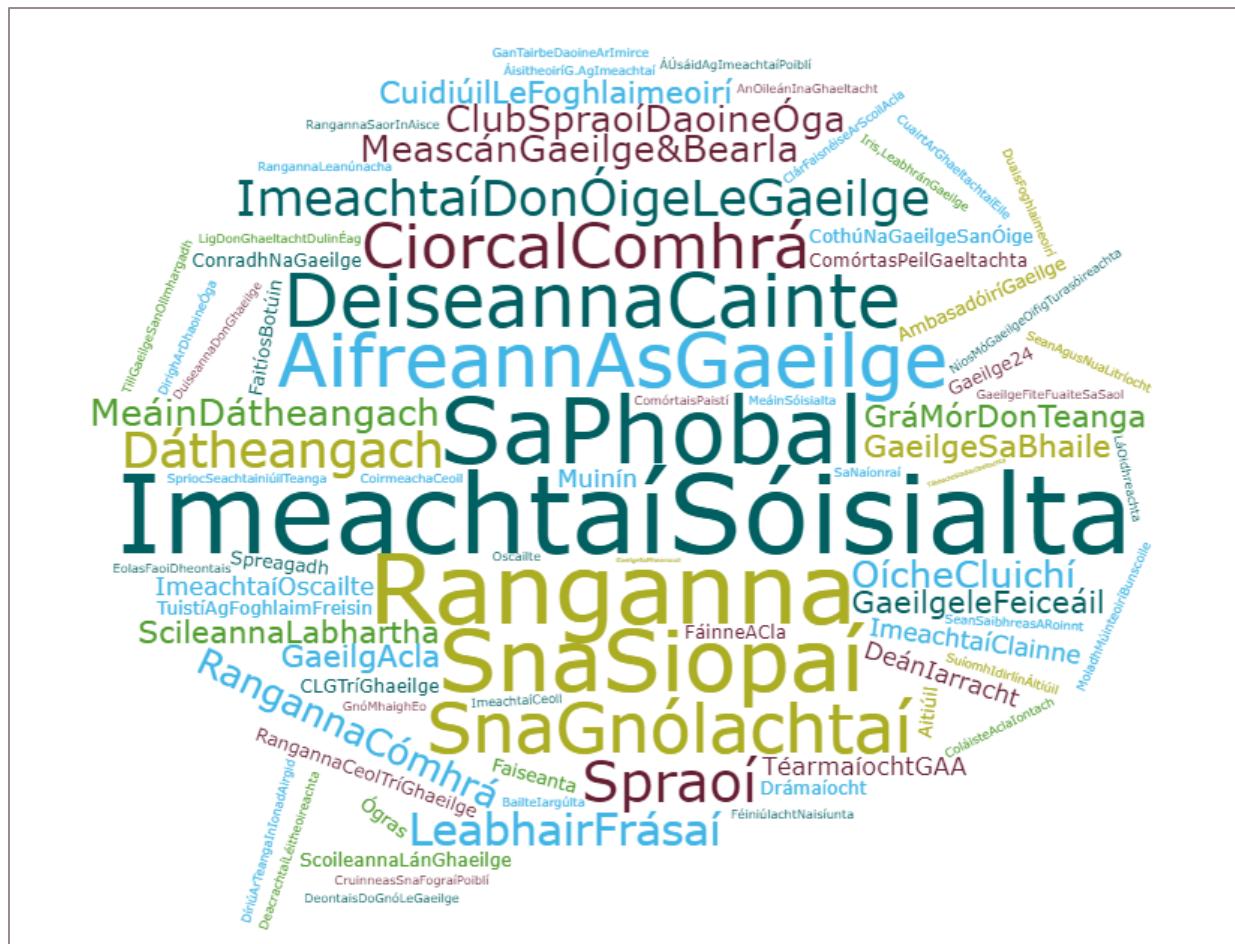
Téama	Ciall	Minicíocht
Imeachtaí Sóisialta (Social Events)	Imeachtaí sóisialta le Gaeilge	26
Ranganna (Classes)	Ranganna agus deiseanna foghlama	25
Sa Phobal (InCommunity)	Á úsáid sa phobal	24

Téama	Ciall	Minicíocht
SnaSiopaí (InShops)	Á úsáid sna siopaí	13
SnaGnólachtaí (InBusinesses)	Á úsáid leis na gnólachtaí	11
AifreannAsGaeilge (MassInIrish)	An tAifreann le fáil as/le Gaeilge go rialta	11
DeiseannaCainte (PracticeOpportunities)	Deiseanna chun an teanga a chleachtadh agus a úsáid	11

LÉARÁID 56: MOLTAÍ Ó FREAGRÓIRÍ AN SUIRBHÉ PHOBAL

Bhí go leor téamaí a bhain le gnéithe éagsúla a bhain leis an óige – imeachtaí, clubanna, spórt, scoileanna, tuistí – thart ar 35 tagairt dóibh siúd uilig.

Léirítear thíos na téamaí uilig de réir minicíochta. Tá leagan Béarla den léaráid chéanna in Agusín N.

LÉARÁID 57: MAPA MINICÍOCHT FOCAL DE MHOLTAÍ AN PHOBAIL

Tá blaiseadh samplach den aiseolaíocht léirithe thíos:

- “More of the spoken word rather than ‘book’ Irish”
- “Eolas go mbeidh daoine réidh chun Gaeilge a chaint liomsa.”
- “Better knowledge & promotion of learning resources; greater ease of access to resources to learn at home in your own time.”
- “Have Sunday Mass said as Gaeilge once a month. Socials, Quiz Nights, card games as Gaeilge”
- “Tá sé fíor-thábhachtach go mbeadh an Ghaeilge chun tosaigh & le feiceáil go poiblí go háraithe in Acaill, áit a bhfuil roinnt de ina ceantar Ghaeltachta... Tá mise lán sásta a bheith páirteach sna rudaí seo & cabhair a thabhairt le ranganna Gaeilge & múineadh na Gaeilge. Caithfear an Ghaeilge a chothú i measc an aos óg. Obair fhiúntach- maith sibh!”
- “Logainm ar gach ‘logán’ agus ‘ardán’ a bheith feiceálach ar fud na háite. Sampla: na droichid i nDumha Acha.
- “Bíodh an Gaelig' le cloisteáil in usáid taobh amuigh de gheataí na scoileanna.”
- “Even though Irish wasn't used when I was growing up I have a grá for the language from learning it in school and helping my children with their homework...Coláiste Acla is fantastic because I always saw an improvement in their spoken Irish and also it's a fun environment in which to learn Irish. It's also an excellent employer for college students.”
- “As an older person, I find the modern Irish difficult to read.”
- “I think we should try to promote the language in shops, at Mass. We should have it written in English and Irish so people can learn and understand it. I think the pub is also a good place to use it, playing cards, having the craic etc.”
- “Sean Ghaeilge Acla a cheiliúrú- saibhreas líofacht na dteangan. Ráiteísi Acla a shabháil agus a chaomhnú....Scríobhnóireacht i.e. Padraig Seoighte, Tony Catherine, John Mhaíci, Antoine William, Sean Ó h-Ealaí srl a chur ar fáil sa leabharlann áitiúl. Go néiri libh!”
- “I have studied the language...[but] I struggle in the company of strong Gaelgeoirs. I believe if fluent Gaelgeoirs were more supportive and less judgemental it would be more helpful. I believe if daily usage in shops, businesses and daily transactions was encouraged it would build confidence. Good luck with the Plean!”
- “If I could speak it, I'd love to.”

- “Caithfimid tabhairt faoi muid fein agus dul i ngleic leis an dúshlan pearsanta agus ba chóir go mbeadh cuid den phlean a chuirtear le cheile dírithe ar dhaoine go pearsanta agus go mbeadh tacaíocht leanunach agus rialta ann.”
- “Positive youth work through mixed language- Fun through learning. None of us could swim twenty years ago- now everyone goes swimming quite happily from school. The wheel can turn, we need a whole island initiative from the cradle to the pensioners.”
- “Tá na páistí sna bunscoileanna ag déanamh sar-iarracht an Ghaeilge a usáid ach ní chloiseann siad an Ghaeilge taobh amuigh de na scoileanna. Ceapann siad gúr ábhar scoile amháin í an Ghaeilge.”

9.1.6 CUAIRTEOIRÍ

Fuarthas 51 freagraí (48 úsáideach) ar an gceistneoir ó chuairteoirí. Ní sampla iondaíoch é seo ar chor ar bith, ach mar sin féin, is fiú féachaint ar chéard a bhí le rá acu, mar ábhar machnamh, agus b'fheidir mar shíol suirbhé a bheadh dírithe orthu sa todhchaí.

Seo iad na príomhthorthaí:

- Tugann 29% cuairt ar an bparóiste go laethúil nó go seachtainiúil, 33% go míosúil agus 32% go bliantúil.
- Fanann na daoine a thagann níos minice (go laethúil, seachtainiúil, nó go míosúil) cúpla lá de gnáth, agus fanann na daoine a thagann ar bhonn bliantiúil níos faide - cúpla seachtain.
- Is i dtoghranna Sliabh Mór, Acaill, agus Dumha Éige a bhíonn siad lonnaithe den chuid is mó.
- Mhaígh 72% go mbeadh an-suim nó suim ard acu níos mó Gaeilge a labhairt go laethúil.
- Mhaígh 80% go raibh maireachtáil na Gaeilge sa pharóiste an-tábhachtach nó ar thábhacht ard.
- D'fhág 22 de na freagróirí aiseolas do cheisteanna 12 agus 14, ag moladh ranganna, deiseanna cainte, imeachtaí sóisialta, agus níos mó Gaeilge sna siopaí chun an teanga a chur chun cinn (Aguisín O).

Cúpla ráiteas samplach uathu:

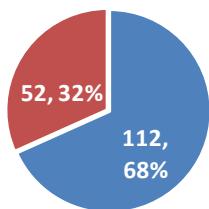
- “It doesn't bother me as I'm only there every second weekend, but if people want it, I would be delighted for them.”
- “I think an Irish initiative in Dooega would bring the many non-Irish speakers on the island. As a community Dooega is struggling...it's too small to sustain the pub or a shop and needs support. Classes on a Saturday at 6pm? People might travel - even pool cars - and maybe a drink in the pub after?”
- “I am in Acaill every weekend but I think the only classes are mid-week. This is understandable but if these would be weekend classes, I'd make the effort to attend. Trying hard to settle in the community.”
- “Seans dul go dtí an Ghaeltacht nó meascadh le cainteoirí dúchas. ”
- “The setting up of an Irish Speaking Club on Achill would be helpful. The club could organise at least one or two activities per month eg Cómhra evenings, Trail Walks as Gaeilge, Badminton as Gaeilge. Also set up a website to help keep native Achill people living elsewhere to stay in touch with the club's activities.”
- “Áit éigean (ar nós teach tabhairne/caife) ina bhfuil an ghaeilg riachtanach - seans tumadh ceart sa teanga lasmuigh den bhaile.”
- “i don't think the local people understand how much others would appreciate it. More encouragement for non-native speakers living in the area who could also use it as an opportunity to use it and learn with like-minded people...gaeltacht villages [are] quite deserted socially, no one can start something because it wouldn't be sustainable.”
- “Tá ana jab déanta agaibh le déanaí ar Facebook - is maith liom na sean-nathanna GA a chuireadh suas ar an leathanach Gaeilg Acla.”

9.2 DAOINE ÓGA

9.2.1 PRÓIFÍL NA BHFREAGRÓIRÍ ÓGA

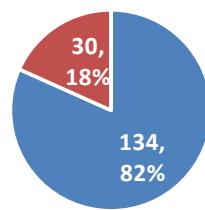
Mar a léirítear thíos, is as an gceantar Gaeltachta sa pharóiste an-chuid de na daltaí meanscoile a d'fhreagair (68%) an suirbhé. Tá céatadán suntasach ann nach as Éirinn iad (18%).

Cá bhfuil cónaí ort (Where do you live?)

- Ceantar Gaeltachta (In Gaeltacht)
- Lasmuigh den Ghaeltacht (Outside Geltacht)
- Gan freagra (No answer)

An rugadh sa tir seo thu? (Were you born in this country?)

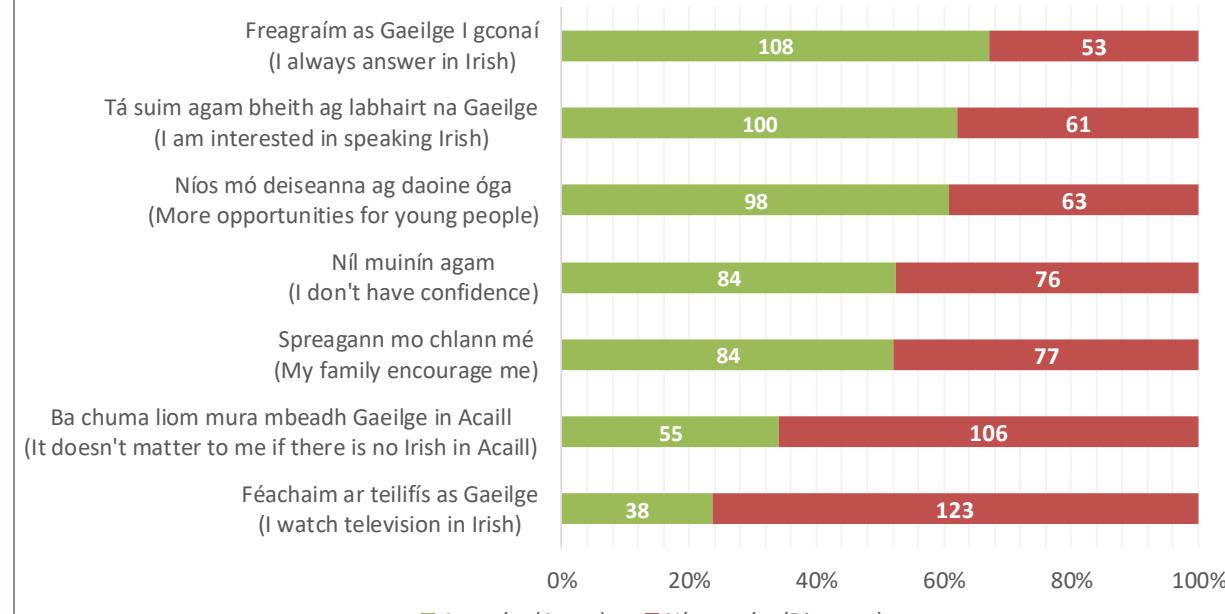
- Rugadh (Yes)
- Níor rugadh sa tir (No)
- Gan freagra (No answer)

LÉARÁID 58: SONRAÍ PRÓFÍL NA NDAOINE ÓGA

9.2.2 DEARCTHAÍ AGUS MIANTAÍ DAOINE ÓGA

Mar a léirítear thíos, mhaígh 60% de na freagróirí go raibh suim acu Gaeilge a labhairt, agus go bhfreagraíonn 67% acu i nGaeilge nuair a labhraítear Gaeilge leo.

An aontaíonn tú leis na ráitis seo? (Do you agree with the following statements?)

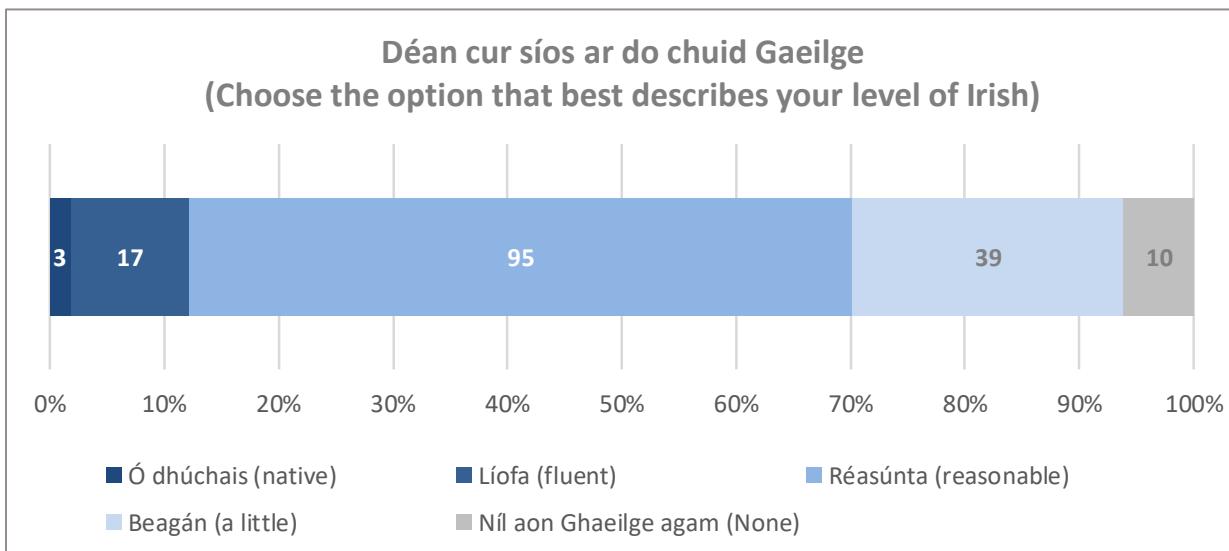

LÉARÁID 59: TUAIRIMÍ AGUS MIANTA NA NDAOINE ÓGA

Mar sin féin, tá 38% de dhaoine óga nach bhfuil suim acu an teanga a labhairt, agus dúirt 34% nach mbeadh siad buartha mura mbeadh Gaeilge sa pharóiste.

9.2.3 CUMAS DAOINE ÓGA

Feictear thíos go ndúirt 70% de na freagróirí go raibh Gaeilge cumasach acu, ach níor bhraith ach 12% go raibh siad líofa.

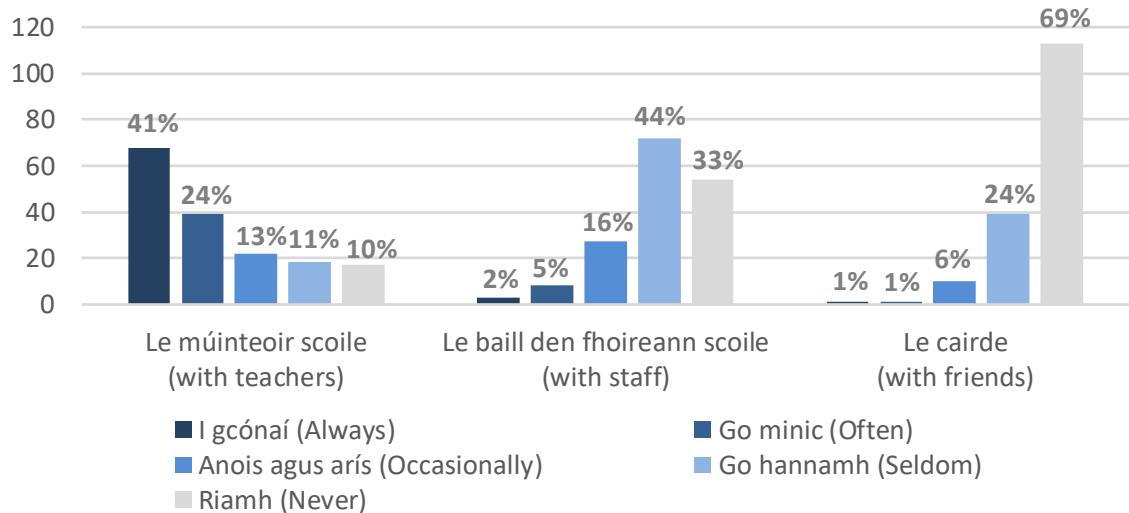
LÉARÁID 60: CUMAS TEANGA NA NDAOINE ÓGA

Bhraith 23% acu nach raibh ach beagán Gaeilge acu, agus ní raibh aon Ghaeilge ag 6% acu.

9.2.4 NÓSMHAIREACHT NA NDAOINE ÓGA

Leirítear thíos go labhraíonn 78% de na freagróirí Gaeilge de mhinicíocht éigin lena múinteoirí i gcaitheamh na seachtaine. Is beag Gaeilge a labhraíodh eatarthu féin ar scoil, ná le baill eile den fhoireann sa scoil.

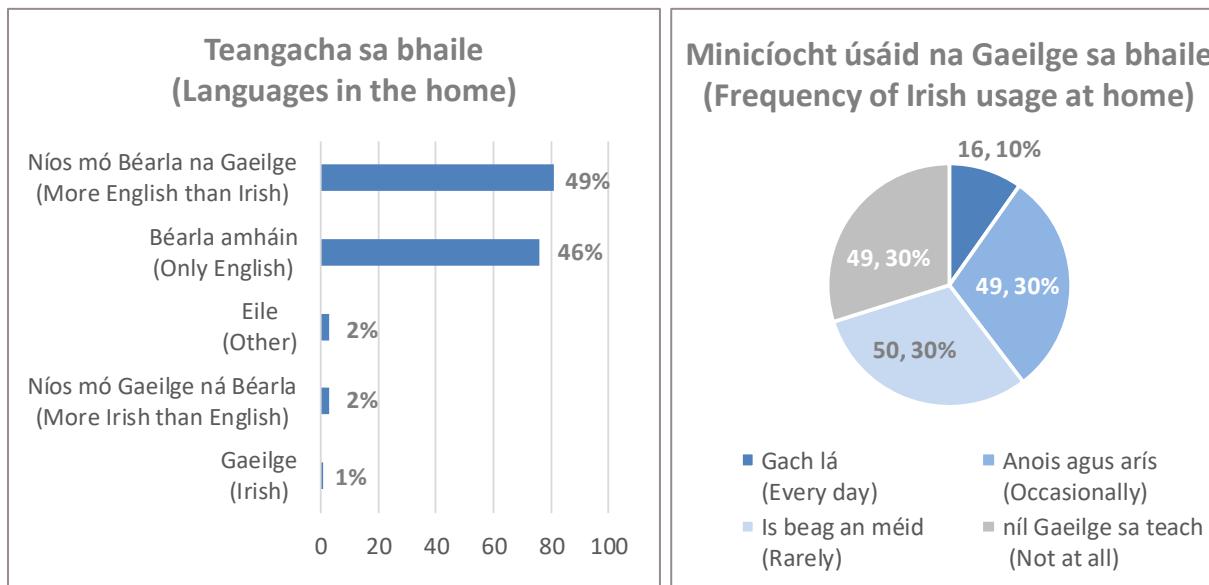
Le seachtain anuas, cé chomh minic is a labhair tú Gaeilge ar scoil? (In the last week, how often did you speak Irish in school?)

LÉARÁID 61: NÓSMHAIREACHT LABHAIRT NA GAEILGE AR SCOIL

Mar a fheictear thíos, tá an lámh in uachtar ag an mBéarla sa bhaile, cé go labhraíonn an duine óg nó duine éigin eile sa teach Gaeilge gach lá sa bhaile i 10% de theaghláigh.

De réir aiseolais ar an gceist, bhí Gearmáinis, Liotuáinis agus Polainnis á labhairt sa bhaile freisin.

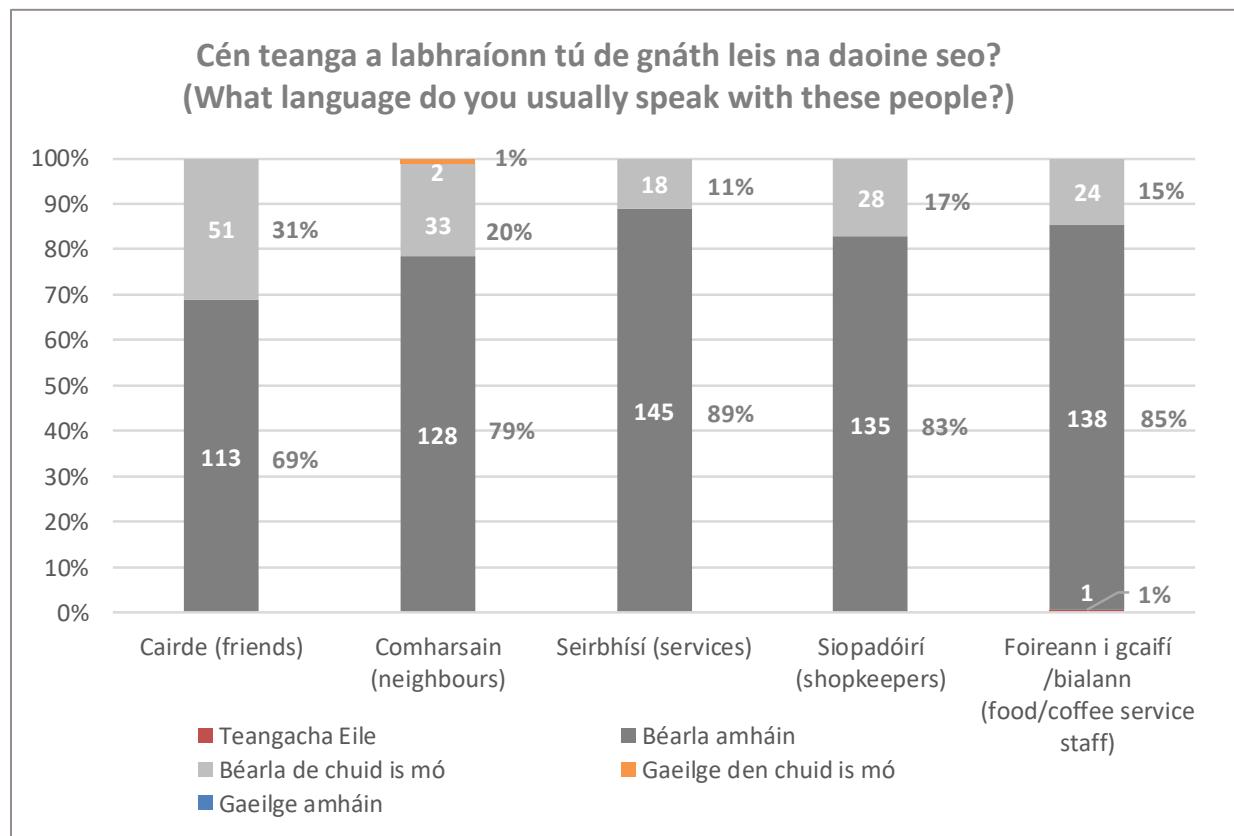
LÉARÁID 62: NÓSMHAIREACHT LABHAIRT NA GAEILGE SA BHAILE

Is léir ón dtábla thíos gurb é an Béarla atá á úsáid an chuid is mó den am sa téacsáil agus ar na meáin shóisialta, cé go bhfuil úsáid freisin á bhaint as an nGaeilge.

Teanga	Téacsáil / guthán (Text/phone)	Na meáin shóisialta (Social media)
Béarla amháin (English only)	133	82%
Béarla agus Gaeilge (English and Irish)	28	17%
Teangacha Eile (Other languages)	1	1%
Gaeilge amháin (Irish only)	0	0%

TÁBLA 11: NÓSMHAIREACHT LABHAIRT NA GAEILGE AR NA FÓIN

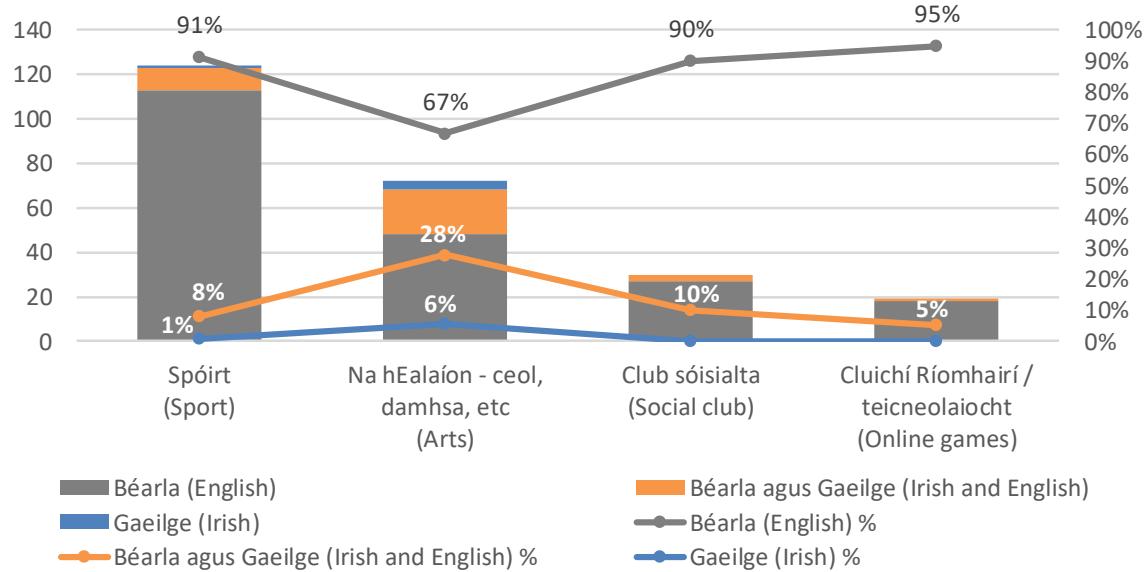
Mar a fheictear thíos, is é an Béarla is mó a úsáidtear lena gcairde agus lena gcomharsana, agus go mór mór, le seirbhísí áitiúla, le siopadóirí agus le freastalaí.

LÉARÁID 63: NÓSMHAIREACHT LABHAIRT NA GAEILGE SA CHOMHARSANACHT

Maidir le caitheamh aimsire, tá seans níos mó go labhraíonn siad Gaeilge nuair atá siad ag plé leis na healaíona, ach den chuid is mó, is Béarlá a bhíonn in uachtar agus iad ag imirt spóirt agus cluichí ríomhairí agus ag freastal ar chlubanna eile.

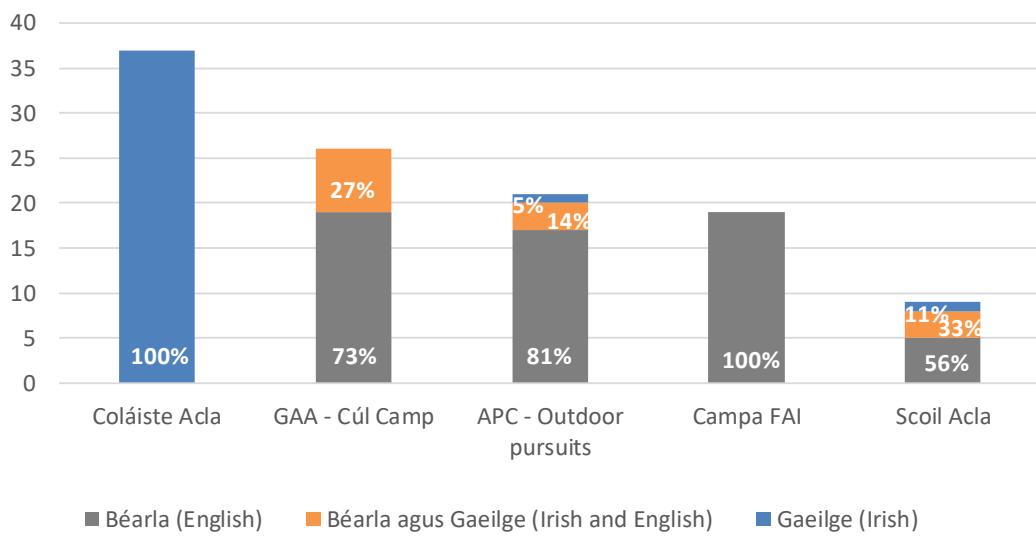
Cén teanga(cha) a labhraíonn tú i do chaitheamh aimsire? (What languages do you usually use in your pastimes?)

LÉARÁID 64: NÓSMHAIREACHT LABHAIRT NA GAEILGE SNA CAITHEAMH AIMSIRE

Faictear thíos go bhfreastlaíonn líon maith de dhaoine óga ar Choláiste Acla, agus go labhraíonn siad Gaeilge amháin ann de gnáth.

Cén teanga a labhair tú sna campáí Cásca/samhraidh an bhliain seo? (What language did you use in Easter/summer camps this year?)

LÉARÁID 65: NÓSMHAIREACHT LABHAIRT NA GAEILGE SNA CAMPAÍ DO DAOINE ÓGA

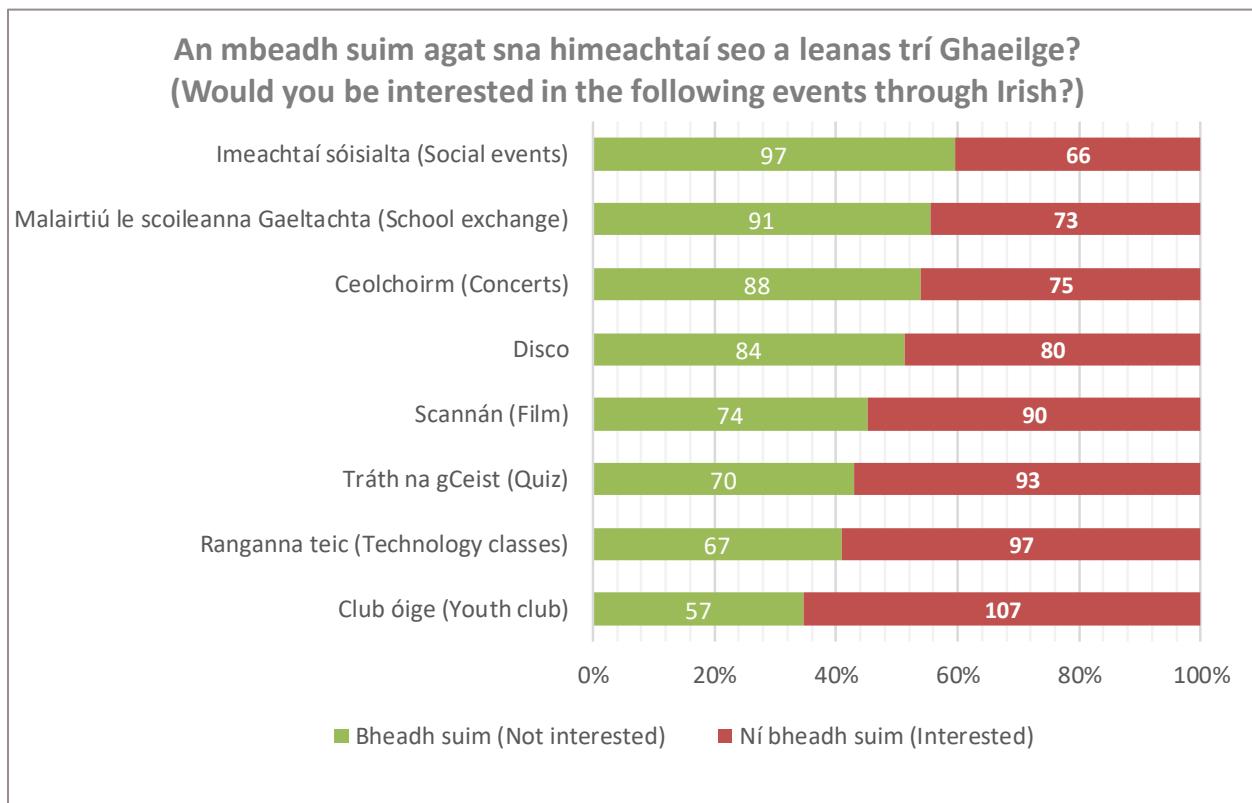
Faictear meascán Gaeilge agus Béarla sna campáí eile, ach amháin i gcampa FAI, áit nach labhraítear ach Béarla.

Luaidh na freagróirí cúpla campa agus clubanna eile san aiseolas:

- Ballycroy Sailing Club, trí Bhéarla
- ‘Surf le Tomás’, trí Ghaeilge
- ‘No Name Club’, trí Bhéarla
- ‘The Monday Club’ tígh McLoughlin's , trí meascán de Bhéarla agus Ghaeilge
- Cumann dornalaíochta, trí Bhéarla
- Barretstown, trí Bhéarla

9.2.5 MOLTAÍ NA NDAOINE ÓGA

Léirítéar thíos an suim atá ag na freagróirí sna himeachtaí luate, dá mbeadh siad le fáil trí Ghaeilge.

LÉARÁID 66: SUIM NA NDAOINE ÓGA IN IMEACHTAÍ ÁIRITHE

9.2.6 AGALLAIMH FAOI NA TORTHAÍ

Tugadh cuairt ar Choláiste Pobail Acla chun na torthaí a phlé, agus buaileadh leis na daltaí atá ar an gcoiste Gaeilge. Feictear thíos na príomhphointí a tháinig as an gcruiinniú:

- Braitheann na daltaí gur bac mór do na daltaí óga a lag mhuinín sa teanga, ach go bhfuil muinín níos fearr ag na daltaí atá níos aosta.
- Tógann sé níos mó ama a bheith ag téacsáil i nGaeilge, agus, freisin, ní thuigeann gach duine Gaeilge. De bharr sin, is fearr leo Béarla a úsáid. Chomh maith leis sin, tá faitíos orthu botún a dhéanamh i nGaeilge; ní chuireann botúin i mBéarla as d'éinne.
- Ní labhraíonn siad Gaeilge sa phobal mar níl sí le cloisteáil nó á labhairt sa phobal ach anseo agus ansiúd nuair a bhíonn Scoil Acla ar siúl.
- Freastlaíonn an-chuid acu ar na campaí áitiúla agus tá go leor acu ag seinnt urlísí ceoil traidisiúnta.
- Is iad cúrsaí fostáiochta is mó atá ar intinn acu, seachas cursaí teanga.

9.3 PRÍOMHÓIDÍ AGUS MÚINTEOIRÍ

9.3.1 AGALLAIMH LEIS NA PRÍOMHÓIDÍ/COMHORDAITHEOIRÍ

Cuireadh agallaimh ar phríomhoidí na scoileanna agus naónraí, agus is iad seo na príomhthéamaí ábhartha a tháinig amach:

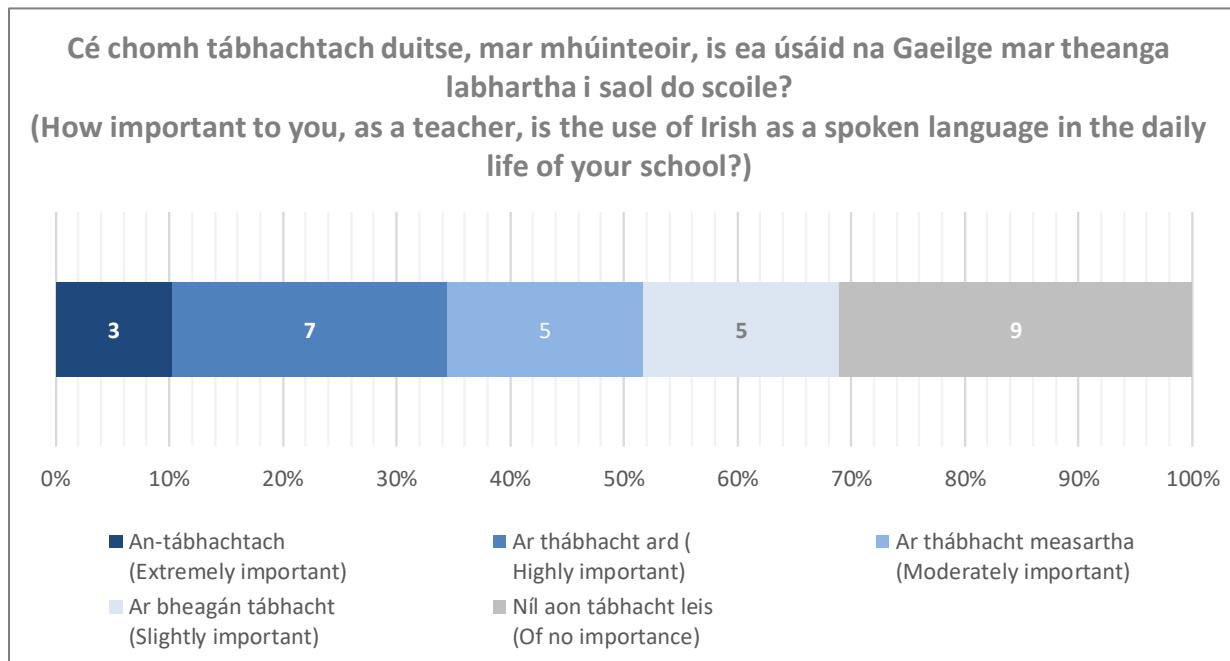
- Is cúis mhór imní é an laghdú i lón na bpáistí sa pharóiste, bliain ar bliaín. Má bhíonn ar scoileanna sa pharóiste a ndorais a dhúnadh, ní fhanfaidh agus ní thiocfaidh theaghlach ann, agus laghdóidh an pobal níos tréine de bharr. Ag cur leis sin, tugtar faoi deara go bhfuil na daoine óga ag imeacht as an bparóiste.
- Déantar go leor iarrachtaí comhfhiúchán Ghaeilge a thabhairt isteach i saol na scoile – beannachaí, comhrá le tuistí, comharthaí i nGaeilge, comórtais, gradaim, aoichainteoirí agus imeachtaí, ach teastaíonn tacaíocht taobh amuigh den scoil – clubanna, ranganna (páistí agus tuistí), agus Gaeilge a bheith á labhairt sa phobal.
- Teastaíonn tacaíochtaí áirithe do theaghlach nach bhfuil aon Ghaeilge acu, agus tá lón na dteaghlach sin ag méadú.
- Is féidir leis na hacmhainní as Gaeilge bheith as dáta, agus tá obair breise i gceist chun iad a choimeád suas le data.
- Tá caighdáin meascaithe Gaeilge ag na daltaí nuair a fhágann siad an bhunscoil, mar gheall ar an meascán de theangacha theagaisc atá sna bunscoileanna.

9.3.2 PRÓIFÍL NA MÚINTEOIRÍ A D'FHREAGAIR

Is múinteoirí as scoileanna sa limistéar Gaeltachta is mó a d'fhreagair an suirbhé (90%).

9.3.3 DEARCTHAÍ AGUS MIANTAÍ NA MÚINTEOIRÍ

Feictear thíos go mbraitheann 50% de na freagróirí go bhfuil tábhacht de shaghas éigin ag baint le Gaeilge i saol a scoile. Dúirt 30% nach raibh aon tábhacht ag baint leí i saol a scoile.

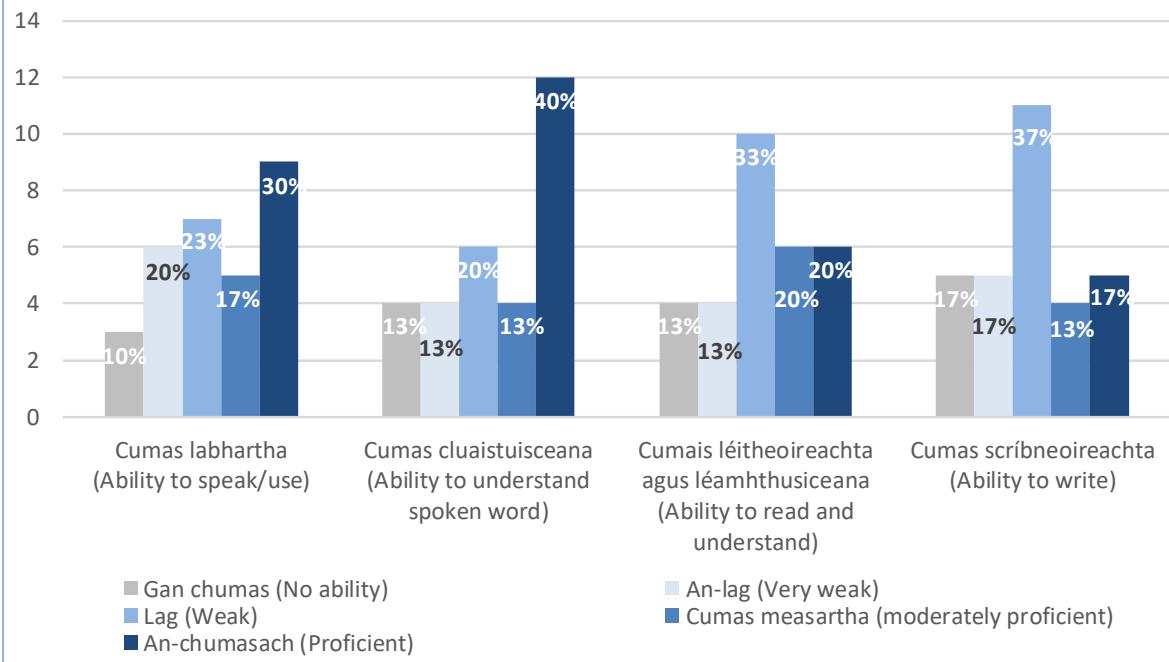

LÉARÁID 67: TÁBHACHT NA GAEILGE I SAOL NA SCOILE

9.3.4 CUMAIS TEANGA NA MÚINTEOIRÍ

Mar a luadh i 9.1.3, úsáideadh cur chuige áirithe sa suirbhé pobail chun ceisteanna ar chumais teanga a dhéanamh níos oibiachtúla. Leanadh leis an gcur chuige sin sa suirbhé múinteora. Mar a léirítear thíos, mhaigh 47% de na freagróirí go raibh cumas labhartha ard nó measartha acu, agus dúirt 43% go raibh scileanna laga labhartha acu. Dúirt 10% nach raibh aon chumas labhartha acu sa teanga.

Déan cur síos ar do scileanna teanga sa Ghaeilge (Describe your Irish language skills)

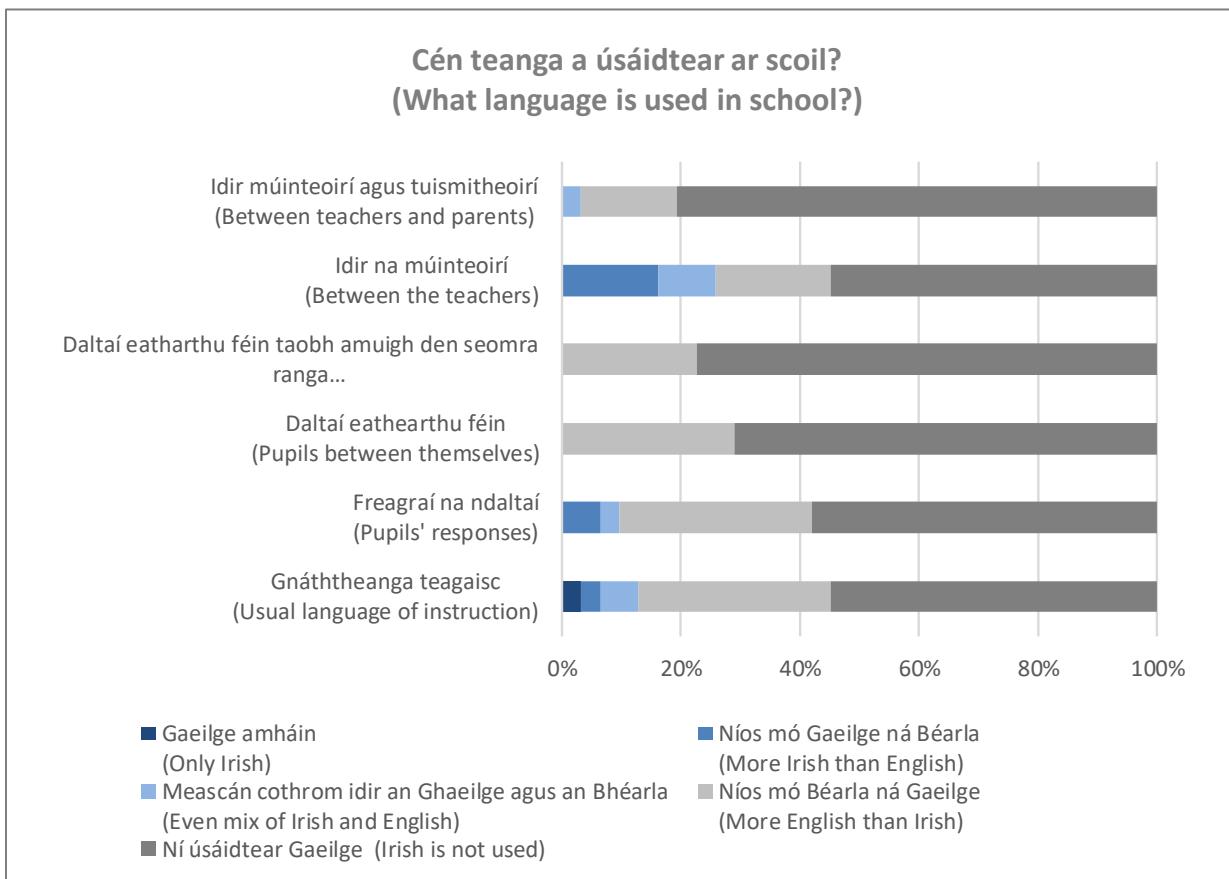

LÉARÁID 68: CUMAIS TEANGA NA MÚINTEOIRÍ

Bhraith said níos cumasaí sna scileanna cluaituisceana, ach níos laige sna scileanna léitheoireachta agus scríbhneoireachta.

9.3.5 NÓSMHAIREACHT TEANGA NA MÚINTEOIRÍ

Feictear thíos go labhraítear an chuid is mó den Ghaeilge ar scoil idir na múinteoirí. Labharítar Béarla leis na tuismitheoirí don chuid is mó. Is i mbÉarla a labhraíonn na daltaí lena chéile an chuid is mó den am, ach freagraítear an múinteoir i nGaeilge chomh fada agus gurb í an ghnáththeanga teagaisc.

LÉARÁID 69: NÓSMHAIREACHT SA GHAEILGE AR SCOIL

Fós tá meascán de Bhéarla agus Ghaeilge á úsáid ar scoil.

9.3.6 MOLTAÍ NA MÚINTEOIRÍ

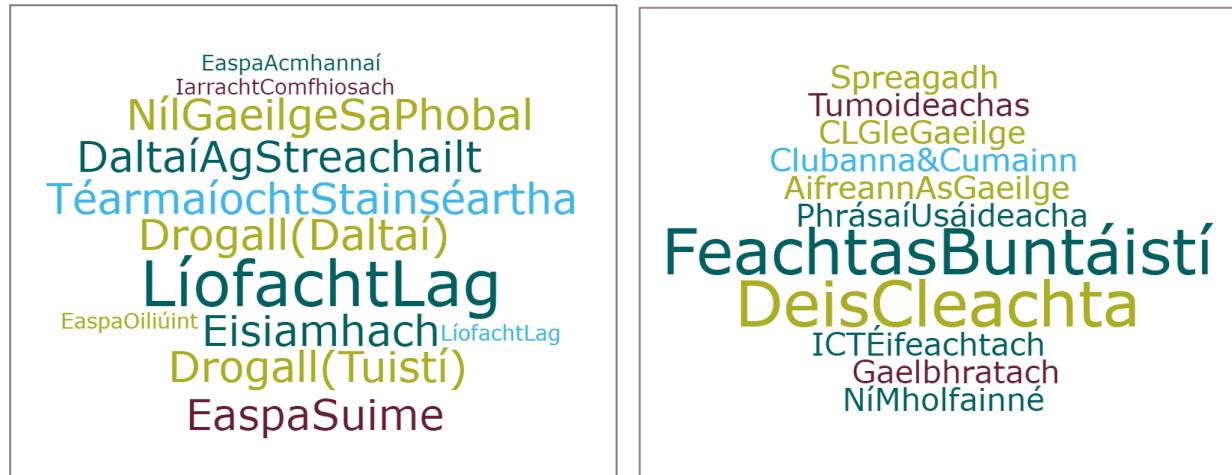
Fuarthas aiseolas ó 24 de na freagróirí ar na dúshláin a bhaineann le níos mó Gaeilge a bheith á labhairt ar scoil (ceist 14), agus moltaí maidir leis an sprioc céanna ó 13 acu (ceist 15). Mar a fheictear thíos, is é an líofacht an dúshlan is mó a fheiceann siad, ach tá drogall ann freisin níos mó brú a chur ar dhaltaí atá ag streachaileadh cheana féin.

Téama	Ciall	Minicíocht
LíofachtLag	Líofacht lag i measc na dtuistí, ndaltaí agus múinteoirí	10
Drogall(Daltaí)	Drogall ar na daltaí an teanga a labhairt	4
Eisiamhach	Go mbraitheadh na daltaí nach bhfuil cumas ard Gaeilge acu scartha amach óna gcomharsana	4

TÁBLA 12: NA DÚSHLÁIN A BHAINNEANN LE LABHAIRT NA GAEILGE AR SCOIL

Níor thainig príomhthéama soláir as moltaí éagsúla na bhfreagróirí, toics go raibh siad chomh difriúil sin. Mhol níos mó ná duine amháin feachtas faoi bhúntaistí an dhátheangachais a chur ar bun, agus níos mó deiseanna cleachtadh a chur ar fáil.

Léirítear thíos na téamaí uilig de réir minicíochta. Tá leagan Béarla den léaráid chéanna in Agusín P.

LÉARÁID 71: MAPA MINICÍOCHTA FOCAL AR NA DÚSHLAIN

LÉARÁID 70: MAPA MINICÍOCHTA FOCAL AR NA MOLTAÍ

Tá blaiseadh samplach den aiseolais léirithe thíos:

- “It is difficult to promote the benefit / use of gaeilge when 90 percent of our young people are leaving the island. The nature of the population of our island is also changing and declining. I would like to be able to use my Gaeilge more naturally every day but there are not many opportunities to use it.”
- “Espa deiseanna an Ghaeilge a úsáid taobh amuigh den scoil agus mar sin ní fheiceann na páistí an tábhacht a bhaineann léi.”
- “We have been running a very successful initiative as part of the purple flag. It encourages us to get back into speaking Irish. Personally I love the language and would like to use it more.”
- “Is Teanga í an Ghaeilge agus an bealach is fearr le an teanga a chur chun cinn ná mar theanga beo. Sílim go gcaithfidh na clubanna na cumann atá ag plé leis an óige úsáid a bhaint as an ghaeilge mar theanga cumarsáide. Tá an iarracht ar siúl ag na scoileanna anseo. Ní mór na buntáistí a bhaineann leis an dhatheangachas a chur chun cinn.”

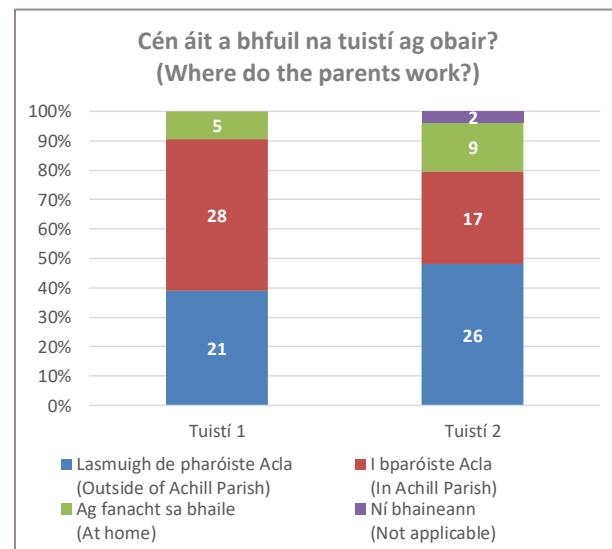
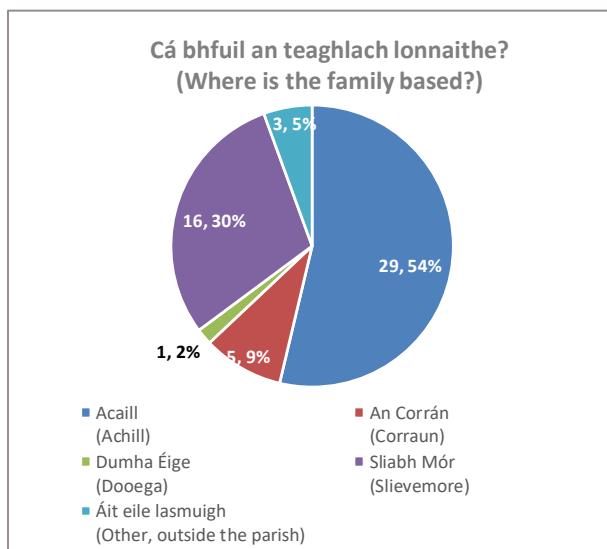
- “Firstly, my own inability to converse would be a big challenge. But the main issue would be with a large number of the students finding school even more difficult than they already find it. I feel we would potentially isolate a larger number of students.”

9.4 TUISMITHEOIRÍ NÓ CAOMHNÓIRÍ

9.4.1 PRÓIFÍL NA DTEAGHLACH

Mar a fheictear thíos, tá 5% de na theaghlaigh a d’fhreagair lonnaithe lasmuigh den pharóiste. De réir na roghanna freagraí, bhí céatadán níos íse do theaghlaigh lonnaithe i nDumha Éige agus An Corrán, agus céatadán níos airde in Acaill, ná mar a shílfí de réir daonra na gceantair sin. Is dócha go raibh an mearbhalla céanna ag baint le ‘Acaill’ mar ainm an oiléain, agus ‘Acaill’ mar ainm an toghroinn amháin, mar a luadh in 8.5 thusa.

Oibríonn 38% de na freagróirí taobh amuigh den pharóiste, agus 48% den a gcomhthuistí.

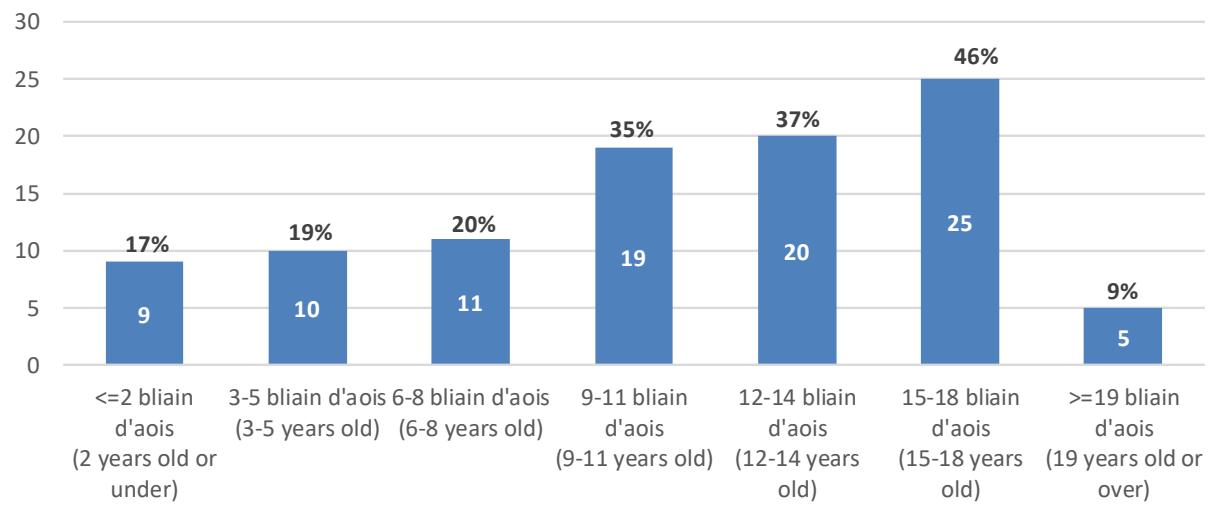

LÉARÁID 72: ÁIT CHÓNAITHE NA DTEAGLACH

LÉARÁID 73: SUÍOMH OIBRE NA DTUISTÍ

Feictear thíos aoiseanna na bpáistí sna teaghlaigh a d’fhreagair.

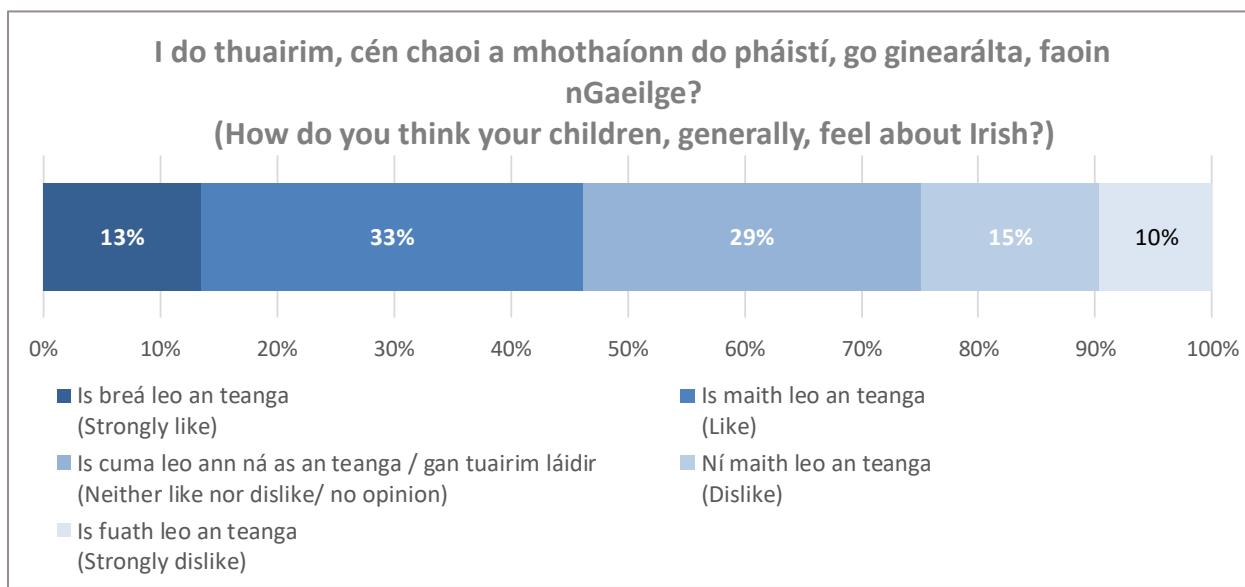
Cén aois iad do pháistí?
(What ages are your children?)

LÉARÁID 74: AOISEANNA NA BPÁISTÍ SNA TEAGHLAIGH A D'FHREAGAIR AN SUIRBHÉ

9.4.2 DEARCTHAÍ AGUS MIANTAÍ TUISTÍ/CAOMHNÓIRÍ AGUS A DTEAGHLAIGH

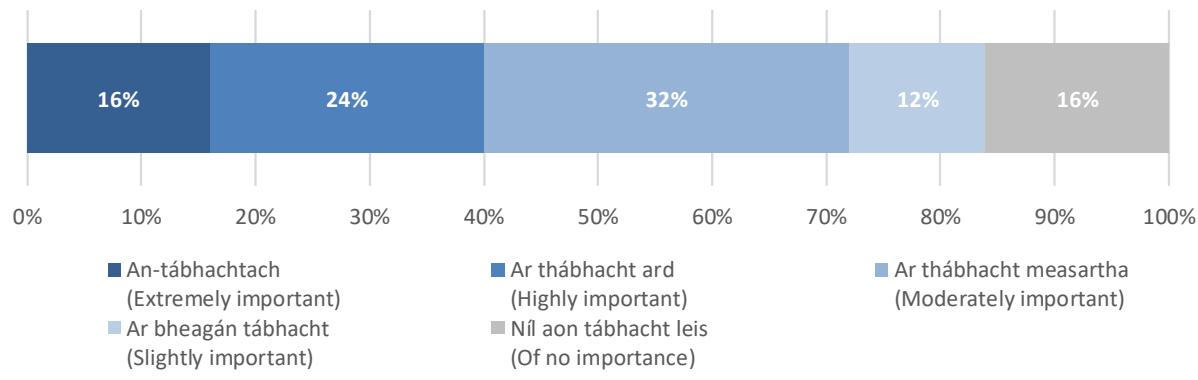
Léirítear thíos go mbraitheann 46% de na tuistí go bhfuil a bpáistí dearfach maidir leis an nGaeilge, 29% nach bhfuil aon mhothúchán láidir acu, agus 25% nach bhfuil meon dearfach acu fúithi.

LÉARÁID 75: MEON A BPÁISTÍ MAIDIR LEIS AN NGAEILGE, DE RÉIR NA DTUISTÍ

Mar a fheictear thíos, mothaíonn 72% de na tuistí go bhfuil sé tábhachtach go mbeadh a bpáistí líofa i nGaeilge, agus 28% nach bhfuil móran tábhacht, nó tábhacht ar bith, ag baint leis.

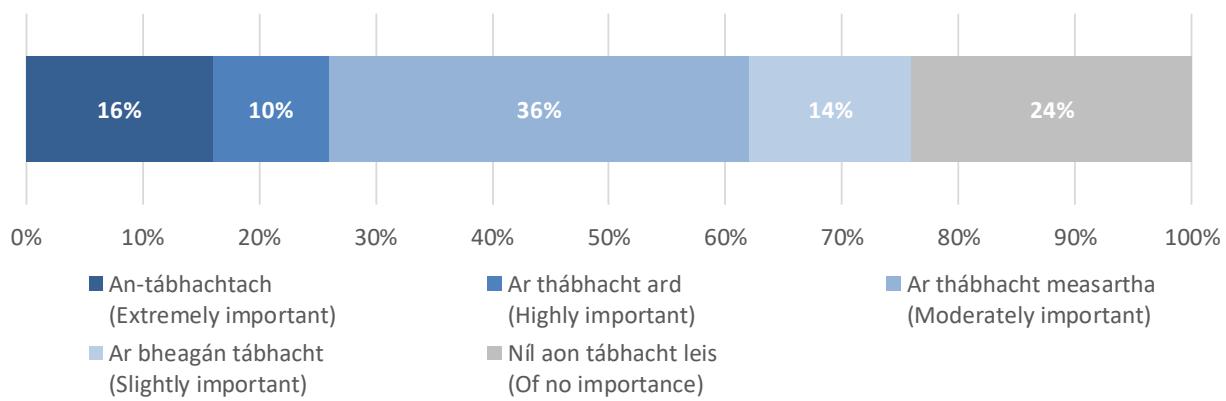
**Cé chomh tábhachtach is atá sé duitse, mar thuismitheoir/chaomhnóir,
go bhfuil Gaeilge líofa ag do pháiste/pháistí?**
**(How important is it to you, as a parent/guardian, that your children are
fluent in Irish?)**

LÉARÁID 76: TÁBHACHT LÍOFACHT NA GAEILGE INA BPÁISTÍ

Dúirt 62% de na tuistí go raibh tábhacht ag baint le Gaeilge a bheith sa phobal ina raibh siad ag tógáil clainne, agus 38% nach raibh sé chomh tábhachtach sin.

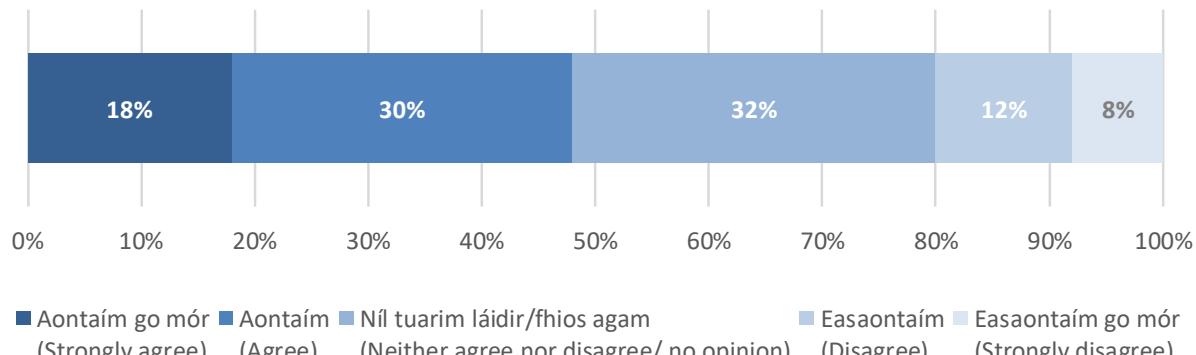
**Cé chomh tábhachtach is atá sé duitse, mar
thuismitheoir/chaomhnóir, go bhfásann do pháistí anuas i bpobal ina
labhraítear Gaeilge?**
**(How important is it to you, as a parent/guardian, that your
children grow up in a community where Irish is spoken?)**

LÉARÁID 77: TÁBHACHT A BHAIN LEIS AN NGAEILGE A BHEITH SA PHOBAL INA RAIBH SIAD LONNAITHE

Mhothaigh 38% go raibh sé deacair clan a thógáil le Gaeilge sa pharóiste, le céatadán mór nach raibh aon tuairim acu faoi (32%), agus 20% nár aontaigh go raibh sé deacair.

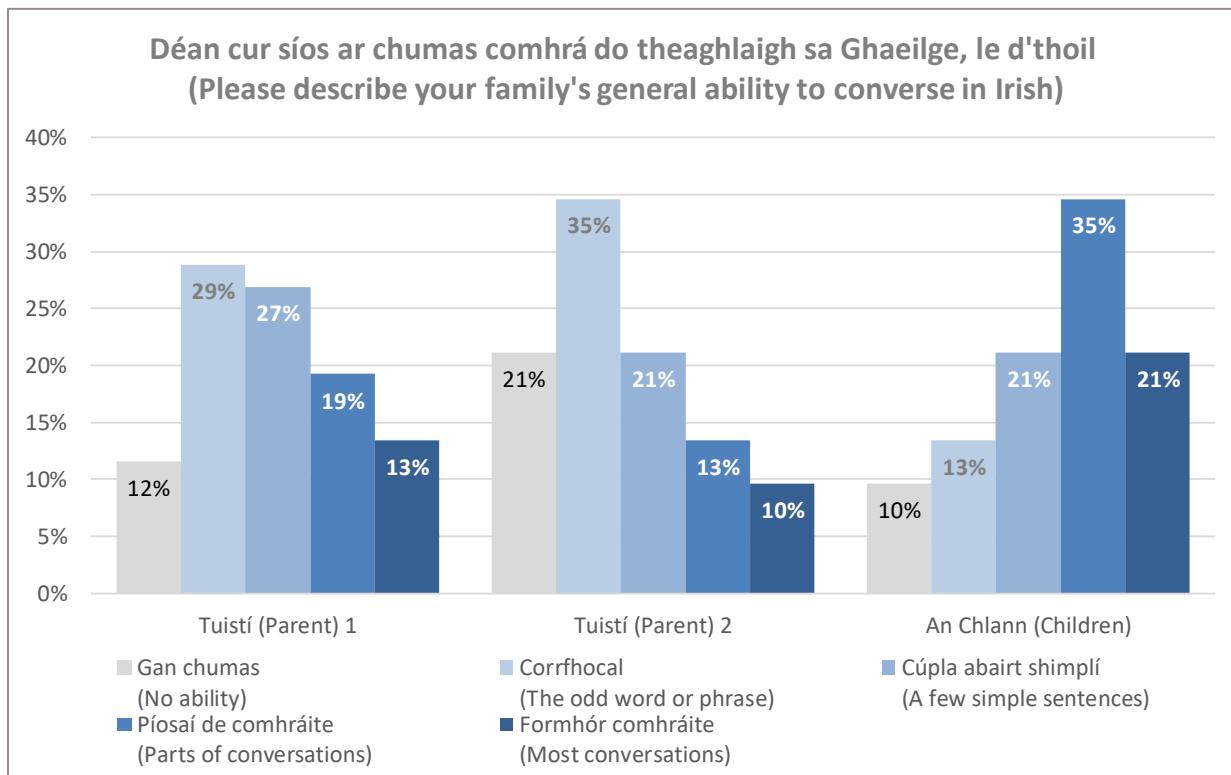
"Tá sé deacair clann a thógáil le Gaeilge i bparóiste Acla". Cé chomh mór a aontaíonn tú leis an ráiteas sin?"
It is difficult to raise children with Irish in Achill parish". To what extent do you agree with this statement?

LÉARÁID 78: DEACRACHT PÁISTÍ A THÓGÁIL LE GAEILGE SA PHARÓISTE

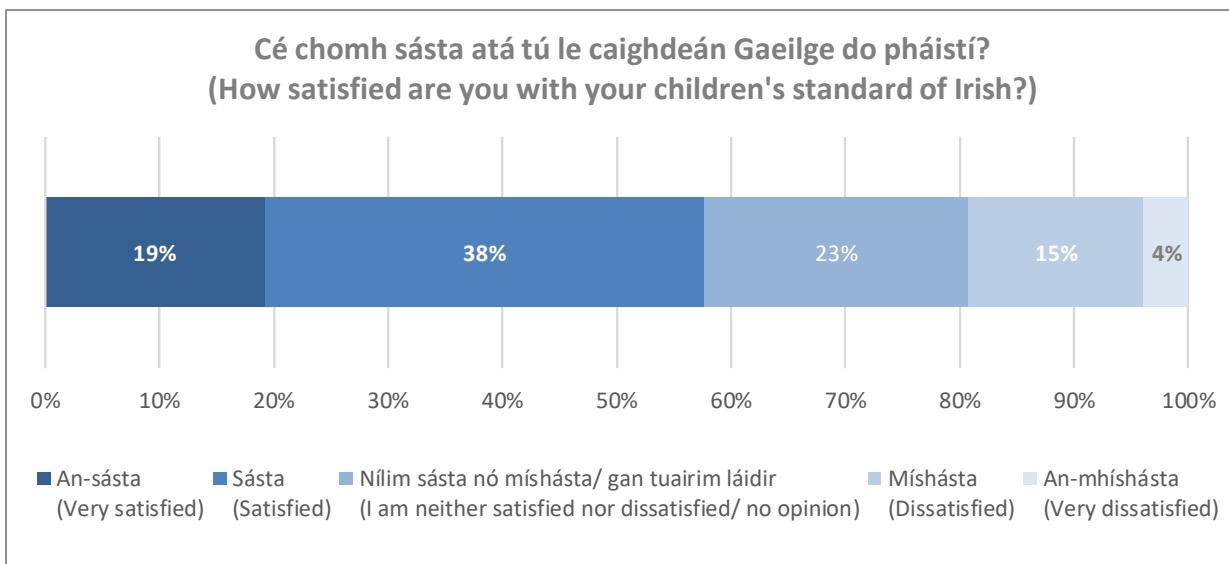
9.4.3 CUMAS TUISTÍ/CAOMHNÓIRÍ AGUS A DTEAGHLAIGH

Mar a fheictear thíos, braitheann na tuistí go bhfuil Gaeilge níos fearr ag a gcuid paistí ná atá acu féin.

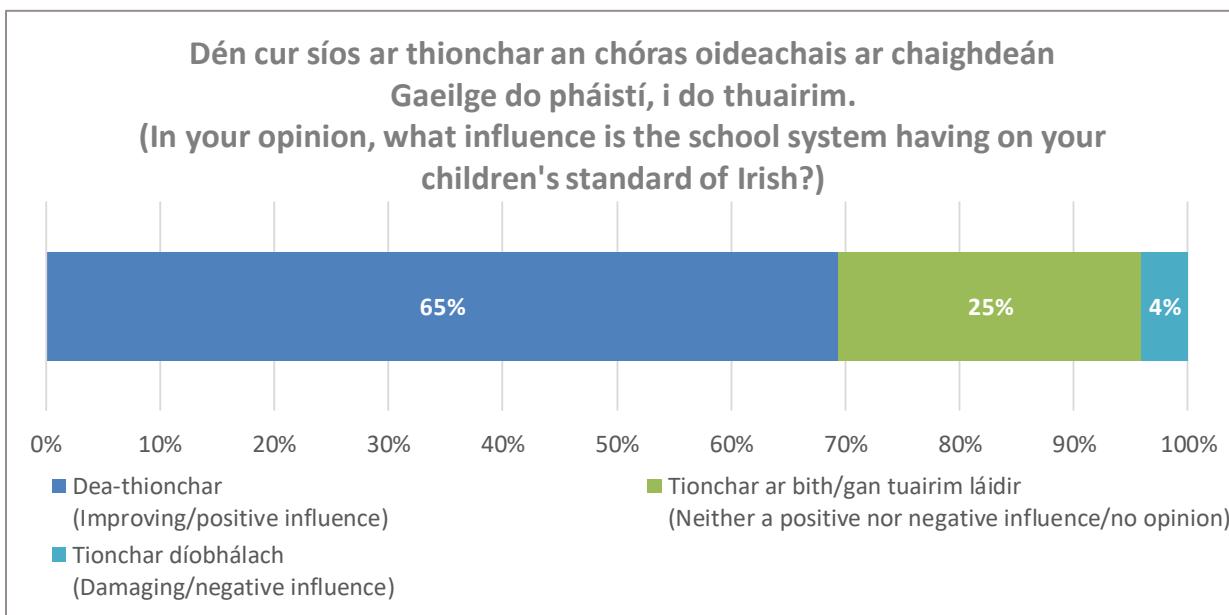
LÉARÁID 79: CUMAS LABHARTHA AN TEAGHLAIGH

Tá formhór de na tuistí (57%) sásta le caighdeán Gaeilge a bpáistí, agus 19% míshásta.

LÉARÁID 80: SÁSACHT I GCAIGHDEÁN GAEILGE A BPÁISTÍ

Mhaígh 65% de na tuistí go raibh dea-thionchar ag na scoileanna ar Ghaeilge a bpáistí. Dúirt 4% nach raibh agus 25% nach raibh aon tuairim acu maidir leis an gceist.

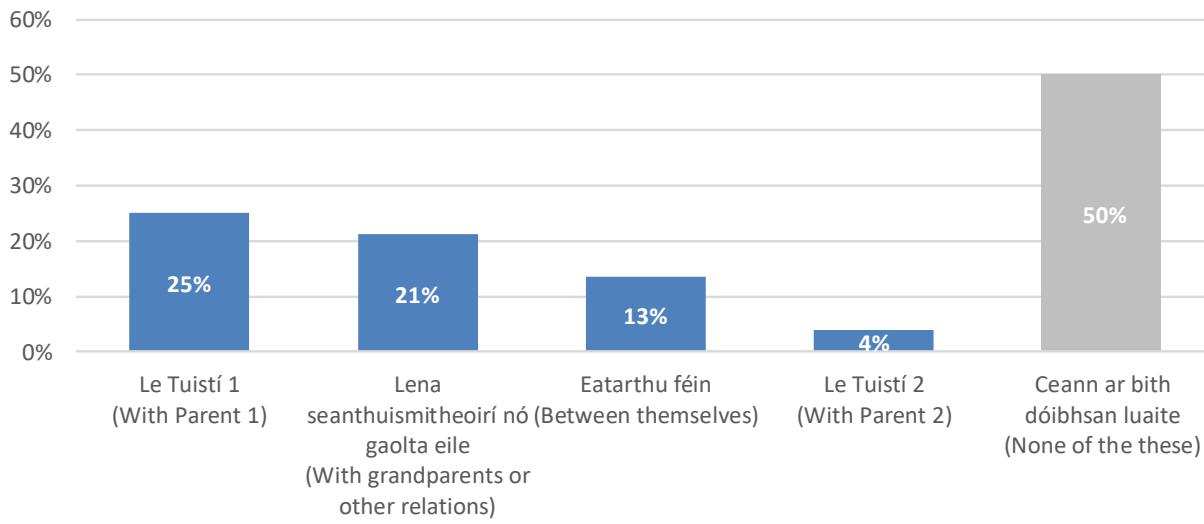
LÉARÁID 81: TIONCHAR AN CHÓRAS OIDEACHAIS AR GHAEILGE A BPÁISTÍ

9.4.4 NÓSMHAIREACHT TUISTÍ/CAOMHNÓIRÍ AGUS A DTEAGHLAIGH

Mar a léirítear thíos, is dócha go labhraíonn na páistí níos mó Gaeilge le tuiste amháin seachas an tuiste eile.

An labhraíonn do pháistí roinnt Gaeilge (nó níos mó) le daoine an teaghlaigh?

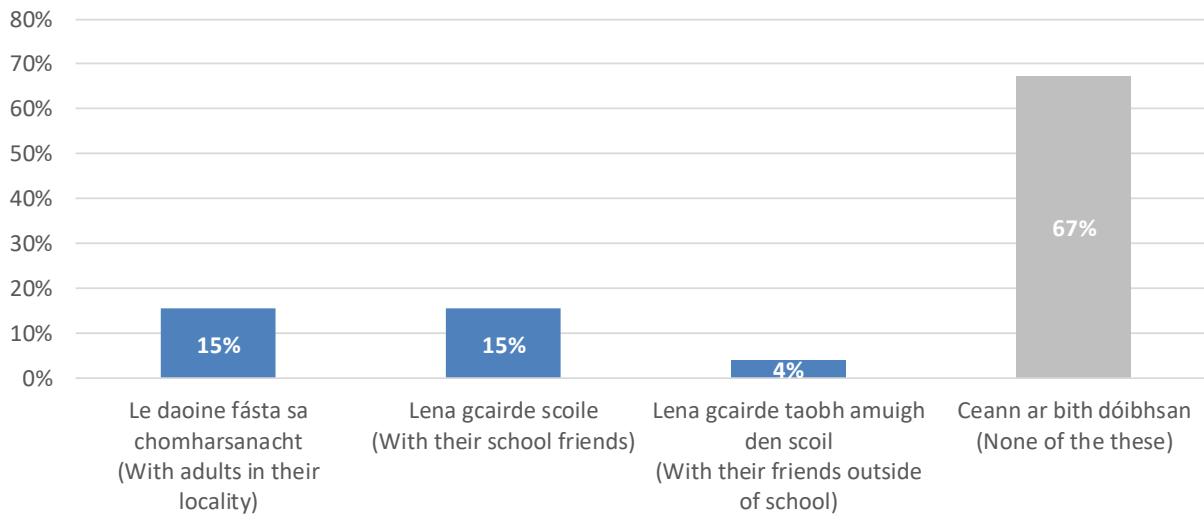
(Do your children speak some (or more) Irish with family members?)

LÉARÁID 82: NÓSMHAIREACHT TEANGA A BPÁISTÍ SA BHAILE

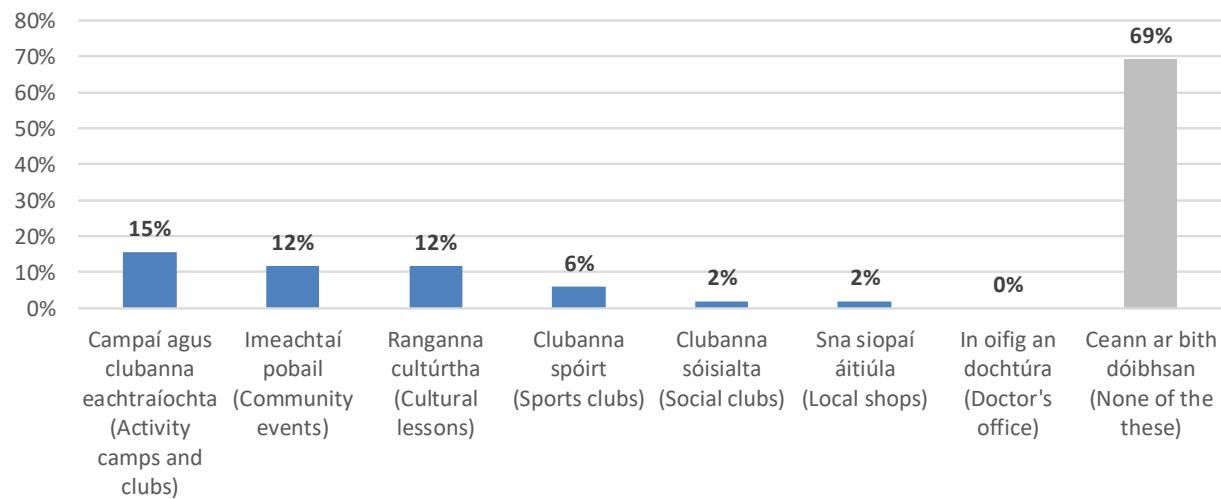
An labhraíonn do pháistí roinnt Gaeilge (nó níos mó) le na daoine seo a leanas?

(Do your children speak some (or more) Irish with the following groups of people?)

LÉARÁID 83: NÓSMHAIREACHT TEANGA A BPÁISTÍ SA CHOMHARSANACHT

An labhraíonn do pháistí roinnt Gaeilge (nó níos mó) sna suíomhanna seo a leanas?
 (Do your children speak some (or more) Irish in the following situations?)

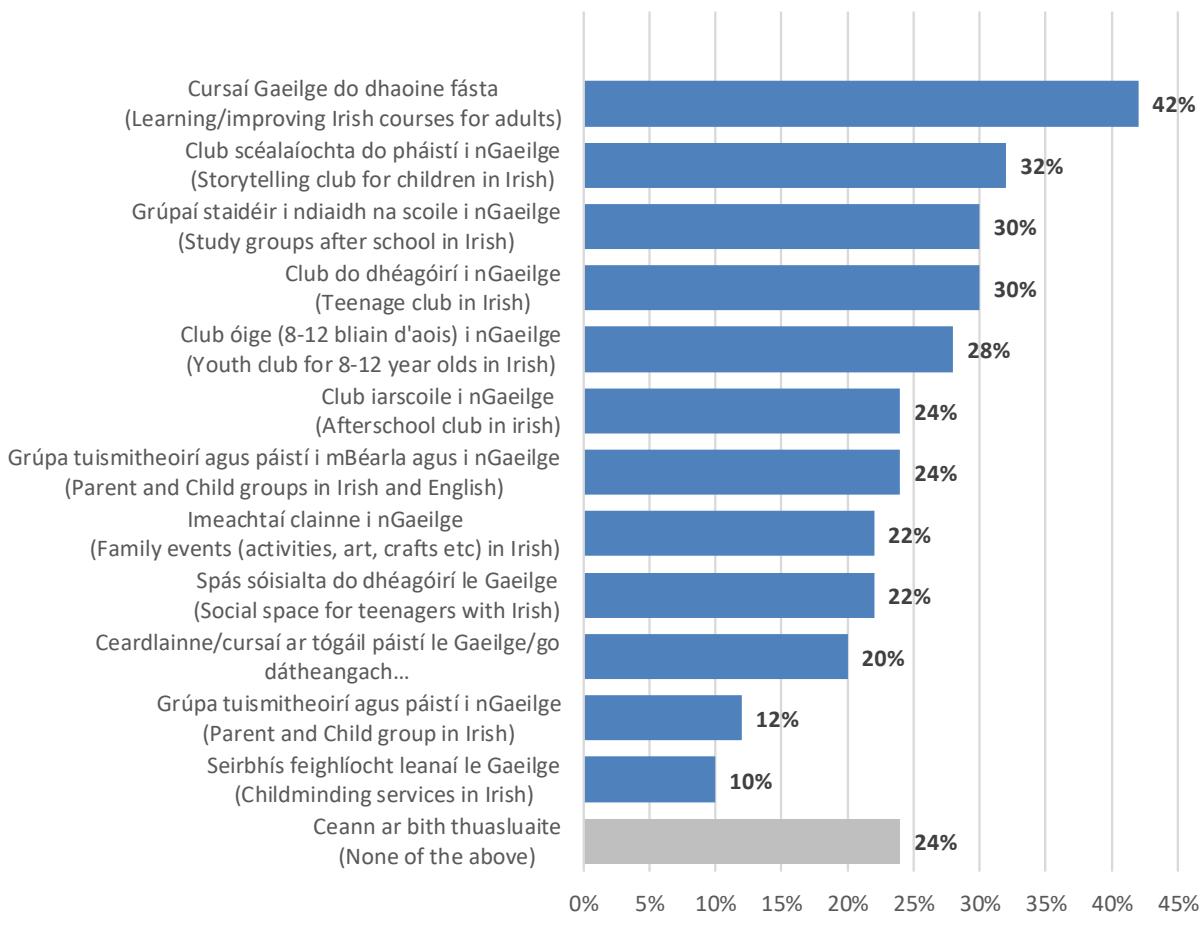

LÉARÁID 84: NÓSMHAIREACHT TEANGA A BPAISTÍ SA PHOBAL

9.4.5 MOLTAÍ TUISTÍ/CAOMHNÓIRÍ

Feictear thíos na moltaí ó na tuismitheoirí maidir leis na seirbhísí nó imeachtaí is mó a bheadh suim ag a dteaghlaigh iontu. Ar bharr an liosta tá ranganna do na tuistí féin, agus ansin clubanna sóisialta do na bpáistí, chomh maith le grúpaí staidéir.

Cé acu de na seirbhísí seo a leanas a mbainfeá, agus/nó do pháistí, úsáid as dá mbeadh siad ar fáil go háitiúil?
Which of the following services/events would you, and/or your children, be interested in if available locally?

LÉARÁID 85: NA SEIRBHÍSÍ IS MÓ AR MHAITH LEIS NA TUISTÍ

Rinneadh iniúchadh ar na teachtaireachtaí aiseolais a scríobh 19 de na freagróirí faoi na deacrachartaí a bhaineann le tógál páistí trí Ghaeilge agus mar mholtáí ginearalta chun an Ghaeilge a chur chun cinn mar theanga labhartha i measc na ndaoine óga. Scagadh an t-aiseolas de réir téamaí. Feictear go raibh go leor téamaí éagsúla acu, ach rinne níos mó ná duine amháin tagairt do na príomhthéamaí thíos.

Téama	Ciall	Minicíocht
Spraoi Seachas Obair	Níos mó spraoí ag baint leis an teanga	3
Scileanna Labhartha Ar Dtús	Díriú ar na scileanna labhartha seachas na cinn eile	2
Níl An Ghaeilge Sa Phobal	Ní cloistear Gaeilge sa phobal	2

Téama	Ciall	Minicíocht
Spreagadh	Teastaíonn spreagadh ó na páistí	2

TÁBLA 13: MOLTAÍ NA DTUISMITHEOIRÍ/CAOMHNÓIRÍ

Léirítéar thíos na téamaí uilig de réir minicíochta. Tá leagan Béarla den léaráid chéanna in Agusín Q.

LÉARÁID 86: MAPA MINÍOCHTA FOCAL DO MHOLTAÍ TUISMITHEOIRÍ/CAOMHNÓIRÍ

Tá blaiseadh samplach den aiseolais léirithe thíos:

- “Learn how to speak Irish first and then the rest will follow. Irish needs to be fun not a chore.”
- “Please help our young people to enjoy the language. I cannot get over the dislike my children have for Irish. It puts them at a huge disadvantage for state exams, 3rd level and civil service local authority positions.”
- “Níl sé an teanga coitianta san áit. Ní cloisfear é timpeall an cheantair ach corr uair. Ní mothaím féin comportach ag caint Gaeilge taobh amuigh den teach formhóir den am agus táim líofa.”
- “Not enough time spent on oral irish and story writing in irish in primary this is a disadvantage for kids going into second level where irish is the only spoken language in that class and other kids from schools who use irish all day through each subject.”

9.5 GNÓLACHTAÍ AGUS EAGRAÍOCHTAÍ POBAIL

Cuireadh agallamh ar eagraíochtaí agus gnólachtaí samplacha, agus is iad seo na príomhthéamaí ábhartha a tháinig amach:

- Bhí sé deacair daoine óga a fháil do na heagraíochtaí deonacha mar nach bhfuil siad ann sa pharóiste
- Bhí duine nó dhó i mbeagnach gach eagraíocht/gnó le Gaeilge réasúnta, ach bheadh sé deacair a bheith ag labhairt níos mó Gaeilge toisc nach raibh sé chomh maith ag na daoine eile.
- Maíodh go mbeadh suim acu an Ghaeilge a úsáid níos mó sa saol oibre agus ag deileáil leis an bpobal, dá mbeadh ciall leis, tacáiochtaí ann, agus éileamh ón bpobal. Mar shampla, tugadh le fios nach beidh daoine ar a gcompórd Gaeilge a úsáid ag plé curaí sláinte/tinnis leis na ndoctúirí, ach gur féidir tosú le coiscéimeanna oriúnacha beaga.
- Aithníodh nach mbeadh téarmaíocht áirithe spóirt/ábhar gnó ar eolas ag mórán daoine.
- Is léir go raibh meon dearfach i leith na Gaeilge, ach go gcaitheadh na hiarrachtaí a bheith readúil agus go mbeifí ag cinntiú i gconaí nach bhfuil siad ar cur isteach ar chuairteoirí agus turasóirí; mar shampla, comharthaí bóithre le bheith dhátheangach ar a laghad, mar go gcuireann na cinn trí Ghaeilge amhain mearbhalla ar na turasóirí

9.6 COMHAIRLIÚCHAIN POIBLÍ

9.6.1 LÉARGAS Ó CHOMHAIRLIÚCHÁN POIBLÍ 1

Rinneadh aghomire gearr ar thorthaí an réamhthaighde ar dtús, agus ansin, bailíodh tuairimí maidir leis an bhffís teanga, agus na láidreachtaí, na laigí agus na dúshláin a bhain leis an staid reatha. Tá an fhís leagtha amach i mír 2.3 agus tá na tuairimí eile a tháinig as an gcomhairliúchán léirithe thíos.

Láidreachtaí	Laigí
<ul style="list-style-type: none">• Scoileanna leis an nGaelbhratach• Timpeallacht an pharóiste• Suim sa Ghaeilge ag príomhoide na meánscoile• Togra Todhchaí Phobail Acla	<ul style="list-style-type: none">• Feinmhuijnín• Suim lag na ndaoine óga agus a dtuistí• Easpa spreagadh

<ul style="list-style-type: none"> Oidhreacht saibhir ar leith Coláiste Acla, Scoil Acla Meon muintir na hÁite – ceannródaíoch, dearfach Nascanna le hAlbain, Ceanada 	<ul style="list-style-type: none"> Deighilt uachtar/íochtar sa pharóiste (cuid de sa Ghaeltacht, cuid nach bhfuil) Úsáid lag sna meáin Níl an teanga “cool” Easpa fostáiochta Daonra ag dul in aois Dúshlan an aisiompú teanga Níl an teanga á labhairt taobh amuigh de na geataí scoile
<p>Deiseanna:</p> <ul style="list-style-type: none"> Na daoine óga a choiméad Daoine le cumas sa Ghaeilge a bheith á labhairt Nascanna le Maigh Eo Thuaidh agus na Gaeltachtaí eile a neartú Na hábhair agus acmhainní atá ar fáil cheana féin Scéalta saibhir na ndaoine aosta 	<p>Dúshlain:</p> <ul style="list-style-type: none"> Lón daonra ag laghdú Daoine óga ag imeacht Cead pleánala deacair do tithe nua An lámh in uachtar ag an mBéarla, go mór mór i measc na ndaoine óga Lón íseal de theaghlaigh óga Na scéalta agus stair a bhailiú ó na seandhaoine sula n-imíonn siad

Bailíodh na tuairimí uilig ar cén chaoi dul i ngleic leis na dúshláin chun na físe a bhaint amach in Aguisín R.

9.6.2 LÉARGHAS Ó CHOMHAIRLIÚCHÁN POIBLÍ 2

Rinneadh achoimre ar na bearta sa chomhairliúchán seo. Is iad seo na príomhphointí breise a tháinig amach:

- Theastaigh imeachtaí do na daoine óga atá os cionn 18 bliain d'aois freisin
- An béim a choimeád ar chúrsaí spóirt trí Ghaeilge
- Gréasán láidir de chainteoirí a chothú agus a neartú
- An tábhacht a bhain le maireachtáil an phobail féin

9.7 TORTHAÍ AGUS TÁTAL AN TAIGHDE

Léirítear thíos achoimre ar na torthaí ó na súirbhéanna agus na hagallaimh.

- Tá meon dearfach i leith na Gaeilge sa phobal agus síleann 77% go bhfuil maireachtáil na Gaeilge tábhachtach don pharóiste. Ba mhaith leis an bpobal (82%) níos mó Gaeilge a

labhairt go laethúil. Ach tá muintir na háite buartha faoi dhúshláin fostáiochta agus imirce, agus an titim i líon na bpáistí óga bliain i ndiaidh bliana.

- Dúirt 60% de dhaoine óga go raibh suim acu an teanga a labhairt, agus dúirt 34% acu nach mbeadh siad buartha muna mhair an Ghaeilge sa pharóiste. Ba chúis níos mó imní curaí fostáiochta, seachas ceisteanna teanga, i measc an dreama óg.
- Dúirt 50% de na múinteoirí go raibh an Ghaeilge tábhachtach i saol a scoile. Mhol siad go raibh tacaíochtaí áirithe ag teastáil ó theaglaigh sa chás nach raibh aon Ghaeilge sa teach.
- Mhorthaigh 70% de na tuistí go raibh líofacht a bpáistí i nGaeilge tábhachtach. Dúirt 38% go raibh sé deacair clann a thógail le Gaeilge sa pharóiste.
- Bíonn drogall ar dhaoine Gaeilge a labhairt nuair nach mbíonn éinne thart orthu á labhairt, agus nuair a mbraitheann said go bhfuil Gaeilge lag acu. Deireann 60% de dhaoine go bhfuil cumas labhartha réasúnta acu, ach go dtuigeann siad Gaeilge níos fearr ná a labhraíonn siad í. Is ea an scríbhneoireacht an scil is laige atá acu, le níos lú ná 34% ag rá go bhfuil cumas réasúnta acu ann.
 - Dúirt 70% de na daoine óga go raibh Gaeilge cumasach acu, ach níor bhráith ach 12% go raibh siad líofa.
 - Dúirt 47% de mhúinteoirí go raibh cumas labhartha réasúnta acu ach go raibh siad in ann í a thuiscint níos fearr ná a bheith á labhairt. Dúirt siad gurb é an líofacht an fhadbh is mó ar scoil (do na daoine óga, na tuistí agus iad féin).
 - Bhráith 22% de na tuistí go raibh cumas labhartha réasúnta acu sa Ghaeilge. Níor mhorthaigh ach 23% go raibh siad in ann í a thuiscint go maith. Dúirt 56% acu go raibh cumas labhartha níos fearr ag a bpáistí ná acu féin. Ba mhaith leo níos mó Gaeilge a fheiceáil sa phobal, a bheith níos spraoiúla maidir le labhairt na teanga, agus aird a thabhairt ar scileanna labhartha seachas na cinn eile.
- Ní raibh Gaeilge á labhairt mar phríomhtheanga ach i 13% de theaglaigh an phobail agus iad ag fás aníos. Is sa bhaile a labhraítear an Ghaeilge is mó sa phobal, agus ní labhraítear í beagnach ar chor ar bith sna siopaí agus leis na seirbhísí.
 - Is ar scoil leis na múinteoirí a labhraíonn na daoine óga an Ghaeilge is mó, agus tar éis sin, sa bhaile. Ní labhraítear móran Gaeilge lena gcairde, sna siopaí, nó le

seirbhísí. Is Béarla de gnáth a bhíonn á úsáid ag daoine óga ar an bhfón, ar na méain shóisialta, ag imirt spóirt, sna clubanna sóisialta, ar líne, agus sna campaí acláiochta. Úsáideann siad níos mó Gaeilge ag plé leis na healaíona agus leis an gceol traidisiúnta. Is Gaeilge amháin a úsáideann siad i gColáiste Acla.

- Is eatharthu féin is mó a labhraíonn múinteoirí Gaeilge, cé go ndéantar iarracht í a labhairt leis na tuistí.

10 BEARTA AN PHLEAN TEANGA

10.1 RÉAMHRÁ AGUS RÉIMSI

D'fhás na bearta seo as na príomtháitail ón anailís ar an stáid reatha, agus as tuairimí an phobail a tháinig as na suirbhéanna agus na hagallaimh agus na comhairliúcháin poiblí, agus an fhís a chruthaíodh astu. Tá sé riachatanach freisin go dtéann an pleán bearta i bhfeidhm ar na critéir pleánala teanga a foilsíodh faoi alt 12 de Acht na Gaeltachta (Aguisín S). Baineadh úsáid as pleannana teanga eile agus na dea-shamplaí a bhí iontú chun na bearta a chur le chéile. Déantar cur síos sa chaibidil seo ar na bearta de réir mar a bhaineann siad leis na réimsí atá molta sna Treorlínte Pleanála Teanga ó Údarás na Gaeltachta (RCOG, 2018c):

- A. An córas oideachais (lena n-áirítear seirbhísí luathoideachais)
- B. Seirbhísí cúraim leanaí, réamhscolaíochta agus tacaíochta teaghlaigh, lena n-áirítear seirbhísí tacaíochta teanga
- C. Seirbhísí don aos óg agus d'aoisghrúpaí eile
- D. Deiseanna foghlama lasmuigh den chóras oideachais
- E. An earnáil ghnó
- F. Eagraíochtaí pobail agus comharchumainn
- G. Na meáin chumarsáide
- H. Seirbhísí poiblí
- I. Pleanáil agus forbairt fhisiceach
- J. Seirbhísí sóisialta agus caithimh aimsire
- K. Staid na Gaeilge sa limistéar – dearcadh, cumas agus nósmhaireacht an phobail ina leith

Níl na bearta in ord tosaíochta. Maireann an pleán seacht mbliana ar fad, le hathbhreithnithe rialta. Ciallaíonn ‘Bliain 1’ an chéad bliain i bhfeidhmiú an phlean faofa, and ‘Bliain 7’ an bliain deireanach.

Tá sé riachtanach freisin a bheith soiléir faoi na bearta a bhaineann leis an LPT (Acaill, An Corráin agus Dumha Éige) agus na cinn a bhaineann leis an gceantar sa pharóiste atá taobh amuigh den LPT (Sliabh Mór), ionas gur féidir úsáid a bhaint as na foinsí maoinithe agus tacaíochta cuí, mar a aontaíodh ag túis an togra (Nic Grianna, 2017).

Glacfar leis go mbeidh an pobal, an Coiste Gaeilge agus na cinnírí teanga mar pháirtithe leasmhara do gach beart thíos agus níl aon gá iad a lua i ngach ceann.

Is é an chiall atá le ‘tacaíocht’ agus ‘comhairle’ i ról na bpáirtithe leasmhara ná:

- Tacaíocht: is féidir leo siúd acmhainní a chur ar fáil nó a bheith páirteach san fheidhmiú
- Comhairle: caithfear comhairle a fháil ó na páirtithe leasmhara seo

Déantar achoimre ar na foinsí maoinithe agus páirtithe leasmhara réigiúnacha agus náisiúnta atá ar eolas faoi láthair in Agusíní T agus U.

10.2 STRUCHTÚR FEIDHMITHE AN PHLEAN

10.2.1 FOIREANN AGUS STRUCHTÚR FEIDHMITHE A CHUR AR BUN

Beart:	Foireann fheidhmithe a cheapadh agus struchtúr feidhme a chur ar bun
Réimsí:	A, B, C, D, E, F, G, H, I, J , K
Critéir pleanála teanga:	1, 19
Ceantair Feidhmithe:	LPT: ☒ SM: ☒
Aidhm an bhirt	Strúchtúir feidhmithe agus foireann oilte a bhunú chun gur féidir an pleán teanga (PT) a chur i bhfeidhm agus a choimeád beo ar feadh tréimhse an phlean.

Eolas breise:	<p>Cuirfear an struchtúr thíos ar bun ag túis an phlean:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Coiste stiúrtha (CG) <ul style="list-style-type: none"> - Leanfar ar aghaidh leis an gCoiste Gaeilge ag feidhmiú go deonach mar choiste stiúrtha - Athcheapfar/ceapfar baill nua ar an gCoiste Gaeilge ionas go mbeidh sé iondaíoch i.e. baill as gach réimse den phlean agus den pharóiste - múinteoirí, tuismitheoirí, lucht gnó, eagraíochtaí, scoláirí, cinníri teanga, na meáin - Tionólfar cruinniú míosúil ag am áisiúil, ag baint úsáid as Skype agus srl, chun ceisteanna agus tuairiscí oibre ón OPT a phlé 2. Oifigeach Pleanála Teanga (OPT). Post lánamseartha, a bheidh: <ul style="list-style-type: none"> - Freagrach as cur i bhfeidhm (agus éabhlóid) an phlean, go seasmhach, comhlairleach - Mar shaineolaí ar an PT, agus ar chúrsaí PT agus ar na heagraíochtaí agus foinsí maoinithe atá ar fáil - Ag tógáil páirt gníomhach mar bhall den ghrúpa náisiúnta d'OPT, ag roinnt acmhainní agus smaointí srl 3. Ceithre Cinníri Teanga (CT) ón bpobal, ceann i ngach toghroinn, ag obair ar bhonn deonach: <ul style="list-style-type: none"> - Mar phointí teagmhála i ngach baile fearainn mar is gá, de réir daonra, chun eolas a scaipeadh agus aiseolas a bhailiú ar fheidhme an phlean agus riachtanais nua - Chun rannpháirtíocht/suim a spreagadh/cothú, agus mar dheashampla d'iompraíocht teanga - Chun cabhrú le/bheith páirteach i ngníomhaíochtaí an phlean in éineacht le pobal an bhaile fearainn 4. Iniúchadh a dhéanamh ar féideareacht printíseacht a fháil ó TUS nó RSS nó coláistí triú leibhéal (mar thaithí oibre) chun comhrú leis an obair. <p>Cruthófar clár oiliúna le haghaidh na gcinníri teanga. Oibreoidh an OPT agus na CT mar fhoireannn pleanála teanga (FPT)</p>
Príomhúinéir an bhirt:	CFÁA mar fhostóir an OPT
Páirtithe leasmhara agus a ról:	Tacaíocht: OPT, Coiste Gaeilge Comhairle: Údarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge, coláistí triú leibhéal, Comhairle Contae Mhaigh Eo, Na Ranna Rialtais, Pobal, CFÁA, OME
Saolré an bhirt:	Socrúithe agus ullmhúcháin: Bliaín 1 Feidhmiú: Bliaín 1-7

Costas measta in aghaidh na bliana	OPT: Scála pá (€35,000-€50,000) ² ; costais earcaíochta (€500); Ríomhaire glúine, fón cliste (€1500); costais/taistil (€3000); costais oifige (€1000) Costais/taistil na gCinnírí Teanga x 4 (€2,000) = €43,000 Bliain 1; €43,500 Bliain 2; €46,000 Bliain 3; €48,500 Bliain 4; €51,000 Bliain 5; €53,500 Bliain 6; €56,000 Bliain 7 Trealamh (Bliain 1): Teilgeoir&scáileán teilgeora (€450), scáileán mór (€330), ceamthaifeadán (€1000), taifeadán fuaimé (€260), tiomantán crua (€160), cluasán (€200), tríchosach (€120), cearmara gréasán (€60), micreafón seachtrach (€120) = €2,700 Bogearraí (táille shíntiúis bhliantúil 1-7): Adobe (€840) ; Microsoft Office (€120); SurveyMonkey (€480) = €1,440
Costas measta iomlán:	€354,280
Foinse(í) maoinithe:	Síolchiste RCOG nuair a bheidh an plean faofa, Udarás na Gaeltachta, Scéimeanna agus Institiúidí Fhoras na Gaeilge, Scéimeanna Chomhairle Contae Mhaigh Eo & RTP, Scéimeanna Pobail, Scéimeanna CFÁA agus OME, Ciste an Chrannchur Náisiúnta
Dúshláin fhéideartha & réitigh:	Dúshláin: Na cinnírí teanga a aimsiú leis an taithí cuí, agus iad a mhealladh Réiteach: Traenáil a ullmhú. Dualgais mar chinnire ar feadh bliain amháin ar dtús, mar bhaiseadh
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Coiste Gaeilge athcheaptha; OPT oilte ceaptha; cinnírí teanga roghnaithe; cruinnithe míosúla socraithe don FPT; modhanna cumarsáide socraithe
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Eagrófar seisiúin aiseolais go ráithúil agus ag deireadh na bliana leis an OPT, an Coiste Gaeilge agus na cinnírí teanga le héifeacht an bhirt a mheasú. Cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.

10.2.2 CLÁR OIBRE AGUS AN SCÁLA ATHBHREITHNITHE A SHOCRÚ

Beart:	An clár oibre agus an scála athbhreithnithe a shocrú
Réimsí:	A, B, C, D, E, F, G, H, I, J , K
Critéir pleanála teanga:	1
Ceantair Feidhmithe:	LPT: ☒ SM: ☒
Aidhm an bhirt	Na bearta a bhaint amach san amscála aontaithe, agus de réir sin, muinín an phobail a thuilleadh agus a mhéadú don iarracht seo agus na hiarrachtaí atá le teacht.

² Pointí ar an scála: €35,000; €37,500; €40,000; €42,500; €45,000; €47,500; €50,000

Eolas breise:	Réiteofar clár oibre réadúil (tascanna, sceideal, clochmílte, buiséad agus srl) don bhliain, agus déanfar tuairisciú maidir leis an ndul chun cinn i dtuairisci stádais. Déanfar athbhreithniú foirmiúil ag deireadh gach bliain ar mhionphlean na bliana, le moltaí do mhionphlean na bliana atá le teacht. Cuirfear i bhfeidhm na moltaí a aontófar leis an gCoiste Gaeilge i gclár oibre na bliana úire. Cuirfear bunachar le chéile leis na foinsí maoinithe agus gradam airgeadaíochta atá ar fáil go náisiúnta, réigiúnach, áitiúil, agus príobháideach - agus cuirfear leis an mbunachar ar feadh na tréimhse fheidhmithe.
Príomhúinéir an bhirt:	OPT
Páirtithe leasmhara agus a ról:	Tacaíocht: foireann Futures Pobail Mhaigh Eo, Coiste Gaeilge Caisleán an Bharraigh, CFÁA, Scoil Acla Comhairle: Udarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge, OPT na LPT eile
Saolré an bhirt:	Socruithe agus ullmhúcháin: Bliain1 Feidhmiú: Bliain 1-7 go bliantúil
Costas measta in aghaidh na bliana	Costais clúdaithe faoi bheart 10.2.1
Costas measta iomlán:	Costais clúdaithe faoi bheart 10.2.1
Foinse(í) maoinithe:	Costais clúdaithe faoi bheart 10.2.1
Dúshlán fhéideartha & réitigh:	Dúshlan: Na foinsí maoinithe a choimeád suas chun dáta Réiteach: An obair a roinnt leis na hOPT uilig mar bhunachar comhroinnte ar líne (mar shampla Google docs)
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Clár oibre réitithe agus faofa gach 12 mí; tuairisci míosúla ar an ndul chun cinn roinnte agus pléite ag an gCoiste Gaeilge; miontuairiscí scríofa agus aontaithe; buncharr foinsí réitithe ar líne agus á chur leis go rialta
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Déanfar ‘scrúdú sláinte’ ar mhionphlean an togra go ráithiúil (an plean in aghaidh conas mar a thit sé amach) agus déanfar cur i láthair don Choiste Gaeilge. Cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.

10.2.3 FEACHTAS FEASACHTA AGUS CUMARSÁIDE A CHUR AR BUN

Beart:	Feachtas feasachta agus cumarsáide a chruthú agus a chur i bhfeidhm don phlean agus do ghníomhaíochtaí an phlean
Réimsí:	A, B, C, D, E, F, G, H, I, J , K
Critéir pleánála teanga:	19
Ceantair Feidhmithe:	LPT: ☒ SM: ☒

Aidhm an bhirt	An pobal a chur, agus a choimeád, ar an eolas faoin bplean agus iad a spreagadh chun bheith páirteach sa phleanáil agus i ngníomhachtaí an phlean fad atá sé ag feidhmiú, agus ina dhiaidh.
Eolas breise:	<p>Seoladh an phlean:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cruthófar slí chun beocht a chur san fhís - íomhá/físeán (b'fhéidir le haisteoirí áitiúla/cáilíula) ar chonas a mbeadh an saol laethúil dá n-eireodh le haidhmeanna an PT. Ceanglófar bearta an phlean leis an iomhá. - Déanfar achoimre ar an bplean faofa agus cuirfear an achoimre ar fáil don phobail, i leagan dhátheangach (sa leabharlann&oifig, le híoslódáil ar líne) - Déanfar measúnú ar an luach (ó thaobh cursaí oichreachta, cultúrtha, agus féiniúlachta agus ó thaobh cursaí eacneamaíochta cosúil le scéimeanna fostáiochta pobail, deontais agus maioniú) a bhaineann le bheith i nGaeiltacht agus úsáidfear an t-eolas san fheachtas (san LPT) - Eagrófar 'Seó Bóthair' - cuairt ar na scoileanna, na heagraíochtaí, na heaglais, na gnólachtaí srl - an fhís, agus an próiseas, na torthaí/na baol, an pleán, na clochmílte, an fhoireann, na deiseanna páirtíochta agus sonraí teagmhála - Úsáidfear suíomh gréasán (10.12.1) mar thobar eolais agus uirlis rannpháirtíochta fad atá an pleán ag feidhmiú <p>Feachtas Rannpháirtíochta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tionólfar cruinniú oscailte gach trí mhí (ar dtús) chun stádas agus eolas a scaipeadh, ceisteanna a phlé agus aiseolas a bhailiú (más féidir, mar pháirt de ghníomh sóisialta eile). Cuirfear tuairiscí ón gcruiinniú ar an suíomh gréasáin. - Leanfar ar aghaidh leis an 'Seó Bóthair' ar bhonn bliantúil - Cuirfear teachtaireachtaí amach ar na meáin (gréasain, meáin shóisialta, raidió, nuachtáin agus srl) nuair a bhainfear amach clochmíle/mórspriorc
Príomhúinéir an bhirt:	OPT
Páirtithe leasmhara agus a ról:	Tacaíocht: Mayo News, MidWest Radio, scoileanna, gnólachtaí, eagraíochtaí, Oifig thurasóireachta Acaill (suíomh), Comhairleoírí, TDs, agus Feisirí de Pharlaimint na hEorpa (mar fhreastalaí/aoi), Foras na Gaeilge agus a instituidí cumarsáide Comhairle: Údarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge, OPT eile
Saolré an bhirt:	Socraithe agus ullmhúcháin: Bláin 1 Feidhmiú: Bláin 1-7
Costas measta in aghaidh na bliana	Dearadh & priontáil bileoga eolais/achoirme & póstaer (€2,000); físeán (€2000); suíomh greasán (10.12.1); dearadh & priontáil an phlean teanga (€500); áit le haghaidh na gcruiinnithe agus sólaistí (€500); ócáid seolta le linn Bláin 1 (€5,000) =€9,500 Bláin 1, €500 Bláin 2-7)

Costas measta iomlán:	€12,500
Foinse(i) maoinithe:	Síolchiste RCOG nuair a bheidh an plean faofa, Udarás na Gaeltachta, Scéimeanna agus Institúidí Fhoras na Gaeilge, Scéimeanna Chomhairle Contae Mhaigh Eo & RTP, Scéimeanna Pobail, Scéimeanna CFÁA agus OME, Ciste an Chrannchur Náisiúnta
Dúshlán fhéideartha & réitigh:	Dúshlán: Físeán/íomhá tarraingteach a chruthú agus beocht a chur ann Réiteach: Meitheal oibre cruthaitheach a chur le chéile chun an físeán/ímhá a chruthú
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Físeán/íomhá réidh agus scaipithe; plean teanga dátheangach sna hionad poiblí, agus ar líne; achoimre ar líne; ábhair don Seó Bóthair réidh; sceideal Seó Bóthair socraithe agus ar siúl; cruinnithe oscailte ar bun; caidreamh láidir leis na meáin; eolas foilsithe ar an suíomh gréasáin socraithe (beart 10.12.1); láidreacht an ghréasáin cainteoirí
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Baileofar aiseolais ó na ‘Seó Bóthair’ agus roghnaítear fiche duine go randamach as an rolla toghthóirí gach sé mhí chun ceistneoir beag a chur orthu faoin eolas atá acu ar an togra. Cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.

10.3 AN CÓRAS OIDEACHAIS (LENA N-ÁIRÍTEAR SEIRBHÍSÍ LUATHOIDEACHAIS)

10.3.1 TACAÍOCHT LE FEIDHMIÚ AN SCÉIM AITHEANTAS AGUS GAELBHRATACH

Beart:	Corás tacaíochta agus clár gníomhachtaí a fhorbairt do na scoileanna atá páirteach sa Scéim Aitheantas don POG agus i nGaelbhratach, agus spreagadh dóibhsan nach bhfuil
Réimsí:	A
Critéir pleanála teanga:	5, 6
Ceantair Feidhmithe:	LPT: ☒ SM: ☒
Aidhm an bhirt	Oideachas lán Ghaeilge a bheith ar fáil sa pharóiste

Eolas breise:	<p>Scoileanna atá páirteach</p> <ul style="list-style-type: none"> - Reáchtálfar/freastalófar ar chruinniú bliantúil leis na páirtithe leasmhara chun plé a dhéanamh ar fheidhmiú POG/Gaelbhratach sna scoileanna, agus socrófar ar an gclár gníomhachtaí/tacaíochtaí atá ag teastáil - go háirithe sa mheánscoil atá gan sraith lán-Ghaeilge ag an bpóinte seo ach atá á ullmhú. - Cabhrófar leis an líonra oibre agus cumarsáide atá ann cheana féin idir scoileanna/príomhoidí an pharóiste, ag cur leis an eolas, na hacmhainní agus an taithí atá á roinnt, na tacaíochtaí atá ar fáil, na ceisteanna atá á bplé <p>Scoileanna nach bhfuil páirteach</p> <ul style="list-style-type: none"> - Reáchtálfar/freastalófar ar chruinniú bliantúil leis na páirtithe leasmhara chun plé a dhéanamh ar POG/Gaelbhratach sna scoileanna sin agus na deacraíochtaí atá acu agus socrófar ar phleann gníomhachtaí (mar shampla, cabhair do pháistí atá ag streachaíl le Gaeilge cheana féin) - go háirithe sa mheánscoil, atá ag tabhairt faoi sraith Ghaeilge go luath.
Príomhúinéir an bhirt:	OPT
Páirtithe leasmhara agus a ról:	<p>Tacaíocht: Príomhoidí, na boird gobharnóirí, tuistí/caomhnóirí, múinteoirí</p> <p>Comhairle: Údarás na Gaeltachta, OPT na LPT eile, Na Ranna Rialtais, Coiste Gaeilge Caisleán an Bharraigh, Gaeloideachas, Gael Linn (le Gaelbhratach), COGG, Tuismitheoirí na Gaeltachta</p>
Saolré an bhirt:	<p>Socruite agus ullmhúchán: Bliain 1</p> <p>Feidhmiú: Bliain 1-7</p>
Costas measta in aghaidh na bliana	Costais clúdaithe faoi bheart 10.2.1
Costas measta iomlán:	Costais clúdaithe faoi bheart 10.2.1
Foinse(í) maoinithe:	Costais clúdaithe faoi bheart 10.2.1
Dúshlán fhéideartha & réitigh:	<p>Dúshlán: An iomarca cruinnithe ann cheana féin</p> <p>Réiteach: Am a thógáil i gcruiinnithe atá i bhfeidhm faoi láthair</p> <p>Dúshlán: Suim lag sna scoileanna nach bhfuil páirteach a bheith páirteach</p> <p>Réiteach: Díriú ar na tuismitheoirí chun a gcuid imní a laghdú agus suim a spreagadh</p>
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Réachtálfar/freastal ar na cruinnithe; miontuairiscí agus pleann gníomhaíochtaí aontaithe gach bliain
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Baileofar aiseolas ó na scoileanna agus na tuistí ar thionchar na ngníomhaíochtaí ag deireadh gach bliain scoile agus cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.

10.3.2 TAITHÍ FOGLAMA TRÍ GHAEILGE A THARRAINGT/A CHOIMEÁD LE CHÉILE

Beart:	Comhoibriú a chothú idir na naónraí, scoileanna, iarscoileanna chun an taithí foghlama trí Ghaeilge a tharraingt/a choimeád le chéile
Réimsí:	A
Critéir pleanála teanga:	5,6,7,9
Ceantair Feidhmithe:	LPT: ☒ SM: ☒
Aidhm an bhirt	Polasaí agus cleachtais teanga sna hinstitiúid oideachais atá comhlánach lena chéile
Eolas breise:	Déanfar polasaí teanga a fhorbairt atá comhlánach, soiléir agus cuimsitheach, ag tarraingt ar na polasithe teanga atá ann cheana féin, agus á fhorbairt ar feadh tréimhse an PT
Príomhúinéir an bhirt:	OPT
Páirtithe leasmhara agus a ról:	Tacaíocht: Stiúrthóirí na naónraí, príomhoidí na hinstitiúidí oideachais Comhairle: Tuismitheoirí na Gaeltachta, Comhar Naónraí na Gaeltachta
Saolré an bhirt:	Socruite agus ullmhúchán: Bliain 2 Feidhmiú: Bliain 2-7
Costas measta in aghaidh na bliana	Costais clúdaithe faoi bheart 10.2.1
Costas measta iomlán:	Costais clúdaithe faoi bheart 10.2.1
Foinse(i) maoinithe:	Costais clúdaithe faoi bheart 10.2.1
Dúshláin fhéideartha & réitigh:	Dúshláin: Na hinstidiúidí oideachais a spreagadh chun bheith páirteach Réiteach: Moltaí na bpriomhoidí/na múinteoirí a bheith le feiceáil sa chomhpholasáí, cruinnithe/seisiún plé a reáchtáil leis na páirtithe leasmhara leis na buntáistí a bhaineann le comhpholasáí a phlé agus lena gcuid smaointe/moltaí féin a fháil Dúshláin: Teacht ar aon thuiscint maidir le taithí foghlama Réiteach: Ceardlann sa chéad bláthain chun é a phlé leis na páirtithe leasmhara tacáiochta
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Athbhreithniú déanta ar na polasaithe uilig; Athruithe déanta chun na polasaithe a chur ina luí le chéile; athbhreithniú á dhéanamh ar na polasaithe uilig, agus a fheidhmiú, gach bliain.
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Baileofar aiseolas ó na scoileanna agus naónraí tar éis túis gach bliain scoile ar dul chun cinn na haidhme agus cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.

10.3.3 ACMHAINNÍ TACAÍOCHTA OIDEACHAIS A CHUR AR FÁIL A ÚSÁIDEANN GAEILG' ACLA

Beart:	Acmhainní tacaíochta oideachais a chur ar fáil a úsáideann Gaeilg' Acla
--------	---

Réimsí:	A, K
Critéir pleanála teanga:	2,5,7,19
Ceantair Feidhmithe:	LPT: ☒ SM: ☒
Aidhm an bhirt	Gaeilg' Acla a chur chun cinn sa pharóiste
Eolas breise:	Déanfar liosta de na hamhainní tacaíochta as Gaeilge a úsáidtear sa chóras oideachais in éineacht leis na scoileanna agus na naónraí (taobh amuigh de na hachmainní teagaisc agus téacsleabhair agus srl a bhaineann leis an gcuraclam) Roghnofar acmhainní arbh fhéidir níos mó de Ghaeilg' Acla a chur iontu, nó leo (mar shampla dlúthdhioscaí, leabhair, amhrán, drámaíocht, postaeir). Cuirfear plean gníomhaíochtaí le chéile chun iad a athrú/cruthú agus chun iad a chur ar fáil, diaidh ar ndiaidh.
Príomhúinéir an bhirt:	OPT
Páirtithe leasmhara agus a ról:	Tacaíocht: Múinteoirí, foireann naónraí, an pobal Comhairle: OPT na LPT eile, Na Ranna Rialtais, Coiste Gaeilge Caisleán an Bharraigh, Gaeloideachas, Gael Linn (le Gaelbhratach), COGG, Coiste Téarmaíochta agus fóclór.ie, Tionscadail Fhoras na Gaeilge, Tuismitheoirí na Gaeltachta, Comhar Naónraí na Gaeltachta
Saolré an bhirt:	Socruthe agus ullmhúchán: Bliain 1 Feidhmiú: Bliain 2-7
Costas measta in aghaidh na bliana	€3,000 ullmhú na bpriomhábhair roghnaithe, €1,000 bliain ar bhliain ar cur leo, agus á uasdátú.
Costas measta iomlán:	€9,000
Foinse(i) maoinithe:	Síolchiste RCOG nuair a bheidh an plean faofa, Udarás na Gaeltachta, Institiúidí Fhoras na Gaeilge, Scéimeanna Chomhairle Contae Mhaigh Eo & RTP
Dúshláin fhéidearthá & réitigh:	Dúshláin: Daoine le heolas faoi Gaeilg' Acla a bheith le fáil agus sásta a bheith páirteach (cosúil le 10.5.4) Réiteach: Daoine sa pharóiste le heolas maith ar Ghaeilg' Acla, agus atá sásta bheith páirteach i mbealach éigin (ag déanamh aithbhreithniú nó ag déanamh an aistriúcháin féin) a bhailiú le chéile mar mheitheal 'Gaeilg Acla'. Tús bog chun cumas na meithle a mheasú sula ndéantar an iomarca. Dúshláin: Gan cur isteach ar an bPOG – ní fhéadfar gníomhaíochtaí taobh istigh den seomra ranga – m.sh. acmhainní teagaisc, téacsleabhair, srl – a mhaoiniú tríd an bplean teanga Réiteach: Diriú ar acmhannaí tacaíochta amháin
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Meitheal 'Gaeilg Acla' ar bun. Acmhainní oideachais as Gaeilge athruithe go Gaeilg' Acla á chur ar fáil gach bliain

Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Socrófar ar chuairt chuig ranganna/coistí Gaeilge na scoileanna gach bliain scoile (mar pháirt de 10.3.4) chun aiseolas a fháil ó múinteoirí agus daltaí ar na hacmhainní, agus chun an t-eolas faoi Gaeilg' Acla i measc na ndaltaí agus na múinteoirí a mheasú. Cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.
-------------------------------------	--

10.3.4 CRUINNITHE RIALTA LE FOIRNE NA SCOILEANNA AGUS IONADAITHE NA NAÍONRAÍ

Beart:	Cruinnithe rialta le foirne na scoileanna agus ionadaithe na naíonraí
Réimsí:	A
Critéir pleánala teanga:	1,5,9,10,12,19
Céantair Feidhmithe:	LPT: ☒ SM: ☒
Aidhm an bhirt	Ceangail dlúth idir gníomhaíochtaí an phlean agus gníomhachtaí na scoileanna/naíonraí, ionas gurbh fhéidir an leas is mó a bhaint uathu, agus nach mbeadh an iomarca ar siúl ag aon phointe amháin sa pharóiste
Eolas breise:	Reiteofar cruinniú le foireann gach scoil agus ionadaithe na naíonraí, ag am áisiúil, chun gníomhachtaí an mhí/na míonna atá le teacht a phlé agus spléachais a aithint. Ar bhonn démhíosúil ar dtús i rith na bliana scoile (~ 4 chuairt sa bláthain), ach le hathbhreithniú tar éis cúpla bliain. Tá iarrtha ag Comhar Naíonraí na Gaeltachta go rachaidh na hOPTanna ag plé le hoifigh forbartha Chomhar Naíonraí, seachas le foireann na naíonraí féin.
Príomhúinéir an bhirt:	OPT
Páirtithe leasmhara agus a ról:	Tacaíocht: Foirne na scoileanna, oifigigh forbartha Chomhar Naíonraí
Saolré an bhirt:	Socruthe agus ullmhúcháin: Bláin 1 Feidhmiú: Bláin 1-7
Costas measta in aghaidh na bliana	€1,200 (sólaistí - 4 chuairt sa bláthain ar a laghad, 10 scoil, ~€20-50)
Costas measta iomlán:	€7,200
Foinse(i) maoinithe:	Síolchiste RCOG nuair a bheidh an plein faofa, Udarás na Gaeltachta, Institiúidí Fhoras na Gaeilge, Scéimeanna Chomhairle Contae Mhaigh Eo & RFTP
Dúshláin fhéidearthá & réitigh:	Dúshláin: Na foirne an-ghnóthach cheana féin Réiteach: Na cruinnithe a réiteach ag am lón, agus lón curtha ar fáil
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Cuairteanna ag tarlú go ráthúil ar a laghad; miontuairiscí scríofa agus gníomhaíochtaí aontaithe

Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Baileofar aiseolas ag gach cruinniú ar na cruinnithe féin agus ar an gcomhoibriú agus cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.
-------------------------------------	--

10.3.5 GRÚPAÍ STAIDÉIR A CHUR AR BUN

Beart:	Grúpaí staidéir (seiribhísí iarscoile) a chur ar bun
Réimsí:	A, D
Critéir pleanála teanga:	5,8
Céantair Feidhmithe:	LPT: ☒ SM: ☒
Aidhm an bhirt	Tacaíocht a thabhairt do phaistí atá ag streachailt leis an nGaeilge, go mór mór nuair nach bhfuil Gaeilge ag a muintir
Eolas breise:	Réiteofar grúpaí staidéir do na haoisghrúpaí cuí: <ul style="list-style-type: none"> • Daltaí ag teacht isteach sa mheánscoil sa chéad bhliain • Daltaí ag ullmhú do na scrúduithe oideachais Díreofar ar chleachtaí na seachtaine sin ar scoil, agus ar an obair bhaile Déanfar iarracht múinteoirí a fháil ón gceantar agus na ranganna a chur ar siúl i gColaiste Pobail Acla
Príomhúinéir an bhirt:	OPT
Páirtithe leasmhara agus a ról:	Tacaíocht: Príomhoidí, Comhairle Contae Mhaigh Eo Comhairle: Gaeloideachas, COGG, An ROS, Coiste Gaeilge Caisleán an Bharraigh, Gael Linn (le Gaelbhratach), Gaelchultúr Teo, OPT na LPT eile
Saolré an bhirt:	Socruithe agus ullmhúchán: Bliain 1 Feidhmiú: 1-7
Costas measta in aghaidh na bliana	3 rang/pharóiste x 20 seachtain @ €30 do gach múinteoir Turastal: €1,800, Ábhair: €200 = €2,000
Costas measta iomlán:	€14,000
Foinse(i) maoinithe:	Udarás na Gaeltachta, Institiúidí Fhoras na Gaeilge, Scéimeanna Chomhairle Contae Mhaigh, Scéimeanna Pobail, Scéimeanna CFÁA agus OME
Dúshláin fhéideartha & réitigh:	Dúshlán: Múinteoirí a fháil chun na grúpaí staidéir a thógáil Réiteach: Suim múinteoirí na háite a mheas sa bhliain ullmhúcháin, agus leasúcháin cuí a chur i bhfeidhm (mar shampla dualgais téarma amháin sa bhliain, iar-mhúinteoirí a úsáid, tosú leis an gcéad bhliain amháin ar dtús, mar go bhfeictear an dúshlán is mó san aoisghrúpa seo, agus iad ag teacht ó bhunscoileanna Béarla agus Gaeilge)
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Grúpaí staidéir ar siúl do na haoisghrúpaí cuí i rith na bliana scoile.

Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Baileofar aiseolas ó fhoirne na scoileanna faoi thionchar na ngrúpaí staidéir ar Ghaeilge a ndaltaí ag deireadh gach bliain scoile. Baileofar aiseolas ó na daltaí roimh agus tar éis gach sraith staidéir ar a bhféinmhuijnín maidir leis an teanga. Cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.
-------------------------------------	--

10.3.6 CLÁR GNÍOMHAÍOCHTAÍ SEACH-CHURACLAIM A SHOCRÚ DO DHALTAÍ

Beart:	Clár gníomhaíochtaí seach-churaclaim a shocrú do phaistí go ginearálta
Réimsí:	A, D, K
Critéir pleánala teanga:	10,11,12
Céantair Feidhmithe:	LPT: ☒ SM: ☒
Aidhm an bhirt	An Ghaeilge á húsáid ag páistí taobh amuigh den seomra ranga agus an Ghaeilge á húsáid i réimsí nua-aimseartha
Eolas breise:	<p>Gach aoisghrúpa (<9, 9-12, 12-15, 15-18):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Réiteofar ceardlanna do scoláirí chun cuir isteach ar chomórtais náisiúnta cosúil leis an Oireachtas (aistí, iriseoireacht, scéalta, dáonta, lúibíní), le hábhair áitiúla más féidir, le háisitheoirí áitiúla le scileanna sna réimsí éagsúla. <p>Daltaí meánscoile</p> <ul style="list-style-type: none"> - Réiteofar cuairt ar an Oireachtas gach bliain do ghrúpa déagóirí - Cruthófar cúrsaí(í)/ceardlan(na) in ábhair nua-aimseartha trí Ghaeilge do dhaltaí meánscoile, cosúil le podchraoltóireacht, blagáil, foilsitheoireacht ar líne, grinngraifeadóireacht, scannanóireacht (b'fhéidir uilig le chéile mar chúrsa mean nua-aimseartha), le rannphairtíocht i gcomórtais náisiúnta (atá ann nó le cruthú)
Príomhúinéir an bhirt:	OPT
Páirtithe leasmhara agus a ról:	Tacaíocht: Múinteoirí, tuistí, daltaí, Tionscadail Fhoras na Gaeilge, Comhairleoirí, TDs, agus Feisirí de Pharlaimint na hEorpa, Bord Oideachais agus Oiliúna Mhaigh Eo, Shligigh agus Liatroma Comhairle: OPT na LPT eile, Coiste Gaeilge Caisleán an Bharraigh, Gael Linn (le Gaelbhratach), Institiúidí Fhoras na Gaeilge, Glór na nGael, Conradh na Gaeilge (le peig.ie), Cumann na bhFiann, Gaelchultúr Teo, Comhairle Contae Mhaigh Eo, Tuismitheoirí na Gaeltachta
Saolré an bhirt:	Socruthe agus ullmhúchán: Bliain 1 Feidhmiú: Bliain 1/2-7
Costas measta in aghaidh na bliana	Áisitheoirí €400 (€50 x 4 x 2 aois ghrúpa); ábhair: €400 (€100 x 4) Turas: €2000 Cursaí nua-aimseartha: €1500 (múinteoir), bogearraí cosúil le Photoshop ar bhonn sintiúis (€70 x 12) = €5,140

Costas measta iomlán:	€30,840
Foinse(i) maoinithe:	Síolchiste RCOG nuair a bheidh an plean faofa, Udarás na Gaeltachta, Scéimeanna agus Institiúidí Fhoras na Gaeilge, Scéimeanna Chomhairle Contae Mhaigh Eo & RFTP, Scéimeanna Pobail, Scéimeanna CFÁA agus OME, Ciste an Chrannchur Náisiúnta
Dúshlán fhéideartha & réitigh:	Dúshlán: Múinteoirí le Gaeilge leis na scileanna cuí; costas na n-uirlisí Réiteach: Compháirtíocht le heagraíochtaí proifisiúnta cosúil le createschool.ie; tosú le cursa amháin agus ag cur leis an gcuraclam gach bliain; úsáid a bhaint as acmhainní cosúil le Udemy/Lynda.com; úsáid a bhaint as na bhfóin póca seachas aon uirlisí eile (ach amháin ríomhairí le haghaidh eagarthóireachta)
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Ceardlanna ullmhúcháin ag tarlú; rannpháirtíocht san Oireachtas agus i gcomórtais náisiúnta; cursa(i) nua-aimseartha ar bun go bliaintúil
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Baileofar eolas ar an méid ábhair nua atá á gcruthú ag na daltaí i nGaeilge sa ghnáthréimsí agus réimsí nua, agus baileofar aiseolas ó na daltaí ar an gcuraclam. Ag deireadh na bliana scoile, déanfar measúnú ar dhul chun cinn úsáid na Gaeilge de bharr an churaclaim agus cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.

10.3.7 CLÁR FAOI LEITH DO DHALTAÍ IDIRBLIANA A SHOCRÚ

Beart:	Clár faoi leith do dhaltaí idirbhliana a shocrú
Réimsí:	A, D, K
Critéir pleanála teanga:	10,11,12
Ceantair Feidhmithe:	LPT: ☒ SM: ☒
Aidhm an bhirt	Tuiscint agus feasacht níos doimhne i measc na hóige ar cheisteanna teanga agus ar chinntí teanga

Eolas breise:	<p>Cruthófar deiseanna do dhaltaí idirbliana teacht isteach ar gníomhaíochtaí an PT:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mar ionadaí ar an gCoiste Gaeilge - Ag maoirseacht ar mheáin shóisialta an PT ar bhonn sealáiochta - Taithí oibre leis an FPT <p>Réiteofar ceardlanna ar an sochtheangeolaíocht, cás na Gaeilge & Gaeilg' Acla, agus polasaí teanga na scoile</p> <p>Reachtófar aoichainteoirí cáiliúla atá ábhartha</p> <p>Cruthófar tionscnaimh agus comórtais, le cur i láthair, ar rudaí éigin ag baint leis an dteanga (uirlis/aip, aireagán, úsáid na Gaeilge i measc an dream óg, aistriúcháin, sochtheangeolaíocht, plean teanga don scoil, athguthú eagrán de chlár Friends, comparáid idir Gaeilge agus Pólánais, bailiúchán stair/brí logainmneacha an pharóiste – á chur leis na hacmhainní ar an suíomh idirlín)</p> <p>Reitéofar turais I go/ó Gaeltachtaí eile agus déanfar gach iarracht deiseanna comhoibrithe a réiteach le daltaí ó Ghaeltachtaí eile</p>
Príomhúinéir an bhirt:	OPT
Páirtithe leasmhara agus a ról:	<p>Tacaíocht: Príomhoidí, daltaí, múinteoirí, tuistí, Bord Oideachais agus Oiliúna Mhaigh Eo, Shligigh agus Liatroma, Tionscadail Fhoras na Gaeilge, Comhairleoirí, TDs, agus Feisirí de Pharlaimint na hEorpa</p> <p>Comhairle: OPT na LPT eile, Coiste Gaeilge Caisleán an Bharraigh, Gaeloideachas, Gael Linn (le Gaelbhratach), Glór na nGael, Conradh na Gaeilge (le peig.ie), Gaelchultúr Teo, Comhairle Contae Mhaigh Eo, Tuismitheoirí na Gaeltachta,</p>
Saolré an bhirt:	<p>Socruthe agus ullmhúchán: Bliain 1</p> <p>Feidhmiú: Bliain 2-7</p>
Costas measta in aghaidh na bliana	<p>Aoichainteoirí; €200 x 2</p> <p>Cúrsa sochtheangeolaíochta; €500 (ullmhúcháin agus múinteoir)</p> <p>Turas chuig Gaeltacht: €2000</p> <p>Duaiseanna do na tionscnaimh: €1,000</p> <p>= €3,900</p>
Costas measta iomlán:	€23,400
Foinse(i) maoinithe:	Síolchiste RCOG nuair a bheidh an plean faofa, Udarás na Gaeltachta, Scéimeanna agus Institiúidí Fhoras na Gaeilge, Scéimeanna Chomhairle Contae Mhaigh Eo & RFTP, Scéimeanna Pobail, Scéimeanna CFÁA agus OME, Ciste an Chrannchur Náisiúnta
Dúshláin fhéideartha & réitigh:	Dúshlan: Múinteoir a aimsiú don sochtheangeolaíocht <p>Réiteach: Comhpháirtíocht le OÉG, Ollscoil Luimneach, agus Coláiste Mhuire gan Smál agus coláistí mar iad atá ag rith cúrsaí ábhartha</p>
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Clár leagtha amach gach bliain; ceardlann socraithe sa sochtheangeolaíocht; sraith aoichainteoirí socraithe; daltaí páirteach sa PT; tionscadail críochnaithe

Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Déanfar measúnú ar thuiscint na ndaltaí ar chúrsaí sochtheangaeolaíochta roimh agus tar éis na bliana scoile trí aiseolas ar an gclár, tograí críochnaithe, agus tuairiscí féinmhachnamh. Cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.
-------------------------------------	--

10.4 SEIRBHÍSÍ CÚRAIM LEANAÍ, RÉAMHSCOLAÍOCHTA AGUS TACAÍOCHTA TEAGHLAIGH, LENA NÁIRÍTEAR SEIRBHÍSÍ TACAÍOCHTA TEANGA

10.4.1 FEACHTAS AR BHUNTÁISTÍ AN DHÁTHEANGACHAS AGUS AN TUMOIDEACHAS

Beart:	Feachtas ar bhuntáistí an dátheangachais agus an tumoideachais a chur i bhfeidhm
Réimsí:	B
Critéir pleánála teanga:	2,7,8,19
Céantair Feidhmithe:	LPT: ☒ SM: ☒
Aidhm an bhirt	Éileamh /tacaíocht don oideachas trí Ghaeilge a fhorbairt i measc na dtuismitheoirí
Eolas breise:	<p>Uillmhúcháin:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Baileofar dea-shamplaí, teistiméireachtaí oiriúnacha neamh-claonta, agus staisticí maidir leis an dátheangachas - Tabharfar aird ar na deachrachtaí (páistí, teagasc, acmhainní..) agus na tacaíochtaí atá ar fáil chun iad a sheachaint. - Tabharfar aird ar inní na dtuismitheoirí (streachailt a bpáistí, cumais na múinteoirí sa Ghaeilge, a gcumais féin..) agus conas iad a mhaolú - Cuirfear FÍS an PT san áireamh san fheachtas, agus an tábhacht a bhaineann leis an oideachas i gcúrsaí teanga agus Gaeltachta, agus na bearta atá i bhfeidhm faoin bplean teanga, go háirithe do thuismitheoirí (10.4) <p>Cruthófar feachtas ionraic leanúnach ó na foinsí atá bailithe.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Seisiún eolais agus plé do thuismitheoirí gach bliain, le tacaíocht ó na foríne scoile, ag am oiriúnach (mar shampla, ag an am atá tuismitheoirí ag déanamh rogha ar naónra/bunscoil)
Príomhúinéir an bhirt:	OPT
Páirtithe leasmhara agus a ról:	Tacaíocht: Tuistí, stiúrthóirí naónraí, príomhoidí, Coláiste Acla, Tuismitheoirí na Gaeltachta, Foras na Gaeilge, Údarás na Gaeltachta Comhairle: OPT na LPT eile, Na Ranna Rialtais, Coiste Gaeilge Caisleán an Bharraigh, Gaeloideachas, Comhar Naónraí na Gaeltachta
Saolré an bhirt:	Socruthe agus ullmhúchán: Bliain 1 Feidhmiú: Bliain 2-7

Costas measta in aghaidh na bliana	Pacáiste/bileog: Dearadh agus priondáil (Bliain 1-2 €2,000) agus uasdátú bliantúil (€300). Áioanna (tuismitheoirí ó thaobh amuigh den pharóiste): €300
Costas measta iomlán:	€5,600
Foinse(i) maoinithe:	Síolchiste RCOG nuair a bheidh an plean faofa, Údarás na Gaeltacha, Tionscail Fhoras na Gaeilge
Dúshlán fhéidearthá & réitigh:	Dúshlán: Éadóchas na tuistí/daltaí – ar fiú an tumoideachas sa Gheilge Réiteach: Tuismitheoirí ó Ghaeltachtaí eile nó áiteanna nach bhfuil ina Ghaeltachtaí a thaifead (cosúil le 10.12.5) /bheith i láthair mar spreagadh
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Feachtas aonaithe agus ag feidhmiú
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Baileofar aiseolas ó na daoine ag an seisiún eolais. Baileofar aiseolas ó fhoirne na scoile ar aon athruithe i meon na dtuistí agus daltaí. Cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.

10.4.2 DIAN-CHLÁR TACAÍOCHTA DO THUISMITHEOIRÍ AG TÓGÁIL PÁISTÍ LE GAEILGE

Beart:	Dian-chlár tacaíochta do thuismitheoirí ag tógáil a bpáistí le Gaeilge a réiteach
Réimsí:	B
Critéir pleanála teanga:	2,9
Ceantair Feidhmithe:	LPT: ☒ SM: ☒
Aidhm an bhirt	Tacaíocht praiticiúil leanúnach do thuistí atá nó atá ag smaoineamh ar a bpáistí a thógáil le Gaeilge
Eolas breise:	Cruthófar clár tacaíochta do thuismitheoirí nua/le paiste nua <ul style="list-style-type: none"> - Lá Teaghlaigh bliantúil sa ‘saotharlann teanga’ (féach ar 10.6.3) chun na hamhainní uilig a fheiceáil agus triail a bhaint astu, agus cinn nua a mholadh - lá idirgníomhach spraoiúil - Ceardlann ráthúil faoi bheith ag tógáil paistí go dátheangach/le Gaeilge, in éineacht le tuismitheoirí ó pharóistí eile más féidir - Cruinníú seachtainiúil de ghrúpaí tuistí agus páistí dóibh sin atá ag tógáil a bpáistí le Gaeilge, le cód iompraíochta teanga
Príomhúinéir an bhirt:	OPT
Páirtithe leasmhara agus a ról:	Tacaíocht: tuistí, an leabharlann, Tuismitheoirí na Gaeltachta Tionscadail Fhoras na Gaeilge Comhairle: Údarás na Gaeltachta, OPT na LPT eile, Na Ranna Rialtais, Coiste Gaeilge Caisleán an Bharraigh, Gaeloideachas, Glór na nGael
Saolré an bhirt:	Socruthe agus ullmhúchán: Bliain 1 Feidhmiú: Bliain 1-7

Costas measta in aghaidh na bliana	Lá teaghlaigh, ceardlanna, cruinnithe: sólaistí, duaiseanna beaga bolscaireachta: €700. Cíos halla/ionaid: €400. Áisitheoirí oilte do na gceardlanna agus grúpaí tuistí/páistí: ($\text{€}50 \times 4 : \text{€}50 \times 20$ seachtain) = €2,300
Costas measta iomlán:	€16,100
Foinse(í) maoinithe:	Síolchiste RCOG nuair a bheidh an plean faofa, Udarás na Gaeltachta, Institiúidí Fhoras na Gaeilge, Scéimeanna Pobail, Scéimeanna OME, Ciste an Chraninchur Náisiúnta, Glór na nGael agus a scéim ‘Teanga Tí’
Dúshlán fhéideartha & réitigh:	Dúshlan: Áisitheoirí oilte a fháil do na ceardlanna agus na grúpaí Réiteach: Muna bhfuil siad sa cheantar, scéim traenáil-na-traenálaí a chur i bhfeidhm chun daoine sa cheantar a thraenáil
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Laethanta Teaghlaigh ar siúl uair sa bliaín ar a laghad; Ceardlanna ar siúl go ráthúil; grúpaí tuistí agus páistí ar siúl gach seachtain; fóram socraithe uair sa bliaín agus miontuariscí scríofa agus gníomhaíochtaí cuí aitheanta.
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Baileofar eolas leanúnach ar líon freastail na Laethanta Teaghlaigh, ceardlanna, agus grúpaí tuistí agus páistí. Baileofar aiseolas leanúnach ó na tuistí ar an gclár tacaíochta; déanfar athbhreithniú bliantiúil ar an gclár chun leasuithe cuí a chur i bhfeidhm dá réir sin.

10.4.3 PACÁISTE DO TUISMITHEOIRÍ NUA A SHOCRÚ

Beart:	Pacáiste do thuismitheoirí nua/le páistí nua a shocrú
Réimsí:	B
Critéir pleánala teanga:	2,9
Ceantair Feidhmithe:	LPT: ☒ SM: ☒
Aidhm an bhirt	Suim a spreagadh maidir le tógáil páistí le Gaeilge
Eolas breise:	<p>Le cabhair ó Thuismitheoirí na Gaeltachta, a chuireann pacáiste le chéile do thuismitheoirí cheana féin, socrófar ar phacáiste úsáideach do thuismitheoirí nua/le páistí nua le blaiseadh aitiúla:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Blaiseadh de na hacmhainní atá ar fáil trí Ghaeilge do pháistí - amhráin, scéalta srl (agus iad ar fáil ó 10.6.3) - Eolas faoi na grúpaí tacaíochta cosúil leis na grúpaí tuismitheoirí-páistí aitiúla - Achoimre gearr ar na bearta ábhartha atá sa phlean teanga maidir le tógáil clainne le Gaeilge - Cártá aiseolais agus clárúcháin don nuachtlitir (10.12.1) <p>Déanfar poiblíocht ar an bpacáiste sna ionaid sláinte agus i measc na banaltraí slainte</p>
Príomhúinéir an bhirt:	OPT

Páirtithe leasmhara agus a ról:	Tacaíocht: tuistí, banaltra sláinte, ionaid sláinte, Tionscadail Fhoras na Gaeilge, Tuismitheoirí na Gaeltachta Comhairle: OPT na LPT eile, Coiste Gaeilge Caisleán an Bharraigh, Gaeloideachas
Saolré an bhirt:	Socruite agus ullmhúchán: Bliain 1 Feidhmiú: Bliain 1-7
Costas measta in aghaidh na bliana	~10 páistí nua gach bliain, níos lú na ceathrú dóibh taobh amuigh den LPT. €1,500 le 300 mar theagmhas (níos mó páistí)
Costas measta iomlán:	€12,600
Foinse(i) maoinithe:	Síolchiste RCOG nuair a bheidh an plean faofa, Udarás na Gaeltachta, Institiúidí Fhoras na Gaeilge, Scéimeanna Pobail, Scéimeanna OME, Ciste an Chrannchur Náisiúnta, urraíocht
Dúshláin fhéideartha & réitigh:	Dúshlán: Gan na pacáistí a bheith mar ábhair conspóide Réiteach: Gan brú, rudaí úsáideacha sa phacáiste, comhairle ón mbanaltra
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Pacáistí a sheoladh agus a scaipeadh go tráithiúil.
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Baileofar aiseolas ó na banaltraí agus ionad sláinte ar an bpacáiste, ó na tuistí ón cárta aiseolais. Baileofar eolas ar an líon tuistí nua atá cláraithe don nuachtltir (féach 10.12.1) agus a fhreastalaíonn ar na grúpaí tuistí eagraithe ('cár chuala tú faoin ngrúpa...') gach bliain. Cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.

10.4.4 CLÁR D'IMEACHTAÍ TEAGHLAIGH ÓGA A CHUR AR BUN

Beart:	Clár imeachtaí do theaghlaigh óga a chur ar bun
Réimsí:	B, C
Critéir pleanála teanga:	2,9,12,19
Ceantair Feidhmithe:	LPT: ☒ SM: ☒
Aidhm an bhirt	An Ghaeilge á húsáid agus á chloisint ag páistí taobh amuigh den teaghlaigh/sa phobal
Eolas breise:	Clár d'imeachtaí oiriúnacha do theaghlaigh óga (scéalaíocht, damhsa, drámaíocht), ag obair le Tuismitheoirí na Gaeltachta, agus á chur ar siúl i ndá théarma de 6 seachtaine, agus le seachtain leanúnach i rith an tsamhraidh, le cód iompraíochta teanga
Príomhúinéir an bhirt:	OPT

Páirtithe leasmhara agus a ról:	Tacaíocht: Tuistí, Tuismitheoirí na Gaeltachta, campaí samhraidh, Glór na nGael Comhairle: Udarás na Gaeltachta, OPT na LPT eile, Coiste Gaeilge Caisleán an Bharraigh, Cumann na bhFiann, Comhairle Contae Mhaigh Eo, Gaeloideachas, Foras na Gaeilge
Saolré an bhirt:	Socruithe agus ullmhúcháin: Bliain 1 Feidhmiú: Bliain 1-7
Costas measta in aghaidh na bliana	Múinteoirí/áisitheoirí: €30 x 2 uaire x 2 théarma x 6 seachtaine ; €30 x 2 uaire x 5 lá Cíos halla/ionaid: €1500 = €2,020 (€1,010 Bliain 1)
Costas measta iomlán:	€13,130
Foinse(i) maoinithe:	Síolchiste RCOG nuair a bheidh an plean faofa, Udarás na Gaeltachta, Scéimeanna agus Institiúidí Fhoras na Gaeilge, Scéimeanna Chomhairle Contae Mhaigh Eo & RTP, Scéimeanna Pobail, Scéimeanna CFÁA agus OME, Ciste an Chrannchur Náisiúnta, Glór na nGael
Dúshláin fhéideartha & réitigh:	Dúshlan: Ionaid a fháil i séasúr gnóthach an tsamhraidh Réiteach: Imeachtaí go seachtainiúil nuair nach bhfuil sé chomh gnóthach; imeachtaí i seachtain áirithe sa samhradh go luath sa lae
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Imeachtaí ar siúl i ndá téarma le haghaidh 6 seachtaine agus i seachtain áirithe sa samhradh
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Baileofar eolas ar líon freastail na n-imeachtaí agus baileofar aiseolas ó na tuistí faoin gclár ag deireadh gach bliain. Baileofar aiseolas ó na múinteoirí/áisitheoirí ar an iompar teanga. Cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.

10.5 SEIRBHÍSÍ DON AOS ÓG AGUS D'AOISGHRÚPAÍ EILE

10.5.1 CLUBANNA DO NA HÓIGE A CHOTHÚ AGUS A FHOBART (PÁISTÍ BUNSCOILE)

Beart:	Clubanna do na hóige a chothú agus a fhobairt
Réimsí:	C, K
Critéir pleanála teanga:	11,12,19
Ceantair Feidhmithe:	LPT: ☒ SM: ☒
Aidhm an bhirt	An Ghaeilge á úsáid ag páistí taobh amuigh den scoil ar bhonn sóisialta

Eolas breise:	Ag oibriú leis na clubanna óige atá ann: <ul style="list-style-type: none"> - Cruthófar clár imeachtaí taitneamhacha as Gaeilge agus go dátheangach, ag comhoibriú le tuismitheoirí agus páistí, do pháistí an pharóiste, e.g. peil, spórt eile, dramaíocht, damhsa - Cruthófar polasaí teanga a chuirfear i bhfeidhm ag na himeachtaí. - Cruthófar sraith comórtais sa pharóiste ag baint leis na healaíona, dáonta, scéalta srl - as Gaeilge agus dátheangach. Déanfar gach iarracht iad a chur ar siúl ag comhoibriú le Gaeltachtaí eile agus go naisiúnta.
Príomhúinéir an bhirt:	OPT
Páirtithe leasmhara agus a ról:	Tacaíocht: Múinteoirí, tuistí, eagraíochtaí agus clubanna, Tionscadail Fhoras na Gaeilge, Tuismitheoirí na Gaeltachta Comhairle: OPT na LPT eile, Coiste Gaeilge Caisleán an Bharraigh, Foras na Gaeilge, Glór na nGael, Conradh na Gaeilge (le peig.ie), Cumann na bhFiann
Saolré an bhirt:	Socruite agus ullmhúcháin: Bliain 1 Feidhmiú: Bliain 1-7
Costas measta in aghaidh na bliana	Múinteoirí/áisitheoirí: €50 x 5 uaire x 20; Cíos halla/ionaid/páirc agus taistil: €1000 Duaiseanna agus bolscaireachta: €2000 = €8000
Costas measta iomlán:	€56,000
Foinse(i) maoinithe:	Síolchiste RCOG nuair a bheidh an pleán faofa, Udarás na Gaeltachta, Scéimeanna agus Institiúidí Fhoras na Gaeilge, Scéimeanna Chomhairle Contae Mhaigh Eo & RFTP, Scéimeanna Pobail, Scéimeanna CFÁA agus OME, Ciste an Chrannchur Náisiúnta
Dúshláin fhéidearthá & réitigh:	Dúshláin: Imeachtaí tarraingteacha a mheallann na daoine óga Réiteach: Díriú ar imeachtaí a mholann na daltaí féin agus a mbaineann siad taitneamh as
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Clár imeachtaí socratthe agus i bhfeidhm, le polasí teanga cuí. Sraith comórtais ar siúl sa pharóiste.
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Baileofar eolas ar líon freastail ar na himeachtaí agus sna comórtais i rith na bliana. Baileofar aiseolas ó na háisitheoirí ar iompar teanga na bpáistí ag na himeachtaí tar éis gach ceann. Cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.

10.5.2 IMEACHTAÍ DO DHÉAGÓIRÍ A CHOTHÚ AGUS A FHOBART

Beart:	Imeachtaí do dhéagóirí a chothú agus a forbairt (déagóirí)
Réimsí:	C, K
Critéir pleanála teanga:	11, 12, 19

Ceantair Feidhmithe:	LPT: ☑ SM: ☑
Aidhm an bhirt	An Ghaeilge á húsáid ag deagóirí taobh amuigh den scoil ar bhonn sóisialta, agus aithne níos fearr acu ar a gcomhpháirtí sa phobal Gaeilge go náisiúnta
Eolas breise:	Socrófar ar choiste Gaeilge san iarbunscoile, le daltaí agus múinteoirí. Cruthófar clár imeachtaí taitneamhacha as Ghaeilge agus go dátheangach, ag comhoibriú leis an gcoiste iarbunscoile e.g. turais aon-laethúla chuig Gaeltachtaí eile/féilte Gaelacha, cluichí idir-Ghaeltachta, laethanta spóirt, drámaíocht, turais chuig Gaeltachtaí eile, Gaeltachtaí nua san áireamh e.g. An Tamhlacht Cruthófar polasaí teanga in éineacht leis an gcoiste a chuirfear i bhfeidhm ag na himeachtaí. Réiteofar scéim scoláireachta chuig campáí samhraidh i nGaeltachtaí eile ar fud na tíre - UISCE srl le critéir cuí (crannchur nó aitheantas ar éacht).
Príomhúinéir an bhirt:	OPT
Páirtithe leasmhara agus a ról:	Tacaíocht: Daltaí, múinteoirí, tuistí, Glór na nGael, Conradh na Gaeilge (le peig.ie), Cumann na bhFiann, Tionscadail Fhoras na Gaeilge Comhairle: OPT na LPT eile, Coiste Gaeilge Caisleán an Bharraigh, Comhairle Contae Mhaigh Eo, Comhairleoír, TDs, agus Feisirí de Pharlaimint na hEorpa, Tuismitheoirí na Gaeltachta
Saolré an bhirt:	Socruite agus ullmhúcháin: Bliain 1 Feidhmiú: Bliain 1-7
Costas measta in aghaidh na bliana	Turais x 3 (spóirt, féilte, campáí): €3000 (Bus) Scoláireacht x 2: €2000 Imeachtaí: €3,000 = €8,000 (€4,000 Bliain 1)
Costas measta iomlán:	€52,000
Foinse(i) maoinithe:	Síolchiste RCOG nuair a bheidh an plean faofa, Udarás na Gaeltachta, Scéimeanna agus Institiúidí Fhoras na Gaeilge, Scéimeanna Chomhairle Contae Mhaigh Eo & RFTP, Scéimeanna Pobail, Scéimeanna CFÁA agus OME, Ciste an Chrannchur Náisiúnta
Dúshláin fhéideartha & réitigh:	Dúshlan: Déagóirí a mhealladh Réiteach: Imeachtaí nua úr seachas na cinn atá ann cheana féin a reáchtáil
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Clár imeachtaí socraithe agus i bhfeidhm

Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Baileofar eolas ar an lín freastail ar na himeachtaí i rith na bliana; baileofar aiseolas ar iompar teanga na ndéagóirí ó na háisitheoirí/campaí tar éis na n-imeachtaí; baileofar aiseolas ó na déagóirí agus tuistí ag deireadh gach bliain scoile. Cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.
-------------------------------------	--

10.5.3 IMEACHTAÍ DO DHAOINE ÓGA A CHOTHÚ AGUS A FHORBAIRT (18+)

Beart:	Imeachaí do dhaoine óga a chothú agus a fhorbairt (18+)
Réimsí:	C, K
Critéir pleanála teanga:	11, 12, 19
Céantair Feidhmithe:	LPT: ☒ SM: ☒
Aidhm an bhirt	An Ghaeilge á úsáid go sóisialta ag daoine óga sa pharóiste
Eolas breise:	Reachtáfar imeachaí áirithe cosúil leis an 'Pop Up Gaeltacht' do dhaoine óga an pharóiste – síriú ar imeachaí sóisialta agus ag tarlú gach saoire deireadh/lár téarma (x 5) agus i rith an tsamhraidh go míosúil (x 5). Turais chuig Féile Traidphicnic, Feile na nGealaí agus srl a réachtáil/cur chun cinn, le fóirdheontais ar thicéidí agus le duaiseanna de thicéidí saora. Smaoineamh ar na daoine atá fanta sa pharóiste chomh maith le siadsan atá ag freastal ar choláistí ar fud na tíre.
Príomhúinéir an bhirt:	OPT
Páirtithe leasmhara agus a ról:	Tacaíocht: Daoine óga, coistí Gaeilge na gcoláistí ar fud na tíre Comhairle: Coiste Gaeilge Caisleán an Bharraigh
Saolré an bhirt:	Socruthe agus ullmhúcháin: Bliain 1 Feidhmiú: Bliain 1-7
Costas measta in aghaidh na bliana	Turais x 3 (félite): €250 x 4 (duaiseanna); €100 x 20 (fóirdheontais) Imeachaí sóisialta x 10: €500 x 10: €5,000 = €8,000 (€4,000 Bliain 1)
Costas measta iomlán:	€52,000
Foinse(i) maoinithe:	Síolchiste RCOG nuair a bheidh an plein faofa, Udarás na Gaeltachta, Scéimeanna agus Institiúidí Fhoras na Gaeilge, Scéimeanna Chomhairle Contae Mhaigh Eo & RTP, Scéimeanna Pobail, Scéimeanna CFÁA agus OME, Ciste an Chrannchur Náisiúnta
Dúshláin fhéideartha & réitigh:	Dúshlán: Lín beag le linn an téarma Réiteach: Díriú ar na laethanta saoire comóna

Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Clár imeachtaí, turais agus fiordheontais socrathe agus ag feidhmiú
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Baileofar eolas ar líon freastail ar na himeachtaí; baileofar aiseolas ó na daoine óga tar éis na himeachtaí ar na himeachtaí agus a n-iompar teanga féin. Cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.

10.5.4 ACMHAINNÍ NÍOS ÁTIÚLA A CHUR AR FÁIL DO PHÁISTÍ

Beart:	Níos mó cmhainní áitiúla a chur ar fáil do pháistí
Réimsí:	C, K
Critéir pleánála teanga:	2,12, 19
Ceantair Feidhmithe:	LPT: ☒ SM: ☒
Aidhm an bhirt	Níos mó baint ag an nGaeilge le gnáthshaol an pháiste
Eolas breise:	Déanfar taighde ar na hamhainní as Gaeilge nó as Béarla atá ar fáil do phaistí óga taobh amuigh den scoil - leabhair, fiseáin srl. ag féachaint ar féidir iad a dhéanamh níos áitiúla/ag úsáid Gaeilg' Acla - mar shampla leabhair pearsantaithe as Gaeilge a chur ar fáil do pháistí. Leanófar le leagan trialach chun an éileamh a mheasú. Ag an bpointe seo, níl mórán ar bith d'acmhainní le fáil le Gaeilg' Acla agus de réir sin, tá gá le hinfheistiú suntasach chun stór acmhainní a thosú agus a neartú
Príomhúinéir an bhirt:	OPT
Páirtithe leasmhara agus a ról:	Tacaíocht: Tuistí, múinteoirí, tionscadail Fhoras na Gaeilge, Comhairle Contae Mhaigh Eo, Comhairleoírí, TDs, agus Feisirí de Pharlaimint na hEorpa Comhairle: Udarás na Gaeltachta, OPT na LPT eile, Na Ranna Rialtais, Coiste Gaeilge Caisleán an Bharraigh, Foras na Gaeilge, Glór na nGael, Conradh na Gaeilge (le peig.ie), Tuismitheoirí na Gaeltachta
Saolré an bhirt:	Socruthe agus ullmhúcháin: Bliaín 1 Feidhmiú: Bliaín 2-7
Costas measta in aghaidh na bliana	€3000 dearadh agus táirgeadh
Costas measta iomlán:	€21,000
Foinse(i) maoinithe:	Síolchiste RCOG nuair a bheidh an plein faofa, Udarás na Gaeltachta, Scéimeanna agus Institiúidí Fhoras na Gaeilge, Scéimeanna Chomhairle Contae Mhaigh Eo & RTP, Scéimeanna Pobail, Scéimeanna CFÁA agus OME, Ciste an Chrannchur Náisiúnta

Dúshláin fhéideartha & réitigh:	Dúshlán: Daoine le heolas faoi Ghaeilg' Acla a bheith le fáil agus sásta a bheith páirteach (cosúil le 10.3.3) Réiteach: Daoine sa pharóiste le heolas maith ar Ghaeilg' Acla, agus atá sásta bheith páirteach i mbealach éigin (ag déanamh athbhreithniú nó ag déanamh an aistriúcháin féin) a bhailiú le chéile mar mheitheal 'Gaeilg Acla'. Tús bog chun cumas na meithle a mheas sula ndéantar an iomarca
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Acmhainní le Gaeilg' Acla nua ar fáil gach bliain do pháistí
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Baileofar eolas go leanúnach ar úsáid na n-acmhainní ó na tuistí. Baileofar aiseolais agus moltaí ó na tuistí ar na hábhair gach bliain. Cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.

10.6 DEISEANNA FOGLAMA LASMUIGH DEN CHÓRAS OIDEACHAIS

10.6.1 CREATLACH AGUS CLÁR LEANÚNACH OIRIÚNAITHEACH A CHRUTHÚ

Beart:	Creatlach agus clár leanaúnach oiriúnaitheach a leagadh amach roimh ré ionas go mbeadh deis ag an bhfoghlaimeoir a rogha féin de mhodhanna éagsúla foghlama a phiocadh agus a athrú agus a leanúint ó chéim go céim go dtí go mbraitheann sé/sí líofa sa teanga.
Réimsí:	D
Critéir pleanála teanga:	2,8,11,12,19
Ceantair Feidhmithe:	LPT: ☒ SM: ☒
Aidhm an bhirt	Múinín ag an bpobal ina gcumais teanga, agus Gaeilg' Acla faoi leith, agus spreagadh chun í a úsáid sa ghnáthshaol áitiúil agus taobh amuigh den pharóiste

Eolas breise:	<p>Socrófar ar ainm don chreathlach (e.g. "An Cosán").</p> <p>Cruthófar creatlach agus clár foghlama agus cleachtais, leis na tréithe seo thíos, ag cur leis go síor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sraitheanna (agus fóclóir) do ghrúpaí éagsúla e.g. múinteoirí, tuismitheoirí, gnó, fíorthosaitheoir (e.g. "An Tairseach") - Meascán de mhodhanna teagaisc - ar líne, féindhírithe, sa seomra ranga - Clár deiseanna cainte sa bhaile agus sa phobal - Imeascadh i bpobal Gaeilge na tíre - turais, deiseanna foghlama - An oideachais cultúrtha - leabhair, dánta, amhráin, ceol - náisiúnta agus áitiúla - Ag baint leas as ábhair/deiseanna atá ann cheana – e.g. Duolingo, Gael Linn, Gaeilge gan Stró, TEG - Beim ar na scileanna labhartha - Ábhair nua cosúil le closleabhair gearra, podhcraoltaí, cláir athghuthaithe, le Gaeilge de chaighdeán dúchasach - Dialann/blaganna foghlama, go mór mór ó fhoghlaimeoirí faoi leith cosúil le fíorthosaitheoirí - Grúpaí staidéir féindhírithe - Gradaim agus duaiseanna spreagúla - Gaeilg' Acla fite fuaite sa chreathlach - Tacaíocht pearsanta ó shaineolaí agus a gcomhphairtí go rialta - Sult á bhaint as an turas teanga <p>Bainfear úsaíd as spás san Ionad Seirbhísí Teanga de chuid an Údarás i nGob a Choire mar thacaíocht mar is gá (10.6.3)</p>
Príomhúinéir an bhirt:	OPT
Páirtithe leasmhara agus a ról:	<p>Tacaíocht: Tuistí, múinteoirí, foireann CFÁA, Udarás na Gaeltachta, OME, Gael Linn, Conradh na Gaeilge, Scoil Acla, Coláiste Acla, Gaeloideachas, Glór na nGael, Gaelchultúr Teo, Tionscadail Fhoras na Gaeilge, Comhairle Contae Mhaigh Eo, Comhairleoírí, TDs, agus Feisirí de Pharlaimint na hEorpa, Bord Oideachais agus Oiliúna Mhaigh Eo, Shligigh agus Liatroma, meitheal Gaeil' Acla (10.3.3)</p> <p>Comhairle: OPT na LPT eile, Coiste Gaeilge Caisleán an Bharraigh, Foras na Gaeilge, Tuismitheoirí na Gaeltachta , Ionaid Seirbhísí Teanga MET</p>
Saolré an bhirt:	<p>Socruite agus ullmhúcháin: Bliaín 1</p> <p>Feidhmiú: Bliaín 2-7</p>
Costas measta in aghaidh na bliana	<p>Ranganna: 2 rang/pharóiste x 20 seachtain @ €30 do gach múinteoir; ábhair priondáil 2 x €200</p> <p>Síntúis (€200), duaiseanna: €8000; deontais (mar shampla táillí teg): 5 x €120 =€3,200</p>
Costas measta iomlán:	€19,400 (síntúis bliain 1)

Foinse(i) maoinithe:	Udarás na Gaeltachta, Institiúidí Fhoras na Gaeilge, Scéimeanna Pobail, Scéimeanna CFÁA agus OME
Dúshlán fhéideartha & réitigh:	Dúshlán: Scileanna teagaisc chun an gcreatlach a chur le chéile Réiteach: Comhairle ó na heagraíochtaí teagaisc, múinteoirí, athbhreithniú dian leanúnach, cur chuige leanúnach diaidh ar ndiaidh
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Creatlach socraithe agus i bhfeidhm leis na tréithe uilig ar leibhéail éigin
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Baileofar eolas ar turais na bhfoghlaimeoirí tríd an gcreatlach; baileofar aiseolas ó na bhfoghlaimeoirí go ráithiúil ar an gcreatlach agus féinmheasúnú ar a scileanna teanga agus a n-iompraíocht teanga. Cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.

10.6.2 STÓR AR LÍNE DE FUAIMNIÚ AGUS FOCLÓIR GAEILG' ACLA

Beart:	Stór ar líne de fhuaimniú agus de fhóclóir Gaeilg' Acla a chruthú agus a fhorbairt
Réimsí:	D
Critéir pleanála teanga:	2, 19
Ceantair Feidhmithe:	LPT: ☒ SM: ☒
Aidhm an bhirt	Múinín ag an pobal ina gcumais teanga, agus Gaeilg' Acla faoi leith, agus spreagadh chun í a úsáid sa ghnáthshaol áitiúil agus taobh amuigh den pharóiste
Eolas breise:	Cruthófar stór ar líne do Ghaeilg' Acla, ar an suíomh idirlín (10.12.1), ag úsáid uirlísí/tograí atá ann cheana féin cosúil le forvo agus Breacadh i gConamara. Stór focail, fuaimniú, nathanna cainte agus gnéithe eile den chanúint, le bheith á úsáid, agus á chur leis ag foghlaimeoirí agus muintir an phobail Déanfar poiblíocht ar an suíomh gréasáin (10.12.1), ar na meáin sóisialta (10.12.2), sna ranganna (10.6.1) agus mar chuid de na mbeart eile.
Príomhúinéir an bhirt:	OPT
Páirtithe leasmhara agus a ról:	Tacaíocht: Tionscadail Fhoras na Gaeilge, Coiste Téarmaíochta agus fóclóir.ie. Gaeilg Acla ar Twitter, foghlaimeoirí, teagascóirí Comhairle: 'Breacadh' i gConamara, Coiste Gaeilge Caisleán an Bharraigh, Foras na Gaeilge, Gaeloideachas, Gael Linn, Oireachtas na Gaeilge, Conradh na Gaeilge (le peig.ie), Gaelchultúr Teo, Comhairle Contae Mhaigh Eo, Comhairleoirí, TDs, agus Feisirí de Pharlaimint na hEorpa, Tuismitheoirí na Gaeltachta, Bord Oideachais agus Oiliúna Mhaigh Eo, Shligigh agus Liatroma, Ionaid Seirbhísí Teanga MET
Saolré an bhirt:	Socruithe agus ullmhúcháin: Bliaín 1 Feidhmiú: Bliaín 2-7

Costas measta in aghaidh na bliana	Costais clúdaithe faoi bheart 10.2.1
Costais clúdaithe faoi bheart 10.2.1	Costais clúdaithe faoi bheart 10.2.1
Foinse(i) maoinithe:	Costais clúdaithe faoi bheart 10.2.1
Dúshláin fhéideartha & réitigh:	Dúshlán: É a bheith éasca le úsáid Réiteach: Iniúchadh a dhéanamh ar dhea-shamplaí ón idirlín, cosúil le forvo, agus creatlach shimplí a chur a fáil ar dtús Dúshlan: Cé a cuirfear isteach an t-eolas Réiteach: (a) Cabhair ó meitheal Gaeilg Acla (10.3.4, 10.5.4) tosú leis (b) corás athbhreithniúcháin cosúil le wikipedia (c) focal/nath Gaeilg Acla an lae á scaipthe ar na méain (Gaeilg Acla ar twitter) le nasc chuig an stór
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Uirlis socraithe agus ar fáil ar an suíomh idirlín; focail agus fuaimniú nua á chur isteach gach mí
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Baileofar eolas leanúnach (go míosúil ar a laghad) ar an méid focail agus fuaimniú agus nathanna atá bailithe. Baileofar eolas leanúnach (go ráthúil ar a laghad) ar úsáid an stóir focail ag cuiditheoirí agus líon na ndaoine (cuairteoirí) ag lorg eolais. Baileofar aiseolas uathu ar éascaíocht úsáide agus tairbhe an stóir focail go bliantúil ar a laghad. Cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.

10.6.3 SAOTHARLANN TEANGA A FHORBAIRT

Beart:	Saotharlann teanga a fhorbairt
Réimsí:	D, K
Critéir pleánala teanga:	2,12,19
Céantair Feidhmithe:	LPT: ☒ SM: ☒
Aidhm an bhirt	Áisleann aitheanta fáilteach ar fáil do dhaoine atá ag lorg eolais nó comhairle eolach faoin teanga - na hamhainní, na treoracha, na grúpaí tacaíochta srl
Eolas breise:	Cruthófar bunachar de na hacmhainní atá ar fáil, agus cuirfear leis an mbunachar go rialta, agus foilseofar iad ar an suíomh idirlín (10.12.1). Baileofar samplaí de na hacmhainní - CDs, fiseáin, leabhair, cluichí, irisleabhair, cúrsáí, síntíús Nós srl - ionas gur féidir cabhrú leis na tuistí, múinteoirí, lucht gnó, foghlaimeoirí ar a dturais teanga. Roghnaítear spás don saotharlann teanga (b'fhéidir an Oifig Seirbhísí Teanga de chuid an Údarás i nGob a Choire) agus déanfar athchóiriú air, le suiochán ríomhairí le DVD/CD, teilifís, seilfeanna leabhair, maisiúcháin tarraingteach Socrófar ar uaireanta oscailte agus réiteofar róta idir an OPT agus na cinnírí teanga (agus daoine deonacha ón bpobal más féidir)

Príomhúinéir an bhirt:	OPT
Páirtithe leasmhara agus a ról:	Tacaíocht: Udarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge, Gaeloideachas, Gael Linn (le Gaelbhhratach), Conradh na Gaeilge (le peig.ie), Gaelchultúr Teo, an leabharlann Comhairle: OPT na LPT eile, Na Ranna Rialtais, Coiste Gaeilge Caisleán an Bharraigh, Tuismitheoirí na Gaeltachta, Bord Oideachais agus Oiliúna Mhaigh Eo, Shligigh agus Liatroma, Ionaid Seirbhísí Teanga MET
Saolré an bhirt:	Socruthé agus ullmhúcháin: Bliain 1 Feidhmiú: Bliain 2-7
Costas measta in aghaidh na bliana	Ar dtús: Acmhainní: €2500, Maisiúcháin: €500; ríomhaire, DVD/CD: €600; cluasáin: €800; scaileán/teilifís: €300 = €4,700 Bliain ar bhliain: €500 acmhainní nua/síntiús
Costas measta iomlán:	= €7,700
Foinse(i) maoinithe:	Udarás na Gaeltachta, Scéimeanna agus Institiúidí Fhoras na Gaeilge, Scéimeanna Chomhairle Contae Mhaigh Eo & RTP, Scéimeanna Pobail, Scéimeanna CFÁA agus OME, Ciste an Chrannchur Náisiúnta
Dúshláin fhéideartha & réitigh:	Dúshlán: An méid eolais atá amuigh ann a bhailí agus é a eagrú go maith agus a bheith suas le dáta Réiteach: Moltaí a thógáil ón bpobal agus na páirtithe leasmhara; bheith ar nuachtlitir/uasdátaí na gclódóirí agus na gcuntas YouTube, soundcloud, meáin shóisialta, Tg4 srl; bunachar á roinnt leis na hOPT eile agus moltaí a chur leis na hacmhainní ann
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Lárionad roghnaithe; bunachar foilsithe; acmhainní ón mbunachar ar fáil
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Baileofar eolas leanúnach ar athnuachan an bhunachair agus na hacmhainní atá ar fáil. Baileofar eolas ar líon na gcuairteoirí ar líne agus ag an lárionad, agus na acmhainní is mó atá tóir orthu. Baileofar aiseolas go ráthúil ó chuairteoirí ar líne agus ag an lárionad agus daoine a bhíonn i dteagmháil ar thairbhe na saotharlanna. Cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.

10.6.4 CIORCAIL COMHRÁ SEACHTAINIÚIL SNA LÁRIONAID

Beart:	Ciorcail comhrá seachtainiúil sna lárionaid
Réimsí:	D, J, K
Critéir pleánaíteanga:	2,11,12,19
Ceantair Feidhmithe:	LPT: ☑ SM: ☑

Aidhm an bhirt	Muinín an phobail ina gcumas comhrá i nGaeilge a neartú; an Ghaeilge le cloisint sa phobal mar theanga chumarsáide, agus méadú ar an ngréasán Gaeilge.
Eolas breise:	Socrófar ar roghanna suíomh agus minícíocht do na ciorcail comhrá: <ul style="list-style-type: none"> - lárnach agus ag amanna áisiúla e.g. roimh/tar éis an mbus maidin gach Dé Sathairn - Na suíomhanna (e.g. caifé) roghnaithe ar bhonn sealáiochta - Cód iompraíochta teanga aontaithe - Oscailte do gach duine - foghlaimeoirí, cuairteoirí - Á chur i láthair ag an gcinnire teanga áitiúil ar dtús
Príomhúinéir an bhirt:	OPT
Páirtithe leasmhara agus a ról:	Tacaíocht: Caiféanna agus tithe tábhairne, foghlaimeoirí, cuairteoirí agus srl
Saolré an bhirt:	Socruite agus ullmhúcháin: Bliain 1 Feidhmiú: Bliain 1-7
Costas measta in aghaidh na bliana	Sólaistí, srl. (€500), ábhar bolscaireachta, duaiseanna beaga, srl. (€700), poioblíocht (€200) = €1,400
Costas measta iomlán:	€9,800
Foinse(í) maoinithe:	Síolchiste RCOG nuair a bheidh an plean faofa
Dúshláin fhéideartha & réitigh:	Dúshláin: Daoine a mhealladh agus daoine ar chaighdáin éagsúla a shású Réiteach: An chéad leathuair do thosaitheoirí, le meascán teanga; an dara leathuair trí Ghaeilge amháin
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Lárionad roghnaithe; ciornal cómhra ar siúl le cód iompraíochta teanga
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Baileofar eolas leanúnach ar an líon freastail ar na ciorcail; Baileofar eolas leanúnach ar an iompraíocht teanga ag na ciorcail; Baileofar aiseolas go leanúnach ar na lárionaid agus na socruite ó na daoine a thagann chuig na ciorcail. Déanfar measúnú míosúil ar an méid daoine atá sa ghréasán de chainteoirí Gaeilge (cláraithe ar an suíomh idirlín - 10.12.1). Cuirfear leasuithe cui i bhfeidhm dá réir sin.

10.6.5 IMEACHTAÍ SÓISIALTA RIALTA TRÍ GHAEILGE D'FHOGHLAIMEOIRÍ

Beart:	Imeachtaí sóisialta rialta trí Ghaeilge d'fhoghlaimeoirí
Réimsí:	D, J, K
Critéir pleanála teanga:	2,11,12,19

Ceantair Feidhmithe:	LPT: ☑ SM: ☑
Aidhm an bhirt	Muinín an phobail ina gcumas comhrá i nGaeilge a neartú; an Ghaeilge le cloisint sa phobal mar theanga chumarsáide, agus méadú ar an ngréasán Gaeilge.
Eolas breise:	Socrófar ar sraith d'imeachtaí d'fhoghlaimeoirí, ag tacú leis "An Cosán" (10.6.1) <ul style="list-style-type: none"> - Minicíocht rialta, ar a laghad uair sa tseachtain - Oícheanta cluichí - cártaí, quizeanna, monopoly, scrabble... - Le billeoga leideanna - Duaiseanna beaga Socrófar ar róta leis na cinnírí teanga bheith mar eagraithe ar na himeachtaí
Príomhúinéir an bhirt:	OPT
Páirtithe leasmhara agus a ról:	Tacaíocht: Caiféanna agus tithe tábhairne, daoine atá ag rith oícheanta/imeachtaí cosúil leo cheana féin (mar shampla Whist Drive), meitheal Gaeilge' Acla (leideanna) Comhairle: Glór na nGael, OPT na LPT eile
Saolré an bhirt:	Socruite agus ullmhúcháin: Bliain 1 Feidhmiú: Bliain 1-7
Costas measta in aghaidh na bliana	Cluichí agus acmhainní mar iad: €500 ar dtús Priondáil agus duaiseanna beaga (50 x €20): €1000
Costas measta iomlán:	€6,500
Foinse(i) maoinithe:	Síolchiste RCOG nuair a bheidh an plean faofa, Udarás na Gaeltachta, Scéimeanna agus Institiúidí Fhoras na Gaeilge, Scéimeanna Chomhairle Contae Mhaigh Eo & RTP, Scéimeanna Pobail, Scéimeanna CFÁA agus OME, Ciste an Chrannchur Náisiúnta
Dúshláin fhéideartha & réitigh:	Dúshlán: Daoine ar chaighdéain éagsúla a shású Réiteach: Bileog eolais, cúpla cinn dhátheangach, cúpla eile lán-Ghaeilge, nó b'fhéidir leath agus leath san oíche chéanna
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Na himeachtaí ar siúl go seachtainúil, le billeoga leideanna.
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Baileofar eolas ar an lín freastail ag na himeachtaí; baileofar aiseolas leanúnach ó na chinnírí teanga agus na daoine a thagann ann ar na himeachtaí agus an iompraíocht teanga; déanfar measúnú míosúil ar an méid daoine atá sa ghréasán de chainteoirí Gaeilge (cláirithe ar an suíomh idirlín - 10.12.1). Cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.

10.6.6 CLUB LEABHAR/LÉITHEOIREACHTA TRÍ GHAEILGE

Beart:	Club leabhar/léitheoireachta trí Ghaeilge
Réimsí:	D, J, K

Critéir pleanála teanga:	2,11,12,19
Aidhm an bhirt	Muinín an phobail ina gcumas léitheoirreachta agus scríbhneoirreachta trí Ghaeilge a neartú agus na sean-scéalta áitiúla a chaomhnú agus a roinnt le glúin eile
Ceantair Feidhmithe:	LPT: ☑ SM: ☑
Eolas breise:	Socrófar ar ghrúpa míosúil léitheoirreachta, ag leanúint dea-shamplaí clubleabhair eile <ul style="list-style-type: none"> - Leabhar na míosa ó ChlubLeabhar, nó a rogha féin, nó iris cosúil le Nós nó Comhar, nó mar pháirt de Mheitheal Duchais - Le closleabhar maith más féidir - Ag cur go poiblí leis na léirmheasanna ar líne ar Clubleabhar/Goodreads/Amazon agus suíomh idirlín an pharóiste Socrófar leis an leabharlann na leabhair a chur ar fáil
Príomhúinéir an bhirt:	OPT
Páirtithe leasmhara agus a ról:	Tacaíocht: Caiféanna agus tithe tabhairne, clubleabhair eile sa cheantar, an leabharlann Comhairle: Conradh na Gaeilge (le peig.ie), Coiste Gaeilge Caisleán an Bharraigh
Saolré an bhirt:	Socruite agus ullmhúcháin: Bliain 2 Feidhmiú: Bliain 2-7
Costas measta in aghaidh na bliana	Cóipeanna (6 cóip x €15/leabhar x 12 mí): €1,080
Costas measta iomlán:	€5,940 (leathbhliain 2)
Foinse(í) maoinithe:	Síolchiste RCOG nuair a bheidh an plean faofa, Udarás na Gaeltachta, Scéimeanna agus Institiúidí Fhoras na Gaeilge, Scéimeanna Chomhairle Contae Mhaigh Eo & RTP, Scéimeanna Pobail, Scéimeanna CFÁA agus OME, Ciste an Chrannchur Náisiúnta
Dúshláin fhéideartha & réitigh:	Dúshláin: Daoine ar chaighdeáin éagsúla a shású Réiteach: Leabhair Béarla a bheith mar rogha ó am go ham; tosú an-bhog le closleabhar de ghearrscéalta; rogha éasca agus rogha deacair a bheith le fáil agus is féidir leis an duine a roghnú féin a dhéanamh orthu
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Clubleabhar ar siúl go míosúil, agus iad trí Ghaeilge nó dátheangach ar a laghad ar dtús.
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Baileofar eolas go míosúil ar líon freastail ar na cruinnithe/an plé idirghníomhacht ar líne ar na hábhair roghnaithe. Baileofar eolas go míosúil ar an méid léirmheasanna atá crochta suas ar líne. Cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.

10.7 AN EARNÁIL GHNÓ, EAGRAÍOCHTAÍ POBAL AGUS COMHARCHUMAINN

10.7.1 PLEAN TEANGA ÉADROM DO GHNÓLACHTAÍ AGUS D'EAGRAÍOCHTAÍ NA HÁITE

Beart:	Plean teanga beag a chur i bhfeidhm i ngnólachtaí agus eagraíochtaí na háite
Réimsí:	E, F, K
Critéir pleánála teanga:	2,3,13,14,15,19
Ceantair Feidhmithe:	LPT: ☒ SM: ☒
Aidhm an bhirt	Gnólachtaí agus eagraíochtaí ar an eolas, agus páirteach agus gníomhach go leanúnach sna hiarrachtaí, ar luas atá oiriúnach don gnólacht/eagraíocht fén
Eolas breise:	Cruthófar “bosca uirlisé”/seicliosta simplí (plean teanga éadrom) chun pleán teanga beag aon-leathanaigh a chruthú go bliantúil in éineacht leis na heagraíochtaí (gnó, pobail agus comharchumainn). Mar shampla, beart chun a dteachtaireachtaí ar Facebook a bheith i gconaí le giotaí éigin as Gaeilge; beart chun traenáil sa pheil a dhéanamh trí Ghaeilge srl. Tosófar le heagraíochtaí a bhíonn baint acu leis an bpobal. Baileofar agus cuirfear ar fáil ar an suíomh idirlín dea-shamplaí ó eagraíochtaí eile ar fud na tíre (mar shampla na comharthaí siopa i gCloich na Coillte). Aithneofar cinnire teanga san eagraíocht mar phointe teagmhála agus tacaíochta, más féidir Cuirfear san áireamh eagraíochtaí/féinfhostaithe a thugann cuairt ar an bparóiste (e.g. an coslia, seirbhísí príomháideacha bus)
Príomhúinéir an bhirt:	OPT
Páirtithe leasmhara agus a ról:	Tacaíocht: Gnólachtaí agus egraíochtaí áitiúla, nó cinn a fhreastlaíonn ar mhuintir na háite Comhairle: Gnó le Gaeilge, Comhairle Contae Mhaigh Eo (Gnó Mhaigh Eo)
Saolré an bhirt:	Socruithe agus ullmhúcháin: Bliaín 1 Feidhmiú: Bliaín 1-7
Costas measta in aghaidh na bliana	Costais clúdaithe faoi bheart 10.2.1
Costas measta iomlán:	Costais clúdaithe faoi bheart 10.2.1
Foinse(i) maoinithe:	Costais clúdaithe faoi bheart 10.2.1

Dúshlán fhéideartha & réitigh:	Dúshlán: Suim a spreagadh Réiteach: Búntáistí a bhaineann le bheith páirteach sa phlean/lonnaithe i nGaeltacht; tosú le hiarrachtaí beaga; gnólachtaí/eagraíochtaí móra a roghnú ar dtús mar spreagadh; éileamh a spreagadh sa phobal/lucht oibre trí na hiarrachtaí eile sa phlean Dúshlán: An plean a choimeád beo Réiteach: Cinnire teanga sa ghnólacht/eagraíocht a aithint agus bheith i dteagháil leo go rialta
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Seiclosta réidh; Pleananna socraithe; cinnire teanga aitheanta más féidir; dea-shamplaí spreagúla á roinnt; athbhreithniú ráthúil ar fheidhmiú an phlean leis na heagraíochtaí
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Baileofar eolas ar líon na n-eagraíochtaí atá páirteach gach bliain; baileofar aiseolas ó na heagraíochtaí ar an bpróiseas agus feidhmiú a bpleananna go ráthúil. Cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.

10.7.2 SEIRBHÍS AISTRIÚCHÁIN DO/COMHAIRLE AR CHUMARSÁID POIBLÍ

Beart:	Seirbhís aistriúcháin do/comhairle ar chumarsáid poiblí na heagraíochta
Réimsí:	E, F, K
Critéir pleanála teanga:	2,3,13,14,15,19
Ceantair Feidhmithe:	LPT: ☒ SM: ☒
Aidhm an bhirt	Gnólachtaí agus eagraíochtaí muiníneach ina gcumarsáid trí Ghaeilge/go dátheangach
Eolas breise:	Cruthófar liostaí nathanna agus téarmaíochta úsáideacha do heagraíochtaí ar leith agus curfear leo ar bhonn leanúnach le cabhair ón bpobal agus na heagraíochtaí. Baileofar agus roinnfear dea-shamplaí agus teimpléid (dearadh, stíl) de ábhair dátheangacha éifeachtacha ó gach tir/réimse - postaeir, teachtaireachtaí, úsáid sna meáin shóisialta, comharthaí srl, agus curfear leo ar bhonn leanúnach. Cruthófar seoladh ríomhphoist speisialta ar féidir leis na heagraíochtaí úsáid chun cabhair a fháil le haistriúcháin. Cabhróidh meitheal Gaeilg' Acla (10.3.3) leis na haistriúcháin.
Príomhúinéir an bhirt:	OPT
Páirtithe leasmhara agus a ról:	Tacaíocht: Gnólachtaí agus eagraíochtaí áitiúla, Udarás na Gaeltachta, Comhairle Contae Mhaigh Eo, meitheal Gaeilg' Acla Comhairle: OPT na LPT eile, Coiste Gaeilge Caisleán an Bharraigh, Foras na Gaeilge, Gaillimh le Gaeilge (b'fhéidir aoichtaint leo), Coiste Téarmaíochta agus fóclóir.ie, Gaelchultúr Teo
Saolré an bhirt:	Socruite agus ullmhúcháin: Blaín 1 Feidhmiú: Blaín 1-7

Costas measta in aghaidh na bliana	Aistriúcháin: €1,000 Bliain 1-3; €200 Bliain 4-7
Costas measta iomlán:	€3,800
Foinse(i) maoinithe:	Síolchiste RCOG nuair a bheidh an plean faofa
Dúshlán fhéideartha & réitigh:	Dúshlán: Gaeilge chruinn, Gaeilge áitiúil Réiteach: OPT agus cinnírí teanga chun na dréachtaí a ullmhú ar dtús, ansin athbhreithniú ó meitheal Gaeilg Acla agus duine le cálíocht san aistriúchán (i.e. Séala Fhoras na Gaeilge)
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Liostaí téarmaíochta cruthaithe agus ar fáil; dea-shamplaí á aithint agus á scaipeadh; seoladh ríomhphost socrraith agus an seirbhís aistriúcháin ag feidhmiú
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Baileofar eolas go bliantúil ar an méid eagraíochtaí a iarrann ar chabhair; baileofar aiseolas go ráthúil ó na heagraíochtaí ar an seirbhís. Cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.

10.7.3 SCÉIM GRADAIM DO GHNÓLACHTAÍ AGUS D'EAGRAÍOCHTAÍ ÁTIÚLA

Beart:	Scéim gradaim do ghnólachtaí agus d'eagraíochtaí áitiúla a chur ar bun/a athbheochan
Réimsí:	E, F, K
Critéir pleanála teanga:	2,3,13,14,15,19
Ceantair Feidhmithe:	LPT: ☒ SM: ☒
Aidhm an bhirt	Spreagadh do gnólachtaí agus eagraíochtaí a bheith páirteach agus gníomhach sna hiarrachtaí
Eolas breise:	Socrófar ar ainm an ghradaim Dearófar/roghnófar an suaitheantas idirlín agus fisiciúil (e.g cosúil le Gradam Gnó nó Gnó Mhaigh Eo) Socrófar ar na téarmaí, na catagóir/critéir measúnachta (mar shampla: seirbhís, comhtharthaíocht, abhair ghnó, brandáil, feidhmiú trí Ghaeilge) Socrófar ar chóras vótáil (mar shampla, poll ar an suíomh idirlín/survey monkey) agus minicíocht (mar shampla an pobal ag vótáil go ráthúil chun na heagraíochtaí atá san iomaíocht a aithint, agus an pobal ag vótáil eatarthu go bliantúil don ghradam) Bronnfar an ghradam in ócaid i rith Seachtain na Gaeilge agus déanfar poioblíocht ar na meáin áitiúla (Féach freisin ar 10.12.3)
Príomhúinéir an bhirt:	OPT

Páirtithe leasmhara agus a ról:	Tacaíocht: Gnólachtaí agus eagraíochtaí áitiúla, Udarás na Gaeltachta (Gnó le Gaeilge), Comhairle Contae Mhaigh Eo (Gnó Mhaigh Eo), na meáin Comhairle: OPT na LPT eile, Coiste Gaeilge Caisleán an Bharraigh, Foras na Gaeilge, Gaillimh le Gaeilge, Coiste Téarmaíochta agus fóclóir.ie, Gaelchultúr Teo
Saolré an bhirt:	Socruithe agus ullmhúcháin: Blaín 1 Feidhmiú: Blaín 1/2-7
Costas measta in aghaidh na bliana	Dearadh an suaitheantais: €200; Dearadh agus déantus an ghradaim: €200 =€400
Costas measta iomlán:	€2,800
Foinse(i) maoinithe:	Síolchiste RCOG nuair a bheidh an plean faofa, Udarás na Gaeltachta, Scéimeanna agus Institiúidí Fhoras na Gaeilge, Scéimeanna Chomhairle Contae Mhaigh Eo & RTP, Scéimeanna Pobail, Scéimeanna CFÁA agus OME, Ciste an Chrannchur Náisiúnta
Dúshlán fhéideartha & réitigh:	Dúshlan: Suaitheantas cuí a roghnú a bheadh mealltach agus ar a mbeadh ardmheas Réiteach: Taighde a dhéanamh ar dhea-shamplaí ó Ghaillimh le Gaeilge/Gnó le Gaeilge agus mar iad; aiseolas ó na gnólachtaí
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Ainm, suaitheantas, córas vótála, tearmaí agus catagóirí roghnaithe; vótáil agus bronnadh gradaim agus poiblíocht ar siúl go ráthúil agus go bliaintíúil;
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Baileofar eolas ar ranphairtíocht an phobail sa vótáil; baileofar aiseolas ó na heagraíochtaí a bhuanachan ar thairbhe an ghradaim. Cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.

10.7.4 CLINICÍ DÁTHEANGACHA FIONTRAÍOCHTA

Beart:	Clinic dátheangach fiontraíochta a chur ar bun
Réimsí:	D, E, J, K
Critéir pleánala teanga:	2,3,11,13,18,19
Ceantair Feidhmithe:	LPT: ☒ SM: ☒
Aidhm an bhirt	An Ghaeilge, agus an Ghaeltacht, aitheanta mar bhuananna fostáiochta agus fiontraíochta sa pharóiste

Eolas breise:	Réachtálfar clinic bliantúil in ionad foghlama nó halla óstáin chun smaointe úr faoi dheiseanna fiontraíochta a mhuscailt agus comhairle, achmainní, agus tacáiochtaí leanúnacha a aimsiú. Díreofar ar dheiseanna a bhaineann leis an nGaeilge nó mionteangacha go ginearálta, chomh maith le deiseanna eile Bainfear úsáid as clár na clinicí fiontraíochta a bhíonn ar siúl cheana féin chun na cláranna agus na hábhair a réiteach, ach go dhátheangach
Príomhúinéir an bhirt:	OPT
Páirtithe leasmhara agus a ról:	Tacaíocht: Udarás na Gaeltachta, Comhairle Contae Mhaigh Eo, Comhairleoirí, TDs, agus Feisirí de Pharlaimint na hEorpa Comhairle: OME, gnólachtaí na háite, OPT na LPT eile, Na Ranna Rialtais, Coiste Gaeilge Caisleán an Bharraigh, Foras na Gaeilge, Coiste Téarmaíochta agus fóclóir.ie, Bord Oideachais agus Oiliúna Mhaigh Eo, Shligigh agus Liatroma, Gnó le Gaeilge
Saolré an bhirt:	Socruite agus ullmhúcháin: Bliain 2 Feidhmiú: Bliain 2-7
Costas measta in aghaidh na bliana	Ar siúl cheana féin trí Bhéarla; aistriúcháin: €500 ar dtús amháin Priondáil: €200 Cíos ar halla: €100 Aistriúcháin ar athruithe: €100 =€500 + €400
Costas measta iomlán:	€2,900
Foinse(i) maoinithe:	Síolchiste RCOG nuair a bheidh an plein faofa, Udarás na Gaeltachta, Scéimeanna agus Institiúidí Fhoras na Gaeilge, Scéimeanna Chomhairle Contae Mhaigh Eo & RFTP, Scéimeanna Pobail, Scéimeanna CFÁA agus OME, Ciste an Chrannchur Náisiúnta
Dúshláin fhéideartha & réitigh:	Dúshlán: Clinicí a bheith ar fáil trí Ghaeilge – uallach na téarmaíochta nua; áisitheoirí le Gaeilge Réiteach: A bheith dhátheangach ar dtús; bileoga téarmaíochta Dúshlan: Daoine a spreagadh chun bheith páirteach Réiteach: Deiseanna a shocrú ionas gur féidir leo co-oibriú leis na gteiceanna ar fud na gaeltachta; dea-scéalta faoi chomhlachtaí nua a scaipeadh ar na méain (10.8.2, 10.12.2) agus ar an suíomh gréasáin (10.12.1).
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Na clinicí ar siúl, go dátheangach ar dtús
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Baileofar eolas go leanúnach ar líon freastail ar na gclinicí; baileofar aiseolas leanúnach ó na daoine a fhreastlaíonn ar na gclinicí; baileofar eolas go bliantúil ar na smaointe a chuireann tú le tionscnamh éigin. Cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.

10.8 NA MEÁIN CHUMARSÁIDE

10.8.1 NÍOS MÓ GAEILGE SNA FOILSEACHÁIN ÁTIÚLA

Beart:	Comhoibriú le coistí na bhfoilseacháin áitiúla chun níos mó Gaeilge a bheith le feiceáil iontu
Réimsí:	G, K
Critéir pleanála teanga:	2,3,12,16,19
Ceantair Feidhmithe:	LPT: ☒ SM: ☒
Aidhm an bhirt	Ardú i stádas na Gaeilge. An Ghaeilge níos feiceálaí agus ag cur le saibhreas na bhfoilseacháin.
Eolas breise:	Socrófar leis na gcoistí ar chur chuige oiriúnach gach bliain, mar shampla do Acaill Link, nuachtlitir an pharóiste. Eagrófar cruinnithe leis na heagarthóirí ag túis gach bliain chun an phlean a aontú agus plean na mbliana roimhe sin a mheas. Déanfar iarracht na foilseacháin a bheith ar a laghad dátheangach, mar shampla féilire carthanachta na bliana Naomh Colmán, ag cabhrú leis na gcoistí chun iad a chur amach.
Príomhúinéir an bhirt:	OPT
Páirtithe leasmhara agus a ról:	Tacaíocht: Na meáin agus coistí agus eagarthóirí na bhfoilseacháin áitiúla Comhairle: Coiste Gaeilge Caisleán an Bharraigh, Coiste Téarmaíochta agus fóclóir.ie, Comhairle Contae Mhaigh Eo, Comhairleoíri, TDs, agus Feisirí de Pharlaimint na hEorpa
Saolré an bhirt:	Socruithe agus ullmhúcháin: Blaín 1 Feidhmiú: Blaín 1-7
Costas measta in aghaidh na bliana	Costais clúdaithe faoi bheart 10.2.1
Costas measta iomlán:	Costais clúdaithe faoi bheart 10.2.1
Foinse(í) maoinithe:	Costais clúdaithe faoi bheart 10.2.1
Dúshláin fhéideartha & réitigh:	Dúshlan: Breis oibre ar na firne áitiúla chun dearadh a bhfoilseacháin a athrú; imní faoina lucht léitheoireachta Réiteach: Cúnamh a thabhairt leis na hathruithe; túis beag bog
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Cur cuige aontaithe leis na gcoistí maidir leis an nGaeilge, agus i bhfeidhm
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Baileofar eolas ar an méid Gaeilge atá le feiceáil sna foilseacháin áitiúla i rith na bliana; baileofar aiseolas ó na gcoistí ar an gcur chuige. Cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.

10.8.2 MAYO NEWS AGUS MID-WEST RADIO LE NÍOS MÓ GAEILGE

Beart:	Comhoibriú le Mayo News agus Mid-West Radio chun níos mó Gaeilge a bheith le feiceáil agus le cloisint go rialta ar na meáin sin
Réimsí:	G, K
Critéir pleanála teanga:	2,3,12,16,19
Ceantair Feidhmithe:	LPT: ☒ SM: ☒
Aidhm an bhirt	An Ghaeilge le feiceáil/cloisint sna meáin eile, ar ábhar ginearálta agus ar ábhar faoin bparóiste, mar theanga chumarsáide nádúrtha
Eolas breise:	Cruthófar plean bliantiúil, ag comhoibriú le OPT Mhaigh Eo Thuaidh agus OPT Dhúiche Sheoigheach agus Thuar Mhic Éadaigh, chun an Ghaeilge a bheith níos feiceálaí, go laethúil, ar na meáin réigiúnacha, mar shampla tuairisciú gearr dátheangach i rith na bliana ar na himeachtaí aitiúla, mar shampla Scoil Acla, nó cur síos ar imeachtaí na deireadh seachtaine, nó poiblíocht ar imeachtaí an phlean Déanfar iniúchadh ar fhéidearthacht raidió pobail trí Ghaeilge a bhunú sa pharóiste.
Príomhúinéir an bhirt:	OPT
Páirtithe leasmhara agus a ról:	Tacaíocht: OPT Mhaigh Eo Thuaidh, OPT Dhúiche Sheoigheach agus Thuar Mhic Éadaigh, Mayo News, Midwest Radio, Comhairleoirí, TDs, agus Feisirí de Pharlaimint na hEorpa Comhairle: BAI, craol.ie
Saolré an bhirt:	Socruite agus ullmhúcháin: Bliain 1 Feidhmiú: Bliain 1-7
Costas measta in aghaidh na bliana	Poiblíocht, ábhair): €500
Costas measta iomlán:	€3,500
Foinse(i) maoinithe:	Síolchiste RCOG nuair a bheidh an plean faofa, Udarás na Gaeltachta, Scéimeanna agus Institiúidí Fhoras na Gaeilge, Scéimeanna Chomhairle Contae Mhaigh Eo & RFTP, Scéimeanna CFÁA agus OME, Ciste an Chrannchur Náisiúnta
Dúshláin fhéideartha & réitigh:	Dúshlan: An lucht leanúna a thabhairt linn Réiteach: Gaeilg' saibhir Acla a úsáid, cur chuige dátheangach, spraoiúil
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Plean bliantúil socraithe leis na meáin agus i bhfeidhm.
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Baileofar aiseolas leanúnach ó na meáin ar an gcur chuige agus rannpháirtíocht an phobail. Cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.

10.9 SEIRBHÍSÍ POIBLÍ

10.9.1 SEIRBHÍSÍ STÁIT ÁTIÚLA ULLAMH CHUN DEILEÁIL LEIS AN BPOBAL TRÍ GHAEILGE

Beart:	Plean teanga beag a chur i bhfeidhm sna seirbhísí stáit a fhreastalíonn ar an bparóiste
Réimsí:	E, F, K
Critéir pleánala teanga:	2,3,18,19
Ceantair Feidhmithe:	LPT: ☒ SM: ☒
Aidhm an bhirt	Seirbhísí stáit sa pharóiste a bheith ullamh agus páirteach sna gníomhachtaí i bhfeidhm don phlean
Eolas breise:	Tá go leor déanta sna seirbhísí stáit ata lonnaithe sa pharóiste chun bheith in ann a seirbhísí a chuir a fáil trí Ghaeilge, mar chomhlíonadh ar a ndualgais faoi Acht na dTeangacha Oifigúla, mar shampla, ranganna do na fairne, liostaí den téarmaíocht áirithe. Níl mórán éileamh ar na seirbhísí stáit trí Ghaeilge áfach, rud a thabharfar faoi i 10.12.4 freisin. Chun tacú leis na seirbhísí úsáid a bhaint as na hacmhannaí agus scileanna atá acu, leanfar le cur chuige 10.7.1 leo.
Príomhúinéir an bhirt:	OPT
Páirtithe leasmhara agus a ról:	Tacaíocht: Seirbhísí stáit an pharóiste agus a fhreastalaíonn ar an bparóiste (mar shampla na gardaí, INTRO), Comhairle Contae Mhaigh Eo, Comhairleoirí, TDs, agus Feisirí de Pharlaimint na hEorpa Comhairle: OPT na LPT eile, Na Ranna Rialtais, Coiste Gaeilge Caisleán an Bharraigh
Saolré an bhirt:	Socruithe agus ullmhúcháin: Blaín 1 Feidhmiú: Blaín 1-7
Costas measta in aghaidh na bliana	Costais clúdaithe faoi bheart 10.2.1
Costas measta iomlán:	Costais clúdaithe faoi bheart 10.2.1
Foinse(í) maoinithe:	Costais clúdaithe faoi bheart 10.2.1
Dúshláin fhéidearthá & réitigh:	Dúshláin: Drogall a bheith páirteach Réiteach: An éileamh ón bpobal a spreagadh, mar pháirt de 10.12.4 go háirithe agus trí fheidhmiú an phlean uilig
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Seicliosta réidh; Pleananna socraithe; cinnire teanga aitheanta más féidir; dea-shamplaí spreagúla á roinnt; athbhreithniú ráthiúil ar fheidhmiú an phlean leis na seirbhísí
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Baileofar eolas ar líon na seirbhísí atá páirteach gach bliain; baileofar aiseolas ó na seirbhísí ar an bpróiseas agus feidhmiú a bpleannann go ráthiúil. Cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.

10.9.2 IONADAÍ POIBLÍ AGUS ÚSÁID NA GAEILGE

Beart:	Comhaontú le hionadaithe poiblí oráid/bolscaireacht dáttheangachas ar a laghad a úsáid sa pharóiste
Réimsí:	H, K
Critéir pleanála teanga:	2,3,18,19
Ceantair Feidhmithe:	LPT: ☒ SM: ☒
Aidhm an bhirt	An Ghaeilge á húsáid i ngnóthaí poiblí
Eolas breise:	Déanfar teagmháil leis na hionadaithe poiblí chun cur chuige cuí a aontú leo, agus cabhrófar leo ar bhonn neamhchlaonta an cur chuige aontaithe a chur i bhfeidhm – mar shampla, ina gcuid feachtais agus litríocht toghchánaíochta, nuair atá siad ag freastal ar ócáidí sa pharóiste agus ag tabhairt oráid. Déanfar iarracht cur le húsáid na Gaeilge ar an ábhar bolscaireachta srl ar bhonn céimnithe in imeacht ama, leis an sprioc go mbeidh an Ghaeilge in uachtar faoi dheireadh thréimhse an phlean.
Príomhúinéir an bhirt:	OPT
Páirtithe leasmhara agus a ról:	Tacaíocht: Comhairleoirí, TDs, agus Feisirí de Pharlaimint na hEorpa, OPT Mhaigh Eo Thuaidh Comhairle: Na Ranna Rialtais, Coiste Gaeilge Caisleán an Bharraigh
Saolré an bhirt:	Socruithe agus ullmhúcháin: Bliaín 1 Feidhmiú: Bliaín 1-7
Costas measta in aghaidh na bliana	Costais clúdaithe faoi bheart 10.2.1
Costas measta iomlán:	Costais clúdaithe faoi bheart 10.2.1
Foinse(i) maoinithe:	Costais clúdaithe faoi bheart 10.2.1
Dúshláin fhéidearthá & réitigh:	Dúshlan: Muinín na n-ionadaithe poiblí ina scileanna teanga; tacáiocht an phobail Réiteach: Teagmháil rialta; comhairle; cur chuige oiriúnach aontaithe leo, á neartú diaidh ar ndiaidh
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Comhaontú leis na hionadaithe reatha socratthe agus i bhfeidhm. Rannpháirtíocht na n-ionadaithe poiblí; aiseolas uathu agus ón bpobal
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Baileofar eolas leanúnach ar úsáid na Gaeilge in a gcuid óráid sa pharóiste/teachtaireachtaí chuig an bparóiste, baileofar aiseolas ráthúil ó na hionadaithe ar fheidhmiú na socruithe agus déanfar athbhreithniú ráthúil ar na socruithe leo. Cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.

10.9.3 COMHAIRLE CONTAE MHAIGH EO AGUS SRL AGUS ÚSÁID NA GAEILGE

Beart:	Comhaontú le Comhairle Maigh EO, SICAP srl cur chuige dátheangach ar a laghad a úsáid sa pharóiste.
Réimsí:	H, K
Critéir pleanála teanga:	2,3,18,19
Ceantair Feidhmithe:	LPT: ☒ SM: ☒
Aidhm an bhirt	An Ghaeilge á húsáid i ngnóthaí poiblí
Eolas breise:	Déanfar teagmháil rialta leis an oifigeach Gaeilge i gComhairle Maigh Eo agus leis na heagraíochtaí atá bainteach leis an gComhairle (e.g. Gnó Mhaigh Eo) chun cur chuige dátheangach ar a laghad a aontú agus a chur i bhfeidhm sa pharóiste, mar shampla sna fógraí, sna himeachtaí poiblí Déanfar iarracht cur le húsáid na Gaeilge ar an ábhar bolscaireachta srl ar bhonn céimnithe in imeacht ama, leis an sprioc go mbeidh an Ghaeilge in uachtar faoi dheireadh thréimhse an phlean.
Príomhúinéir an bhirt:	OPT
Páirtithe leasmhara agus a ról:	Tacaíocht: Comhairle Contae Mhaigh Eo, OPT Mhaigh Eo Thuaidh Comhairle: Comhairleoirí, TDs, agus Feisirí de Pharlaimint na hEorpa, Na Ranna Rialtais, Coiste Gaeilge Caisleán an Bharraigh
Saolré an bhirt:	Socruithe agus ullmhúcháin: Bliaín 1 Feidhmiú: Bliaín 1-7
Costas measta in aghaidh na bliana	Costais clúdaithe faoi bheart 10.2.1
Costas measta iomlán:	Costais clúdaithe faoi bheart 10.2.1
Foinse(i) maoinithe:	Costais clúdaithe faoi bheart 10.2.1
Dúshláin fhéideartha & réitigh:	Dúshlan: Acmhainní an gcomhairle; tacáiocht an phobail Réiteach: Cabhair a thabhairt dóibh, aiseolas ar an dul chun cinn; comhoibriú le OME
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Comhaontú leis an gComhairle socraithe agus i bhfeidhm.
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Baileofar eolas leanúnach ar úsáid na Gaeilge ag an gComhairle ina chuid teagmháil leis an bparóiste, baileofar aiseolas ráthúil ó na hoifigigh ar fheidhmiú na socruithe agus déanfar athbhreithniú ráthúil ar na socruithe leo. Cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.

10.9.4 COMHOIBRIÚ LE COISTE PLEANÁLA TEANGA CAISLÉÁN AN BHARRAIGH

Beart:	Comhoibriú le coiste pleanála teanga Caisleán an Bharraigh a chur ar bun
Réimsí:	H, K
Critéir pleanála teanga:	2,3,18,19
Ceantair Feidhmithe:	LPT: ☒ SM: ☒
Aidhm an bhirt	Pleanana comhlánacha ag feidhmiú sa pharóiste agus sa Bhaile Seirbhise Gaeltachta
Eolas breise:	Comhoibriú leis an gcoiste (nuair tá sé curtha ar bun) ionas gur féidir an leas is fearr a bhaint as na gníomhaíochtaí agus hacmhainní agus foinsí maoinithe: <ul style="list-style-type: none"> - Cruinnithe rialta idir an dhá choiste (go ráithiúil ar a laghad) nó ionadaíocht ar an gcoiste - Comhoibriú ar ullmhúcháin a bplean agus na bhearta ionas go dtagann sé le pleán an pharóiste agus go bhfuil tacaíochtaí ann do phlean an pharóiste - Stocaireacht comhaontaithe ar an gComhairle Contae, Foras na Gaeilge agus srl maidir le gníomhaíochtaí comhchoiteann na bpleannanna
Príomhúinéir an bhirt:	OPT
Páirtithe leasmhara agus a ról:	Tacaíocht: Coiste Gaeilge Caisleán an Bharraigh, Coiste Gaeilge Acla Comhairle: OPT Mhaigh Eo Thuaidh, Udarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge, Comhairle Contae Mhaigh Eo
Saolré an bhirt:	Socruite agus ullmhúcháin: Bliaín 1 Feidhmiú: Bliaín 1-7
Costas measta in aghaidh na bliana	Costais clúdaithe faoi bheart 10.2.1
Costas measta iomlán:	Costais clúdaithe faoi bheart 10.2.1
Foinse(i) maoinithe:	Costais clúdaithe faoi bheart 10.2.1
Dúshláin fhéideartha & réitigh:	Dúshláin: Níl an coiste stiúrtha i bhfeidhm go fóill Réiteach: Súil a choimeád ar dul chun cinn an phróisis pleanála teanga sa bhaile seirbhise seo le Údarás na Gaeltachta agus Foras na Gaeilge
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Plean comhoibrithe aontaithe idir na coistí agus i bhfeidhm, nuair atá an coiste stiúrtha srl socraithe.
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Baileofar aiseolais go ráthúil ó na coistí ar an gcomhoibriú. Cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.

10.10 PLEANÁIL AGUS FORBAIRT FHISICEACH

10.10.1 FORBAIRT AGUS INMHARTHANACHT AN PHARÓISTE

Beart:	Stocaireacht a dhéanamh go forleathan ar réitithe ar na fadhbanna pobail atá i bparóiste Acla, mar aon leis na ceantair tuaithe iargúlta eile
Réimsí:	A, B, C, D, E, F, G, H , I, J , K
Critéir pleánala teanga:	2,3,5,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17,18,19
Ceantair Feidhmithe:	LPT: ☒ SM: ☒
Aidhm an bhirt	An pobal féin a chaomhnú agus a neartú, trí leas a bhaint as na hiarrachtaí sa phlean seo. An Ghaeilge páirteach sna gníomhaíochtaí atá ar bun ag Todhchaí Phobail Acla chun deileáil le dushláin an pharóiste.
Eolas breise:	Ní mhairfear an Ghaeilge muna maireann an pobal, agus caithfear dul i ngleic leis an laghdú seasta sa daonra. Stocaireacht a dhéanamh go forleathan ar réitithe ar na fadhbanna pobail atá i bparóiste Acla, mar atá luaite in 6.11 – sé sin go bhfuil an pobal ag dul in aois, go bhfuil go leor tithe folamh, agus cuid acu i ndrochbhail, go bhfuil stádas fostáiochta na háite leochaileach go leor, ag braith ar an dturasóireacht ar feadh an séasúir, agus nach bhfuil a dóthain acmhainní ann don aois óg, fadhbanna atá coitianta sna ceantair tuaithe iargúlta eile. Comhoibriú le coiste Todhchaí Phobail Acla (stocaireacht comhaontaithe, aird a tharraingt ar na fadhbanna, comphoiblíocht, cur chuige comhaontaithe) chun na spriocanna céanna a bhaint amach sna réimsí seo a aithníodh le linn a thaighde: <ul style="list-style-type: none">- Seirbhísí idirlín agus fóin- Seirbhísí bus- Ionad pobail agus ionaid do dhaoine óige- Fostaíocht agus traenáil- Gnóthaí nua- Plean turasóireachta agus margáiochta- Curam daoine aosta/saibhrú a gnáthsaol Tearmainn teanga a aithint agus a fhorbairt sna réimsí cuí thuasluaite
Príomhúinéir an bhirt:	CFÁA
Páirtithe leasmhara agus a ról:	Tacaíocht: OPT, Futures Pobail Mhaigh Eo, Comhlacht Forbartha Oirthuaisceart Mhaigh Eo, Comhlacht Forbartha lardheisceart Mhaigh Eo , Comhairle Contae Mhaigh Eo, Comhairleoirí, TDs, agus Feisirí de Pharlaimint na hEorpa, Feidhmeannacht na Seirbhísí Sláinte Comhairle: Na Ranna Rialtais, Udarás na Gaeltachta, DEIS, Leader, SICAP, SOLAS, TUS/RSS, Bord Oideachais agus Oiliúna Mhaigh Eo

Saolré an bhirt:	Socruithe agus ullmhúcháin: Bliaín 1 Feidhmiú: Bliaín 1-7
Costas measta in aghaidh na bliana	Ábhair margaíochta (€500), maisiúcháin tearmainn teanga: €1,800 thar 6 bliana = €800
Costas measta iomlán:	€5,600
Foinse(í) maoinithe:	Síolchiste RCOG nuair a bheidh an plean faofa, Udarás na Gaeltachta, Scéimeanna agus Institiúidí Fhoras na Gaeilge, Scéimeanna Chomhairle Contae Mhaigh Eo & RTP, Scéimeanna Pobail, Scéimeanna CFÁA agus OME, Ciste an Chrannchur Náisiúnta
Dúshláin fhéideartha & réitigh:	Dúshláin: Nach bhfeicfí aon bhaint ag an nGaeilge sna réitithe ar na fadhbanna Réiteach: Luach na Gaeilge agus ionchur dearfach na Gaeilge a léiriú agus an plean teanga i ngach réimse thuasluaite a fhógaírt agus a chur chun cinn agus a chothú agus a neartú
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Stocaireacht ar siúl in éineacht leis na páirtithe leasmhara (tacaíocht); ceist na Gaeilge á phlé sna gníomhaíochtaí agus réitigh
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Baileofar eolas leanúnach ar chuimsiú an Ghaeilge sna gníomhachtaí agus réitigh. Cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.

10.11 SEIRBHÍSÍ SÓISIALTA AGUS CAITHIMH AIMSIRE

10.11.1 IMEACHTAÍ AGUS FÉILTE NA BLIANA LE GAEILGE

Beart:	Comhoibriú le coistí atá i gceannas ar imeachtaí agus féilte na bliana ionas go mbeadh níos mó Gaeilge a fheiceáil iontu agus a chloisteáil acu, go mór mór nuair atá saibhreas oidhreachta an pharóiste á cheiliúradh
Réimsí:	D, J, K
Critéir pleanála teanga:	2,12,15,18
Ceantair Feidhmithe:	LPT: ☒ SM: ☒
Aidhm an bhirt	An Ghaeilge níos feiceáilí sa phobal, á húsáid go foirimíúil agus go neamhfhoirimiúil, mar pháirt de shaibhreas oidhreachta an pharóiste

Eolas breise:	Bíonn sé deacair ag coistí na bhféilte maoiniú bunúsach a fháil gach bliain agus ní shaothraíonn na féilte airgid de gnáth; teastaíonn an-chabhair uathu chun níos mó Gaeilge a thabhairt isteach, agus tá go leor acu ann sa pharóiste. <ul style="list-style-type: none"> - Dearófar achmhainní bolscaireachta praiticúla (t-leinte, fleascanna uisce, póstaer, bileoga srl freisin) do na himeachtaí spóirt agus na féilte – brandáil agus sluáin ag baint le hábhair atá go mór i mbéal an phobail cheana féin mar shampla acmhainní nach ndéanann aon dochar don timpeallacht, meabhar sláinte srl - Cabhrófar leis na coistí níos mó Gaeilge a chur sa phoiblíocht, sna horáidí srl - Déanfar iarracht cúiní Gaeltachta a chruthú ag na féilte/imeachtaí agus daoine a mhealladh chucu - Tabharfar cabhair d'imeachtaí a bhaineann le hoidhreacht an pharóiste na hábhair á léiriú trí Ghaeilge freisin.
Príomhúinéir an bhirt:	OPT
Páirtithe leasmhara agus a ról:	Tacaíocht: Oifig Thurasóireachta Acla, coistí na bhféilte Comhairle: Udarás na Gaeltachta, OPT na LPT eile, Coiste Gaeilge Caisleán an Bharraigh, Foras na Gaeilge, Glór na nGael, Oireachtas na Gaeilge, Conradh na Gaeilge (le peig.ie), Comhairle Contae Mhaigh Eo, Comhairleoirí, TDs, agus Feisirí de Pharlaimint na hEorpa, Tuismitheoirí na Gaeltachta
Saolré an bhirt:	Socruite agus ullmhúcháin: Bliaín 1 Feidhmiú: Bliaín 1-7
Costas measta in aghaidh na bliana	Ábhair bolscaireachta (t-léinte, pinn, fleascanna) : €1500
Costas measta iomlán:	€10,500
Foinse(i) maoinithe:	Síolchiste RCOG nuair a bheidh an plean faofa, Udarás na Gaeltachta, Scéimeanna agus Institiúidí Fhoras na Gaeilge, Scéimeanna Chomhairle Contae Mhaigh Eo & RFTP, Scéimeanna Pobail, Scéimeanna CFÁA agus OME, Ciste an Chrannchur Náisiúnta
Dúshláin fhéideartha & réitigh:	Dúshláin: Deacair dul i ggleic leis na gcoistí uilig de réir an méid féilte a bhíonn ar siúl Réiteach: Cur chuige/ábhair den chineál céanna a aontú i ngach cás más féidir; síriú ar na príomhimeachtaí ar dtús
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Cur chuige comhaontaithe leis na coistí maidir leis an nGaeilge in a bhféiltí agus a n-imeachtaí.
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Baileofar eolas ar líon na gcoistí a aontaíonn cur chuige; baileofar eolas go leanúnach ar úsáid na Gaeilge sna féiltí agus imeachtaí aontaithe. Cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.

10.11.2 RANGANNA ACLÁÍOCHTA/SPÓIRT AGUS CAITHIMH AIMSIRE LE GAEILGE

Beart:	Comhoibriú le heagrasí/daoine aonaracha a chuireann ranganna acláíochta/spóirt agus caithimh aimsire ar bun chun níos mó a dhéanamh trí Ghaeilge nó go dátheangach
Réimsí:	D, J , K
Critéir pleanála teanga:	2,10,12,15,18
Ceantair Feidhmithe:	LPT: ☒ SM: ☒
Aidhm an bhirt	An Ghaeilge ag feidhmiú mar theanga chumarsáide i réimsí nua
Eolas breise:	Aitheofar na daoine a bheadh sásta níos mó Gaeilge a úsáid sna ranganna mar theanga theagaisc agus cabhrófar leo socrú ar chur chuige oiriúnach dearfach, mar shampla traenáil agus clúichí peile. Cuirfear ranganna/grupaí ar fáil/ar bun nach bhfuil ann cheana féin, agus gheobhfar daoine arbh fhéidir leo iad a chur a bun trí Ghaeilge, mar shampla damhsa bálseomra, park run, grúpaí siúil, garraíodóireacht, cócaireacht veigeátóraigh, Togra (Operation) Transformation, ginealas, griangraifeadóireacht srl
Príomhúinéir an bhirt:	OPT
Páirtithe leasmhara agus a ról:	Tacaíocht: Eagraithe sa phobal, OPT na LPT eile Comhairle: Udarás na Gaeltachta, Na Ranna Rialtais, Coiste Gaeilge Caisleán an Bharraigh, Foras na Gaeilge, Glór na nGael, Cumann na bhFiann, Comhairle Contae Mhaigh Eo, Comhairleoirí, TDs, agus Feisirí de Pharlaimint na hEorpa, Tuismitheoirí na Gaeltachta
Saolré an bhirt:	Socruithe agus ullmhúcháin: Bliaín 1 Feidhmiú: Bliaín 1-7
Costas measta in aghaidh na bliana	Ranganna (5 rang x 6 seachtain x €30): €900 Cíos ar ionaid (30 x €50): €1,500 =€2,400
Costas measta iomlán:	€15,600 (leathbhliain 1)
Foinse(i) maoinithe:	Síolchiste RCOG nuair a bheidh an plein faofa, Udarás na Gaeltachta, Scéimeanna agus Institiúidí Fhoras na Gaeilge, Scéimeanna Chomhairle Contae Mhaigh Eo & RTP, Scéimeanna Pobail, Scéimeanna CFÁA agus OME, Ciste an Chrannchur Náisiúnta
Dúshláin fhéideartha & réitigh:	Dúshlán: Cumas Gaeilge na n-eagraithe/áisitheoirí; drogall Réteach: Tosú le siadsan a bhfuil aon saghas Gaeilge acu, agus a muinín a spreagadh; áisitheoirí/múinteoirí a roinnt le LPT eile sna réimsí nua
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Clár de ranganna spóirt/acláíochta agus caithimh aimsire le Gaeilge socraithe agus i bhfeidhm.

Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Baileofar eolas bliantúil ar líon na n-eagraithe/eagraí atá páirteach sa chlár; baileofar eolas go leanúnach ar líon freastail ar na ranganna agus ar a n-iompráiocht teanga. Baileofar eolas go leanúnach ó na heagraithe agus na daoine a fhreastlaíonn chucu. Cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.
-------------------------------------	---

10.11.3 COMHOIBRIÚ LEIS NA CEANNAIRÍ REILIGIÚNACHA SEIRBHÍSÍ REILIGIÚNACHA AS GAEILGE A CHUR AR FÁIL

Beart:	Comhoibriú leis na ceannairí reiligiúnacha seirbhísí reiligiúnacha (mar shampla An tAifreann) a chur ar fáil trí Ghaeilge nó go dátheangach
Réimsí:	K
Critéir pleanála teanga:	2,10,12,15,18
Ceantair Feidhmithe:	LPT: ☒ SM: ☒
Aidhm an bhirt	Ardú i stádas na Gaeilge
Eolas breise:	Aontofar minicíocht sásúil agus an saghas iompar teanga atá i gceist leis an bpobal agus leis na ceannairí reiligiúnacha agus déanfar athbhreithniú ar an gcomhaontú go rialta. Cabhrófar leis na ceannairí reiligiúnacha/hoifigigh na hachmhainní do na seirbhísí reiligiúnacha (mar shampla bileog Aifrinn) a chur le chéile dóibh féin agus don phobal Réachtálfar cruinnithe agus sólaistí don phobal tar éis seirbhísí reiligiúnacha chun bailiú le chéile le haghaidh comhrá as Gaeilge.
Príomhúinéir an bhirt:	OPT
Páirtithe leasmhara agus a ról:	Tacaíocht: Ceannairí reiligiúnacha agus a bhfoirne Comhairle: Ceannairí reiligiúnacha sna Gaeltachtaí eile, Udarás na Gaeltachta, OPT na LPT eile, Coiste Gaeilge Caisleán an Bharraigh, Foras na Gaeilge, Glór na nGael, Gael Linn
Saolré an bhirt:	Socruite agus ullmhúcháin: Bliain 1 Feidhmiú: Bliain 1-7
Costas measta in aghaidh na bliana	Sólaistí: €500
Costas measta iomlán:	€3,250 (leathbhliain 1)
Foinse(i) maoinithe:	Síolchiste RCOG nuair a bheidh an plein faofa, Udarás na Gaeltachta, Scéimeanna agus Institiúidí Fhoras na Gaeilge, Scéimeanna Chomhairle Contae Mhaigh Eo & RTP, Scéimeanna CFÁ agus OME, Ciste an Chrannchur Náisiúnta, Gael Linn

Dúshlán fhéideartha & réitigh:	Dúshlán: Cumas Gaeilge na ceannairí reiligiúnacha; tacaíochtaí Réiteach: Tús bog (mar shampla Ár n-athair ar dtús, nó iomann Gaeilge), ar bhonn seachtainiúil; rannpháirtíocht daoine ón phobal – ag léamh sliocht agus srl Dúshlán: Rannpháirtíocht pobail, mar shampla daoine gan Gaeilge Réiteach: Seirbhísí fós le fáil lena rogha teanga
Monatóireacht ar feidhmiú an bhirt:	Comhaontú socraithe leis na ceannairí reiligiúnacha. Seirbhísí reiligiúnacha as/le Gaeilge ag feidhmiú de réir an chomhaontú.
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt	Baileofar eolas go leanúnach ar minicíocht na seirbhísí reiligiúnacha as/le Ghaeilge sa pharóiste; baileofar aiseolas go ráthúil ó na ceannairí reiligiúnacha agus an phobal ar an gcur chuige. Cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.

10.12 STAID NA GAEILGE SA LIMISTÉAR

Dearcadh, cumas agus nónsmhaireacht an phobail ina leith.

10.12.1 SUÍOMH IDIRLÍN A CHRUTHÚ AGUS A FHORBAIRT

Beart:	Suíomh idirlín a chruthú agus a fhorbairt
Réimsí:	D, G, J, K
Critéir pleanála teanga:	2,8,9,10,11,12,13,14,15,16,19
Ceantair Feidhmithe:	LPT: ☑ SM: ☑
Aidhm an bhirt	Áis úsáideach a chur ar fáil don pharóiste ar imeachtaí agus acmhainnaí an pharóiste, trí mheán dátheangach. Eolas agus scéalta agus stair an pharóiste a chaomhnú agus a scaipeadh. Scileanna scríbhneoireachta a fhorbairt. Bród as an bparóiste agus as Gaeilg' Acla a fhorbairt. Gréasán cainteoirí a chothú agus a fhorbairt.

Eolas breise:	<p>Cruthófar baile digiteach/lárionad idirlíne don pharóiste, le cúnamh ón bpobal, chun:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eolas faoi acmhainní agus imeachtaí sa pharóiste a roinnt - Eolas faoin bplean teanga agus a ghníomhartha a scaipeadh agus aiseolas a fháil - Ailt/fiseáin/etc, aon- nó dátheangach, ón bpobal ar imeachtaí, stair, smaointe, agus taithí a earcú agus a fhoilsíú go rialta - Ailt réamhfhoilsithe faoin bparóiste a aimsiú agus a roinnt arís - Nascanna chuig suíomh pobail LPT eile <p>Suíomh dátheangach le meascán de Ghaeilge agus de Bhéarla comhtháite i ngach alt a bheas ann, le plug-ins go dtí foclóir.ie.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Úsáidfear Gaeilge agus Béarla simplí labhartha. - Cur chuige idirghníomhach, beomhar, neamhfhoirmiúil a bheas i gceist, le háiseanna aiseolais, vótáil, agus le cód iompraíochta - Cuirfear áis chlárúcháin ar fáil do shonraí riomhphoist chun an gréasán pobail a bhailíú le chéile - Scaipfear na haitl is fearr ar na meáin eile chun aird a tharraingt ar Gaeilg' Acla taobh amuigh den pharóiste. - Beidh an suíomh fite fuaite i ngníomhaíochtaí an phlean teanga - na feachtas pobail, tacaíochta d'foghlaimeoirí, an stór focail agus srl <p>Cruthófar agus scaipfear nuachtlitir le buacpointí mar chóip chrua agus go leictreonach</p>
Príomhúinéir an bhirt:	OPT
Páirtithe leasmhara agus a ról:	<p>Tacaíocht: An pobal</p> <p>Comhairle: Udarás na Gaeltachta, OPT na LPT eile, Na Ranna Rialtais, Coiste Gaeilge Caisleán an Bharraigh, Foras na Gaeilge, Glór na nGael, Conradh na Gaeilge (le peig.ie), Coiste Téarmaíochta agus fóclóir.ie, Comhairle Contae Mhaigh Eo, Comhairleoírí, TDs, agus Feisirí de Pharlaimint na hEorpa, Tuismitheoirí na Gaeltachta</p>
Saolré an bhirt:	<p>Socruithe agus ullmhúcháin: Blaín 1</p> <p>Feidhmiú: Blaín 1-7</p>
Costas measta in aghaidh na bliana	€8,000 (Blaín 1-2): (dearadh, feidhmiú, cothabháil, agus óstáil an tsuímh idirlín); €750 bliain 2-4 mar chothabháil an tsuímh; €500 bliain 5-7 mar chothabháil an tsuímh
Costas measta ionlán:	€11,500
Foinse(i) maoinithe:	Síolchiste RCOG nuair a bheidh an plean faofa, Udarás na Gaeltachta, Scéimeanna agus Institiúidí Fhoras na Gaeilge, Scéimeanna Chomhairle Contae Mhaigh Eo & RTP, Scéimeanna Pobail, Scéimeanna CFÁA agus OME, Ciste an Chrannchur Náisiúnta

Dúshlán fhéideartha & réitigh:	Dúshlán: Suíomh tarraingteach a chruthú, nach dtagann salach ar aon suíomh eile sa pharóiste Réiteach: Meitheal pobail a bhailiú le chéile chun smaointe an phobail a choimeád lárnach i ndearadh an tsuímh, agus ionas go dtuigeann an pobal gur acu atá úinéireacht an tsuímh
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Suíomh cruthaithe agus faoi sheol. Ailt úra á fhoilisiú go seachtainiúil. Áis chlárúcháin ag feidhmiú. Nuachtltir á scaipeadh go míosúil.
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Baileofar eolas leanúnach ar úsáid an tsuímh agus cé le haghaidh; baileofar aiseolas ón lucht a úsáideann é; déanfar athbhreithniú go míosúil ar an méid Gaeilge agus Béarla a fheictear ar an suíomh; baileofar eolas go míosúil ar an méid daoine atá clárithe don nuachtltir agus srl. Cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.

10.12.2 STRAITÉIS DO NA MEÁIN SHÓISIALTA A CHRUTHÚ AGUS A CHUR I BHFEIDHM

Beart:	Straitéis do na meáin shóisialta a chruthú agus a chur i bhfeidhm
Réimsí:	G, K
Critéir pleanála teanga:	2,8,9,10,11,12,13,14,15,16,19
Ceantair Feidhmithe:	LPT: ☒ SM: ☒
Aidhm an bhirt	Go bhfeictear an Ghaeilge i ngach réimse den saol ar líne, go bhfeictear go gcuireann an teanga/dáteangachas leis an saol ar líne, agus gurbh fhéidir leis an bpobal úsáid a bhaint as a scileanna léitheoireachta agus scríbhneoireachta i suíomh neamhfhoirmiúil. Gréasan cainteoirí a chothú agus a forbairt.
Eolas breise:	Cruthófar straitéis ag túis gach bliain mar thacaíocht ar mhionphlean na bliana sin – mar pháirt den fheachtas cumarsáide agus rannpháirtíochta. Cruthófar cúntais ar na meáin shóisialta atá ann agus atá ag teacht anuas agus cruthófar polasaí stíl agus iompraíochta dóibh. Socrófar ar phlean úr de mhiongníomhachtaí idirgníomhacha ar na meáin gach mí agus gach seachtain, ionas go gcoimeádfar greim ar an lucht leanúna. Gan aon rud a roinnt ó shuíomhanna eile gan réamhrá/smaointe. Tabharfar deis do dhaoine ón bpobal a bheith mar ghuth ar chainéil áirithe ar feadh tréimhse, ar nós Ireland.com.
Príomhúinéir an bhirt:	OPT
Páirtithe leasmhara agus a ról:	Tacaíocht: daoine óga, an pobal Comhairle: Eagraíochtaí áitiúla, Udarás na Gaeltachta, OPT na LPT eile, Na Ranna Rialtais, Coiste Gaeilge Caisleán an Bharraigh, Foras na Gaeilge, Glór na nGael
Saolré an bhirt:	Socrutithe agus ullmhúcháin: Bliaín 1 Feidhmiú: Bliaín 1-7

Costas measta in aghaidh na bliana	Comhairleoireacht le saineolaithe i gcúrsaí meán, físeáin srl. a dhéanamh (€1,500 Bliain 1-2; €750 Bliain 3-7)
Costas measta iomlán:	€6,750
Foinse(i) maoinithe:	Síolchiste RCOG nuair a bheidh an plean faofa
Dúshláin fhéideartha & réitigh:	Dúshláin: Is rud beagnach 24x7 iad na meáin shóisialta, chun iad a choimeád ábhartha agus úr Réiteach: Cabhair ón bpobal, ar feadh tréimhsí sealadacha, do na teachtaireachtaí laethúla; a bheith soléis gur Guth an Phobal atá ann, le pearsantachtaí éagsúla
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Straitéis socraithe agus i bhfeidhm; scéim Guth an Phobal i bhfeidhm
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Baileofar eolas míosúil ar líon na lucht leanúna; baileofar eolas míosúil ar na teachtaireachtaí a raibh an tóir is mó agus is lú orthu. Cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.

10.12.3 SCÉIM LE HAGHAIDH GRADAIM AITHEANTAIS AGUS GRÍOSAIGH A THOSÚ

Beart:	Scéim le haghaidh gradam aitheantais agus gríosaigh a thosú
Réimsí:	K
Critéir pleanála teanga:	2,11,12,19
Ceantair Feidhmithe:	LPT: ☒ SM: ☒
Aidhm an bhirt	An pobal gníomhach agus ar an eolas faoi na hiarrachtaí deonacha bainistíochta atá ar siúl i rith na bliana. An gnáthshaol á Ghaelú diaidh ar ndiaidh.

Eolas breise:	<p>Cruthófar scéim chun iarrachtaí beaga ar son na teanga sa phobal a aithint e.g. Gradam na Míle ("Extra Mile") - "go raibh míle maith agat", "go raibh míle míle maith agat" srl. Is féidir le duine amháin duine eile a mholadh, agus bronnfar buíochas, nó dearbhán café, nó lón, go díreach tar éis athbhreithniú gearr.</p> <p>Dearófar rialacha (cúrsaí rúnda san áireamh) do na moltaí agus don athbhreithniú.</p> <p>Mar shampla - aitheantas do dhuine sa phobal a oibríonn as a stuaim féin le foireann caifé chun Gaeilge a chur ar an mbiachlár.</p> <p>Tá an cur chuige seo roghnaithe d'aon turas chun na dul chun cinn beaga a aithint nuair a tharlaíonn siad i rith na bliana, seachas ag pointe áirithe ag deireadh na mbliana, ionnas go spreagfar muintir an phobail chun gnímh agus go bhfeicfear chomh tabhachtach is atá gníomhartha laethúla leanúnacha an phobail féin.</p> <p>Socrófar freisin ar ghradam bliantiúil, cosúil le, agus ar aon ócáid le, ghradam an ghnó (10.7.3):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Socrófar ar ainm an ghradaim - Dearófar/roghnófar an suaitheantas idirlín agus fisiciúil (e.g cosúil le Laoch na Gaeilge) - Socrófar ar na catagóir/critéir measúnachta - Socrófar ar chóras vótáil (mar shampla, poll ar an suíomh idirlín/survey monkey) - Bronnfar an ghradam in ócaid i rith Seachtain na Gaeilge agus déanfar poiblíocht ar na meáin áitiúla
Príomhúinéir an bhirt:	OPT
Páirtithe leasmhara agus a ról:	<p>Tacaíocht: An pobal</p> <p>Comhairle: Udarás na Gaeltachta, OPT na LPT eile (go háirithe OPT Chloich Cheann Fhaola, ag a bhfuil scéim mar é freisin), Na Ranna Rialtais, Coiste Gaeilge Caisleán an Bharraigh, Foras na Gaeilge, Comhairle Contae Mhaigh Eo, Comhairleoirí, TDs, agus Feisirí de Pharlaimint na hEorpa</p>
Saolré an bhirt:	<p>Socruite agus ullmhúcháin: Bliaín 1</p> <p>Feidhmiú: Bliaín 1-7</p>
Costas measta in aghaidh na bliana	<p>€1,500 dearadh, priondáil, ullmhúcháin (Bliaín 1)</p> <p>€1,000 duaiseanna (€250 gach ráithe)</p> <p>Dearadh agus déantus an ghradaim: €500</p>
Costas measta iomlán:	€12,000
Foinse(í) maoinithe:	Síolchiste RCOG nuair a bheidh an plean faofa, Udarás na Gaeltachta, Scéimeanna agus Institiúidí Fhoras na Gaeilge, Scéimeanna Chomhairle Contae Mhaigh Eo & RTP, Scéimeanna CFÁA agus OME, Ciste an Chrannchur Náisiúnta

Dúshlán fhéideartha & réitigh:	Dúshlán: Moltóireacht cothrom; athbhreithniú follasach Réiteach: Na duaiseanna a choimeád beag agus éadrom, agus líon ard dóibh; fógra achomair go ráthúil ar an suíomh idirlín; na rialacha foilsithe ar an suíomh idirlín
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Scéim faoi sheol; rialacha socraithe agus foilsithe.
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Baileofar eolas leanúnach ar líon na moltaí, na gníomhaíochtaí, agus na duaiseanna bronraithe. Baileofar aiseolas leanúnach ó na daoine a mhol duine eile agus na daoine a mholadh. Cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.

10.12.4 CLÁR DO SPRIOCANNA POBAIL

Beart:	Clár do spriocanna pobail a chur i bhfeidhm
Réimsí:	D, K
Critéir pleanála teanga:	2,10,11,12,13,14,15,16,18,19
Ceantair Feidhmithe:	LPT: ☒ SM: ☒
Aidhm an bhirt	An pobal ag obair agus ag cabhrú le chéile chun níos mó Gaeilge a úsáid sa ghnáthchaint agus sa ghnáthshaol. Tacaíocht don duine aonarach cúthaileach. Úinéireacht na teanga i lámh an phobail. Eolas níos fearr ag an bpobal ar na hacmhainní atá le fáil trí Ghaeilge.

Eolas breise:	<p>Socrófar ar ainm an clár le cabhair ón bpobal e.g. "GiotaíGaeilge" nó "GAB" (Gaeilge Acla Beo).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cruthófar sraith de dhúshláin beaga éasca spráíula go seachtainiúil don phobal, ceangailte le hiarrachtaí eile atá ar siúl (ranganna, caitheamh aimsire, imeachtaí, an siollobas scoile) e.g. "úsáid an focal/nath seo inniu", "breathnaigh ar an nuacht anocht", "lón isteach an fhoirm daonáirimh i nGaeilge an t-am seo" "ceannaigh do chaifé trí Ghaeilge inniu", "tosaigh comhrá i nGaeilge inniu", "úsáid an ATM trí Ghaeilge inniu", "éist le clár Motherfóclór inniu", nó moltaí cosúil le focal Gaeilge an lae a úsáid in ionad focal Béarla (e.g. Slán, focal nua Gaeilge ar coincheap nua) srl. - Á fhogairt agus á chur chun cinn ar an suíomh idirlín agus ar na meáin shóisialta, agus ag na cinnírí teanga. <p>Déanfar iniúchadh ar chóras a chur ar bun (e.g. scéim cárta rianaire/aip) chun tacú leis an sraith dúshláin – chun pointí le bailíu nuair a úsáidfeart Gaeilge ag ordú caifé mar shampla - le duaiseanna fánacha atá ceangailte leis an nGaeilge, mar shampla cuairt/extra ar seit Ros na Rún.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Córás cosúil le FITBIT - féinmheasártha, féin-shásamhach - Cártáí beaga fisiciúla do pháistí, le stampaí. - Cártá ar fáil do chuairteoirí, le duaiseanna cosúil le cáifé saor in aisce, táille iontrála saor in aisce doimeachtaí éigin, atá trí Ghaeilge nó dátheangach <p>Cuirfear dúshláin atá níos mó san áireamh sa sraith (e.g. Gaeilge 24, Oícheanta Gaeilge Briste, comórtas Duolingo, macasamhail NaNoWriMo - National Novel Writing Month, Comórtas Scrabble Dátheangach) go rathúil.</p>
Príomhúinéir an bhirt:	OPT
Páirtithe leasmhara agus a ról:	<p>Tacaíocht: An pobal, na heagraíochtaí áitiúla, Mayo News, MidWest Radio, Comhairleoirí, TDs, agus Feisirí de Pharlaimint na hEorpa, Conradh na Gaeilge (le peig.ie)</p> <p>Comhairle: Udarás na Gaeltachta, OPT na LPT eile, Na Ranna Rialtais, Coiste Gaeilge Caisleán an Bharraigh, Foras na Gaeilge, Glór na nGael, Tuairisc, Nós, Comhar</p>
Saolré an bhirt:	<p>Socrúithe agus ullmhúcháin: Bliain 1 Feidhmiú: Bliain 1-7</p>
Costas measta in aghaidh na bliana	<p>Dearadh agus priondáil (Bliain 1):: €500 Dearbháin, duaiseanna beaga (20 x €10, 10 x €20, 10 x €30, 6 x €50): €1000</p>
Costas measta iomlán:	€7,500
Foinse(i) maoinithe:	<p>Síolchiste RCOG nuair a bheidh an pleán faofa, Udarás na Gaeltachta, Scéimeanna agus Institiúidí Fhoras na Gaeilge, Scéimeanna Chomhairle Contae Mhaigh Eo & RTP, Scéimeanna Pobail, Scéimeanna CFÁA agus OME, Ciste an Chrannchur Náisiúnta</p>

Dúshlán fhéideartha & réitigh:	Dúshlán: An pobal a spreagadh chun bheith páirteach Réiteach: Dúshlán so-dhéanta a roghnú ar dtús; an FPT go feicéalach ag tabhairt futhu, agus daoine suntasacha sa pharóiste/sa chontae chomh maith leis an gnáthdhuine; fógairet ar na meáin; fiosracht an phobail a spreagadh
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Clár spriocanna socraithe agus i bhfeidhm agus á fhogairt ar na meáin. Taighde déanta maidir leis an aip/uirlis agus cinneadh déanta
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Baileofar eolas leanúnach ón na meáin agus na siopaí agus ón ghréasán ar rannphairtíocht an phobail sna dúshláin; baileofar aiseolas ráthúil ón bpobal ar na dúshláin. Cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.

10.12.5 SRAITH D'AOI-CHAINTEANNA TRÍ GHAEILGE/DÁTHEANGACHA A CHRUTHÚ

Beart:	Sraith d'aoi-cainteanna trí Ghaeilge/dátheangacha a chruthú
Réimsí:	D, J, K
Critéir pleanála teanga:	2,10,11,12,13,14,15,16,18,19
Ceantair Feidhmithe:	LPT: ☒ SM: ☒
Aidhm an bhirt	Nasc láidir agus aithne níos fearr ar an lónra Gaeilge ar fud na tíre, agus níos faide. Spreagadh do smaointe úra maidir le deiseanna nua. Úsáid na Gaeilge i réimsí nua-aimseartha.
Eolas breise:	Cruthófar sraith d'aoi-chainteoirí, á reachtáil gach trí mhí, ag díriú ar na hábhair seo - teangacha, an t-ilteangachas, cainteoirí mionteangachais eile, eagraíochtaí atá ag feidhmiú trí/le/ar son na Gaeilge (e.g. Fiontar, Foras Na Gaeilge, Coiste Tearmaíochta, Gaillimh le Gaeilge), daoine gairmiúla ag obair le Gaeilge (aisteoirí, iriseoirí, aistritheoirí, údair...), tuistí, fiontraí srl Socrófar ar ionaid cuí (hallaí, ionaid oideachais) Déanfar taifead orthu, agus curfear ar líne iad ar an bpointe. Úsáidfear beosruth chun lucht leanúna lasmuigh den pharóiste a mhealladh chucu, agus chun aoi-chainteoirí a aimsiú níos éasca, nuair nach bhfuil orthu taisteal. Socrófar ar ainm na sraithe le cabhair ón bpobal (e.g. e-chainteoirí)
Príomhúinéir an bhirt:	OPT
Páirtithe leasmhara agus a ról:	Tacaíocht: aoi-chainteoirí, ionaid poiblí na háite Comhairle: Udarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge, Fiontar, Glór na nGael, Tuairisc, Nós, Comhar, OPT na LPT eile, Coiste Gaeilge Caisleán an Bharraigh, Mayo News, TG4, Coláistí teicniúla
Saolré an bhirt:	Socruthe agus ullmhúcháin: Bliaín 1 Feidhmiú: Bliaín 1-7
Costas measta in aghaidh na bliana	Traenáil sna huirlisí agus meáin (Bliaín 1): €600 Rátaí & taisteal (€250); Cíos halla (€100); X 4 = €1,400

Costas measta iomlán:	€10,400
Foinse(í) maoinithe:	Síolchiste RCOG nuair a bheidh an plean faofa, Udarás na Gaeltachta, Scéimeanna agus Institiúidí Fhoras na Gaeilge, Scéimeanna Chomhairle Contae Mhaigh Eo & RFTP, Scéimeanna Pobail, Scéimeanna CFÁA agus OME, Ciste an Chrannchur Náisiúnta
Dúshlán fhéideartha & réitigh:	Dúshlán: Daoine a mhealladh Réiteach: Scrúdú a dhéanamh ar dhea-shampla TED agus léachtaí mar é – teorainn ama, cur chuige – ach le ceisteanna agus freagraí tar éis na haoichainte chun na smaointí a phlé Dúshlán: Ionaid do na haoi-chainteanna atá sách mór Réiteach: Teorainn a chur ar an lucht i láthair: úsáid áis chlárúcháin atá saor Dúshlán: Eolas teicniúil riachtanach don taifeadadh agus beosruthaíocht Réiteach: Cabhair a fháil ó na daoine óga agus na coláiste teicniúla a ritheann le sraitheanna Gaeilge
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Sraith d'aoi-chainteanna ag feidhmiú go ráthúil, agus á taifead agus á chraolú ar line.
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Baileofar eolas leanúnach ar líon na lucht féachana i láthair agus ar line agus ag féachaint ar an taifead; baileofar aiseolas leanúnach ó na haoi-chainteoirí agus an lucht féachanna uilig; Cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.

10.12.6 TURAIS GO GAELTACHTAÍ EILE AGUS A N-IMEACHTAÍ

Beart:	Turaí go Gaeltachtaí eile agus a n-imeachtaí
Réimsí:	D, J, K
Critéir pleanála teanga:	2,11,12,19
Ceantair Feidhmithe:	LPT: ☒ SM: ☒
Aidhm an bhirt	Nasc láidir agus aithne níos fearr ar an líonra Gaeilge ar fud na tíre. Tuisint domhan ar an bpobal ar luach na gcultúir eile agus a gcultúr féin.
Eolas breise:	Reachtálfar turais trí Ghaeilge chuig na Gaeltachtaí eile gach bliain chuig imeachtaí cosúil le Éigse an Spidéil, Féile Baile an Fheartáraigh, an tOireachtas, ionaid suimiúla cosúil le hÁras na Gaeilge (OEG), Gaeltacht Maigh Eo Thuaidh, Gaeltacht Tamhlaigh, Béal Feirste, agus An Bhreatain Bheag más féidir. Déanfar iarracht na turais a cheangail le hiarrachtaí eile cosúil le grúpaí súil srl. Aontófar cód iompraíochta teanga do na turais.
Príomhúinéir an bhirt:	OPT

Páirtithe leasmhara agus a ról:	Tacaíocht: Coistí na n-imeachtaí/n-ionaid, OPT na LPT eile Comhairle: Udarás na Gaeltachta, Coiste Gaeilge Caisleán an Bharraigh, Foras na Gaeilge, Glór na nGael, Conradh na Gaeilge (le peig.ie), Comhairleoírí, TDs, agus Feisirí de Pharlaimint na hEorpa,
Saolré an bhirt:	Socruite agus ullmhúcháin: Bliain 1 Feidhmiú: Bliain 1-7
Costas measta in aghaidh na bliana	Taisteal (€1000 bus) agus loistín fóirdheonta (€50 x 10: Bliain 1; x 15 Bliain 2; x 20 Bliain 3; x 30 Bliain 4; x 40 Bliain 5, 6, 7) = €1,500 Bliain 1; €1750 Bliain 2; €2,000 Bliain 3; €2,500 Bliain 4; €3,000 Bliain 5,6,7
Costas measta iomlán:	€16,750
Foinse(i) maoinithe:	Síolchiste RCOG nuair a bheidh an plean faofa, Udarás na Gaeltachta, Scéimeanna agus Institiúidí Fhoras na Gaeilge, Scéimeanna Chomhairle Contae Mhaigh Eo & RTP, Scéimeanna Pobail, Scéimeanna CFÁA agus OME, Ciste an Chrannchur Náisiúnta
Dúshláin fhéideartha & réitigh:	Dúshlán: Taisteal agus curaí árachais casta Réiteach: Socru éigin chun an dliteanas a laghdú e.g. an lóistín agus sceideal amháin socraithe roimh ré, ag fágail curaí taistil ag na gcuaireoirí féin, nó úsáid seirbhís bus príobháideach
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Turais socraithe agus ag tarlú
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Baileofar eolas go leanúnach ar na turais agus líon na gcuaireoirí; baileofar aiseolas go leanúnach ó na gcuaireoirí agus ó na hionaid cuaire. Cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.

10.12.7 ÓICHEANTA OIDHREACHTA DON PHOBAL (TURASÓIRÍ SAN ÁIREAMH)

Beart:	Oícheanta oidhreachta don phobal (turasóirí san áireamh) a chur ar bun ar feadh séasúir na turasóireachta
Réimsí:	E, J, K
Critéir pleanála teanga:	2,11,12,19
Ceantair Feidhmithe:	LPT: ☒ SM: ☒
Aidhm an bhirt	Bród in oidhreacht an pharóiste a spreagadh agus an Ghaeilge a bheith le cloisint sa phobal

Eolas breise:	Cruthófar clár d'oícheanta oidhreachta don phobal, turasóirí san áireamh <ul style="list-style-type: none"> - Oíche amháin sa tseachtain ar dtús, ó mhí an Mheithimh go dtí mí Lúnasa - Meascán teangacha - Ceol le stair agus scéalta áitiúla; de chaghdeán ard - Deis don phobal/turasóirí triail a bhaint as - na huirlisí, an damhsa, an teanga, an sean-chló - Siúlóid oidhreachta le meascán de theangacha, le míniú ar logainmneacha srl
Príomhúinéir an bhirt:	OPT
Páirtithe leasmhara agus a ról:	Tacaíocht: meitheal pobail, coistí na bhféilte oidhreachta, eagraíochtaí áitiúla, tithe tabhairne, Oifig Turasóireachta Acla Comhairle: Udarás na Gaeltachta, OPT na LPT eile, Coiste Gaeilge Caisleán an Bharraigh, Foras na Gaeilge, Glór na nGael, Conradh na Gaeilge (le peig.ie), Comhairle Contae Mhaigh Eo, Comhairleoirí, TDs, agus Feisirí de Pharlaimint na hEorpa
Saolré an bhirt:	Socruithe agus ullmhúcháin: Blaín 1 Feidhmiú: Blaín 1-7
Costas measta in aghaidh na bliana	Íocaíocht (16 seachtaine x €150- idir triúr): €2,400
Costas measta iomlán:	€16,800
Foinse(i) maoinithe:	Síolchiste RCOG nuair a bheidh an plein faofa, Udarás na Gaeltachta, Scéimeanna agus Institiúidí Fhoras na Gaeilge, Scéimeanna Chomhairle Contae Mhaigh Eo & RFTP, Scéimeanna Pobail, Scéimeanna CFÁA agus OME, Ciste an Chrannchur Náisiúnta
Dúshlán fhéideartha & réitigh:	Dúshlán: Daoine áitiúla a mhealladh; oíche mhealltach a chruthú Réiteach: Meitheal pobail a bhailiú chun an oíche a leagan amach agus daoine a aithint mar saineolaithe chun bheith páirteach; caighdeán ard de cheoltóirí agus scéalaí Dúshlán: Ionaid a roghnú do na hoícheanta Réiteach: Triail a bhaint as grúpa de thithe tábhairne ar dtús; ansin féachaint ar halla
Monatóireacht ar fheidhmiú an bhirt:	Na hoícheanta ar siúl ar feadh an tseasúir; siúlóid oidhreachta ar siúl
Monatóireacht ar éifeacht an bhirt:	Baileofar eolas go leanúnach ar na hoícheanta agus an lín cuairteorí; baileofar aiseolas ó na cuairteorí agus na hionaid. Cuirfear leasuithe cuí i bhfeidhm dá réir sin.

10.13 MÓRSPRIOCANNA AN PHLEAN TEANGA

Is léir go dtagann an t-eolas agus an t-aiseolas a tháinig as an taighde áitúil go mór le ‘Straitéis 20 Bliain don Ghaeilge 2010-2030’ ó thaobh na réimsí fócais:

‘Tá Straitéis an Rialtais ... bunaithe orthu seo a leanas: cur le heolas ar an nGaeilge; deiseanna a chruthú le Gaeilge a úsáid; agus dearctaí dearfacha i leith úsáid na Gaeilge a chothú.’ (RCOG, 2015a, l. 7)

D’fhógair an Rialtas aidhmeanna soléire cainníochtúla sa straitéis:

‘Ba iad na haidhmeanna sonracha agus an Straitéis seo á hullmhú:

- an líon daoine a labhraíonn Gaeilge gach lá lasmuigh den chóras oideachais a ardú ó 83,000 go 250,000;
- an líon daoine a labhraíonn Gaeilge sa Ghaeltacht gach lá a ardú faoi 25% tríd is tríd, mar beidh borradh a chur faoin nGaelacht fíorthábhachtach don Straitéis fhiorimlán. Táthar ag súil leis go mbeidh spriocanna sonracha do cheantair Ghaeltachta ar leith leagtha amach sna pleananna teanga áitiúla atá molta; agus
- an líon daoine a úsáideann seirbhísí Stáit trí Ghaeilge agus atá in ann teilifís, raidió agus na meáin chlóite a rochtain tríd an teanga a ardú.’ (RCOG, 2015a, l. 9)

Is iad na spriocanna seo a bheidh mar mhórspriocanna sonracha an phlean teanga seo, chomh maith leis an dul chun cinn sna critéir pleanála teanga (Aguisín S) agus an dul chun dinn i dtreo na físe pobail (2.3).

Aidhm	Faoi Láthair	Sprioc ³
An líon daoine le cumas sa Ghaeilge a ardú	LPT: 66% (1,373 duine) Sliabh Mór: 47% (460) Iomlán: 60% (1,833)	LPT: +4% Sliabh Mór: +2% Iomlán: +4%
An líon daoine a labhraíonn Gaeilge sa pharóiste gach lá a ardú	LPT: 22% (451 duine) Sliabh Mór: 16% (160) Iomlán: 20% (612)	LPT: +2% Sliabh Mór: +1% Iomlán: +2%

TÁBLA 14: MÓRSPRIOCANNA AN PHLEAN TEANGA

Beidh daonáirimh ar siúl arís i 2021 agus i 2026. Ag an bpointe seo, le níos lú ná dhá bhliain le dul go dtí go gcuirfear túis le daonáireamh 2021, ní bheifí ag súil go mbeadh comharthaí láidre i

³ Is iad seo na staitisticí daonáirimh ó 2011, sé sin le rá, is ea an sprioc ná an laghdú idir 2011 agus 2016 a chasadadh thart.

dtorthaí daonáirimh 2021 ar thionchar bearta an phlean a bheidh ag feidhmiú. Is as daonáireamh 2026 a thiocfaidh an fhianise is fearr.

Braitheann na spriocanna ar fheidhmiú an phlean agus rannpháirtíocht an phobail agus na tacaíochtaí cuí, agus beidh monatóireacht rialta an-tábhachtach chun an dul chun cinn eatramhach a mheasunú.

11 COSTAIS AGUS MAOINIÚ

11.1 ACHOIMRE COSTAIS

Léirítear thíos achoimre ar na gcostais sa phlean.

#	Beart	Bliain 1	Bliain 2	Bliain 3	Bliain 4	Bliain 5	Bliain 6	Bliain 7	Iomlán
10.2	Struchtúr feidhmithe an phlean								
10.2.1	Foireann agus struchtúr feidhmithe a chur ar bun	47,140	44,940	47,440	49,940	52,440	54,940	57,440	354,280
10.2.2	Clár oibre agus an scála athbhreithnithe a shocrú	0	0	0	0	0	0	0	0
10.2.3	Feachtas feasacha agus cumarsáide a chur ar bun	9,500	500	500	500	500	500	500	12,500
10.3	An córas oideachais (lena n-áirítear seirbhísí luathoideachais)								
10.3.1.	Tacaíocht le feidhmiú an Scéim Aitheantas agus Gaelbhratach	0	0	0	0	0	0	0	0
10.3.2	Taithí foghlama trí Ghaeilge a tharraingt/a choimeád le chéile	0	0	0	0	0	0	0	0
10.3.3	Acmhainní oideachais a chur ar fáil a úsáideann Gaeilg' Acla	3,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	9,000
10.3.4	Cruinnithe rialta le foireann na naonraí/scoileanna	1,200	1,200	1,200	1,200	1,200	1,200	1,200	8,400
10.3.5	Grúpaí staidéir a chur ar bun	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	14,000
10.3.6	Clár gníomhaíochtaí seach-churaclaim a shocrú do daltaí	0	5,140	5,140	5,140	5,140	5,140	5,140	30,840
10.3.7	Clár faoi leith do dhaltaí idirbhliana a shocrú	0	3,900	3,900	3,900	3,900	3,900	3,900	23,400
10.4	Seirbhísí cúram leanaí, réamhscolaíochta agus tacaíochta teaghlaigh, lena náirítear seirbhísí tacaíochta teanga								

#	Beart	Bliain 1	Bliain 2	Bliain 3	Bliain 4	Bliain 5	Bliain 6	Bliain 7	Iomlán
10.4.1	Feachtas ar bhuntáistí an dhátheangachas agus an tumoideachas	1,000	1,600	600	600	600	600	600	5,600
10.4.2	Dian-chlár tacaíochta do thuismitheoirí ag tógáil páistí le Gaeilge	2,300	2,300	2,300	2,300	2,300	2,300	2,300	16,100
10.4.3	Pacáiste do tuismitheoirí nua a sheoladh	1,800	1,800	1,800	1,800	1,800	1,800	1,800	12,600
10.4.4	Clár imeachtaí teaghlaigh óga a chur ar bun	1,010	2,020	2,020	2,020	2,020	2,020	2,020	13,130
10.5	Seirbhísí don aos óg agus d'aoisghrúpaí eile								
10.5.1	Clubanna do na hóige a chothú agus a fhobairt (páistí bunscoile)	8,000	8,000	8,000	8,000	8,000	8,000	8,000	56,000
10.5.2	Imeachtaí do dhéagóirí a chothú agus a fhobairt	4,000	8,000	8,000	8,000	8,000	8,000	8,000	52,000
10.5.3	Imeachtaí do dhaoiné óga a chothú agus a fhobairt (18+)	4,000	8,000	8,000	8,000	8,000	8,000	8,000	52,000
10.5.4	Acmhainní níos áitiúla a chur ar fáil	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	21,000
10.6	Deiseanna foghlama lasmuigh den chóras oideachais								
10.6.1	Creatlach agus clár leanúnach oiriúnach a chruthú	200	3,200	3,200	3,200	3,200	3,200	3,200	19,400
10.6.2	Stór ar líne de fuaimniú & foclóir Gaeilge Acla	0	0	0	0	0	0	0	0
10.6.3	Saotharlann teanga a fhobairt	4,700	500	500	500	500	500	500	7,700
10.6.4	Ciorcail comhrá seachtainiúil sna lárionaid	1,400	1,400	1,400	1,400	1,400	1,400	1,400	9,800
10.6.5	Imeachtaí sóisialta rialta trí Ghaeilge	500	1000	1000	1000	1000	1000	1000	6,500
10.6.6	Club leabhar/léitheoireachta trí Ghaeilge	0	540	1,080	1,080	1,080	1,080	1,080	5,940
10.7	An earnáil ghnó, Eagraíochtaí pobail agus comharchumainn								
10.7.1	Plean teanga éadrom do gnólachtaí agus eagraíochtaí na háite	0	0	0	0	0	0	0	0
10.7.2	Seirbhís aistriúcháin/comhairle do chumarsáid poioblí	1000	1000	1000	200	200	200	200	3,800

#	Beart	Bliain 1	Bliain 2	Bliain 3	Bliain 4	Bliain 5	Bliain 6	Bliain 7	Iomlán
10.7.3	Scéim gradaim do gnólachtaí agus eagraíochtaí	400	400	400	400	400	400	400	2,800
10.7.4	Clinicí dátheangacha fiontraíochta	0	900	400	400	400	400	400	2,900
10.8	Na meáin chumarsáide								
10.8.1	Níos mó Gaeilge sna foilseacháin áitiúla	0	0	0	0	0	0	0	0
10.8.2	Mayo News agus Mid-West Radio le níos mó Gaeilge	500	500	500	500	500	500	500	3,500
10.9	Seirbhísí poiblí								
10.9.1	Seirbhísí Stáit ullamh chun deiléail leis an bpobal trí Ghaeilge	0	0	0	0	0	0	0	0
10.9.2	Ionadaí poiblí agus úsáid na Gaeilge	0	0	0	0	0	0	0	0
10.9.3	Comhairle Contae Mhaigh Eo srl agus Úsáid na Gaeilge	0	0	0	0	0	0	0	0
10.9.4	Comhoibriú le coiste pleanála teanga Caisleán an Bharraigh	0	0	0	0	0	0	0	0
10.10	Pleanáil agus forbairt fhisiceach								
10.10.1	Forbairt agus inmharthanacht an pharóiste	800	800	800	800	800	800	800	5,600
10.11	Seirbhísí sóisialta agus caithimh aimsire								
10.11.1	Imeachtaí agus féilte na bliana le Gaeilge	1,500	1,500	1,500	1,500	1,500	1,500	1,500	10,500
10.11.2	Ranganna acláíochta/Spóirt agus caithimh aimsire le Gaeilge	1,200	2,400	2,400	2,400	2,400	2,400	2,400	15,600
10.11.3	Comhoibriú leis na sagaírt Aifreann Gaeilge a chur ar fáil	250	500	500	500	500	500	500	3,250
10.12	Staid na Gaeilge sa limistéar								
10.12.1	Suíomh idirlín a chruthú agus a forbairt	7,000	1,750	500	750	500	500	500	11,500
10.12.2	Sraíteáis do na meáin shóisialta a chruthú agus a chur i bhfeidhm	1,500	1,500	750	750	750	750	750	6,750
10.12.3	Scéim ghradaim aitheantaí agus ghríosaigh	3,000	1,500	1,500	1,500	1,500	1,500	1,500	12,000

#	Beart		Bliain 1	Bliain 2	Bliain 3	Bliain 4	Bliain 5	Bliain 6	Bliain 7	lomlán
10.12.4	Clár do spriocanna pobail		1,500	1000	1000	1000	1000	1000	1000	7,500
10.12.5	Sraith aoi-cainteoirí trí Ghaeilge/dhátheangach a chruthú		2,000	1,400	1,400	1,400	1,400	1,400	1,400	10,400
10.12.6	Turais go Gaeltachtaí eile agus a n-imeachtaí		1,500	1,750	2,000	2,500	3,000	3,000	3,000	16,750
10.12.7	Oícheanta oidhreachta do thurasóirí		2,400	2,400	2,400	2,400	2,400	2,400	2,400	16,800
			119,300	119,340	119,130	121,580	124,330	126,830	129,330	859,840

Déantar leithdháileadh ar na costais idir an LPT (3 toghroinn: 75%) agus Sliabh Mór (toghroinn amháin: 25%). Ní dhearnadh leithdháileadh ar chostas an OPT, toisc go dteastaíonn sé/sí ar bhonn lánimseartha don LPT féin.

#	Beart		Bliain 1	Bliain 2	Bliain 3	Bliain 4	Bliain 5	Bliain 6	Bliain 7	lomlán
LPT	Foireann agus struchtúr feidhmithe a chur ar bun (tuarastal agus costais)									
	OPT	38,000	40,500	43,000	45,500	48,000	50,500	53,000	318,500	
	Cinnírí teanga (3xLPT)	1,500	1,500	1,500	1,500	1,500	1,500	1,500	1,500	10,500
	Costais eile (10.1)	7,140	2,440	2,440	2,440	2,440	2,440	2,440	2,440	21,780
	Bearta eile uilig (10.2.2 – 10.12)	54,120	55,800	53,767	53,730	53,917	53,917	53,917	53,917	379,170
SM	Foireann agus struchtúr feidhmithe a chur ar bun (tuarastal agus costais)									
	Cinnire teanga (1xSM)	500	500	500	500	500	500	500	500	1,750
	Bearta eile uilig (10.2.2 – 10.12)	18,040	18,600	17,922	17,910	17,972	17,972	17,972	17,972	126,390
LPT	lomlán	100,760	100,240	100,707	103,170	105,857	108,357	110,857	110,857	729,950
SM	lomlán	18,540	19,100	17,922	18,410	18,472	18,472	18,472	18,472	129,390
	lomlán	119,300	119,340	118,630	121,580	124,330	126,830	129,330	129,330	859,340

12 FORBAIRT FEASACHTA AGUS POIBLÍOCHT

12.1 AN FHEASACHT TEANGA

Tá roghanna teanga comhfhiúsaacha lárnach i bhfeidhmiú éifeachtach an phlean teanga seo, agus de réir sin, tá na hiarrachtaí a bhaineann le feasacht teanga an pharóiste thar a bheith tábhachtach. Beidh sé de chúram an FPT an fheasacht teanga a leithniú ar fud an pharóiste, agus monatóireacht a dhéanamh ar fheidhmiú agus ar éifeachtacht na n-iarrachtaí sin:

- Fís an pharóiste don Ghaeilge (2.3) á cur in iúl sa slí gur féidir leis an bpobal, agus an duine aonarach sa phobal, tuiscint a fháil ar chonas mar a bheadh an saol ó lá go lá dá n-éireodh leis an bplean (beart 10.2.3). Tá sé deacair dul chun cinn a dhéanamh in aon treo muna bhfuil a fhios ag duine céard é an ceann scríbe. Tá sé deacair suim a spreagadh le plein scríofa amháin. Tá sé deacair nósmhaireacht teanga a athrú muna bhfuil tuiscint mhaith ag duine cad chuige. Mar a dúirt Antoine de Saint-Exupéry (goodreads, 2019):

“Quand tu veux construire un bateau, ne commence pas par rassembler du bois, couper des planches et distribuer du travail, mais reveille au sein des hommes le desir de la mer grande et large.”

“Má theastaíonn bád uait, b’fhearr duit fonn láidir farraige a mhuscailt i bhfir seachas iad a chuir ag bailiú adhmad agus ag tógáil ordaithe.”

“If you want to build a ship, don’t drum up the men to gather wood, divide the work, and give orders. Instead, teach them to yearn for the vast and endless sea.”

- Muinín agus misneach in a gcumais teanga féin a spreagadh sa phobal chomh maith le deiseanna chun í a úsáid le chéile sa gnáthshaol, mar rogha eile teanga i réimsí éagsúla (beart 10.3.5-7, 10.5.1-3, 10.6.1, 10.6.4-5, 10.7.1, 10.9.1, 10.11, 10.12)
- Eolas faoi roghanna teanga sa bhaile agus ag tógáil clainne, agus an tábhacht a bhaineann leis an seachadta teanga ó ghlúin go glúin (bearta 10.4.1-4)
- Buntáistí an Ghaeilge, an Ghaeltacht, an tumoideachais agus an oideachais trí Ghaeilge (bearta 10.2.3, 10.4.1)
- Eolas i measc na ndeagóirí ar chursaí sochteangeolaíochta go ginearálta, agus an Ghaeilge go háirithe (beart 10.3.7)
- Meabhrúcháin leanúnacha beo ar na meáin shóisialta, sa nuachtlitir, sna meáin aitúla, trí na himeachtaí, na gradaim agus níos mó (bearta 10.8.1-2, 10.12.1-2, srl)

12.2 POIBLÍOCHT

Tá sé an-tábhachtach go bhfeictear an pleán teanga mar phlean beo gníomhach éifeachtach ar feadh na seacht mbliana ionas go gcoimeadfar muinín agus tacaíocht an phobail sa phlean agus siadsan atá á fheidhmiú, mar spreagadh don duine aonair agus don phobail a bheith páirteach sna gníomhaíochtaí agus a bheith seasta ag tabhairt aiseolais agus tuairimí nua, agus chun an paróiste a ullmhú chun bheith réidh don iarracht pleánala le haghaidh an gcéad seacht mbliana eile. Bainfear úsáid as poiblíocht éagsúla chun na spriocanna sin a bhaint amach, agus úsáidfear iad le gach beart is féidir:

- Seó bóthair rialta (beart 10.2.3)
- Suíomh idirlín mar bhaile don togra, ar cur eolas ar fáil faoin bplean, faoi dul chun cinn an pleán, faoi na himeachtaí, tacaíochtaí agus na hacmhainní atá ar siúl agus le fáil de bharr bearta an phlean, le háis chlárúcháin chun sonraí teagmhála a bhailiú (beart 10.2.1)
- Nuachtlitir ar líne agus mar chóip chrua chun muintir an pharóiste a choimeád ar an eolas faoi na himeachtaí, féiltí, comórtais, buaiteoirí, ranganna uilig (beart 10.2.1)
- Clár oibre do na meáin shóisialta ag déanamh poiblíocht láithreach faoi na rudaí céanna agus freisin, ag tarraigtingt aird an phobail ar an teanga i gconaí (beart 10.12.2)
- Úsáid na meáin áitúla chun poiblíocht a dhéanamh ar na gclochmílte sroichte agus buaicpointí eile (bearta 10.2.3, 10.8)
- Iarrachtaí aird an phobal Gaeilge ar fud na tire a tharraingtingt freisin - uaireanta, is é seo an phoiblíocht is éifeachtaí (bearta 10.2.3, 10.6.2, 10.12.1-2, 10.12.5-6)

13 FEIDHMIÚ AGUS MONATÓIREACHT

13.1 BAINISTIÚ IONCHAIS

Beidh ionchais éagsúla ag daoine difriúla ar an bplean, orthu féin, ar mhuintir an pharóiste, agus is ceann de dhualgais an OPT ná iad seo a noctadh agus a sheachaint agus a bhainistiú le linn feidhmiú an plean le cur chuige oscailte agus reádúil, mar shampla:

- Bheith soléir maidir le haidhm, spriocanna agus amscála na bearta. Muna bhfuil an aidhm nó cur chuige soléir, b'fhearr an beart a bhriseadh suas i gcéimeanna indéanta, le hathbhreithniú pleinála ina dhiadh sin, nuair atá níos mó eolas ar fáil
- Súil a choimeád ar ábaltacht na foirne agus an phobail nuair atá an mionpleanála ar siúl, agus gan aon rud a ghealladh go dtí go bhfuil machnamh réalaíoch déanta air
- Bheith soiléir nach n-éireoidh leis an bplean gan tacaíocht agus rannpháirtíocht an phobail. Muna bhfuil fonn ar an bpobal a bheith páirteach, ní féidir na bearta a chur i gcrích
- Aithint forleathan gur próiseas nua ceannródaíoch atá ar siúl agus go dtiocfaidh athrú agus feabhas ar an bpróiseas agus ar an bplean le linn na seacht mbliana
- Béim a choimeád ar an bhfís agus aiseolas a fháil uirthi go leanúnach, chun í a dheimhniú go minic agus go láidir. Agus freisin, meabhrúchán gur fír atá ann, nach mbainfear amach thar oíche, ach trí céimeanna seasmhacha leanúnacha.

13.2 STRÚCHTÚR FEIDHMITHE AN PHLEAN

Tá go leor le déanamh agus le bainistiú sa phlean, agus is é seo príomhdhualgas an OPT. Ach chun cabhrú le rannpháirtíocht an phobail, tá gá le daoine ar an talamh agus sa phobal chun an eolas faoin bplean agus a gníomhaíochtaí a scaipeadh go neamhfhoirmiúil, agus chun aiseolas a thabhairt faoi céard atá ag tarlú sa phobal, chomh maith le bheith mar dea-shamplaí den iompraíochta teanga atá á lorg. Is iad seo na cinnírí teanga agus tá ceann do gach toghroinn. Oibreoidh an OPT agus na cinnírí teanga mar aon ghrúpa amháin leis an spriocanna don phleanáil teanga a bhaint amach.

Beidh an CFÁA freagrach as an OPT a cheapadh agus spás oifige a sholáthar don don té sin. Beidh an Coiste Gaeilge freagrach as monatóireacht leanúnach ar obair an FPT ar fheidhmiú an phlean agus ar dul chun cinn an phlean féin. I measc na ndualgais eile a bheidh ag an gCoiste Gaeilge tá:

- Tacaíocht agus comhairle a thabhairt don FPT i bhfeidhmiú an phlean
- Athruithe sa phlean a phlé agus a aontú in éindí leis an FPT agus an phobal
- Cuidiú le poiblíocht ar an bplean agus le feachtas stoaireachta sa phlean

Is coiste ionadaíoch é an Coiste Gaeilge i.e. baill as gach réimse den phlean agus as na príomh bailte fearainn sa pharóiste.

Beidh meitheal Gaeilg' Acla ar siúl go leanúnach i rith an pharóiste, ag cabhrú le haistriúcháin áitiúla agus ag tabhairt comhairle faoin chanúint áitiúl (10.3.3, 10.5.4, 10.6.1, 10.6.5, 10.7.2).

13.3 TÁBHACHT NA MONATÓIREACHTA

Tá monatóireacht leanúnach agus athbhreithniú rialta ar fheidhmiú agus éifeachtach riachtanach sa phróiséas pleanála teanga, ionas gur féidir measúnú a dhéanamh ar chéard atá ag obair agus ar chéard nach bhfuil, agus cén fáth, agus leasaithe cuí a chur i bhfeidhm mar is gá.

Déanfar monatóireacht cáilíochtúil agus cainníochtúil ar fheidhmiú agus ar éifeachtacht an phróisis agus na bearta, sa chaoi gur féidir na leasuithe a chur i bhfeidhm mar is cóir.

Feictear thíos na hathbhreithnithe agus an móntóireacht a bheas ar siúl le linn saolré an phlean :

- Athbhreithniú ráthúil ar an bplean bliantiúil, le tuairisc ón OPT faoin dul chun cinn agus na torthaí
- Athbhreithniú bliantiúil ar phlean na bliana – an pleán i gcoinne mar a thit sé, agus na bearta, amach, agus achoimre ar chéard a d'oibrigh go maith, céard nár oibrigh agus céard iad na leasuithe atá á mholadh don gcéad bhliain eile, le tuairisc fhoirmiúil ón OPT. Cuirfear na moltaí agus aon athruithe dá réir faoi bhráid an Choiste Gaeilge agus na páirtithe leasmhara sula ndéanfaí aon athrú.
- Monatóireacht ar fheidhmiú agus éifeachtach gach beart mar atá leagtha amach i gcaibidil 10, bailithe agus scríofa de réir an teimpléid athbhreithnithe agus monatóireachta ón Údarás. Beidh príomhúinéir an bheart freagrach as an monatóireacht, ag cur san áireamh cursaí buiséid.

- Beidh athbhreithnithe á reachtáil ag an RCOG i rith saolré an phean mar atá leagtha amach in Acht na Gaeltachta 2012.

14 KEY SECTIONS IN ENGLISH

14.1 EXECUTIVE SUMMARY

As part of Acht na Gaeltachta 2012, Gaeltacht communities were given the opportunity to prepare and implement a seven-year language plan for their area which would support and develop the daily use of Irish in their community, and help ensure their continuation as a recognized Gaeltacht community. The Coiste Gaeilge in Achill parish is responsible for overseeing this process in Achill parish, as it has been for previously implemented language plans for the area. Achill parish is broadly made up of the electoral divisions of Slievemore, Achill, Dooega and Corraun, and although the defined boundary for the Gaeltacht community includes Achill, Dooega and Corraun only, the Údarás agreed to include all four divisions in a single planning process. Fionnuala Holohan, an independent contractor, was appointed to facilitate, complete, and co-ordinate the work, some of which has already been started.

The language planning process is stewarded by Udaras na Gaeltachta, and follows several key steps – examination of the existing data relating to the status of the community and the language within it, research into the current language ability, use, attitudes and recommendations of the community, and the subsequent development, through feedback and public consultation, of a set of actions, that form the basis of the language plan for the next seven years.

Key findings include:

- According to the 2016 census, although 60% of the parish stated they could speak Irish, only 20% said they spoke it daily, and only 7% said they spoke it daily outside the education system. These percentages are declining year on year, and faster in some areas of the parish than others.
- English is the most prevalent language in the shops, businesses and amongst young people.
- All of the areas in the parish, taken individually or as a whole, fall into the Category C Gaeltacht (where <44% speak Irish daily)
- The public survey (and those held previously) shows a very positive attitude towards the language and its importance, especially towards the native canúint Gaeilg' Acla. However,

that is less so amongst young people, though still strong. An important factor in the reluctance of young people to use it is that they do not hear it spoken by others in the community.

- The community is facing real pressures with regards to unemployment, an aging population, the emigration of young people and the declining number of children and the associated decline in services and supports. These concerns are repeated constantly and are an overriding concern for the community, which the language plan needs to be cognizant of and attempt to help address and mitigate.

The opportunity is in the high (though varying) levels of language ability, the positive attitudes and the actual practice. The provision of opportunities to speak Irish and to make it a natural thing is, and has been, a significant challenge and the program of actions must be sustained and constant throughout the seven years. The public need to be closely committed and involved and feedback is critical to making progress towards the end goal, and for making sure the community is ready when planning for the next seven years starts.

The plan comprises of 45 actions distributed as follows:

- The education system (3 actions)
- Childcare, nursery and family support services (7 actions)
- Services for young people and other age groups (4 actions)
- Learning opportunities outside the education system (6 actions)
- The business sector, community organisations and co-operatives (4 actions)
- The media (2 actions)
- Public services (4 actions)
- Physical planning and development (1 action)
- Social and recreational services (3 actions)
- The Status of Irish in the area (7 actions)

14.2 COMMUNITY VISION FOR THE LANGUAGE

- That Irish (all standards) is welcome, visible, heard, and used in all areas of daily life between all generations (community, public life, work, home, religious services, media, social media, socially, tourists/visitors, schoolyard, activities...)
- That Irish is seen as something that enriches life, and create opportunity and development here and elsewhere
- That the modern as well as what is past is embraced (technology early adopters, online, themes, events, activities...)
- That young people are enthusiastic, confident and engaged with the language, inside but especially outside the school gates (sports, games, activities, art/drama, classes...)
- That the local canúint Gaeilg' Acla is a source of pride and identity, nurtured, promoted and kept alive
- That riches of the local heritage (stories, music, folklore, crafts..) and local knowledge in the older generation are preserved and made the most of for future generations in and outside of Achill
- That there is a working network of Irish-speaking links outside of Achill - Scotland, Canada, Maigh Eo Thuaidh, other Gaeltachts
- That there is an effective visible inclusive live network of Irish speakers in the parish (including those living in remote areas and of varying ages, and including visitors)
- That there are specific tailored supports for the specific learner types (ability/role/domain: materials, experts, peers, classes, route maps, resources, cheatsheets, spoken language; safe to make mistakes...)
- That more families use Irish in the home, raising children through Irish
- That the program of activities in LPT is actively promoted, realistic, open, inclusive, sustained, complementary, well-paced, interactive, regular, fun, inventive, "cool", fresh, visible, local
- That those who have skills in Irish also speak it (confidence building, comfort level in various domains, vocabulary, opportunity, safe to make mistakes...)
- That young graduates or school leavers/young families are incentivised to stay/move to Achill parish and bring up family bilingually

- That a bilingual approach, rather than a binary approach of either/or, where language is a choice, is the way forward, and that it is not seen as a burden
- That the whole parish comes together as one for the language

Section 10.13 (page 176) gives more detail on the overall objectives for the plan.

15 THE PLAN IN ENGLISH

15.1 INTRODUCTION AND REALMS

This action plan was put together based on the results on the analysis on the current status, the survey data and the feedback, and the interviews and consultation sessions, and the future vision for the language that emerged. The action plan must deliver against the language planning criteria (Aguisín S) and are listed below, grouped under the most applicable realm as defined in the Language Planning Guidelines (RCOG, 2018c):

- A. The education system (including early educational services)
- B. Childcare, nursery and family support services, which include language support facilities
- C. Services for young people and other age groups
- D. Learning opportunities outside the education system
- E. The business sector
- F. Community organisations and co-operatives
- G. The media
- H. Public services
- I. Physical planning and development
- J. Social and recreational services
- K. The Status of Irish in the area – attitudes, ability and the usage of Irish within the community.

The actions are not listed in priority order. The action plan will last seven years in total, with regular reviews. Year 1 indicates the first year the plan is operational and Year 7 the last.

Also indicated in the actions is what geographical area the action relates to – whether it is within (Achill, Dooega or Corraun) or outside of (Slievemore) the official language planning boundary, as agreed with the Údarás (4.2).

For each action, the public, the steering group and the language leaders are assumed to be stakeholders and will not be specified under each action.

Appendices S and T list the known sources of funding and the main stakeholders in each area.

15.2 ORGANISATION STRUCTURE FOR THE PLEAN

15.2.1 PROJECT TEAM AND OPERATING STRUCTURE

Action:	To appoint the project team and set up the operating structure
Realms:	A, B, C, D, E, F, G, H, I, J , K
Language planning criteria:	1, 19
Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	Put a trained team and project structure in place to initiate and execute the action plan
Description:	<p>The following structure will be put in place at the beginning of the plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Steering Committee (CG) <ul style="list-style-type: none"> - The CG will continue to operate as a voluntary steering committee - Members will be re/appointed to ensure that the CG continues to have representation of the public and geography it serves - teachers, parents, businesses, organizations, language leaders, the media - A monthly meeting will be held at a convenient time, using Skype etc., to discuss questions and a work report from the OPT. 2. Language Planning Officer (OPT). Full-time post: <ul style="list-style-type: none"> - Responsible for the execution (and evolution) of the plan - Act as an expert on the PT, on language planning in general, and the funding and supports available - Actively participates in the national OPT group, sharing resources and ideas 3. Voluntary language leaders (CT). One for each electoral division (4): <ul style="list-style-type: none"> - As contact points within the main townlands, sharing information gather feedback on the implementation of the plan and new requirements - Encouraging / promoting participation and interest, and exemplifying the desired language choices and behaviour - Assisting / participating in the actions of the plan together with the community 4. Explore the possibility of getting an apprenticeship from TUS or RSS or third level educational institutions to help with the work. <p>A program of training for language leaders will be created. The OPT and the CT will make up the language planning team (FPT).</p>
Responsible:	CFÁA
Stakeholders:	Supporting: OPT, Coiste Gaeilge Consulting: Údarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge, third-level colleges, Mayo County Council, Government departments, Pobal, OME
Timeframe:	Preparation: Year 1 Operation: year 1-7

Estimated annual cost:	OPT: Pay scale (€35,000-€50,000) ⁴ ; recruitment costs (€500); laptop, phone (€1500); expenses/travel (€3000); office costs (€1000) Expenses language leaders x 4 (€2,000) = €43,000 Year 1; €43,500 Year 2; €46,000 Year 3; €48,500 Year 4; €51,000 Year 5; €53,500 Year 6; €56,000 Year 7 Equipment: Projector and projector screen (€450), large display screen (€330), camcorder (€1000), digital audio recorder (€260), hard drive (€160), headphones (€200), tripod (€120), webcam (€60), external microphone (€120) = €2,700 Software (annual subscription 1-7): Adobe (€840) ; Microsoft Office (€120); SurveyMonkey (€480) = €1,440
Estimated total cost:	€354,280
Fundings sources:	Allocated funding when the plan is approved, Udarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge schemes and institutions, Mayo County Council schemes & Department of Rural and Community Development, ‘Pobal’ schemes, CFÁA schemes and OME, National Lottery Fund
Challenges and approaches:	Challenge: To find and attract CTs with experience Approach: Prepare training; assign fixed duration to contract, renewable
Monitoring performance:	CG reappointed, OPT appointed, CTs selected, monthly meetings of FPT in place, project communications agreed
Monitoring effectiveness:	Feedback sessions will be held quarterly and at the end of the year with the OPT, the Coiste Gaeilge and the cinnírí teanga to assess the effectiveness of the activity. Appropriate improvements will be put in place accordingly.

15.2.2 DETAILED WORKPLAN AND REVIEW FREQUENCY

Action:	Prepare the detailed workplan and agree the review frequency
Realms:	A, B, C, D, E, F, G, H, I, J , K
Language planning criteria:	1
Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	To complete the actions in the agreed timeframe and thereby develop the trust of the community for this and future efforts.

⁴ Pay scale points:: €35,000; €37,500; €40,000; €42,500; €45,000; €47,500; €50,000

Description:	A detailed realistic plan will be developed for the year with regular reporting as to progress. Regular formal reviews will take place at the end of each year with recommendations for the coming year to be approved by the Coiste Gaeilge. A database of funding sources will be initiated and added to.
Responsible:	OPT
Stakeholders:	Supporting: Community Futures team, Castlebar language planning committee, CFAÁ, Scoil Acla Consulting: Udarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge, other OPTs
Timeframe:	Preparation: Year 1 Execution: Year 1-7
Estimated annual cost:	Included in 15.2.1
Estimated total cost:	Included in 15.2.1
Fundings sources:	Included in 15.2.1
Challenges and approaches:	Challenge: Keeping the funding sources up to date Approach: Share work with the other OPTs via an online database
Monitoring performance:	Detailed plan ready and approved every 12 months; monthly status reports prepared and reviewed by CG; minutes agreed; funding database ready and being populated
Monitoring effectiveness:	A project health check (adherence, targets, outcomes) will be conducted on the detailed plan quarterly (the actual progress vs the plan) with a presentation to the Coiste Gaeilge. Appropriate improvements will be put in place accordingly.

15.2.3 AWARENESS CAMPAIGN AND COMMUNICATIONS PLAN

Action:	Develop and implement a communications and awareness campaign for the action plan
Realms:	A, B, C, D, E, F, G, H, I, J , K
Language planning criteria:	19
Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	To keep the community aware of the plan and to encourage participation in it

Description:	<p>Launch of plan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A video/image will be created to bring life/illustrate what daily life would be like if the aims were achieved. A summary of the action plans will be included. - Bilingual copies of a summary of the approved plan will be made available publicly (library, online) - The value of being a Gaeltacht (cultural and financial) will be assessed and included in the campaign - A ‘roadshow’ will visit the schools, organisations, business, churches etc to introduce the plan, the aims, how to take part - The networking website (15.12.1) will be used as the communications hub for all the activities, materials <p>Participation campaign</p> <ul style="list-style-type: none"> - An open session will be organized every 3 months to share the status, progress and to discuss any questions and feedback. Main points will be uploaded to the networking hub. - The ‘roadshow’ will continue each year - Updates and milestones wil be broadcast on the local and regional media
Responsible:	OPT
Stakeholders:	<p>Supporting: Mayo News, MidWest Radio, schools, businesses, organizations, Achill tourist office (website), Councillors, TDs, and MEPs</p> <p>Consulting: Údarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge and its communication institutions, the other OPTs</p>
Timeframe:	<p>Preparation: Year 1</p> <p>Execution: Years 1-7</p>
Estimated annual cost:	<p>Design and print materials (€2,000); video (€2,000); website (15.12.1), meeting areas and refreshments (€500); official launch during Year 1 (€5,000)</p> <p>=€9,500 (year 1); €500 Years 2-7</p>
Estimated total cost:	€12,500
Fundings sources:	Allocated funding when the plan is approved, Udarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge schemes and institutions, Mayo County Council schemes & Department of Rural and Community Development, ‘Pobal’ schemes, CFÁA schemes and OME, National Lottery Fund
Challenges and approaches:	<p>Challenge: Video/image that is fitting and inspiring and representative</p> <p>Mitigation: Put together working group from public to develop it</p>
Monitoring performance:	Video/image in play; bilingual plan available; roadshow materials ready and roadshow operating; open meeting happening; information published on the networking website active (15.12.1)

Monitoring effectiveness:	Feedback will be gathered at the roadshows and 20 people will be selected randomly from the electoral roll every six months for a short survey on their knowledge of the project. Appropriate improvements will be put in place accordingly.
---------------------------	--

15.3 THE EDUCATION SYSTEM (INCLUDING EARLY EDUCATIONAL SERVICES)

15.3.1 SUPPORT FOR GAELBHRATACH AND THE GAELTACHT SCHOOL RECOGNITION SCHEME

Action:	Support services and actions to support schools participating in Gaelbhratach and the Gaeltacht school recognition scheme and promoting participation in those that are not.
Realms:	A
Language planning criteria:	5, 6
Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	All-irish education available in the parish
Description:	<p>Participating schools</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hold/attend annual meetings with the stakeholders to discuss their needs and possible supports - Support for the existing network of teachers and principals in the community – information sharing, resources available, discussion of needs and solutions <p>Non-participating schools</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hold/attend annual meetings with the stakeholders to discuss the obstacles to participation and agree solutions and actions
Responsible:	OPT
Stakeholders:	<p>Supporting: Principals, schools' board of governors, parents/guardians, teachers</p> <p>Consulting: Údarás na Gaeltachta, other OPTs, government departments, Castlebar language planning committee, Gaeoideachas, Gael Linn (with Gaelbhratach), COGG, Tuismitheoirí na Gaeltachta</p>
Timeframe:	<p>Preparation: Year 1</p> <p>Execution: Years 1-7</p>
Estimated annual cost:	Included as part of 15.2.1
Estimated total cost:	Included as part of 15.2.1
Fundings sources:	Included as part of 15.2.1
Challenges and approaches:	<p>Challenge: Too many meetings</p> <p>Mitigation: Participate in existing meetings</p> <p>Challenge: Low interest in participation in non-participating schools</p> <p>Mitigation: Address the concerns of the parents to inspire interest</p>
Monitoring performance:	The meetings scheduled and in progress and being attended; minutes and actions agreed each year

Monitoring effectiveness:	Feedback will be gathered from the schools, parents on the impact of the activities at the end of each school year. Appropriate improvements will be put in place accordingly.
---------------------------	--

15.3.2 CONSISTENT EDUCATIONAL EXPERIENCE THROUGH IRISH FROM START TO FINISH

Action:	Promote and support the interworking between playschools, primary schools and the secondary school to ensure a consistent educational experience through Irish
Realms:	A
Language planning criteria:	5,6,7,9
Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	Consistent language and usage policies in the schools
Description:	Alignment of the language policies and their practice
Responsible:	OPT
Stakeholders:	Supporting: Preschool directors, principals of the educational institutions Consulting: Tuismitheoirí na Gaeltachta, Comhar Naónraí na Gaeltachta
Timeframe:	Preparation: Year 2 Execution: Years 2-7
Estimated annual cost:	Included in 15.2.1
Estimated total cost:	Included in 15.2.1
Fundings sources:	Included in 15.2.1
Challenges and approaches:	Challenge: Common agreement on educational experience Mitigation: Workshops to develop and arrive at consensus with the supporting stakeholders
Monitoring performance:	All policies reviewed; changes made to make consistent; regular reviews in place each year
Monitoring effectiveness:	Feedback will be gathered from the schools and pre-schools after the start of each school year to assess the impact of the changes on the consistency of the educational experience. Appropriate improvements will be put in place accordingly.

15.3.3 ANCILLARY EDUCATIONAL MATERIALS USING GAEILG' ACLA

Action:	Make ancillary, supporting, educational materials available that make use of local canúint Gaeilg' Acla
Realms:	A, K
Language planning criteria:	2,5,7,19
Area:	LPT: ☒ SM: ☒

Goal:	Nurture and promote Gaeilg' Acla
Description:	A list will be drafted of the Irish language materials used in schools (outside of the textbooks and resources delivered as part of the curriculum), working with the schools and playschools A selection will be made of the materials that could be used more Gaeilg' Acla (example CDs, books, songs, plays) A plan for localizing them will be agreed, adding to the store of materials using Gaeilg' Acla year on year.
Responsible:	OPT
Stakeholders:	Supporting: Teachers, preschool staff, the public Consulting: other OPTs, government departments, Castlebar language planning committee, Gaeloideachas, Gael Linn (with Gaelbhratach), COGG, Terminology Committee and fóclór.ie, Foras na Gaeilge projects, Tuismitheoirí na Gaeltachta, Comhar Naónraí na Gaeltachta
Timeframe:	Preparation: Year 1 Execution: Years 2-7
Estimated annual cost:	€3,000 to prepare the selected materials, €1000 each year to add to them and keep the ones already converted up to date
Estimated total cost:	€9,000
Fundings sources:	Allocated funding when the plan is approved, Udarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge institutions, Mayo County Council schemes & Department of Rural and Community Development
Challenges and approaches:	Challenge: Finding and getting the help of people with knowledge of the canúint (similar to 10.5.4) Mitigation: a working group (meitheal Gaeilg' Acla) to be set up with people from community willing to help either with the adaption or with reviews. A soft start, to make sure the meitheal is working well and what the capacity of work would be for these volunteers. Challenge: Not to interfere with the national curriculum Mitigation: Focus on ancillary materials only
Monitoring performance:	Meitheal Gaeilg' Acla set up and participating in the adaption effort. New educational materials adapted to use Gaeilg' Acla being made available each year.
Monitoring effectiveness:	Visits will be arranged to the schools/school pupil committees each year (as part of 10.3.4) to gather feedback on the materials from teachers and pupils and to assess the knowledge of Gaeilg' Acla amongst the children/pupils. Appropriate improvements will be put in place accordingly.

15.3.4 REGULAR CHECK-INS WITH PLAY/SCHOOL STAFF AND/OR THEIR REPRESENTATIVES

Action:	Regular meetings with playschool and school staff and/or their representatives
Realms:	A

Language planning criteria:	1,5,9,10,12,19
Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	Make sure that the action plan aligns tightly with the play/school plans so that both streams can support the other and not conflict
Description:	Regular short informal meetings at the schools and the playschool representatives (e.g. lunch meeting where lunch provided) to discuss the plans and activities and to recognize dependencies and leverage. Comhar Naónraí na Gaeltachta have requested that the OPTs engage with their development officers, rather than the playschools themselves.
Responsible:	OPT
Stakeholders:	Supporting: Schools staff, officers from Comhar Naónraí
Timeframe:	Preparation: Year 1 Execution: Years 1-7
Estimated annual cost:	€1,200 for lunches/provisions, 4 visits a year minimum, 10 schools, €20-50 per school(average €30)
Estimated total cost:	€7,200
Fundings sources:	Allocated funding when the plan is approved, Udarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge institutions, Mayo County Council schemes & Department of Rural and Community Development
Challenges and approaches:	Challenge: The school staff already very busy during the working week Approach: The meetings at lunchtime with lunch provided
Monitoring performance:	Meetings taking place quarterly as minimum, written minutes and agreed action plans
Monitoring effectiveness:	Feedback will be gathered at each meeting on the interworking between school activities and the plan. Appropriate improvements will be put in place accordingly.

15.3.5 STUDY GROUPS FOR IRISH

Action:	Put study groups (afterschool) in place for Irish
Realms:	A, D
Language planning criteria:	5,8
Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	Provide help for pupils struggling with Irish, especially when there is no Irish at home

Description:	<p>Study groups will be arranged for the following groups of pupils:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pupils coming into secondary from the different primary schools • Pupils preparing for the state exams <p>The focus will be on school lessons and homework. Best efforts will be made to get teachers from the locality and for them to take place on the school premises</p>
Responsible:	OPT
Stakeholders:	<p>Supporting: principals, Mayo County Council Consulting: Gaeloideachas, COGG, Department of Education and Skills, Castlebar language planning committee, Gael Linn (with Gaelbhratach), Gaelchultúr Teo</p>
Timeframe:	<p>Preparation: Year 1 Execution: Years 1-7</p>
Estimated annual cost:	<p>3 classes/parish x 20 week @ €30 for each teacher Pay: €1,800, Materials: €200 = €2,000</p>
Estimated total cost:	€14,000
Fundings sources:	Udarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge institutions, Mayo County Council schemes, 'Pobal' schemes, CFÁA schemes and OME
Challenges and approaches:	<p>Challenge: Find teachers to hold the sessions Mitigation: Assess the level of interest from teachers in the locality in the annual meetings and work with them to make it more attractive (e.g. limited commitment for a term, ex-teachers, start with the first years first to limit resource demand (and also to determine the biggest weakness areas)</p>
Monitoring performance:	Study groups running for the pupil groups throughout the school year
Monitoring effectiveness:	Feedback will be gathered from school staff on the perceived impact of the study groups on the language skills of the pupils at the end of each school year. Feedback on their own assessment of their language skills will be gathered from the pupils before and after each set of study groups. Appropriate improvements will be put in place accordingly.

15.3.6 EXTRA-CURRICULAR ACTIVITIES FOR PUPILS

Action:	Program of extra-curricular activites for pupils
Realms:	A, D, K
Language planning criteria:	10,11,12
Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	Irish being used outside the classroom and being used in new domains

Description:	<p>For each age group (<9, 9-12, 12-15, 15-18)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Workshops will be held for pupils to prepare entries to national cultural competitions such as the Oireachtas (essays, stories, poems) with local relevance if possible, with local facilitators in the different areas <p>Secondary pupils</p> <ul style="list-style-type: none"> • Organisation of a trip to the Oireachtas for older pupils • Modern courses will be prepared and rolled out in the emerging technologies and media for secondary pupils: <ul style="list-style-type: none"> - Podcasting, photography, blogs, video-editing (modern media) - Participating in national or new competitions in these areas
Responsible:	OPT
Stakeholders:	<p>Supporting: Teachers, parents, pupils, Foras na Gaeilge projects, Mayo County Council, Councillors, TDs, and MEPs, Mayo, Sligo and Leitrim Education and Training Board</p> <p>Consultancy: other OPTs, Castlebar language planning committee, Gael Linn (with Gaelbhratach), Foras na Gaeilge institutions, Glór na nGael, Conradh na Gaeilge (with peig.ie), Cumann na bhFiann, Gaelchultúr Teo, Tuismitheoirí na Gaeltachta</p>
Timeframe:	<p>Preparation: Year 1</p> <p>Execution: Years 1/2-7</p>
Estimated annual cost:	<p>Facilitators €400 (€50 x 4 x 2 age groups); materials: €400 (€100x4)</p> <p>Trips: €2000</p> <p>Modern media courses: €1500 (teacher), software such as Photoshop as subscriptions (€70 x 12)</p> <p>= €5,140</p>
Estimated total cost:	€230,840
Fundings sources:	Allocated funding when the plan is approved, Udarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge schemes and institutions, Mayo County Council schemes & Department of Rural and Community Development, 'Pobal' schemes, CFÁA schemes and OME, National Lottery Fund
Challenges and approaches:	<p>Challenge: teachers with the required skills with Irish, cost of equipment</p> <p>Mitigation: Partnership with business and professional organisations like createschool.ie; starting with one course topic and adding to the curriculum each year; using course like Udemy/Lynda.com for materials; using pupils' own phones as the main equipment (complemented by the office computer for editing)</p>
Monitoring performance:	Preparation workshops running; pupils participating in the Oireachtas and other national competitions; new course topics being added each year to the modern media course

Monitoring effectiveness:	A register will be kept of the new Irish-language materials being developed by pupils throughout the year. Feedback will be gathered from the pupils on the curriculum at the end of the school year. Facilitors will record the language behavior during the sessions. At the end of the school year, the usage of Irish in these extra sessions will be analysed. Appropriate improvements will be put in place accordingly.
---------------------------	--

15.3.7 SPECIFIC PROGRAM FOR TRANSITION YEAR STUDENTS

Action:	Specific programs for transition year students
Realms:	A, D, K
Language planning criteria:	10,11,12
Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	Deeper understanding of sociolinguistics and topics around language choice amongst the younger people
Description:	<p>Opportunities for transition year students to take part in the action plan activities:</p> <ul style="list-style-type: none"> - As a member of the Coiste Gaeilge - Moderating and hosting the social media channels for the PT - Work experience with the language planning team <p>Workshops on sociolinguistics, case of Irish and of Gaeilg' Acla, language polices in their school</p> <p>Guest speakers (relevant and known)</p> <p>Project competition for projects relating to language – an app, research, language policy, dubbing Friends, comparing Irish and Polish, collection of local place name meanings – which will also contribute to the resources available for other groups</p> <p>Organisation of day trips to and from other Gaeltachts and opportunities to work with their peers in the other Gaeltachts</p>
Responsible:	OPT
Stakeholders:	<p>Supporting: Principals, pupils, teachers, parents, Councillors, TDs, and MEPs, Mayo, Sligo and Leitrim Education and Training Board, Foras na Gaeilge projects</p> <p>Consultancy: other OPTs, Castlebar language planning committee, Gaeloideachas, Gael Linn (with Gaelbhraatach), Glór na nGael, Conradh na Gaeilge (with peig.ie), Gaelchultúr Teo, Mayo County Council, Tuismitheoirí na Gaeltacha</p>
Timeframe:	<p>Preparation: Year 1</p> <p>Execution: Years 2-7</p>
Estimated annual cost:	<p>Speakers; €200 x 2</p> <p>Sociolinguistics course; €500 (preparations and teacher)</p> <p>Day trip to Gaeltacht: €2,000</p> <p>Prizes for projects: €1,000</p> <p>= €3,900</p>

Estimated total cost:	€23,400
Fundings sources:	Allocated funding when the plan is approved, Udarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge schemes and institutions, Mayo County Council schemes & Department of Rural and Community Development, 'Pobal' schemes, CFÁA schemes and OME, National Lottery Fund
Challenges and approaches:	Challenge: Finding the teachers and materials in sociolinguistic area Mitigation: Partner with NUIG, UL, MI and other similar colleges to run the courses
Monitoring performance.	Program in place, guest speakers organized; workshop in sociolinguistics organized, pupils taking part in the PT; projects completed and awards granted
Monitoring effectiveness:	The pupils' understanding of sociolinguistic matters will be assessed before and after the school year though feedback, projects completed, and self-reflective reports. Appropriate improvements will be put in place accordingly.

15.4 CHILDCARE, NURSERY AND FAMILY SUPPORT SERVICES, WHICH INCLUDE LANGUAGE SUPPORT FACILITIES

15.4.1 AWARENESS CAMPAIGN ON THE BENEFITS OF BILINGUALISM AND IMMERSION EDUCATION

Action:	Initiate and develop awareness campaign on the benefits of bilingualism and immersion education
Realms:	B
Language planning criteria:	2,7,8,19
Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	Promote and strengthen the demand for education through Irish amongst the parents

Description:	<p>Preparation</p> <ul style="list-style-type: none"> • Collection of case studies and testimonials (good and bad) regarding the bilingual experience • Consideration of the challenges and difficulties experienced by children and parents and action plans to address them • Considerations of the worries of parents (their children struggling, teacher skills, their own skills) and how to mitigate • Inclusion of the vision for the PT in the campaign and the influence of education in language learning and the activities in the plan that support the vision that are relevant to parents <p>Development of a realistic continuous campaign from the information and knowledge gathered</p> <ul style="list-style-type: none"> • Organisation of information and discussion session annually for parents, with the support of schools, at a suitable time
Responsible:	OPT
Stakeholders:	Supporting: Tuismitheoirí na Gaeltachta, parents, preschool directors, principals, Coláiste Acla, Údarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge Consultancy: other OPTs, government departments, Castlebar language planning committee, Gaeloideachas, Comhar Naónraí na Gaeltachta
Timeframe:	Preparation: Year 1 Execution: Years 2-7
Estimated annual cost:	Package/info sheet: design and printing (Year 1-2 €2,000) and annual printing (€300). Speakers (parents outside the parish): €300
Estimated total cost:	€5,600
Fundings sources:	Allocated funding for the approved action plan
Challenges and approaches:	Challenge: Parents questioning of the value of immersion education in Irish Mitigation: Guest speakers/attendee parents from other parts of the country to participate in discussions, provide advice, solutions, support (similar to 15.12.5)
Monitoring performance	Campaign in operation each year
Monitoring effectiveness:	Feedback will be gathered after each information session, and from schools on any changes in attitude amongst the parents and children regarding Irish. Appropriate improvements will be put in place accordingly.

15.4.2 INTENSIVE SUPPORTS FOR PARENTS BRINGING UP THEIR CHILDREN WITH IRISH

Action:	Program of intensive supports for parents bringing up their children with Irish
Realms:	B

Language planning criteria:	2,9
Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	Practical continuous support for parents who are thinking about or who are bringing up their children with Irish
Description:	<p>Program of supports for new parents/new children</p> <ul style="list-style-type: none"> - Family Day each year in the language laboratory (15.6.3) to see and try out all the materials that are out here, and to recommend new ones – an interactive fun day for the family - Regular quarterly workshops about raising children through Irish and bilingually - Weekly parent-children groups for parents bringing up their children with Irish with a language code of conduct
Responsible:	OPT
Stakeholders:	<p>Supporting: Tuismitheoirí na Gaeltachta, parents, the library, Foras na Gaeilge projects, Tuismitheoirí na Gaeltachta</p> <p>Consulting: Údarás na Gaeltachta, other OPTs, government departments, Castlebar language planning committee, Gaeloideachas, <u>Glór na nGael</u></p>
Timeframe:	<p>Preparation: Year 1</p> <p>Execution: Years 1-7</p>
Estimated annual cost:	Family days, workshops, meetings: refreshments, small prizes, promotions: €700. Hall rental: €400. Facilitators for the workshops and parent-child groups: (€50 x 4: €50 x 20 weeks) = €2,300
Estimated total cost:	€16,100
Fundings sources:	Allocated funding when the plan is approved, Udarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge institutions, 'Pobal' schemes, OME schemes, National Lottery Fund, Glór na nGael and their 'Teanga Tí' initiative
Challenges and approaches:	<p>Challenge: Qualified facilitators for the workshops and groups</p> <p>Approach: If not in the locality, partner with training groups to develop required expertise in the locality</p>
Monitoring performance:	Family days taking place yearly; workshops being held quarterly; parent-child groups weekly; annual forum for parents with written minutes and agreed actions
Monitoring effectiveness:	Feedback will be gathered continually from those attending the family days, workshops and weekly groups in those events and on the supports in place; annual review on the feedback on the program of supports. Appropriate improvements will be put in place accordingly.

15.4.3 WELCOME PACKAGE FOR NEW PARENTS

Action:	Welcome package for each set of new parents/parents with new babies
---------	---

Realms:	B
Language planning criteria:	2,9
Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	Nurture interest in bringing up children with Irish
Description:	<p>With the help of Tuismitheoirí na Gaeltachta, put together a welcome basket of useful items for new parents/with new babies with a local flavour:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Clothes/small toys with text/features in Irish if possible, bilingual at least – fun attractive useful - Taster of the Irish-language materials for children e.g. music, nursery rhymes, stories, and more (available from 15.6.3) - Information on parent-child groups - Fact sheet on benefits of Irish, supports available for Irish and bilingual child-rearing, and the first step - Registration facility for more information <p>Publicize the package in health centres and with the health visitors/nurses</p>
Responsible:	OPT
Stakeholders:	<p>Supporting: parents, health nurses, health centres, Foras na Gaeilge projects</p> <p>Consulting: Tuismitheoirí na Gaeltachta, other OPTs, Castlebar language planning committee, Gaeloideachas</p>
Timeframe:	<p>Preparation: Year 1</p> <p>Execution: Years 1-7</p>
Estimated annual cost:	~10 new children every year. €1,500 with 300 as contingency – if more children
Estimated total cost:	€12,600
Fundings sources:	Allocated funding when the plan is approved, Udarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge institutions, 'Pobal' schemes, OME schemes, National Lottery Fund, sponsorship
Challenges and approaches:	<p>Challenge: Making sure they are not received negatively</p> <p>Mitigation: No pressure, useful items, no bias in distribution; advice of health nurse</p>
Monitoring performance:	Packages being sent in timely manner
Monitoring effectiveness:	Feedback will be gathered from the nurses and health centres on the package and from the parents via the registration card. The number of new parents registered/attending parent-child groups as an outcome of the package will be logged (see 15.12.1) and analyzed yearly. Appropriate improvements will be put in place accordingly.

15.4.4 PROGRAM OF EVENTS FOR YOUNG FAMILIES

Action:	Program of events for young families
Realms:	B, C
Language planning criteria:	2,9,12,19
Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	That children hear and use Irish socially outside of home
Description:	Development of a program of suitable events for young families (story telling, dancing, drama) working with Tuismitheoirí na Gaeltachta to put them on for two terms of six weeks, and for a continuous week during the summer, with a agreed language code
Responsible:	OPT
Stakeholders:	Supporting: Parents, Tuismitheoirí na Gaeltachta, summer camps, Glór na nGael Consulting: Udarás na Gaeltachta, other OPTs, Castlebar language planning committee, Cumann na bhFiann, Mayo County Council, Gaeloideachas, Foras na Gaeilge
Timeframe:	Preparation: Year 1 Execution: Years 1-7
Estimated annual cost:	Teacher/facilitator: €30 x 2 hours x 2 terms x 6 weeks; €30 x 2 hours x 5 days Hall rental: €1500 = €2020 (€1010 Year 1)
Estimated total cost:	€13,130
Fundings sources:	Allocated funding when the plan is approved, Udarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge schemes and institutions, Mayo County Council schemes & Department of Rural and Community Development, 'Pobal' schemes, CFÁA schemes and OME, National Lottery Fund, Glór na nGael
Challenges and approaches:	Challenge: Suitable facilities in busy season Approach: Summer events early in day
Monitoring performance:	Events weekly during the two 6-week terms and week-long summer sessions in operation
Monitoring effectiveness:	Information on the number of attendees will be logged continually; feedback will be gathered from the parents on the activities at the end of each year. Feedback will be gathered on the language behavior from the teachers/facilitators continuously. Appropriate improvements will be put in place accordingly.

15.5 SERVICES FOR YOUNG PEOPLE AND OTHER AGE GROUPS

15.5.1 SUPPORT AND DEVELOP CLUBS FOR THE YOUNG (PRIMARY SCHOOL AGE)

Action:	Support and development of clubs for children of primary school age
---------	---

Realms:	C, K
Language planning criteria:	11,12,19
Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	Irish being used outside of school in a social context
Description:	<p>Working with the existing youth clubs to put together:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Program of entertaining events in Irish and bilingual, working with parents and children e.g. football, drama, dancing • Agreement of language policies for events with fun ways to implement • Set of competitions for art, poems, drama, stories in Irish and bilingual, working with other Gaeltachtaí where possible
Responsible:	OPT
Stakeholders:	<p>Supporting: Teachers, parents, organizations, Foras na Gaeilge projects, Tuismitheoirí na Gaeltachta</p> <p>Consulting: other OPTs, Castlebar language planning committee, Foras na Gaeilge, Gaeoideachas, Gael Linn (with Gaelbhratach), Glór na nGael, Conradh na Gaeilge (with peig.ie), Cumann na bhFiann</p>
Timeframe:	<p>Preparation: Year 1</p> <p>Execution: Years 1-7</p>
Estimated annual cost:	<p>Teachers/facilitators: €50 x 5 hours x 20;</p> <p>Hall/park rental: €1000</p> <p>Prizes and promotions: €2000</p> <p>= €8000</p>
Estimated total cost:	€56,000
Fundings sources:	Allocated funding when the plan is approved, Udarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge schemes and institutions, Mayo County Council schemes & Department of Rural and Community Development, 'Pobal' schemes, CFÁA schemes and OME, National Lottery Fund
Challenges and approaches:	<p>Challenge: Entertaining events that draw the children</p> <p>Mitigation: Work closely with parents and children to identify them</p>
Monitoring performance:	Program of events settled and in operation with appropriate language policies. Competition series in operation.
Monitoring effectiveness:	Information will be gathered on the number of attendees at the events and competitions during the year. Feedback will be gathered from the facilitators on the language behavior at the events after each event. Appropriate improvements will be put in place accordingly.

15.5.2 PROGRAM OF EVENTS FOR TEENAGERS

Action:	Support and develop events for teenagers
Realms:	C, K
Language planning criteria:	11, 12, 19

Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	Teenagers using Irish socially outside school, and establishing network with their peers in other Gaeltachtaí
Description:	<p>Working with An Coiste Gaeilge in the secondary school, made up of pupils and parents, to develop the program of Irish language and bilingual events e.g. day trips to Gaeltachtaí/festivals, inter-Gaeltacht games, games days, plays, trips to urban Gaeltachts e.g. Tallaght</p> <p>Agreement of language policy at events; self-developed and self-monitored</p> <p>Scholarship scheme to the Irish-language camps across the country e.g. Coláiste Acla, USICE in MET and others</p>
Responsible:	OPT
Stakeholders:	<p>Supporting: Pupils, teachers, parents, Glór na nGael, Conradh na Gaeilge (with peig.ie), Cumann na bhFiann, Foras na Gaeilge projects</p> <p>Consulting: other OPTs, Castlebar language planning committee, Mayo County Council, Councillors, TDs, and MEPs, Tuismitheoirí na Gaeltachta</p>
Timeframe:	<p>Preparation: Year 1</p> <p>Execution: Years 1-7</p>
Estimated annual cost:	<p>Trips x 3 (sports, festivals, camps): €3000 (Bus)</p> <p>Scholarship funding x 2: €2000</p> <p>Events: €3,000</p> <p>= €8,000 (€4,000 Year 1)</p>
Estimated total cost:	€52,000
Fundings sources:	Allocated funding when the plan is approved, Udarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge schemes and institutions, Mayo County Council schemes & Department of Rural and Community Development, 'Pobal' schemes, CFÁA schemes and OME, National Lottery Fund
Challenges and approaches:	<p>Challenge: Attracting teenagers</p> <p>Mitigation: Novel, fresh events and events suggested by them also</p>
Monitoring performance:	Program of events agreed and in operation
Monitoring effectiveness:	Information will be gathered on the number of attendees throughout the year; feedback will be gathered on the language behavior from the facilitators/camps after each event; feedback will be gathered from the pupils and parents at the end of each school year on the program. Appropriate improvements will be put in place accordingly.

15.5.3 EVENTS FOR YOUNG ADULTS (18+)

Action:	Support and develop events for young adults (18+)
Realms:	C, K
Language planning criteria:	11, 12, 19

Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	Irish being used socially by young people in the parish
Description:	Selection of events such as Pop Up Gaeltachtaí, focusing on social events mid and end of terms (x5) and during the summer (x5) Subsidized trips and tickets to Tradphicnic and other festivals that support Irish language. Consideration of students elsewhere and those who remain in parish.
Responsible:	OPT
Stakeholders:	Supporting: Young people, college Irish committees Consulting: Castlebar language planning committee
Timeframe:	Preparation: Year 1 Execution: Years 1-7
Estimated annual cost:	Trips x 3 (festivals): €250 x 4 (prizes); €100 x 20 (subsidy) Social events x 10: €500 x 10: €5,000 = €8,000 (€4,000 Year 1)
Estimated total cost:	€52,000
Fundings sources:	Allocated funding when the plan is approved, Udarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge schemes and institutions, Mayo County Council schemes & Department of Rural and Community Development, ‘Pobal’ schemes, CFÁA schemes and OME, National Lottery Fund, Language-based events funding
Challenges and approaches:	Challenge: Low turnouts in academic year Mitigation: Focus on common holiday times during the college year
Monitoring performance:	Program of events, trips and subsidies settled each year and in operation
Monitoring effectiveness:	Information will be gathered on the number of attendees at the events; feedback will be gathered from the young people after the events and their own language behavior. Appropriate improvements will be put in place accordingly.

15.5.4 MORE LOCALISED MATERIALS AVAILABLE FOR CHILDREN

Action:	More localized materials available to aid language skills acquisition
Realms:	C, K
Language planning criteria:	2,12, 19
Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	More relatable content in materials available to children
Description:	Research into the current set of materials available in Irish or English for children (books, music, videos) and identify opportunities to localise more e.g. set in a town in Achill, use Gaeilg' Acla. Trial a few ideas to assess demand and interest. There is currently very little material in Gael' Acla and significant investment is needed to create store of resources.

Responsible:	OPT
Stakeholders:	Supporting: Parents, teachers, Foras na Gaeilge projects, Mayo County Council, Councillors, TDs, and MEPs Consulting: Udarás na Gaeltachta, other OPTs, government departments, Castlebar language planning committee, Foras na Gaeilge, Glór na nGael, Conradh na Gaeilge (with peig.ie), Tuismitheoirí na Gaeltachta
Timeframe:	Preparation: Year 1 Execution: Years 2-7
Estimated annual cost:	€3,000 design and production
Estimated total cost:	€21,000
Fundings sources:	Allocated funding when the plan is approved, Udarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge schemes and institutions, Mayo County Council schemes & Department of Rural and Community Development, ‘Pobal’ schemes, CFÁA schemes and OME, National Lottery Fund
Challenges and approaches:	Challenge: Finding people with Gaeilg’ Acla knowledge who are willing to participate Approach: Meitheal Gaeilg’ Acla (cosúil le 15.3.3)
Monitoring performance	Adapted localized resources being made available each year
Monitoring effectiveness:	Information will be gathered continuously on the usage of the materials from the parents; feedback and recommendation will be gathered from parents on the materials each year. Appropriate improvements will be put in place accordingly.

15.6 LEARNING OPPORTUNITIES OUTSIDE THE EDUCATION SYSTEM

15.6.1 FRAMEWORK AND PROGRAM FOR CONTINUOUS LANGUAGE LEARNING

Action:	Framework and program for continuous language learning pre-prepared with multiple modes of learning for people of all ages and skills.
Realms:	D
Language planning criteria:	2,8,11,12,19
Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	That the public have confidence in their skills and Gaeilg Acla particularly, and are motivated to use the language in daily life and elsewhere

Description:	<p>Selection of a suitable name for the framework (e.g. "An Cosán").</p> <p>Framework and program to include:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Streams and vocabulary for different learning objectives – teachers, parents, businesses, complete beginners (e.g. "An Tairseach") - Mixed media learning – online, classes, self-directed - Support program of language practice events in the community - Integration into the Irish-speaking community nationally – trips, classes - Cultural education – books, poems, songs, music - Using all the materials already available and emerging ones – Duolingo, Gael Linn, TEG, Gaeilge gan Stró, BBC, RTE - Focus on speaking skills - Use of modern sources – podcasts, audiobooks, dubbed programs - Learner blogs - Self-directed study groups - Motivating awards and recognition - Gaeilg' Acla integral - Personal support and follow up - Enjoyment of the language learning journey <p>Use will be made of the Language Services centre in the Údarás offices in Gob a' Choire to support as needed (10.6.3)</p>
Responsible:	OPT
Stakeholders:	<p>Supporting: Parents, teachers, Udarás na Gaeltachta, OME, Gael Linn, Conradh na Gaeilge, Scoil Acla, Coláiste Acla, Gaeloideachas, Glór na nGael, Gaelchultúr Teo, Foras na Gaeilge projects, Mayo County Council, Councillors, TDs, and MEPs, Mayo, Sligo and Leitrim Education and Training Board,</p> <p>Consulting: other OPTs, Castlebar language planning committee, Foras na Gaeilge, Tuismitheoirí na Gaeltachta, Language service centres (Mayo)</p>
Timeframe:	<p>Preparation: Year 1</p> <p>Execution: Years 2-7</p>
Estimated annual cost:	<p>Classes: 2 classes/parish x 20 weeks @ €30 teacher; printed materials 2 x €200</p> <p>Subscriptions to the different sources e.g. Nós (€200), prizes: €8000; grants (example – TEG fees): 5 x €120 =€3,200</p>
Estimated total cost:	€19,400 (subscriptions in year 1)
Fundings sources:	Udarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge institutions, 'Pobal' schemes, CFÁA schemes and OME
Challenges and approaches:	<p>Challenge: Instructions skills to put framework together</p> <p>Mitigation: Best practice advice from the instructional organisations , teachers, intensive reviews; building up continuously</p>

Monitoring performance:	Framework defined and in operation
Monitoring effectiveness:	Information will be gathered on the learner's journey though the framework and attendances at the different events/supports; feedback will be gathered from the learners quarterly on the framework and their own self-reflection on their language skills and behaviours. Appropriate improvements will be put in place accordingly.

15.6.2 ONLINE REPOSITORY OF SOUNDS AND VOCABULARY OF GAEILG ACLA

Action:	Online repository of the sounds, pronunciation, vocabulary and sayings of Gaeilg' Acla
Realms:	D
Language planning criteria:	2, 19
Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	Build up confidence in language skills and in Gaeilg' Acla particularly, provide motivation to use outside of classroom in daily life
Description:	Development of an online repository as part of 15.12.1, using existing tools such as forvo or Breacadh in Conamara. Repository of vocabulary, pronunciations, sayings and other aspects of the canúint, to be used and added to by learners and the public. Promoted on the website (15.12.1), media (10.12.2) and in the classes (10.6.1) and throughout the activities of the plan.
Responsible:	OPT
Stakeholders:	Supporting: Foras na Gaeilge projects, Terminology Committee and fóclórí.ie, Gaeilg' Acla on Twitter, learners, teachers Consulting: 'Breacadh' in Conamara, Castlebar language planning committee, Foras na Gaeilge, Gaeloideachas, Gael Linn, Oireachtas na Gaeilge, Conradh na Gaeilge (with peig.ie), Gaelchultúr Teo, Mayo County Council, Councillors, TDs, and MEPs, Tuismitheoirí na Gaeltachta, Mayo, Sligo and Leitrim Education and Training Board, Language service centres (Mayo)
Timeframe:	Preparation: Year 1 Execution: Years 2-7
Estimated annual cost:	Included in 15.2.1
Estimated total cost:	Included in 15.2.1
Fundings sources:	Included in 15.2.1

Challenges and approaches:	Challenge: That it is easy to use Mitigation: Research on best practices from the internet, such as forvo, simple framework at first Challenge: Who will populate the words, sayings etc Approach: (a) Help from Meitheal Gaeilg' Acla (15.3.3, 15.3.4, 15.5.4) (b) community review system such as that in use by Wikipedia (c) daily word/saying of the day posted, with a link to the word store
Monitoring performance:	Tool selected; volume of items in the repository; number of contributors; number of users; feedback from users and contributors
Monitoring effectiveness:	Information will be gathered continuously (monthly at least) on the number of entries collected. Information will be gathered (quarterly) on the usage of the word store by contributors and the number of people using the service. Feedback will be gathered on ease of use and usefulness of the word store annually from the public. Appropriate improvements will be put in place accordingly.

15.6.3 DEVELOPMENT OF A LANGUAGE LAB

Action:	Development of a language lab
Realms:	D, K
Language planning criteria:	2,12,19
Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	Open welcome location dedicated to language learning, specifically Irish – the resources, the guides, the places to go for help etc
Description:	Development of a database of the available resources, adding to it continually, published and available on the website (10.12.1) Collection of samples of the resources e.g. CDs, videos, youtube clips, books, magazines, subscriptions (e.g. Comhar), games, funding resources etc. – to be able to help parents, teachers, learners etc. in their language journey Selection of a location for the language lab and refit for purpose with seats and computers with DVD/CDs, screens, bookshelves – for example in the Language Services center in the Údarás offices in Gob a Choire. Opening hours and rota for manning language laboratory settled between OPT and cinnírí teanga and volunteers from community
Responsible:	OPT
Stakeholders:	Supporting: Udarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge, Gaeloideachas, Gael Linn (with Gaelbhhratach), Conradh na Gaeilge (with peig.ie), Gaelchultúr Teo, library Consulting: other OPTs, government departments, Castlebar language planning committee, Tuismitheoirí na Gaeltachta, Mayo, Sligo and Leitrim Education and Training Board, Language service centres (Mayo)

Timeframe:	Preparation: Year 1 Execution: Years 2-7
Estimated annual cost:	Initially: resources: €2500, refit: €500; computer, DVD/CD: €600; sets of headphones: €800; screen: €300 = €4,700 Year on year: €500 new materials and subscriptions
Estimated total cost:	€7,700
Fundings sources:	Udarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge schemes and institutions, Mayo County Council schemes & Department of Rural and Community Development, 'Pobal' schemes, CFÁA schemes and OME, National Lottery Fund
Challenges and approaches:	Challenge: How to manage the wide range of materials and keep up date Mitigation: Share database with other OPTs and share the effort
Monitoring performance:	Location agreed and fitted out; open for set hours, database of materials available and published; resources available in the language laboratory
Monitoring effectiveness:	Information will be gathered continuously on the updates to the database and the number of resources available. Information will be gathered on the number of visitors in person and online and the resources most in demand. Feedback will be gathered from the visitors on the usefulness of the lab. Appropriate improvements will be put in place accordingly.

15.6.4 CONVERSATION GROUPS

Action:	Weekly conversation groups in the main centres
Realms:	D, J, K
Language planning criteria:	2,11,12,19
Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	Public confidence in own conversational skills; Irish being heard and used in the community; expansion of Irish-speaking network
Description:	Selection of the locations and frequency of the conversation circles: <ul style="list-style-type: none"> - Central café-type locations and at convenient times e.g before/after the bus to Castlebar on Saturdays - Agreed language policies - Open to all – learners, visitors, public - Facilitated initially by the language leaders
Responsible:	OPT
Stakeholders:	Supporting: Café and public house owners, learners, visitors
Timeframe:	Preparation: Year 1 Execution: Years 1-7

Estimated annual cost:	Refreshments, etc (€500), promotional materials and small prizes, etc (€700), publicity (€200) = €1,400
Estimated total cost:	€9,800
Fundings sources:	Allocated funding when the plan is approved
Challenges and approaches:	Challenge: Attract and keep attendees; satisfy all language skill levels Mitigation: Stagger so that first half hour is for beginners in mixed language, next is in only Irish; tempt to stay and challenge themselves
Monitoring performance:	Locations agreed and the conversations circles in operation with language policies agreed
Monitoring effectiveness:	Information will be gathered continuously on the number of attendees and the language behaviours; feedback will be gathered on the locations and arrangements from the attendees. The number of people network in the Irish-speakers network (registered on the website 15.12.1) will be assessment monthly. Appropriate improvements will be put in place accordingly.

15.6.5 SOCIAL EVENTS THROUGH IRISH FOR LEARNERS

Action:	Program of social events through Irish for learners
Realms:	D, J, K
Language planning criteria:	2,11,12,19
Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	Public confidence in their conversational skills in Irish; Irish being heard and spoken in community; expansion of the Irish-speaking network
Description:	Program of events for learners, support “An Cosán” (15.6.1) <ul style="list-style-type: none"> - Regular occurrence, at least once a week - Games nights – cards, quizzes, Monopoly, Scrabble - With vocabulary cheatsheets - Small fun prizes A rota will be agreed with the OPT and cinnírí teanga to organize the evenings
Responsible:	OPT
Stakeholders:	Supporting: Cafés and pubs, people who are already organizing such events Consulting: Glór na nGael, other OPTs
Timeframe:	Preparation: Year 1 Execution: Years 1-7
Estimated annual cost:	Games and materials: €500 to setup and purchase materials Printing and small prizes (50 x €20): €1000
Estimated total cost:	€6,500

Fundings sources:	Allocated funding when the plan is approved, Udarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge schemes and institutions, Mayo County Council schemes & Department of Rural and Community Development, ‘Pobal’ schemes, CFÁA schemes and OME, National Lottery Fund
Challenges and approaches:	Challenge: To satisfy people of different speaking skill levels Mitigation: Vocabulary cheatsheets, some events bilingual, others fully through Irish, maybe half-and-half approach on the same night
Monitoring performance:	Weekly events scheduled and in operation, with helpsheets ready
Monitoring effectiveness:	Information will be gathered at each event on the number of attendees from the cinnírí/OPT; feedback will be gathered continuously by the cinnírí and the attendees on the events and the language behavior; the number of people in the Irish-speakers network (registered on the website 15.12.1) will be analysed monthly. Appropriate improvements will be put in place accordingly.

15.6.6 BOOK CLUB THROUGH IRISH

Action:	Book club through Irish
Realms:	D, J, K
Language planning criteria:	2,11,12,19
Area:	Public confidence in their reading and writing skills; sharing of written resources between generations
Goal:	LPT: ☒ SM: ☒
Description:	<p>Set up of a book/reading club, on a monthly basis, with best practices from other similar bookclubs</p> <ul style="list-style-type: none"> - Book of the month from Clubleabhar, or own selection, or a magazine like Nós, or part of a Meitheal Dúchais - With audio support if possible - Adding to reviews online on clubleabhar, amazon or goodreads, in Irish <p>Arrangement with the library to make the books available.</p>
Responsible:	OPT
Stakeholders:	Supporting: Cafés and pubs, other book clubs, the library Consulting: Conradh na Gaeilge (with peig.ie), Castlebar language planning committee
Timeframe:	Preparation: Year 2 Execution: Years 2-7
Estimated annual cost:	Book copies (6 copies x €15/a book x 12 months): €1,080
Estimated total cost:	€5,940 (half year 2)

Fundings sources:	Allocated funding when the plan is approved, Udarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge schemes and institutions, Mayo County Council schemes & Department of Rural and Community Development, ‘Pobal’ schemes, CFÁA schemes and OME, National Lottery Fund
Challenges and approaches:	Challenge: Satisfy people at different skills levels Mitigation: Include an English book from time to time; start slowly with short stories and translations, allow for a hard and easy selection each month
Monitoring performance:	Book club meeting monthly, with discussion through Irish or bilingual at the start
Monitoring effectiveness:	Information will be gathered monthly on the attendance and discussion online, and on the number of reviews added by the attendees online. Appropriate improvements will be put in place accordingly.

15.7 THE BUSINESS SECTOR, COMMUNITY ORGANISATIONS AND CO-OPERATIVES

15.7.1 ‘LITE’ LANGUAGE PLAN FOR BUSINESSES AND ORGANISATIONS IN THE AREA

Action:	Develop and put into action a limited ‘lite’ language plan for each participating business and organisation in the area
Realms:	E, F, K
Language planning criteria:	2,3,13,14,1519
Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	Business and organisations aware of the action plan and active in it as much as they can be at their own speed.
Description:	Develop a toolkit/checklist for a simple annual one-page language plan for businesses and organisations e.g. to sign off each Facebook message with “slán” Start with the public facing organisations Collect and make available best practice examples for business and organisations to use in their public-facing communications If possible, identify language leaders in the business and organisations who can promote and feedback on their progress Include business and organisations that are not based in the parish but serve it e.g. vets, private buses
Responsible:	OPT
Stakeholders:	Supporting: Local businesses and organizations and those that service the local community Consulting: Gnó le Gaeilge, Mayo County Council (Gnó Mhaigh Eo)
Timeframe:	Preparation: Year 1 Execution: Years 1-7
Estimated annual cost:	Included in 15.2.1

Estimated total cost:	Included in 15.2.1
Fundings sources:	Included in 15.2.1
Challenges and approaches:	<p>Challenge: Generate interest in a ‘lite’ language plan Mitigation: Promote the benefits of Gaeltacht/plan; start with small steps; get larger organisations on board first; encourage the workers/public to ask for the services in Irish Challenge: Keep focus on their ‘lite’ plan to keep it alive Mitigation: Regular contact; internal language leaders</p>
Monitoring performance:	Checklist ready, plans settled; internal cinnírí recognized and in contact; best practice sharing started; quarterly reviews of the plan progress scheduled with the organization
Monitoring effectiveness:	Information will be gathered on number of organizations that are participating each year; feedback will be gathered from the organization on the process and operation of the plan, quarterly. Appropriate improvements will be put in place accordingly.

15.7.2 TRANSLATION SUPPORT/ADVICE FOR ORGANISATIONS

Action:	Translation support/advice for public communications by organisations
Realms:	E, F, K
Language planning criteria:	2,3,13,14,15,19
Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	Confidence of organisations in bilingual communications and Irish skills
Description:	<p>Development of a commonly used set of vocabulary and terminology for specific organisations, adding to them continually</p> <p>Collection and distribution of best practices and templates for bilingual communications online, in hard copy, on signs, adding to them all the time</p> <p>Special translation request email address for help with translating, with the help of Meitheal Gaeilg' Acla (15.3.3)</p>
Responsible:	OPT
Stakeholders:	<p>Supporting: Local businesses and organizations, Udarás na Gaeltachta, Mayo County Council, meitheal Gaeilg' Acla</p> <p>Consulting: other OPTs, Castlebar language planning committee, Foras na Gaeilge, Gaillimh le Gaeilge, Terminology Committee and fóclóir.ie, Gaelchultúr Teo</p>
Timeframe:	<p>Preparation: Year 1</p> <p>Execution: Years 1-7</p>
Estimated annual cost:	Professional translation budget: €1,000 Year 1,2,3; €200 Year 4,5,6,7
Estimated total cost:	€3,800
Fundings sources:	Allocated funding when the plan is approved

Challenges and approaches:	Challenge: To make sure the Irish is grammatically correct and uses local dialect Mitigation: Drafted by the FPT and reviewed by the Gaeilge Acla workgroup and someone with a professional translation qualification e.g. Seála Fhoras na Gaeilge
Monitoring performance:	List of terms available and published; best practice and examples of bilingual business communication being shared with the organisations; translation email set up and in operation
Monitoring effectiveness:	Information will be gathered annually on the number of organisations requesting help; feedback will be gathered quarterly from the organisations on the service. Appropriate improvements will be put in place accordingly.

15.7.3 AWARD SCHEME FOR BUSINESSES AND ORGANISATIONS

Action:	Revitalise awards scheme for businesses and organisations who participate in the action plan initiatives
Realms:	E, F, K
Language planning criteria:	2,3,13,14,15,19
Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	Motivation to take part and be active in the action plans
Description:	Agreement of a name for the award Development of an awards scheme, promotion approach, badge of achievement Terms and conditions, assessment criteria and voting system defined Quarterly interim voting by public and annual award at Seachtain na Gaeilge
Responsible:	OPT
Stakeholders:	Supporting: Local businesses and organizations, Udarás na Gaeltachta, Mayo County Council, the media, Gnó le Gaeilge Consulting: other OPTs, Castlebar language planning committee, Foras na Gaeilge, Gaillimh le Gaeilge, Terminology Committee and fóclóir.ie, Gaelchultúr Teo
Timeframe:	Preparation: Year 1 Execution: Years 1/2-7
Estimated annual cost:	Design for badge: €200; Design and production of award: €200 =€400
Estimated total cost:	€2,800
Fundings sources:	Allocated funding when the plan is approved, Udarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge schemes and institutions, Mayo County Council schemes & Department of Rural and Community Development, ‘Pobal’ schemes, CFÁA schemes and OME, National Lottery Fund

Challenges and approaches:	Challenge: A worthwhile badge of achievement Mitigation: Research other examples of useful badges e.g. Gaillimh le Gaeilge/Gnó le Gaeilge, Google Map symbol; feedback from organisations
Monitoring performance:	Name, badge, voting system, terms and conditions, categories and criteria established; voting in progress quarterly; award being awarded annually and quarterly shortlists and annual award announced in media
Monitoring effectiveness:	Information will be gathered on the participation by the public in quarterly voting; feedback will be gathered from public and organisations who are recognized/win on the benefits of the aware/recommendations annually. Appropriate improvements will be put in place accordingly.

15.7.4 BILINGUAL ENTERPRISE CLINICS

Action:	Develop bilingual enterprise clinics for new businesses
Realms:	D, E, J, K
Language planning criteria:	2,3,11,13,18,19
Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	Irish and the Gaeltacht are seen as a source of employment and opportunity
Description:	Organisation of regular annual Irish-language and bilingual clinics in a local learning institution to surface and develop ideas; provide advice and support, and point towards other resources Focus on opportunities in the area of languages, minority languages in particular, as well as other ideas Make use of existing enterprise clinics to develop the program materials
Responsible:	OPT
Stakeholders:	Supporting: Udarás na Gaeltachta, Mayo County Council Consulting: OME, local businesses, other OPTs, government departments, Castlebar language planning committee, Foras na Gaeilge, Terminology Committee and fóclóir.ie, Councillors, TDs, and MEPs Mayo, Sligo and Leitrim Education and Training Board, Gnó le Gaeilge
Timeframe:	Preparation: Year 2 Execution: Years 2-7
Estimated annual cost:	Translation of the materials already available from the English-language course: €500 initially Printing: €200 Hall/facilities rental: €100 Translation on changes/updates: €100 =€500 + €400

Estimated total cost:	€2,900
Fundings sources:	Allocated funding when the plan is approved, Udarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge schemes and institutions, Mayo County Council schemes & Department of Rural and Community Development, ‘Pobal’ schemes, CFÁA schemes and OME, National Lottery Fund
Challenges and approaches:	Challenge: Suitable people to run the clinics bilingually or through Irish Mitigation: Bilingual at first and build up the domain vocabulary Challenge: Motivating people to attend Mitigation: Provide opportunity to work in/with the gteics throughout the Gaeltachtaí; sharing and publishing success stories on website and in media (15.8.2, 15.12.1, 15.10.1) of indigenous new enterprises in the country
Monitoring performance:	Clinics being run annually; bilingually or through Irish
Monitoring effectiveness:	Information will be gathered annually on the number of attendees; feedback will be gathered annually from the people who attend the clinics; information will be gathered annually on the number and types of ideas being researched and brought forward. Appropriate improvements will be put in place accordingly.

15.8 THE MEDIA

15.8.1 MORE IRISH IN THE LOCAL PUBLICATIONS

Action:	Work with the local publications to include more Irish/adopt a more bilingual approach
Realms:	G, K
Language planning criteria:	2,3,12,16,19
Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	Raise the status of Irish; Irish more visible and seen to be adding to richness of content
Description:	Meet annually to agree annually on suitable approach with the publication committees e.g. Achill Link, the parish newsletter, the charity calendar to bring more Irish into the publications, so that they are at least bilingual, and review progress each year at same meeting. Provide help and advice for the committees in their efforts to bring more Irish in
Responsible:	OPT
Stakeholders:	Supporting: Local media and local publication committees and editors Consulting: Castlebar language planning committee, Terminology Committee and fóclóir.ie, Mayo County Council, Councillors, TDs, and MEPs

Timeframe:	Preparation: Year 1 Execution: Years 1-7
Estimated annual cost:	Included in 15.2.1
Estimated total cost:	Included in 15.2.1
Fundings sources:	Included in 15.2.1
Challenges and approaches:	Challenge: More effort for the publication committees; concern about reception by their readers Mitigation: Help with the effort; start small and subtly
Monitoring performance:	Approach agreed annually with the committees and in effect
Monitoring effectiveness:	Information will be gathered on the amount of Irish that is visible in the local publications, as a % of overall; feedback will be gathered from the committees on the approach at the end of each year. Appropriate improvements will be put in place accordingly.

15.8.2 MORE IRISH ON MAYO NEWS AND MID-WEST RADIO

Action:	Work with Mayo News and Mid-West radio to have more Irish visible/audible regularly
Realms:	G, K
Language planning criteria:	2,3,12,16,19
Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	Irish visible and audible in the media, on general and specific topics, as a natural language of communication
Description:	Agree an annual plan with the media organisations on how to make Irish more visible/audible, working with the other local OPTs, e.g. radio competition with Irish word of the day, short report in Irish from a festival in the area, what's on at the weekend Research feasibility of local Irish-language community radio for the parish
Responsible:	OPT
Stakeholders:	Supporting: Mayo News, Midwest Radio, local OPTs, Councillors, TDs, and MEPs Consulting: BAI, craol.ie
Timeframe:	Preparation: Year 1 Execution: Years 1-7
Estimated annual cost:	Publicity, materials (€500)
Estimated total cost:	€3,500

Fundings sources:	Allocated funding when the plan is approved, Udarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge schemes and institutions, Mayo County Council schemes & Department of Rural and Community Development, CFAA schemes and OME, National Lottery Fund
Challenges and approaches:	Challenge: Bring the mixed language readers/listeners with us Mitigation: Use of Gaeilg' Acla to add interest; bilingual, playful approach
Monitoring performance:	Annual plan agreed with the media and in operation
Monitoring effectiveness:	Feedback will be gathered continuously from the media on the approach and the participation of the public. Appropriate improvements will be put in place accordingly.

15.9 PUBLIC SERVICES

15.9.1 PUBLIC SERVICES READY TO SUPPORT PROVISION OF SERVICES IN IRISH

Action:	Develop a small ‘lite’ language plan for the relevant services in the area to help prepare them for an increased demand
Realms:	E, F, K
Language planning criteria:	2,3,18,19
Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	Public services are ready to fulfill what is an expected service in Gaeltacht areas
Description:	There is a great deal done in the local services, as part of the fulfillment of their responsibilities under the Official Languages Act, to make sure that the services can be provided in Irish e.g classes have been provided to staff and useful terminology lists. However, the demand to use it has not been there, something that will also be considered in 15.12.4. To support the services, the same approach as for 15.7.1 will be used here – a light annual language plan
Responsible:	OPT
Stakeholders:	Supporting: State services in the community and that serve the community (e.g. Gardaí, INTREO), Mayo County Council, Councillors, TDs, and MEPs Consulting: other OPTs, government departments, Castlebar language planning committee
Timeframe:	Preparation: Year 1 Execution: Years 1-7
Estimated annual cost:	Included in 15.2.1
Estimated total cost:	Included in 15.2.1

Fundings sources:	Included in 15.2.1
Challenges and approaches:	Challenge: Reluctance to be part of the planning Approach: To build the demand in the public for the services as a result of the activities of the plan and as part of 15.12.4 especially
Monitoring performance:	Checklist ready, plans settled; internal cinnirí recognized and in contact; best practice sharing started; quarterly reviews of the plan progress scheduled with the organization
Monitoring effectiveness:	Information will be gathered on number of services that are participating each year; feedback will be gathered from the services on the process and operation of the plan, quarterly. Appropriate improvements will be put in place accordingly.

15.9.2 PUBLIC REPRESENTATIVES AND THE USE OF IRISH

Action:	Agreement with the public representatives to at least use a bilingual communication approach in the parish
Realms:	H, K
Language planning criteria:	2,3,18,19
Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	Irish being used in public affairs
Description:	Contact the public representatives to agree a suitable approach for including more Irish in their dealings with the parish e.g. electronic material, occasions, speeches, social media posts, websites Support the representatives in an unbiased manner in the agreed approach e.g. translations and Gaeilg Acla particularities for use in their literature and their communications Every attempt wil be made to improve the proportion of Irish in the materials year on year, so that Irish is the more prominent at the end of the plan.
Responsible:	OPT
Stakeholders:	Supporting: Councillors, TDs, and MEPs , Mayo County Council, North Mayo OPT Consulting: government departments, Castlebar language planning committee
Timeframe:	Preparation: Year 1 Execution: Years 1-7
Estimated annual cost:	Included in 15.2.1
Estimated total cost:	Included in 15.2.1
Fundings sources:	Included in 15.2.1

Challenges and approaches:	Challenge: Confidence of representatives in own language skills. Unsure of support of the community Mitigation: Regular contact to offer support and remind; stepwise approach so that they build the confidence in own skills in tandem with the community
Monitoring performance	Agreed approach in communications and in operation.
Monitoring effectiveness:	Information will be gathered continuously on the use of Irish in their communications with the community; feedback will be gathered quarterly from the representatives on how the plan is working for them. Appropriate improvements will be put in place accordingly.

15.9.3 MAYO COUNTY COUNCIL AND USE OF IRISH

Action:	Agreement with Mayo County Council, SICAP etc on at least a bilingual approach to communications directed at the parish
Realms:	H, K
Language planning criteria:	2,3,18,19
Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	Irish being used in public affairs
Description:	Regular contact with the Irish officer in Mayo County Council and the organisations that are connected to it to ensure at least a bilingual approach when working with the parish e.g. in announcements, public events, websites, social media communications, in conjunction with the North Mayo OPT Every attempt wil be made to improve the proportion of Irish in the materials year on year, so that Irish is the more prominent at the end of the plan.
Responsible:	OPT
Stakeholders:	Supporting: Mayo County Council, North Mayo OPT Consulting: Councillors, TDs, and MEPs , government departments, Castlebar language planning committee
Timeframe:	Preparation: Year 1 Execution: Years 1-7
Estimated annual cost:	Included in 15.2.1
Estimated total cost:	Included in 15.2.1
Fundings sources:	Included in 15.2.1

Challenges and approaches:	Challenge: Resources available to the council to do the work; support of the public for the work Approach: Provide help with the work needed (e.g. translations), provide feedback on the progress to date, work closely with the North Mayo OPT to focus efforts on what is important and can be leveraged by both communities
Monitoring performance:	Agreement made with the County Council and in operation
Monitoring effectiveness:	Information will be gathered continuously on the use of Irish in the council dealings with the community; feedback will be gathered quarterly from the officers in the council on the working of the agreement. Appropriate improvements will be put in place accordingly.

15.9.4 WORKING WITH CASTLEBAR ON THEIR SERVICE TOWN LANGUAGE PLAN

Action:	Working with Castlebar as they work through their language plan as a service town to Gaeltachts
Realms:	H, K
Language planning criteria:	2,3,18,19
Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	Complementary planning for the parish and the service town
Description:	Working with the committee developing Castlebar's language plan (when instituted) to make sure that they are complementary, mutually supportive and not duplicating/conflicting in terms of aims, resources and activities: <ul style="list-style-type: none"> - Regular meetings for the two committees (quarterly at least) or common representation on each - Working together on the preparation of the plan and the tasks so that it complements and supports the parish plan - Combined and unified lobbying on common areas of interest/concern
Responsible:	OPT
Stakeholders:	Supporting: Castlebar language planning committee, Coiste Gaeilge Consulting: North Mayo OPT, Udarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge, Mayo County Council
Timeframe:	Preparation: Year 1 Execution: Years 1-7
Estimated annual cost:	Included in 15.2.1
Estimated total cost:	Included in 15.2.1
Fundings sources:	Included in 15.2.1

Challenges and approaches:	Challenge: The committee is not yet operational in Castlebar Approach: Monitor the situation with Údarás na Gaeltachta and Foras na Gaeilge to be ready to work with the committee when operational
Monitoring performance:	Co-working agreement with respect to the development and reviews of the Castlebar plan in place and operational
Monitoring effectiveness:	Feedback will be gathered quarterly from the committees on the co-working agreement. Appropriate improvements will be put in place accordingly.

15.10 PHYSICAL PLANNING AND DEVELOPMENT

15.10.1 DEVELOPMENT AND SUSTAINABILITY OF THE PARISH

Action:	Canvassing and campaigning for solutions to the challenges facing the community, that threaten its survival, similar to other rural areas
Realms:	A, B, C, D, E, F, G, H , I, J , K
Language planning criteria:	2,3,5,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17,18,19
Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	To help assure the long-term future of the community so that the actions in this plan are not in vain.
Description:	The survival of Irish in the parish is dependent on the survival of a viable community, and it is necessary to address the challenges that threaten its viability (unemployment, aging population, emigrating young people, declining number of children and associated loss of services as documented in 6.11). To that end, campaign and canvas public bodies and representatives to seek solutions to the challenges, and work with Community Future (in lobbying, drawing attention to, publicity, common unified approach) on similar topics already raised by the community: <ul style="list-style-type: none"> - Broadband and phone services - Bus services - Community centre and young people's centre - Employment and training - Rural businesses - Marketing and tourism plan - Care of the elderly and enrichment of their lives
Responsible:	CFÁA
Stakeholders:	Supporting: CFÁA, Mayo County Council, Futures Pobail Mhaigh Eo, Councillors, TDs, and MEPs, officers from the health services, Comhlacht Forbartha Oirthuaisceart Mhaigh Eo, Comhlacht Forbartha Iardheisceart Mhaigh Eo Consulting: government departments, Udarás na Gaeltachta, DEIS, Leader, SICAP, SOLAS, TUS/RSS, Mayo, Sligo and Leitrim Education and Training Board

Timeframe:	Preparation: Year 1 Execution: Years 1-7
Estimated annual cost:	Marketing/promotional material (€500), fitting out tearmainn teanga: €1,800 over 6 years = €800
Estimated total cost:	€5,600
Fundings sources:	Allocated funding when the plan is approved, Udarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge schemes and institutions, Mayo County Council schemes & Department of Rural and Community Development, 'Pobal' schemes, CFÁA schemes and OME, National Lottery Fund
Challenges and approaches:	Challenge: That Irish is not seen as an important aspect in the community development Mitigation: Publicise the positive aspects of Irish and the Gaeltacht in each domain; ensure that wins in the action plan that have a positive affect on the challenges are known
Monitoring performance:	Canvassing and lobbying in progress with the other stakeholders; Irish language as a key discussion point in the activities and solutions
Monitoring effectiveness:	Information will be gathered on the integration of the language question in the activities and solutions. Appropriate improvements will be put in place accordingly.

15.11 SOCIAL AND RECREATIONAL SERVICES

15.11.1 EVENTS AND FESTIVALS WITH IRISH

Action:	Work with the festival committees to bring more Irish into their events, especially those that celebrate the local heritage
Realms:	J, K
Language planning criteria:	2,12,15,18
Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	Irish more visible in the community and being used informally and formally, as part of the heritage of the parish
Description:	It is very difficult for festival committees to get commitment of funding each year, and they don't generate any income usually; they need help to bring more Irish in. Design branding materials for teams with Irish competing in events e.g. cycling, sports competitions, using branding/slogans that speak to the issues of the day e.g. environment Help with putting more Irish in the publicity materials and general materials and organization of the events Establish where possible Irish-speaking corners and areas at the festivals
Responsible:	OPT

Stakeholders:	Supporting: Achill tourist office, festival committees Consulting: Udarás na Gaeltachta, other OPTs, Castlebar language planning committee, Foras na Gaeilge, Glór na nGael, Mayo County Council, Councillors, TDs, and MEPs, Tuismitheoirí na Gaeltachta
Timeframe:	Preparation: Year 1 Execution: Years 1-7
Estimated annual cost:	Promotional materials (t-shirts, pens, flasks..) : €1500
Estimated total cost:	€10,500
Fundings sources:	Allocated funding when the plan is approved, Udarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge schemes and institutions, Mayo County Council schemes & Department of Rural and Community Development, ‘Pobal’ schemes, CFÁA schemes and OME, National Lottery Fund
Challenges and approaches:	Challenge: Being able to cover all festivals as there are so many Approach: Adopt similar approach/material for each one for re-use; focus on the big events/festivals to start
Monitoring performance	Approach agreed with the event committees with respect to use and presence of Irish in the events and festivals and in operation
Monitoring effectiveness	Information will be gathered on the numbers of committees who participate; and on the use of Irish in the events. Appropriate improvements will be put in place accordingly.

15.11.2 SPORTS TRAINING AND HOBBIES WITH IRISH

Action:	Work with the existing groups that hold training sessions and groups for sports and hobbies to bring more Irish into their activities
Realms:	D, J , K
Language planning criteria:	2,10,12,15,18
Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	Irish being used in new domains as a language of communication
Description:	Recognise the people who would be willing to include more Irish and help them with their planned approach e.g. football training with Irish Source and develop new groups and classes for activities not already running in the parish e.g. ballroom dancing, vegetarian cooking classes, genealogy etc – through Irish at least bilingual
Responsible:	OPT
Stakeholders:	Supporting: other OPTs, public organisations, Consulting: Udarás na Gaeltachta, other OPTs, government departments, Castlebar language planning committee, Foras na Gaeilge, Glór na nGael, Cumann na bhFiann, Mayo County Council, Councillors, TDs, and MEPs, Tuismitheoirí na Gaeltachta
Timeframe:	Preparation: Year 1 Execution: Years 1-7

Estimated annual cost:	Classes (5 classes x 6 weeksx €30): €900 Facilities hire (30 x €50): €1,500 =€2,400
Estimated total cost:	€15,600 (half year 1)
Fundings sources:	Allocated funding when the plan is approved, Udarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge schemes and institutions, Mayo County Council schemes & Department of Rural and Community Development, ‘Pobal’ schemes, CFAA schemes and OME, National Lottery Fund
Challenges and approaches:	Challenge: Irish skills of the organisers; reluctance Mitigation: Start with those who have some Irish skills and build on them; source suitable train-the-trainers nationally
Monitoring performance:	Program of classes in sports/athletics and hobbies with Irish agreed and in operation
Monitoring effectiveness:	Information will be gathered annually on the number of organisers participating; information will be gathered continuously on the number of attendees and the language behavior of the attendees from the organisers and those who attend. Appropriate improvements will be put in place accordingly.

15.11.3 RELIGIOUS SERVICES THROUGH IRISH

Action:	Work with the religious leaders and their helpers to make regular services available through Irish available or at least bilingually
Realms:	K
Language planning criteria:	2,10,12,15,18
Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	Increase status of Irish
Description:	Agree the frequency and language choice with the religious leaders; identify any challenges and help resolve. Organise post-service meet-and-greets after mass for conversational Irish
Responsible:	OPT
Stakeholders:	Supporting: Religious leaders and staff Consulting: other Gaeltachts, Udarás na Gaeltachta, other OPTs, Castlebar language planning committee, Foras na Gaeilge, Glór na nGael, Gael Linn
Timeframe:	Preparation: Year 1 Execution: Year 1-7
Estimated annual cost:	Refreshments: €500
Estimated total cost:	€3,250 (half year 1)

Fundings sources:	Allocated funding when the plan is approved, Udarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge schemes and institutions, Mayo County Council schemes & Department of Rural and Community Development, CFÁA schemes and OME, National Lottery Fund, Gael Linn
Challenges and approaches:	Challenge: Language skills of religious leaders and office; supports Mitigation: Start soft with key texts (eg.g Our Father), or hymns in Irish, adding to the richness of the service; get help from the community for readings in Irish etc Challenge: People without any Irish attending services Mitigation: Services still available in choice of languages
Monitoring performance:	Agreed approach with religious leaders on frequency of services in Irish, and in operation
Monitoring effectiveness:	Information will be gathered continuously on the frequency of mass in Irish; feedback will be gathered quarterly from the religious leaders and community on the approach. Appropriate improvements will be put in place accordingly.

15.12 THE STATUS OF IRISH IN THE AREA

Attitudes, ability and the usage of Irish within the community.

15.12.1 DESIGN AND DEVELOP WEBSITE

Action:	Design and develop hub website
Realms:	D, G, J, K
Language planning criteria:	2,8,9,10,11,12,13,14,15,16,19
Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	Facility where the community can be informed on events and resources in a bilingual context. A store for information and stories and history of the parish. Aid to developing reading and writing skills in Irish. Promoting pride in the parish and Gaeilg' Acla. To help bring together the Irish-speaking network in the parish.

Description:	<p>Creation of a digital home on the internet for the parish and the action plans and their outputs.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Information about general resources and events - Information about the action plan and the activities, with feedback opportunities - Publication of articles by the community on local themes, at least bilingual - Sourcing and sharing of previously published materials to bring to new audience - Links to other useful community pages <p>Bilingual approach but complementary rather than either/or.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Plugins to foclóir.ie - Simple terminology in Irish and English, spoken standard - Interactive design, lively informal, voting - Registration feature for newsletter and to keep people informed and to build the network of Irish speakers - Promotion of articles to other media - Integral to activies of the action plan <p>A newsletter of highlights will be distributed in hardcopy and electronically</p>
Responsible:	OPT
Stakeholders:	<p>Supporting: Public working group</p> <p>Consulting: Udarás na Gaeltachta, other OPTs, government departments, Castlebar language planning committee, Foras na Gaeilge, Glór na nGael, Conradh na Gaeilge (with peig.ie), Terminology Committee and foclóir.ie, Mayo County Council, Councillors, TDs, and MEPs, Tuismitheoirí na Gaeltachta</p>
Timeframe:	<p>Preparation: Year 1</p> <p>Execution: Year 1-7</p>
Estimated annual cost:	€8,000 Year 1-2 (design, build, operation, hosting etc for website); €750 year 2-4 maintenance; €500 year 5-7 maintenance
Estimated total cost:	€11,500
Fundings sources:	Allocated funding when the plan is approved, Udarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge schemes and institutions, Mayo County Council schemes & Department of Rural and Community Development, ‘Pobal’ schemes, CFÁA schemes and OME, National Lottery Fund
Challenges and approaches:	<p>Challenge: To create a site that draws people to it; making sure not to overlap with any other groups in the parish</p> <p>Mitigation: Work with a community working party to design and develop the site and to promote shared ownership of the site and contents</p>
Monitoring performance:	Website built and in operation. Fresh content being published weekly. Registration facility available and newsletter being distributed monthly

Monitoring effectiveness:	Information will be gathered continuously on how often the website is accessed and what for; feedback will be gathered from the users; monthly reviews will be conducted on the % of Irish and English on the site; the number of registrations will be reviewed each month. Appropriate improvements will be put in place accordingly.
---------------------------	---

15.12.2 SOCIAL MEDIA STRATEGY TO SUPPORT THE ACTION PLAN

Action:	Creation and implementation of a social media strategy
Realms:	G, K
Language planning criteria:	2,8,9,10,11,12,13,14,15,16,19
Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	That Irish is seen in every domain, that the language is seen to enrich the online life and that the community can use and develop their reading and writing skills in an informal way. Strengthening of a community of speakers.
Description:	Creation of an annual strategy to support the activities of the year to ensure communication and encourage participation. Creation of social media accounts in existing and emerging platforms, with style and behaviour policies. Monthly fresh interactive activities online to keep the interest and motivation of the followers. Curation of shared content. Opportunity for people from the community to act as hosts on the social media accounts/channels for rotating periods of time, e.g. as for Ireland.com on twitter, as local voice
Responsible:	OPT
Stakeholders:	Supporting: Young people, local organisations, schools Consulting: Udarás na Gaeltachta, other OPTs, government departments, Castlebar language planning committee, Foras na Gaeilge, Glór na nGael
Timeframe:	Preparation: Year 1 Execution: Year 1-7
Estimated annual cost:	Consultation with media experts, video production, etc. (€1,500 Year 1-2; €750 Year 3-7)
Estimated total cost:	€6,750
Fundings sources:	Allocated funding when the plan is approved
Challenges and approaches:	Challenge: Social media requires near 24x7 management to stay relevant and fresh Mitigation: Help from the public for short temporary periods for the daily posts, promotion of social media as the voice of the community with different personalities
Monitoring performance	Strategy settled and in operation; 'local voice' program in operation

Monitoring effectiveness:	Information will be gathered monthly on the number of followers and the most popular posts and the least popular. Appropriate improvements will be put in place accordingly
---------------------------	---

15.12.3 RECOGNITION AND ‘INSPIRE’ AWARDS SCHEME

Action:	Creation of community recognition and awards scheme
Realms:	K
Language planning criteria:	2,11,12,19
Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	The community active and informed about all the voluntary activities being performed in the parish for the benefit of Irish – small or big. Bringing more Irish into daily life.
Description:	<p>Design and launch of a scheme that recognizes the small day-to-day efforts people make on behalf of the language e.g. translating a menu for someone, or helping someone with Irish homework – possibly “Gradam na Míle” (“Extra Mile”) - "go raibh míle maith agat", "go raibh míle míle maith agat" and so on</p> <p>Guidelines and roles for nomination agreed and published.</p> <p>One person can nominate another for a particular award and it will be awarded very quickly after a brief review. Small prizes – coffee voucher, or a lunch.</p> <p>This is a deliberate alternate but complementary approach to a single end-of-year award; it is intended to promote and encourage small everyday helps and interventions, as they happen.</p> <p>Design and launch of an annual award also, similar to and at the same occasion as the business awards (15.7.3):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Agreement of a name for the award - Terms and conditions, assessment criteria and voting system defined - Annual award at Seachtain na Gaeilge
Responsible:	OPT
Stakeholders:	<p>Supporting: the community</p> <p>Consulting: Udarás na Gaeltachta, other OPTs (especially OPT Chloich Cheann Fhaola, who have a similar award), government departments, Castlebar language planning committee, Foras na Gaeilge, Mayo County Council, Councillors, TDs, and MEPs</p>
Timeframe:	<p>Preparation: Year 1</p> <p>Execution: Year 1-7</p>
Estimated annual cost:	<p>Design, materials: €1,500 (Year 1)</p> <p>€1,000 prizes (€250 each quarter)</p> <p>Design and production of award: €500</p>
Estimated total cost:	€12,000

Fundings sources:	Allocated funding when the plan is approved, Udarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge schemes and institutions, Mayo County Council schemes & Department of Rural and Community Development, CFAA schemes and OME, National Lottery Fund
Challenges and approaches:	Challenge: Perception of fairness; queries on nominations Mitigation: Small prizes and many of them; one-to-one; quiet summary of award recipients on website not singling anyone out
Monitoring performance:	Scheme in operation; guidelines and rules published
Monitoring effectiveness:	Information will be gathered continuously on the number of recommendations, the activities and the prizes awarded. Feedback will be gathered continuously from the awarders and awardees on the experience. Appropriate improvements will be put in place accordingly

15.12.4 PROGRAM OF COMMUNITY GOALS FOR IRISH

Action:	Program of community goals for Irish
Realms:	D, K
Language planning criteria:	2,10,11,12,13,14,15,16,18,19
Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	The community working together to speak more Irish in their daily lives. Ownership of the language in the hands of the community. Community more aware of the resources available for and in Irish.
Description:	<p>Agree on a name for the program e.g. "GiotaíGaeilge" nó "GAB" (Gaeilg' Acla Beo).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Create a series of small community challenges – easy, fun, playful – weekly, connected to other activities going on locally and in the language plan (classes, school events...) e.g. "Use this word today", "look at the nuacht tonight", "try to fill out your census form in Irish", ask for your coffee in Irish today", "Use the ATM in Irish today", "download motherfóclór tonight and listen to a program" etc - Promoting them on the website and social media and through the language leaders; requests for feedback directly <p>Research into mechanisms for tracking the activities</p> <ul style="list-style-type: none"> - like FITBIT – self-measuring, or a card for children and visitors that is stamped, or an app – gathering points and seeing progress. - Maybe small prizes for visitors with x stamps e.g. a coffee voucher, entry to an Irish event <p>Organisation of larger challenges such as Gaeilge24, a Duolingo competition regularly</p>
Responsible:	OPT

Stakeholders:	Supporting: community, local organisations, Mayo News, MidWest Radio, Councillors, TDs, and MEPs, Conradh na Gaeilge (with peig.ie) Consulting: Udarás na Gaeltachta, other OPTs, government departments, Castlebar language planning committee, Foras na Gaeilge, Glór na nGael, Tuairisc, Nós, Comhar
Timeframe:	Preparation: Year 1 Execution: Year 1-7
Estimated annual cost:	Design and materials (Year 1): €500 Vouchers and small prizes (20 x €10, 10 x €20, 10 x €30, 6 x €50): €1,000
Estimated total cost:	€7,500
Fundings sources:	Allocated funding when the plan is approved, Udarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge schemes and institutions, Mayo County Council schemes & Department of Rural and Community Development, 'Pobal' schemes, CFÁA schemes and OME, National Lottery Fund
Challenges and approaches:	Challenge: Community participation Mitigation: Easy challenges to start, language leaders and popular people in the community first to try it and lead the way; announced on other media, pique curiosity of the community
Monitoring performance:	Program of community goals agreed and in operation and being announced in the media. Research completed on tools/app to support
Monitoring effectiveness:	Information will be gathered continuously from the media and shops and network on the participation of the public in the challenges; feedback will be gathered quarterly from the public on the challenges. Appropriate improvements will be put in place accordingly

15.12.5 SERIES OF GUEST SPEAKERS ON LANGUAGE TOPICS

Action:	Series of guest speakers in Irish or bilingual or from another minority language
Realms:	D, J, K
Language planning criteria:	2,10,11,12,13,14,15,16,18,19
Area:	LPT: ☒ SM: ☐
Goal:	Strong links and better knowledge of the networks for Irish speakers throughout the country and abroad. Inspiration for new ideas for opportunities. Using Irish in modern contexts.
Description:	Creation of a series of guest speakers, each three months, focusing on the areas of languages, multilingualism, minority languages, working and living through and with Irish, opportunities in Irish, Livestreaming and taping of sessions for online availability; sourcing of remote speakers through remote technology Selection of halls/facilities to hold the events. Selection of name for the series with the help of the public e.g. e-cainteoirí

Responsible:	OPT
Stakeholders:	Supporting: guest speakers, local facilities/halls Consulting: Udarás na Gaeltachta, other OPTs, Castlebar language planning committee, Foras na Gaeilge, Glór na nGael, Tuairisc, Nós, Comhar, Mayo News, Raidió Life, MidWest Radio, TG4, organizations and others, Language-based events funding
Timeframe:	Preparation: Year 1 Execution: Year 1-7
Estimated annual cost:	Training in the tools, media: €600 (Year 1) Rates and travel (€250); Facilities hire (€100); X 4 = €1,400
Estimated total cost:	€10,400
Fundings sources:	Allocated funding when the plan is approved, Udarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge schemes and institutions, Mayo County Council schemes & Department of Rural and Community Development, 'Pobal' schemes, CFÁA schemes and OME, National Lottery Fund
Challenges and approaches:	Challenge: Attracting attendees Mitigation: Study best practices e.g TED and establish guidelines e.g. time limits, conciseness; opportunity to discuss afterwards and to develop ideas from them Challenge: Appropriate halls/facilities that are big enough Approach: Limit the numbers using registration facility to start; review once numbers known Challenge: Technical knowledge to livestream, record Approach: Help from young people and technical colleges that run Irish streams e.g. journalism with Irish (DIT)
Monitoring Performance:	Series of guest speakers organized and in operations, and being recorded and live streamed
Monitoring effectiveness:	Information will be gathered continuously on the numbers attending on line and in person, and watching recordings; feedback will be gathered from the attendees after each event on the event, the speaker, the arrangements. Appropriate improvements will be put in place accordingly

15.12.6 VISITS TO OTHER GAELTACHTS AND THEIR EVENTS

Action:	Visits to other Gaeltachts and their events
Realms:	D, J, K
Language planning criteria:	2,11,12,19
Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	Strong links to the Irish-speaking community nationally; appreciation of own culture and language dialect

Description:	Organisation of an all-Irish trips to other Gaeltachts/networks each year e.g. Tallaght, Belfast, Mayo North, and their events e.g. Éigse an Spidéil, Féile Baile an Fheartáraigh, an tOireachtas. Best efforts will be made to connect the visits with other activities such as heritage walks through Irish etc. A code of conduct for the language will be agreed for each trip
Responsible:	OPT
Stakeholders:	Supporting: event committees, other OPTs Consulting: Udarás na Gaeltachta, Castlebar language planning committee, Foras na Gaeilge, Glór na nGael, Conradh na Gaeilge (with peig.ie), Councillors, TDs, and MEPs
Timeframe:	Preparation: Year 1 Execution: Year 1-7
Estimated annual cost:	Travel (€1000 bus) and subsidised lodgings (€50 x 10: Year 1; x 15 Blíain 2; x 20 Year 3; x 30 Year 4; x 40 Year 5, 6, 7) = €1,500 Year 1; €1750 Year 2; €2,000 Year 3; €2,500 Year 4; €3,000 Year 5,6,7
Estimated total cost:	€16,750
Funding sources:	Allocated funding when the plan is approved, Udarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge schemes and institutions, Mayo County Council schemes & Department of Rural and Community Development, 'Pobal' schemes, CFÁA schemes and OME, National Lottery Fund
Challenges and approaches:	Challenge: Travel and complicated insurance needs Approach: Reduce the liability e.g. leaving the travel details to the attendees to work out themselves e.g car shares or using private buses
Monitoring performance:	Trips organized and in operation
Monitoring effectiveness:	Information will be gathered continuously on the trips and the numbers visiting; feedback will be gathered continuously from the visitors and the event holders on the event and language practice. Appropriate improvements will be put in place accordingly

15.12.7 HERITAGE EVENINGS FOR PUBLIC, INCLUDING VISITORS

Action:	Heritage evenings for public, including visitors, during the tourism season
Realms:	E, J, K
Language planning criteria:	2,11,12,19
Area:	LPT: ☒ SM: ☒
Goal:	Pride in own heritage; chance to share it and practice it; Irish being heard in the community and by visitors

Description:	Program of heritage evenings for public and visitors <ul style="list-style-type: none"> - A couple of evenings in the week - Mix of languages - Music with history and local stories, of high standard - Opportunity to try out instruments, dancing, language - Heritage walks with information on the local place names
Responsible:	OPT
Stakeholders:	Supporting: Local organisations, Achill tourist office, public working group Consulting: Udarás na Gaeltachta, other OPTs, Castlebar language planning committee, Foras na Gaeilge, Glór na nGael, Conradh na Gaeilge (with peig.ie), Mayo County Council, Councillors, TDs, and MEPs
Timeframe:	Preparation: Year 1 Execution: Year 1-7
Estimated annual cost:	Pay (16 weeks x €150 between 3 people): €2,400
Estimated total cost:	€16,800
Fundings sources:	Allocated funding when the plan is approved, Udarás na Gaeltachta, Foras na Gaeilge schemes and institutions, Mayo County Council schemes & Department of Rural and Community Development, 'Pobal' schemes, CFÁA schemes and OME, National Lottery Fund
Challenges and approaches:	Challenge: Local people to host/perform; design of the evening Approach: public working group to come together and plan the evenings; high standard of musicians and storytellers Challenge: Location for the evenings difficult esp in high season Approach: Try to use groups of pubs together first, then look at halls
Monitoring performance	Evenings in operation throughout the season; heritage walks being held
Monitoring effectiveness:	Information will be gathered continuously on the events and the numbers attending; feedback will be gathered from the visitors and the locations each week. Appropriate improvements will be put in place accordingly

16 AGUISÍNÍ

A. AN LITIR SOILÉIRITHE Ó ÚDARÁS NA GAELTACHTA

Leirítear thíos an litir ina ndéantar an soiléiriú leis na páirtithe leasmhara maidir leis an gcuid den pharóiste nach bhfuil sa Ghaeltacht.

Máire Aingeal Mhic Lochlainn Uasal
Comhlacht Forbartha Áitiúil Acla,
Áras Forbairt Acla,
Crompáin,
Caol,
Acaill,
Co. Mhaigh Eo

6/7/2017

A Mháire, a chara,

Déanaim tagairt don chruinniú idir ionadaithe ó Chomhlacht Forbartha Áitiúil Acla (CFAA), Seán Mac Eoin ón Roinn Ealaíon, Oidhreachta, Gnóthaí Réigiúnach, Tuaithe agus Gaeltachta (REOGRTG) agus mé féin ar an 9 Bealtaine faoi phlean teanga LPT Mhaigh Eo Thiar. Mar is eol duit, aontaiodh ag an chruinniú sin go n-eagródh an tÚdarás cruinniú don Cheanneagraíocht le Foras na Gaeilge le plé a dhéanamh ar an Phlean Teanga agus an chuid sin den pharóiste nach bhfuil sa Ghaeltacht. Tá an cruinniú sin a shocrú anois mar is eol duit.

Ar mhaith le soiléireacht a chinntiú maidir leis an phlé agus an méid atá aontaithe go dtí seo, déanaim na príomhphointí a leagan amach thíos.

- Ar iarratas ó CFAA, rinne Údarás na Gaeltachta cás chuig an REOGRTG cead a thabhairt do CFAA bunús réiteach agus feidhme an phlean teanga a thógáil ar an cheantar nádúrtha tíreolaíoch, teangeolaíoch agus pleanála seachas a bheith srianta don Limistéar Pleanála Teanga amháin. 'Sé sin, paróiste Acla ina ionnláin, agus an chuid sin den oiléán nach bhfuil sa Ghaeltacht. (féach cóip den chomhfhreagras le seo ina bhfuil na cúinsí go léir san áireamh).
- Thug an REOGRTG cead do CFAA an chuid sin de pharóiste Acaill nach bhfuil sa Ghaeltacht a áireamh sa phlean teanga ar bhunús na gcuinsí a bhí leagtha amach sa chás a rinneadh chuig an REOGRTG agus faoi réir:
 - Go mbeadh sé soiléir sa phlean a chuirtear faoi bhráid na Roinne céan chuid de a bhaineann go sonrach leis Limistéar Pleanála Teanga Mhaigh Eo Thiar agus céan chuid de na bhaineann leis an cheantar nach Gaeltacht é.
 - Gur ar an ceantar oifigiúil Gaeltachta a bheadh an pleán dírithe go príomha

- Go mbainfear úsáid as na foinsí tacaíochta atá ar fáil taobh amuigh den Ghaeltacht nuair is féidir agus nach dtitfidh aon chostas breise ar an REOGRTG nó an túdarás ar an obair a bhaineann leis an chuid den LPT atá lonnaithe taobh amuigh den Ghaeltacht.
- Go rachadh CFAA i gcomhairle le áiséinteachtaí Stáit éagsúla le linn an phróisis comhairliúcháin chun a dtacaíochtaí maoinithe a éileamh don phlean fad téarmach de réir mar a bheidh na míreanna éagsúla á n-aontú.
- Ag an chruinníú ar an 9 Bealtaine, ath-dearbhaíodh gur bé an cuspóir atá ag an próiseas pleanála teanga ná cúram a dhéanamh ó thaobh na Gaeilge, de na ceantair Ghaeltacha mar atá siad, chomh maith leis na Bailte Seirbhise Gaeltachta agus na Líonraí Gaeilge mar a shainítear iad faoin Acht na Gaeltachta 2012. Is ar fheidhmiú an phróisis sa chomhthléacs sin a bheidh an fócas – rud a chinnteoidh nach mbeifear ag feidhmiú ultra vires.
- Ag an chruinníú sin fosta pléadh na bealaí a bhféadfadh Foras na Gaeilge agus/nó na heagraíochtaí a fheidhmíonn faoina scáth tacaíocht a thabhairt mar a bhaineann sé le cur chun cinn na Gaeilge sa chuid sin den pharóiste lasmuigh den Ghaeltacht. Luadh mar shampla an eagraiocht Gaeloideachas – i gcás go mbeadh aon scoil/phobal scoile sa chuid sin den pharóiste lasmuigh den Ghaeltacht, ag iaraidh aitheantas mar ghaelscoil a bhaint amach mar shampla. Bheadh an cur chuige thusa bunaithe ar an múnlá céanna atá ceadaithe i gcás LPT Uibh Ráthach i gCo. Chiarrai. Luadh go mbeadh an túdarás/ an REOGRTG sásta an cás a thógáil le Foras na Gaeilge ar iarratas ó CFAA.

Is ar an bhunús atá leagtha amach thusa atá sé aontaithe tabhairt faoin phróiseas pleanála teanga i LPT Mhaigh Eo Thiar, agus is ar an bhunús sin a phléifeart na féidearthachtaí le Foras na Gaeilge tacaíocht a thabhairt don chuid sin den phlean teanga atá dirithe ar cheantar Acla atá lonnaithe taobh amuigh den Ghaeltacht.

Le meas,

Siubhán Nic Grianna
An Bainistoir Pleanála Teanga

C.C

Tadhg Ó Conghaile, Údarás na Gaeltachta

Seán Mac Eoin, An Roinn Ealaón, Oidhreachta, Gnóthaí Réigiúnach, Tuaithe agus Gaeltachta

OIFIÍ RÉIGIUNACHA

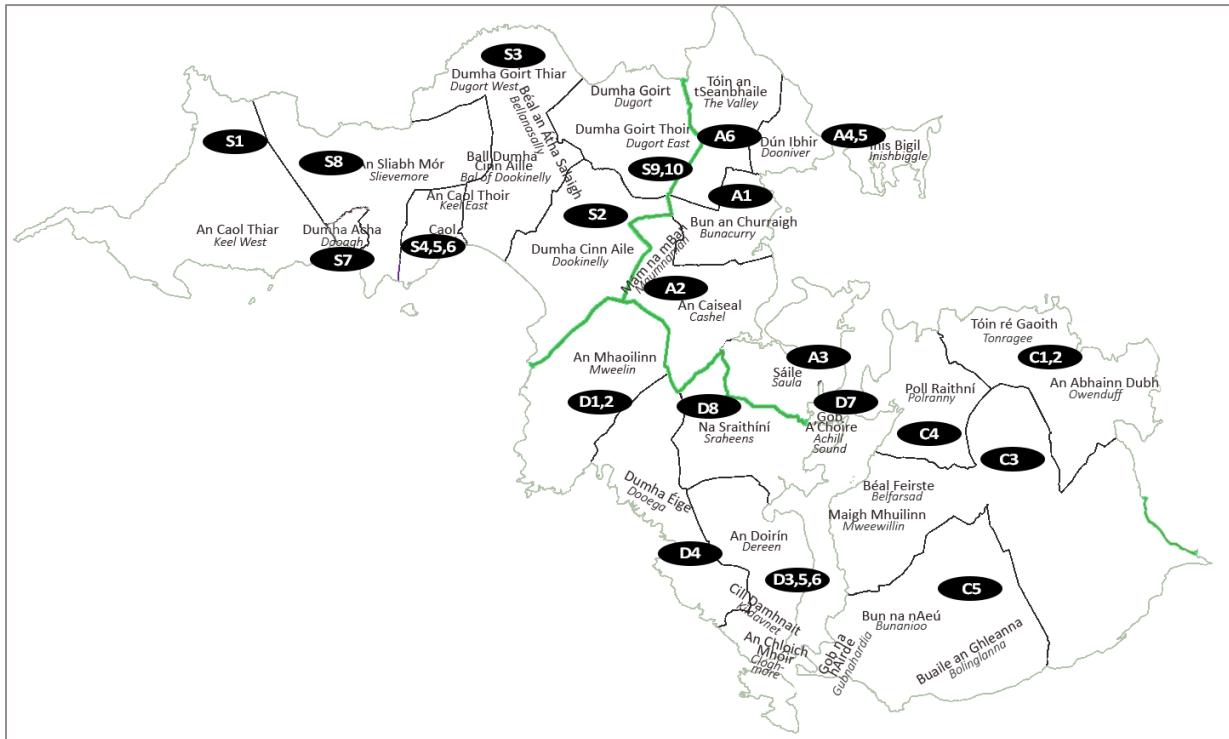
Páirc Ghnó Ghaoth Dobhair,
Doiri Beaga,
Co. Dhún na nGall
F92 E09T

Páirc Ghnó an Daingin,
Baile an Mhuilinn,
Daingean Uí Chúis,
Co. Ciarraí
V92 TX48

Áislann Bhéal an Mhúirthead,
Bóthar an tSeipéil,
Béal an Mhúirthead,
Co. Mhuigh Eo
F26 W5H0

Páirc Ghnó Bhuile Mhic Íre,
Baile Mhic Íre,
Co. Chiarrai
P12 E277

B. NA CEANTAIR BEAGA

LÉARÁID 87: LÉARSCÁIL DE NA CEANTAIR BEAGA AGUS NA BAILTE FEARAINN A BHAINNEANN LEO

Cuirtear crostagairtí do na bailte fearainn a bhaineann leis na ceantair beaga thíos.

Toghroinn	Tagairt Léarscáile	An Ceantar Beag	Tagairt	Baile Fearainn
Acaill		157001001	A1	Bun an Churraigh
Acaill		157001002	A2	An Caisleán & Máim na mBan
Acaill		157001003	A3	Sáile

Toghroinn	Tagairt Léarscáile	An Ceantar Beag	Tagairt	Baile Fearainn
Acaill		157001004 / 157001005	A4, A5	Dún Ibhir & Inis Bigil
Acaill		157001006	A6	Tóin an tSeanbhaile
An Corrán		157060001 / 157060002	C1, C2	Tóin ré Gaoith & An Abhainn Dubh
An Corrán		157060003	C3	Béal Feirste & Maigh Mhuilinn
An Corrán		157060004	C4	Poll Raithní
An Corrán		157060005	C5	Bun an nAeú, Buaile an Ghleanna & Gob na hAirde
Dumha Éige		157074001 / 157074002	D1, D2	An Mhaoilinn

Toghroinn	Tagairt Léarscáile	An Ceantar Beag	Tagairt	Baile Fearainn
Dumha Éige		157074003 / 157074005 / 157074006	D3, D5, D6	An Doirín, Cill Damhnait & An Chloich Mhóir
Dumha Éige		157074004	D4	Dúmha Éige
Dumha Éige		157074007	D7	Gob a' Choire
Dumha Éige		157074008	D8	Na Sraithní
Sliabh Mór		157139001	S1	An Caol Thiar
Sliabh Mór		157139002	S2	Dumha Cinn Aille

Toghroinn	Tagairt Léarscáile	An Ceantar Beag	Tagairt	Baile Fearainn
Sliabh Mór		157139003	S3	Dumha Goirt Thiar, Ball Dumha Cinn Aille & Béal an Atha Salaigh
Sliabh Mór		157139004 / 157139005 / 157139006	S4, S5, S6	Caol & An Caol Thoir
Sliabh Mór		157139007	S7	Dumha Acha
Sliabh Mór		157139008	S8	An Sliabh Mór
Sliabh Mór		157139009 / 157139010	S9, S10	Dumha Goirt & Dumha Goirt Thoir

TÁBLA 15: TÁBLA CROSTAGARTHA DO NA CEANTAIR BEAGA AGUS NA BAILTE FEARAINN A BHAINNEANN LEO

C. SEIRBHÍSÍ LUATHOIDEACHAIS, BUNSCOILE AGUS IAR-BHUNSCOILE SA PHARÓISTE

SEIRBHÍSÍ LUATHOIDEACHAIS

Ainm Oifigiúil	Baile Fearainn	CCS	CETS	ECE	ASCC	Cláraithe le	#Foir.

TUSLA							
Suantraí/Keel Childcare Ltd	An Caol Thoir	Tá	Tá	Tá	Tá	Tá	3
Naónra Acaill (Naomh Sheosaimh) Teo	Bun an Churraigh	Tá	Níl	Tá	Níl	Tá	2

TÁBOLA 16: SONRAÍ SEIRBHÍSÍ LUATHOIDEACHAIS AN PHARÓISTE (GIS, 2016)

BUNSCOILEANNA

Roinntear cúntóirí riachtanais speisialta ('c' thíos) le cúpla scoil.

Ainm Oifigiúil/ Áitiúil	Baile Fearainn	An Teanga Theagaisc	Sa Ghaeltacht	Inscne	DEIS	#Foir.
SN Dumhach (Dumhach NS)	Dumha Acha	Trí Bhéarla amháin	Níl	Inscne measctha	Tá	3
Dookinella NS (SN Dumha Cinn Aile)	Dumha Cinn Áile	Trí Bhéarla amháin	Níl	Inscne measctha	Tá	2,0.5c
Valley NS	Tóin an tSeanbhail e	Trí Bhéarla amháin	Tá	Inscne measctha	Tá	2,2x0. 5c
SN Naomh Seosamh	Bun an Churraigh	Trí Ghaeilge amháin	Tá	Inscne measctha	Tá	1
SN Naomh Pádraig Sáile	Sáile	Trí Ghaeilge amháin	Tá	Inscne measctha	Tá	4

Ainm Oifigiúil/ Áitiúil	Baile Fearainn	An Teanga Theagaisc	Sa Ghaeltacht	Inscne	DEIS	#Foir.
Achill Sound Convent NS (Achill Sound NS)	Gob A Choire	Trí Bhéarla le roinnt Ghaeilge	Tá	Inscne measctha	Tá	1
Sn Tóin Na Gaoithe	Tóin Ré Gaoith	Trí Ghaeilge amháin	Tá	Inscne measctha	Tá	3, 0.5c

TÁBLA 17: SONRAÍ BUNSCOILEANNA AN PHARÓISTE (GIS, 2016)

IAR-BHUNSCOIL

Ainm Oifigiúil	Baile Fearainn	Teanga Teagaisc	Sa Ghaeltacht	Inscne	DEIS	#Foir.
Coláiste Pobail Acla	Poll Raithní	Trí Bhéarla amháin	Tá	Inscne measctha	Tá	26

TÁBLA 18: SONRAÍ IARBHUNSCOILEANNA AN PHARÓISTE (GIS, 2016)

D. EAGRAÍOCHTAÍ AGUS GNÓLACHTAÍ ÁTIÚLA

Léirítear thíos na heagraíochtaí agus gnólachtaí áitiúla atá ar eolas ag an bpointe seo.

Eagraíochtaí áitiúla	
Eagraíochtaí cúraim agus grúpaí pobail	Achill Doctors / Primary Care Team Achill Fire Brigade Achill Island Coastguard Achill Parish Council Achill RNLI Achill Women's Group Bunnacurry Saula Cashel Senior Citizens Group Community Futures Acaill Cóiste Dún Ibhir Coiste Forbartha Dhún Eibir Currane Ladies Club Dookinella Women's Group Dooniver Women's Group / Community Room. Ionad Cultura Ais. Acla Teo Kildownet Senior Citizens Group Muintir a Chorráin Order of Malta

Eagraíochtaí áitiúla	
	Saula Community Group St. Colman's Care Centre The Valley Tenants Association
Grúpaí ealaíne agus ceoil	Achill Harp Festival Achill Musical Dramatic Society Achill Pipe Band Curraun Drama Group Dooagh Pipe Band Dooega Drama Group Dookinella Pipe Band Keel Drama Group Keel Pipe Band Pollagh Pipe Band, Pollagh Scoil Acla
Féilte	Dooagh Day Committee Féile Chill Damhnait Féile Dú Eige Féile Inisbiggle Féile Tóin an tSeanbhaile Heinrich Boll Association Tarry Fest (Dookinella)
Clubanna Spóirt	Achill Athletics Club Achill Boxing Club Achill GAA Achill Golf Club Achill Half Marathon Achill Rovers Soccer Club Achill Sports Partnership / Sports Network Achill Wheelers Cycling Club Ladies GAA The Curraun Challenge Committee
Grúpaí Eile	Achill Country Markets Achill Credit Union Irish Farmers Association Lower Achill Community Hall Development Company St Vincent de Paul Achill
Gnólachtaí (achoimre)	Achill Refrigeration Achill Sea Salt Báid farantóireachta Bialanna agus tithe tábhairne Comhlachtaí do ghníomhaíochtaí allamuigh (surfáil, eachaíocht, galf, iascaireacht) Comhlachtaí rothair ar cíos

Eagraíochtaí áitiúla

Gailearaithe ealaíne, potaireachta, dealbhóireachta, agus ranganna ealaíne
Oifig Turasóireachta
Ostáin, tithe saoire, láithreáin campála agus carbháin, tithe leaba is bricfeasta
Rangana acláiochta, íoga, aeróbaice
Siopaí (cógaslanna, búistéir, earraí grósáera, earraí ceardaíochta, crua-earraí, éadaí)
Stáisiún peitril

E. CEIST 14 AR FHOIRM DAONÁIRIMH 2016

Feictear thíos leagan an cheist a bhaineann leis an nGaeilge i bhfoirm daonáirimh 2016 (CSO, 2016e).

14

An bhfuil Gaeilge labhartha agat?

Freagair má tá tú 3 bliana d'aois nó níos sine

- 1 Tá
- 2 Níl

Má 'Tá', an labhraíonn tú Gaeilge?

Marcáil i ngach bosca cui

- 1 Go laethúil, sa chóras oideachais
- 2 Go laethúil, taobh amuigh den chóras oideachais
- 3 Go seachtainiúil
- 4 Ní chomh minic sin
- 5 Ní labhraíonn riamh í

LÉARÁID 88: CEIST 14 I NDAONÁIREAMH 2016

F. CAINTEOIRÍ LAETHÚLA (CLG) I 2011 AGUS 2016 SNA LPT

Leiríonn an tábla seo líon agus céatadán na gcainteoirí laethúla taobh amuigh den chóras oideachais sna LPT i 2011 agus 2016 (CSO, 2016d). Is ea 22.5% an céatadán airmheánach CLG do 2016.

LPT	Daonra 2011 (3+ bliana d'aois)	CLG 2011	% 2011	Daonra 2016 (3+ bliana d'aois)	CLG 2016	% 2016
Toraigh	147	107	72.8	114	85	74.6
Céantar na nOileán	2,193	1,436	65.5	2,057	1,474	71.7
An Cheathrú Rua	2,400	1,653	68.9	2,392	1,558	65.1
Oileáin Árann	1,212	770	63.5	1,187	681	57.4
Conamara Láir	3,014	1,704	56.5	2,855	1,603	56.1
Gaoth Dobhair, Rann na Feirste, Anagaire agus Loch an Iúir	6,067	3,356	55.3	5,704	2,900	50.8
Cois Fharraige	6,259	3,384	54.1	6,439	3,104	48.2
Árainn Mhór	503	234	46.5	464	219	47.2
Cloich Chionnaola, Gort an Choirce, An Fál Carrach agus Machaire Rabhartaigh	4,187	1,859	44.4	3,903	1,546	39.6
Ciarraí Thiar	6,714	2,380	35.4	6,708	1,928	28.7
Na Déise	1,693	454	26.8	1,738	467	26.9
Cléire	119	40	33.6	145	36	24.8
Múscraí	3,596	955	26.6	3,619	836	23.1
An Ghaeltacht Láir	1,587	460	29.0	1,541	337	21.9
Ráth Chairn agus Baile Ghib	1,699	321	18.9	1,776	283	15.9
Dúiche Sheoigheach agus Tuar Mhic Éadaigh	3,149	563	17.9	3,088	426	13.8
Dún na nGall Theas	2,956	397	13.4	2,955	322	10.9

LPT	Daonra 2011 (3+ bliana d'aois)	CLG 2011	% 2011	Daonra 2016 (3+ bliana d'aois)	CLG 2016	% 2016
Tuaisceart Dhún na nGall	2,884	359	12.4	2,716	246	9.1
Maigh Eo Thiar	2,199	292	13.3	2,088	180	8.6
Maigh Eo Thuaidh	7,325	727	9.9	6,968	563	8.1
Maigh Cuilinn	4,044	364	9.0	4,285	299	7.0
Ciarraí Theas	1,735	148	8.5	1,753	121	6.9
Bearna agus Cnoc na Cathrach	10,610	719	6.8	11,184	660	5.9
Na Rosa	5,479	394	7.2	5,211	274	5.3
An tEachréidh	7,440	297	4.0	7,676	223	2.9
Oirthear Chathair na Gaillimhe	7,417	248	3.3	7,524	215	2.9

TÁBLA 19: CAINTEOIRÍ LAETHÚLA (CLG) SNA LPT UILIG I 2011 AGUS 2016

G. SAINMHÍNIÚ AR CLG, CSG, AGUS CLSCT

Úsáidtear cainteoirí laethúla Gaeilge go minic sna staitisticí éagsúla ach ní dhéantar an t-áireamh céanna i gconaí orthu. Léirítear thíos an chiall a úsáidtear sa phlean seo maidir leis an sainmhíniú ar CLG, CSG agus CLSCT. Is staitisticí nua iad na cinn sa chló iodálach, a thugadh isteach i 2016.

Statistic daonáireamh 2016	Cainteoirí Laethúla Gaeilge (CLG)	Cainteoirí Seachtainiúla Gaeilge (CSG)	Cainteoirí Laethúla d.r. SCT (CLSCT)
Go laethúil lastigh den CO amháin			San áireamh
Go laethúil lastigh agus lasmuigh den CO	San áireamh		San áireamh
<i>Go laethúil lastigh agus go seachtainiúil lasmuigh den CO</i>		<i>San áireamh</i>	<i>San áireamh</i>
<i>Go laethúil lastigh agus ní chomh minic sin lasmuigh den CO</i>			<i>San áireamh</i>
<i>Go laethúil lastigh agus ní riamh lasmuigh den CO</i>			<i>San áireamh</i>

Statistic daonáireamh 2016	Cainteoirí Laethúla Gaeilge (CLG)	Cainteoirí Seachtainiúla Gaeilge (CSG)	Cainteoirí Laethúla d.r. SCT (CLSCT)
Go laethúil lasmuigh den CO amháin	San áireamh		San áireamh
Go seachtainiúil lasmuigh den CO amháin		San áireamh	
Ní chomh minic sin lasmuigh den CO amháin			
Ní riamh			

TÁBLA 20: SAINMHÍNITHE AR NA TEÁRMAÍ CLG, CSG, AGUS CLSCT

H. AN BRANDA AGUS AN BHILEOG EOLAS

An branda ('Gaeilg' Acla, Is leatsa í: Bí Bródúil Aisti'), agus an bhileog eolas don togra ('Gaeilge' Acla Beo go Deo'), a d'eisigh an Coiste Gaeilge agus a bhí á úsáid tríd an togra.

Gaeilg' Acla

**Is leatsa í
Bí bródúil aisti**

GAEILG' ACLA BEO GO DEO
Plean Teanga do Pharóiste Acla

Gaeilg' Acla

GAEILG' ACLA BEO GO DEO
Plean Teanga do Pharóiste Acla

Ar mhaith leat ár nGaeltacht a neartu ?
Do you want Achill to retain its Gaeltacht status?

Tá straitéis nua ag an Rialtas don Ghaeilge.
The Government has a new strategy
for the Irish Language.

Caithfidh gach Pobal Gaeltachta plean a réiteach
agus a chur i bhfeidhm chun tacú le húsáid na
Gaeilge sa pharóiste.
Every Gaeltacht Area must prepare and implement
a plan to promote the use of the Irish language
in the area.

Muna ndéanann Muintir Acla é seo tá baol ann go
gcáillfidh an ceantar seo a stadás Gaeltachta
If we don't do this there is a danger that we
may lose our Gaeltacht status.

Cuirfear ar a laghad €100,000 ar fáil in aghaidh
na bliana, ar feadh seacht mbliana, nuair a ghlacfar
leis an bplean chun é a chur i bhfeidhm
At least €100,00 per annum will be made available,
every year over the course of 7 years, following
the plan's approval to implement it.

Céard atá uainn ?
What do we want ?

Tá do chuid thuairimí agus do thacaiochta ag teastáil.
Your help and support is needed.
Please fill out one of our community surveys.
Please attend our information evenings

IS LEATSA Í : Bí BRÓDÚIL AISTI
R-phoist: pleangaeilgacla@gmail.com
fón: +353 98 43292
Facebook: Gaelig' Acla Beo Go Deo

www.hope.ie

24/7/2018

LÉARÁID 89: AN BHILEOG EOLAIS

I. CEISTNEOIR DON TSUIRBHÉ POBAIL

Feictear thíos an ceistneoir pobail, agus an litir chumhdaigh a chuireadh leis.

CEISTNEOIR DO PHLEAN TEANGA ACLA

SURVEY FOR IRISH LANGUAGE PLANNING

2018

Is ceistneoir é seo chun taithí agus tuairimí muintir pharóiste Acla i leith na Gaeilge a bhailiú.

This questionnaire is intended to gather information on the experiences and opinions of the Achill parish community regarding the Irish language.

Tá an taighde seo ar síúl ar mhaithe le plean teanga a réiteach don cheantar faoi Acht na Gaeltachta 2012. Sé an ceantar atá i gceist ná paróiste Acla, sé sin le rá na toghranna seo: Acaill, An Corráin, Dumha Éige agus Sliabh Mór.

This research is being carried out to help with the preparation of an Irish language plan for Acaill Parish i.e. the electoral divisions of Achill, Corraun, Dooega and Slievemore.

Eolas

- Beidh an ceistneoir ar fáil mí na Samhna
- Is ceistneoir dátheangach atá ann, i nGaeilge agus i mbÉarla, agus is féidir ceachtar teanga a úsáid do d'aiseolas
- Tá 14 ceist sa gceistneoir. Ní thóngfaigh sé ach cúpla nóiméad ort é a lionadh
- Tá an t-eolas ón gceistneoir faoi rún
- Usáidtear "paróiste Acla" chun idirdhealú a dhéanamh idir é agus toghroinn Acaill
- Úsáid peann dubh le do thoil
- Cuir sna mboscáí cui sna freagraí
- Úsáid CEANNLITREACHA d'aon aiseolas
- Is féidir breis eolais a fháil ó pleangaeilgacla@gmail.com
- Is feidir é a lionadh isteach ar line más fearr leat, nó cóip chrua eile a íoslódáil, ag <https://gaeilgaclabeo.wordpress.com>

Ná cuir isteach ach CÓIP AMHÁIN le d'tholl

Information

- The questionnaire is open in November
- The questionnaire is in Irish and English and you can add comments in either language
- There are 14 questions in the questionnaire and should only take you a few minutes to complete
- All information gathered is confidential and your identity will remain anonymous
- Achill parish is used to differentiate the parish from the electoral division of Achill
- Please use a black biro
- Put in the boxes to indicate your answers
- Please use BLOCK CAPITALS for comments
- Further information is available from pleangaeilgacla@gmail.com
- You can complete it online if you prefer, or download more hard copies, at <https://gaeilgaclabeo.wordpress.com>

Please submit your answers ONCE ONLY

Táimid an-bhuioch as do chúnamh leis an taighde seo.

We are very grateful for your help with this research. - *Coiste Gaeilge Acla*

1. An bhfuil gnáthchónáí ort i bparóiste Acla?

Is Achill parish your usual place of residence?

Tá / Yes

Níl / No

2. Muna bhfuil conaí ort i bparóiste Acla, déan cur síos ar mhinicíocht agus ar fhad do chuaireanna chuige

If Achill parish is not your usual residence, describe how often you visit, and for usually how long

Mhicíocht / How often:

- Go laethúil/ Daily
- Go seachtainiúil/ Weekly
- Go míosúil/ Monthly
- Go blantúil/ Annual
- Ní riamh/ Never

Fad / How long:

- Cúpla lá/ A few days
- Cúpla seachtain/ A few weeks
- Cúpla mí/ A few months
- Ní fhanaim thar lá amháin de gnáth/ I usually don't stay more than a day

3. Cén baile fearainn sa léarscaíl thíos a bhfuil tú i do chonaí, nó a fhanann tú nuair a thagann tú ar chuairt?

Which townland on the map below do you live in, or stay in when you come on a visit to the parish?

Acaill / Achill:

☐ An Caiseal/ Cashel	☐ Inis Bigil/ Inishbiggle	☐ Tóin an tSeanbhaile/ The Valley
☐ Bun an Churraigh/ Bunacurry	☐ Mám na mBan/ Maumnaman	☐ Mám na mBan/ Maumnaman
☐ Dún Ibhir/ Dooniver	☐ Sáile/ Saula	☐ Rogha Eile/ Other

An Corrán / Corraun:

☐ An Abhainn Dubh/ Owenduff	☐ Bun an nAeú/ Bunanoo	☐ Poll Raithní/ Polranny
☐ Béal Feirste/ Belfarsad	☐ Gob na hAirde/ Gubnahardia	☐ Tóin ré Gaoith/Tonragee
☐ Buiale an Gheanná/ Bolinglanna	☐ Maigh Mhuillin/ Mweewillin	☐ Rogha Eile/ Other

Dumha Éige / Dooega:

☐ An Chloich Mhóir/ Cloghmore	☐ Cill Damhnait/ Kildavnet	☐ Na Sraithe/ Sraheens
☐ An Doirín/ Dereen	☐ Dumha Éige/ Dooega	☐ Rogha Eile/ Other
☐ An Mhaoilinn/ Mweelin	☐ Gob a' Choire/Achill Sound	

Sliabh Mór / Slievemore:

☐ An Caol/ Keel	☐ Ball Dumha Cinn Aille/ Bal of Dookinelly	☐ Dumha Ghoirt Thiar/ Dugort West
☐ An Caol Thiar/ Keel West	☐ Béal an Átha Salaigh/ Bellanasally	☐ Dumha Ghoirt Thoir/ Dugort East
☐ An Caol Thoir/ Keel East	☐ Dumha Acha/ Dooagh	☐ Dumha Goirt/ Dugort (Doogort)
☐ An Sliabh Mór/ Slievemore	☐ Dumha Cinn Aille/ Dookinelly	☐ Rogha Eile/ Other

4. Cén aois tú?

What age are you?

☐ 15-19	☐ 30-34	☐ 45-49	☐ 60-64	☐ 75-79
☐ 20-24	☐ 35-39	☐ 50-54	☐ 65-69	☐ 80-84
☐ 25-29	☐ 40-44	☐ 55-59	☐ 70-74	☐ 85+

5. Cén insne? What is your gender?	☐ Fireann/ Male	☐ Baineann/ Female	☐ Rogha Eile/ Other		
6. Cen áit ar tógadh thú? Where were you raised?	☐ Acaill/ Achill	☐ Sliabh Mór/ Slievemore	☐ Áit eile ar oileán Éirinn Elsewhere on island of Ireland		
	☐ An Corráin/ Corraun	☐ Ceantar Gaeltachta eile	☐ Áit eile lasmuigh d'oileán Éirinn Outside the island of Ireland		
	☐ Dumha Éige/ Dooega	Gaeltacht area outside of Achill parish			
7. Cén teanga a bhí in úsáid agat sa bhaile agus tú ag fás aníos? What language was used in your home when you were growing up?	☐ Gaeilge amháin/ Only Irish	☐ Níos mó de theangacha eile ná Gaeilge Less Irish than other languages			
	☐ Níos mó Gaeilge ná aon teanga eile (ná Béarla mar shampla) More Irish than other languages (than English for example)	☐ Ní labhraíodh Gaeilge sa bhaile Irish wasn't spoken in the home			
	☐ Meascán cothrom idir an Ghaeilge agus teangacha eile Even mix of languages including Irish				
8. Déan cur síos ar do chumas labhartha agus cluastuisceana sa Ghaeilge Describe your ability to speak and understand spoken Irish	Gan chumas No ability	Corrfhocal The odd word or phrase	Cúpla abairt shimplí A few simple sentences	Piosáí de comhráite Parts of conversations	Formhór comhráite Most conversations
Cumas labhartha Ability to speak/use	☐	☐	☐	☐	☐
Cumas cluastuisceana Ability to understand spoken word	☐	☐	☐	☐	☐
9. Déan cur síos ar do chumas leítheoireachta agus do chumas scríbneoireachta sa Ghaeilge Describe your ability to read and write in Irish	Gan chumas No ability	Focalí nó frásai aonaracha Single words or phrases	Abairtí simplí Simple sentences	Abairtí deacra Difficult sentences	Sleachta casta Complicated passages
Cumais leítheoireachta agus léamhthusiceana Ability to read and understand	☐	☐	☐	☐	☐
Cumas scríbneoireachta Ability to write	☐	☐	☐	☐	☐
10. Cé chomh minic a labhraíonn tú Gaeilge sna háiteanna seo a leanas? How often do you speak Irish in the following contexts?	Go laethúil Daily	Go seachtainiúil Weekly	Anois is arís Occasionally	Ní riamh Never	Ní bhaineann Not applicable
Sa bhaile At home	☐	☐	☐	☐	☐
Ag an obair At work	☐	☐	☐	☐	☐
Sa chóras oideachais In education system	☐	☐	☐	☐	☐
Sa saol sóisialta Socially	☐	☐	☐	☐	☐
Sna siopáí, gnólachtaí In shops, businesses	☐	☐	☐	☐	☐
Ag plé le seirbhisi áitiúla Dealing with local services	☐	☐	☐	☐	☐

11. Cé mhéid suime a bheadh agat níos mó Gaeilge a labhairt go laethiúil?
How interested would you be in speaking more Irish as part of your daily life?

Bheadh an-suim agam ann Extremely Interested	Suim ard Highly interested	Suim mheasártha Moderately interested	Suim íseal Slightly interested	Ní bheadh aon suim agam ann Not interested at all
☐	☐	☐	☐	☐

12. Má tá suim agat níos mó Gaeilge a labhairt, céard a chabhródh leat chun an sprioc sin a bhaint amach?
If you are interested in speaking more Irish, what would help you with that goal?

	An-chabhair Extremely helpful	Cabhair mheasártha Moderately helpful	Cabhair ar bith Not at all helpful
Níos mó muiníne i mo scileanna teanga More confidence in my Irish abilities	☐	☐	☐
Feabhas ar mo scileanna teanga Better language skills	☐	☐	☐
Níos mó eolais ar na tacaiochtaí atá ar fáil (ranganna, deontais, ábhair, etc)	☐	☐	☐
Better knowledge of the language supports available (classes, grants, materials etc)			
Níos mó Gaeilge sa phobal áitiúil More Irish in the local community	☐	☐	☐
Níos mó Gaelige sna siopáil, gnótháil, seirbhísí More Irish in local shops, businesses, services	☐	☐	☐

An mbeadh aon chabhair eile tábhachtach? (tabhair sonraí le d'thoil)

What other help would be important? (please specify)

13. Cé chomh tábhachtach duitse, go pearsanta, is ea marachtáil na Gaeilge mar theanga labhartha i bparóiste Acla?

How important is it to you personally that Irish survives as a spoken language in Acaill parish?

An-tábhachtach Extremely important	Ar thábhacht ard Highly important	Ar thábhacht mheasártha Moderately important	Ar bheagán thábhacht Not very important	Níl aon tábhacht leis Of no importance
☐	☐	☐	☐	☐

14. An bhfuil aon smaointí, tuairimí nó moltaí agat chun úsáid na Gaeilge a chur chun cinn i bparóiste Acla, nó aon aiseolas eile?

Do you have any thoughts, ideas or recommendations on how we can promote the use of Irish in Acaill parish, or any other feedback?

Go raibh mile maith agat! Many thanks for your help!

Mura mbailítear an ceistneoir uait, is féidir é a chur chugainn ag an seoladhláth. If the questionnaire is not collected from you, you can also drop it off at this address: An t-Ionad Seirbhísí Teanga, Udarás na Gaeltachta, Gob a'Choire, Acaill

Plean Gaeilge Acla 2019-2026

Tugtar cuireadh duit an ceistneoir seo a lionadh chun taithí agus tuairmí muintir pharóiste Acla i leith na Gaeilge a bhailiú. Tá an taighde seo á dheanamh go háirithe chun dearcadh, cumas, agus mianta muintir an pharóiste a mheas, ionas go bhféadfar pleán teanga cúi agus cothrom a chur le chéile don pharóiste.

Tá suim againn freisin in aiseolas ó siadsan a bhfuil imithe ón bparóiste, nó siadsan a thagann go minic ar chuairt chuirge.

Tar éis an t-eolas a bhailiú agus a eagrú, roinnfear naortháil le muintir an pharóiste agus reachtálfar comhairliúchán poiblí chun iad a phlé agus chun gníomhartha cúi aontú. Is croílár an phlean teanga na bearta a aontófar le muintir na hAchill.

Beidh an t-eolas ar ais uait faoi rún agus ní chuirfear d'anim leis an gceistneoir.

Tá do thuairimí agus do mholtáí rithábhachtach.

You are invited to fill out this questionnaire to gather the experiences and thoughts of the people of Achill parish with respect to the Irish language. Specifically, this part of the research is intended to broadly assess the perspectives, language skills, and the desires within the community regarding Irish.

We are also interested in the feedback from those who have left Acaill parish, temporarily or permanently, and from those who visit regularly.

After the information has been gathered and compiled, we'll share the results and organise public sessions where the community can discuss them and identify and agree suitable actions. These actions will form the core of the language plan.

The information you give us is strictly confidential and your name is not recorded against the questionnaire.

Your opinions and suggestions are vitally important.

- Coiste Gaeilge Acla

 pleangaeilgacla@gmail.com Gaeilg' Acla Beo Go Deo +353 98 43292
 <https://gaeilgaclabeo.wordpress.com>

LÉARÁID 91: LITIR BHROLLAIGH AN CHEISTNEOIR POBAIL

J. CEISTNEOIR NA DAOINE ÓGA

Feictear thíos na ceisteanna a chuireadh ar na daoine óga.

1. Cén sráidbhaile in a bhfuil tú i do chonaí/What village do you live in?
2. An rugadh tú sa tír seo/Were you born in this country?
3. Cén bhliain ina bhfuil tú/What year are you in?
4. Le seachtain anuas, cé chomh minic is a labhair tú Gaeilge ar scoil/ In the last week, how often did you speak Irish in school?
 - Le do mhúinteoir scoile/With your Irish teacher?

- Le foireann na scoile/With school staff?
- Le cairde (m.sh. i gclós na scoile)/With friends (eg. In the yard)

Roghanna freagra:

- I gcónaí nó beagnach i gcónaí/Always or almost always
- Go minic/Often
- Anois is arís/Now and again
- Go hannamh/Rarely
- Riamh/Never

5. Déan cur síos ar do chuid Gaeilge/Choose the option that best describes your level of Irish

Roghanna freagra:

- Tá Gaeilge ó dhúchas agam/I am a native Irish speaker
- Tá Gaeilge Líofa agam/ I am fluent in Irish
- Tá Gaeilge réasúnta mhaith agam/I have fairly good Irish
- Níl ach beagán Gaeilge agam/I only have a bit of Irish
- Níl Gaeilge ar bith agam/I have no Irish at all

6. Céard iad na teangacha atá agaibh sa bhaile/What language(s) do you speak at home?

Roghanna freagra:

- Gaeilge /Irish
- Níos mó Gaeilge ná Béarla/More Irish than English
- Níos mó Béarla ná Gaeilge/More English than Irish
- Béarla amháin/ English only

7. Cé chomh minic a úsáidtear Gaeilge sa bhaile (tú féin nó aon duine eile sa teach)/ how often is Irish spoken in the house (by yourself or by anyone else in the house)?

Roghanna freagra:

- Gach lá/Every day
- Anois is Aríst/ Now and again
- Is beag an méid Gaeilge a úsáidtear sa teach/Very little Irish is used in the house
- Ní úsáidtear Gaeilge sa teach riamh /Irish is never used in the house

8. Smaoinigh ar na daoine seo a leanas. Cén teanga a labhraíonn tú leo don chuid is mó?/Think about the following people. What language do you usually speak with them?

- Cairde (taobh amuigh den scoil)/Friends (outside school)
- Comharsana/Neighbours
- Dochtúirí/Altraí/Fiaclóirí/Na Gardaí/srl/Doctors/Nurses/Dentists/The Guards/etc
- Siopadóirí/Shopkeepers
- Foireann i gcaifí/i mbialanna/srl
- Staff in cafes/restaurants/etc

Roghanna freagra:

- Gaeilge amháin/Irish only
- Gaeilge don chuid is mó/Mostly Irish
- Béarla don chuid is mó/Mostly English
- Béarla amháin/English only
- Teanga(cha) eile/Other language(s)

9. De ghnáth, cén teanga a úsáideann tú nuair a bhíonn tú ag plé le ríomhairí agus le teicneolaíocht?/What language do you normally use on computers and other devices?

- Ar an ghuthán nó ag téacsáil/On the phone or texting?
- Ar an idirlón nó ar na meáin shóisialta (m.sh. Facebook, Snapchat, s.rl.)/On the internet or on social media (eg. Facebook, Snapchat, etc.)

Roghanna freagra:

- Gaeilge amháin/ Irish only
- Gaeilge agus Béarla/Irish and English
- Béarla amháin/ English only
- Teanga(cha) eile/ Other language(s)

10. Déan liosta de na caithimh aimsire atá agat agus abair cén teanga(cha) a labhraíonn tú agus tú á ndéanamh (m.sh. Peil - Gaeilge, club óige - Béarla, amhránaíocht - Gaeilge, srl.)/Make a list of your pastimes and say what language(s) you use when you are doing them (e.g. football - Irish, youth club - English, singing - Irish, etc.)

Roghanna freagra:

- Gaeilge amháin/ Irish only
- Gaeilge agus Béarla/Irish and English
- Béarla amháin/ English only

11. Déan liosta de na Campáí Cásca/Samhraidh a ndearna tú le bliain anuas agus abair cén teanga(cha) a labhair tú agus tú ann (m.sh. Coláiste Acla, Surf le Tomás, Ionad Eachtraíochta Acla)/Make a list of the Easter/Summer Camps you attended in the last year and say what language(s) you spoke at the camps (eg. Coláiste Acla, Surf le Tomás, Achill Pursuit Centre)

Roghanna freagra:

- Gaeilge amháin/ Irish only
- Gaeilge agus Béarla/Irish and English
- Béarla amháin/ English only

12. An aontaíonn tú leis na ráitis seo?/Do you agree with the following statements?

- Tá suim agam bheith ag labhairt na Gaeilge/I am interested in speaking Irish
- Spreagann mo chlann mé Gaeilge a labhairt/My family encourages me to speak Irish
- Níl muinín agam as mo chuid Gaeilge/I am not confident about my Irish
- Ba chuma liom muna labhráitear Gaeilge ar bith anseo in Acaill/ I would not care if Irish was never spoken in Achill again
- Má labhraíonn duine Gaeilge liom, freagraíonn mé as Gaeilge i gcónaí/If someone speaks to me in Irish, I always answer in Irish
- Féachann mé ar chláracha Gaeilge ar an teilifís go minic/I often watch Irish language programmes
- Ba mhaith liom dá mbeadh níos mó deiseanna ag daoine óga a gcuid Gaeilge a úsáid/I would like if there were more opportunities for young people to use their Irish

Roghanna Teanga

- Aontaíonn mé/ I agree
- Ní aontaíonn mé/I do not agree

13. An mbeadh suim agat freastal ar na himeachtaí seo a leanas dá mbeadh siad ar fáil trí Ghaeilge? Would you be interested in attending the following events if they were available in Irish?

- Club óige/Youth club
- Oícheanta scannán/Movie nights
- Dioscónna / discos
- Tráth na gCeist/Table quiz
- Ceolchoirmeacha/Concerts
- Scéim mhalartaithe le scoileanna i nGaeltachtaí eile/Exchange schemes with schools from other Gaeltachts
- Imeachtaí sóisialta le scoileanna eile/Social events with other schools
- Ranganna teicneolaíochta (m.sh. Códú, tógáilaipeanna, srl)/Technology classes (eg. Coding, building apps. etc.)
- Bheadh suim/I would be interested
- Ní bheadh suim/I would not be interested

K. CEISTNEOIR NA MÚINTEOIRÍ

Feictear thíos na ceisteanna a chuireadh ar na múinteoirí.

Ceistneoir ar Mhúinteoirí Acla 2019

Acaill Teacher Survey 2019

Tugtar cuireadh duit an ceistneoir dátheangach seo a lónadh ionas go féidir dearcadh, riachtanais, agus mianta muinteoirí pharóiste Acla i leith na Gaeilge a aithint, a thuscint agus a chur san áireamh i bplean teanga an pharóiste. Tá gach elas ón gceistneoir faoi rún agus ní roinnfear ach staitisticí achomaire.

You are invited to complete this bilingual questionnaire on the perspectives, needs, and desires of teachers working in the Achill parish with respect to the Irish language, so that they can be recognised, understood, and taken into account in the next Irish language plan for the parish. All feedback is anonymous and confidential and will be available only as summary statistics.

Is féidir dul chuig [ár suiomh idirlín](#) chun níos mó eolais a fháil faoin iarracht pleanála seo.

For more information about this language planning effort, please go to our [website](#).

Ná cuir isteach ach cóip amháin don gceistneoir seo le d'thoil!

Please complete this survey once only.

* ① **An bhuil tú ag obair mar mhúinteoir i bparóiste Acla (Acaill, An Corráin, Dumha Éige nó Sliabh Mór)?**

Are you working as a teacher in Achill parish i.e. in Achill, Corraun, Dooega or Slievemore?

Tá mé
I am

Níl mé
I am not

- * 2 An bhuil an scoil ina mhúineann tú (go príomha) ionnaithe i nGaeltacht Acla, sé sin le rá sa limistéar liath sa léarscáil thíos?

Is the school in which you mainly teach located in the Achill Gaeltacht, as indicated in grey in the map below?

Tá
Yes

Níl
No

Nílim cinnte
Not sure

- * 3 Cén teanga atá á úsáid agat mar gnáththeanga teagaisc sa seomra ranga?

What language do you use as the normal language of instruction in your classroom?

Gaeilge amháin
Only Irish

Níos mó Gaeilge ná Béarla
More Irish than English

Meascán cothrom idir an Ghaeilge agus an Bhéarla
Even mix of Irish and English

Níos mó Béarla ná Gaeilge
More English than Irish

Ní úsáidim Gaeilge mar theanga teagaisc
I don't use Irish as a language of instruction

- * 4 Cén teanga ina fhreagraíonn na daltaí thú de gnáth sa seomra ranga?

In what language do pupils usually respond to you in your classroom?

Gaeilge amháin
Only Irish

Níos mó Gaeilge ná Béarla
More Irish than English

Meascán cothrom idir an Ghaeilge agus an Bhéarla
Even mix of Irish and English

Níos mó Béarla ná Gaeilge
More English than Irish

Ní fhreagraíonn na daltaí i nGaeilge sa rang
The pupils don't use Irish in their responses

* 5 **Cén teanga a úsáideann na daltaí eatharthu féin de gnáth sa seomra ranga?**

What language do pupils usually use between themselves in the classroom?

- Gaeilge amháin**
Only Irish
- Níos mó Gaeilge ná Béarla**
More Irish than English
- Meascán cothrom idir an Ghaeilge agus an Bhéarla**
Even mix of Irish and English
- Níos mó Béarla ná Gaeilge**
More English than Irish
- Ní labhraíonn na daltaí Gaeilge eatharthu féin sa rang**
The pupils don't speak Irish between themselves in the classroom

* 6 **Cén teanga a labhraíonn na daltaí eatharthu féin taobh amuigh den seomra ranga i rith an lae scoile e.g. sa chlós?**

What language do pupils usually speak between themselves at school, outside of classes e.g. the schoolyard?

- Gaeilge amháin**
Only Irish
- Níos mó Gaeilge ná Béarla**
More Irish than English
- Meascán cothrom idir an Ghaeilge agus an Bhéarla**
Even mix of Irish and English
- Níos mó Béarla ná Gaeilge**
More English than Irish
- Ní labhraíonn na daltaí Gaeilge eatharthu féin ar scoil taobh amuigh den seomra ranga**
The pupils don't speak Irish at school outside of the classroom

* 7 **Cén teanga a labhraíonn tú de gnáth leis na múinteoirí eile ar scoil?**

What language do you usually use with the other teachers at school?

- Gaeilge amháin**
Only Irish
- Níos mó Gaeilge ná Béarla**
More Irish than English
- Meascán cothrom idir an Ghaeilge agus an Bhéarla**
Even mix of Irish and English
- Níos mó Béarla ná Gaeilge**
More English than Irish
- Ní labhraím Gaeilge leis na múinteoirí eile ar scoil**
I don't speak Irish with the other teachers at school

* 8 **Cén teanga a labhraíonn tú de gnáth leis na tuismitheoirí?**

What language do you usually use with the parents?

- Gaeilge amháin**
Only Irish
- Níos mó Gaeilge ná Béarla**
More Irish than English
- Meascán cothrom idir an Ghaeilge agus an Bhéarla**
Even mix of Irish and English
- Níos mó Béarla ná Gaeilge**
More English than Irish
- Ní labhraím Gaeilge leis na tuismitheoirí**
I don't speak Irish with the parents

* 9 **Déan cur síos ar do chumas labhartha sa Ghaeilge, le d'thoil**

Please describe your ability to speak Irish

- Gan chumas**
No ability
- Corrfhocal**
The odd word or phrase
- Cúpla abairt shimplí**
A few simple sentences
- Píosaí de comhráite**
Parts of conversations
- Formhór comhráite**
Most conversations

* 10 **Déan cur síos ar do chumas cluaistuisceana sa Ghaeilge, le d'thoil**

Please describe your ability to understand spoken Irish

- Gan chumas**
No ability
- Corrfhocal**
The odd word or phrase
- Cúpla abairt shimplí**
A few simple sentences
- Píosaí de comhráite**
Parts of conversations
- Formhór comhráite**
Most conversations

* **(11) Déan cur síos ar do chumas léitheoireachta sa Ghaeilge, le d'thoil**

Please describe your ability to read Irish

- Gan chumas**
No ability
- Focail nó frásáí aonaracha**
Single words or phrases
- Abairtí simplí**
Simple sentences
- Abairtí deacra**
Difficult sentences
- Sleachta casta**
Complicated passages

* **(12) Déan cur síos ar do chumas scríbhneoiracht sa Ghaeilge, le d'thoil**

Please describe your ability to write in Irish

- Gan chumas**
No ability
- Focail nó frásáí aonaracha**
Single words or phrases
- Abairtí simplí**
Simple sentences
- Abairtí deacra**
Difficult sentences
- Sleachta casta**
Complicated passages

* **(13) Cé chomh tábhachtach duitse, mar mhúinteoir, is ea úsáid na Gaeilge mar theanga labhartha i saol do scoile?**

How important to you, as a teacher, is the use of Irish as a spoken language in the daily life of your school?

- An-tábhachtach**
Extremely important
- Ar thábhacht ard**
Highly important
- Ar thábhacht measartha**
Moderately important
- Ar bheagán tábhacht**
Slightly important
- Níl aon tábhacht leis**
Of no importance

(14) I do thuairim, céard iad na príomhdhushláin a bhaineann le húsáid na Gaeilge mar theanga labhartha ag do scoil?

In your opinion, what do you see as the main challenges with using Irish as spoken language at your school?

15

An bhfuil aon smaointí, tuairimí nó moltaí agat maidir le húsáid na Gaeilge mar theanga labhartha i gcóras oideachais an pharóiste, nó aon aiseolas eile?

Do you have any thoughts, ideas or recommendations on the use of Irish in the parish educational system, or any other feedback?

L. CEISTNEOIR NA DTUISMITHEOIRÍ/CAOMHNÓIRÍ

Feictear thíos na ceisteanna a chuireadh ar na tuismitheoirí/caomhnóirí.

Tugtar cuireadh duit an ceistneoir dátheangach seo a líonadh ionas go féidir dearcadh, riachtanais, agus mianta tuismitheoirí/caomhnóirí pharóiste Acla i leith na Gaeilge a aithint, a thuiscint agus a chur san áireamh i bplean teanga an pharóiste. Tá gach eolas ón gceistneoir faoi rún agus ní roinnfear ach staitisticí achomaire.

You are invited to complete this bilingual questionnaire on the perspectives, needs, and desires of parents/guardians in the Achill parish with respect to the Irish language, so that they can be recognised, understood, and taken into account in the next Irish language plan for the parish. All feedback is anonymous and confidential and will be available only as summary statistics.

Is féidir dul chuig [ár suíomh idirlín](#) chun níos mó eolais a fháil faoin iarracht pleánála seo.
For more information about this language planning effort, please go to our [website](#).

Ná curt isteach ach cónaí amháin den gceistneoir seo don teaghlaigh le d'thoil
Please complete this survey once only for your household

* 1

An tuismitheoir/caomhnóirí thú ag a bhfuil páiste nó páistí in aois scoile nó níos óige (sé sin le rá, 18 bliain d'aois nó níos óige)?

Are you a parent/guardian that has one or more children of school age or younger (i.e. 18 years old or younger)?

Is mé
I am

Ní mé
I am not

* 2 Cá bhfuil an teaghlach ionnaithe?

Where does the family live?

Acaill
Achill

Dumha Éige
Dooega

Áit eile (lasmuigh)
Other (outside the parish)

An Corrán
Corraun

Sliabh Mór
Slievemore

* 3 Cén áit a bhfuil tú féin ag obair?

Where do you work?

Táim sa bhaile
I stay at home

I bparóiste Acla (i.e. in Acaill, An Corrán, Dumha Éige nó Sliabh Mór)
In Achill Parish (i.e. in Achill, Corraun, Dooega or Slievemore)

Lasmuigh de pharóiste Acla
Outside of Achill Parish

* 4 Cén áit a bhfuil an tuismitheoir/caomhnóir eile (má bhaineann) ag obair?

Where does the other parent/guardian (if applicable) work?

Táim sé/sí sa bhaile
He/she stays at home

I bparóiste Acla (i.e. in Acaill, An Corrán, Dumha Éige nó Sliabh Mór)
In Achill Parish (i.e. in Achill, Corraun, Dooega or Slievemore)

Lasmuigh de pharóiste Acla
Outside of Achill Parish

Ní bhaineann
Not applicable

* 5 **Cén aois iad do pháistí? Cuir tic le gach rogha a bhaineann, le d'thoil.**

What ages are your children? Please put a tick against each option that applies.

<=2 bliain d'aois
2 years old or under

3-5 bliain d'aois
3-5 years old

6-8 bliain d'aois
6-8 years old

9-11 bliain d'aois
9-11 years old

12-14 bliain d'aois
12-14 years old

15-18 bliain d'aois
15-18 years old

>=19 bliain d'aois
19 years old or over

* 6 **Déan cur síos ar do chumas comhrá sa Ghaeilge, le d'thoil**

Please describe your general ability to converse in Irish

Gan chumas
No ability

Corrfhocal
The odd word or phrase

Cúpla abairt shimplí
A few simple sentences

Píosaí de comhráite
Parts of conversations

Formhór comhráite
Most conversations

* 7 **Déan cur síos ar chumas comhrá an tuismitheora/chaomhnóra eile (má bhaineann) sa Ghaeilge, le d'thoil**

Please describe the other parent/guardian's (if applicable) ability to converse in Irish

Gan chumas
No ability

Corrfhocal
The odd word or phrase

Cúpla abairt shimplí
A few simple sentences

Píosaí de comhráite
Parts of conversations

Formhór comhráite
Most conversations

Ní bhaineann
Not applicable

* 8 **Déan cur síos ar chumas comhrá do pháistí, go ginearálta, sa Ghaeilge, le d'hoil**

Please describe your children's general ability to converse in Irish

- Gan chumas**
No ability
- Corrfhocail**
The odd word or phrase
- Cúpla abairt shimplí**
A few simple sentences
- Píosaí de comhráite**
Parts of conversations
- Formhór comhráite**
Most conversations
- Ní bhaineann (e.g. níl siad ag caint fós)**
Not applicable (e.g. they aren't speaking yet)

* 9 **Cé chomh sásta atá tú le caighdeán Gaeilge do pháistí?**

How satisfied are you with your children's standard of Irish?

- An-sásta**
Very satisfied
- Sásta**
Satisfied
- Nílim sásta nó míshásta/ gan tuairim láidir**
I am neither satisfied nor dissatisfied/ no opinion
- Míshásta**
Dissatisfied
- An-mhíshásta**
Very dissatisfied

* 10 **Dén cur síos ar thionchar an chóras oideachais ar chaighdeán Gaeilge do pháistí, i do thuairim.**

In your opinion, what influence is the school system having on your children's standard of Irish?

- Dea-thionchar**
Improving/positive influence
- Tionchar ar bith/gan tuairim láidir**
Neither a positive nor negative influence/no opinion
- Tionchar díobháilach**
Damaging/negative influence
- Ní bhaineann**
Not applicable

- * 11 **An labhraíonn do pháistí roinnt Gaeilge (nó níos mó) le daoine an teaghlach? Cuir tic le gach ceann a bhaineann, le d'hoil, nó an rogha "Ceann ar bith thuasluaite"**
Do your children speak some (or more) Irish with family members? Please tick each option that applies, or the "None of the above" option.

- Leatsa**
With you
- Leis an tuismitheoir/gcaomhnóir eile (má bhaineann)**
With the other parent/guardian (if applicable)
- Eatarthu fein**
Between themselves
- Lena seantuismitheoirí nó gaolta eile**
With grandparents or other relations
- Ceann ar bith thuasluaite**
None of the above

- * 12 **An labhraíonn do pháistí roinnt Gaeilge (nó níos mó) le na daoine seo a leanas? Cuir tic le gach ceann a bhaineann, le d'hoil, nó an rogha "Ceann ar bith thuasluaite"**
Do your children speak some (or more) Irish with the following groups of people? Please tick each option that applies, or the "None of the above" option.

- Lena gcairde scoile**
With their school friends
- Lena gcairde taobh amuigh den scoil**
With their friends outside of school
- Le daoine fásta sa chomharsanacht**
With adults in their locality
- Ceann ar bith thuasluaite**
None of the above

* 13 An labhraíonn do pháistí roinnt Gaeilge (nó níos mó) sna suíomhanna seo a leanas? Cuir tic le gach ceann a bhaineann, le d'thoil, nó an rogha "Ceann ar bith thuasluaite"
Do your children speak some (or more) Irish in the following situations? Please tick each option that applies, or the "None of the above" option.

- Sna siopaí áitiúla**
Local shops
- In oifig an dochtúra**
Doctor's office
- Campai agus clubanna eachtraíochta**
Activity camps and clubs
- Clubanna sóisialta**
Social clubs
- Clubanna spóirt**
Sports clubs
- Ranganna cultúrtha**
Cultural lessons (music, drama, dance...)
- Imeachtaí pobail**
Community events
- Ceann ar bith thuasluaite**
None of the above

* 14 I do thuairim, cén chaoi a mhothaíonn do pháistí, go ginearálta, faoin nGaeilge?
How do you think your children, generally, feel about Irish?

- Is breá leo an teanga**
Strongly like
- Is maith leo an teanga**
Like
- Is cuma leo ann ná as an teanga / gan tuairim láidir**
Neither like nor dislike/ no opinion
- Ní maith leo an teanga**
Dislike
- Is fuath leo an teanga**
Strongly dislike

* 15 An ndearna/ndéanann tú/sibh socrú go coinsiasach Gaeilge a labhairt le do chuid/bhur gcuid páistí?

Did/Do you make a conscious decisions to speak Irish to your children?

- Rinne/déanann**
I/we did, or I/we do
- Ní dhearna/Ní dhéanann**
I/we did not, or I/we do not

* 16 **Cé chomh tábhachtach is atá sé duitse, mar thuismitheoir/chaomhnóir, go bhfuil Gaeilge líofa ag do pháiste/pháistí?**

How important is it to you, as a parent/guardian, that your children are fluent in Irish?

- An-tábhachtach**
Extremely important
- Ar thábhacht ard**
Highly important
- Ar thábhacht measartha**
Moderately important
- Ar bheagán tábhacht**
Slightly important
- Níl aon tábhacht leis**
Of no importance

* 17 **Cé chomh tábhachtach is atá sé duitse, mar thuismitheoir/chaomhnóir, go bhfásann do pháistí anuas i bpobal ina mhaireann an Ghaeilge mar theanga labhartha?**

How important is it to you, as a parent/guardian, that your children grow up in a community where Irish is a spoken language?

- An-tábhachtach**
Extremely important
- Ar thábhacht ard**
Highly important
- Ar thábhacht measartha**
Moderately important
- Ar bheagán tábhacht**
Slightly important
- Níl aon tábhacht leis**
Of no importance

* 18 **"Tá sé deacair clann a thógáil le Gaeilge i bparóiste Acla". Cé chomh mór a aontaíonn tú leis an ráiteas sin?**

"It is difficult to raise children with Irish in Achill parish". To what extent do you agree with this statement?

- Aontaím go mór**
Strongly agree
- Aontaím**
Agree
- Níl tuarim láidir/fhios agam**
Neither agree nor disagree/ no opinion
- Easaontaím**
Disagree
- Easaontaím go mór**
Strongly disagree

Eolas breise/additional comments:

* 19 Cé acu de na seirbhísí seo a leanas a mbainfeá, agus/nó do pháistí, úsáid as dá mbeadh siad ar fáil go háitiúil? Cuir tic le gach ceann a bhaineann le d'hoil, nó "Ceann ar bith thuasluaite"
Which of the following services/events would you, and/or your children, be interested in if available locally? Please tick each ones that apply, or "None of the above".

- Grúpa tuismitheoirí agus páistí i mbÉarla agus i nGaeilge
Parent and Child groups in Irish and English
- Grúpa tuismitheoirí agus páistí i nGaeilge
Parent and Child group in Irish
- Seirbhís feighlíocht leanaí le Gaeilge
Childminding services in Irish
- Club scéalaiochta do pháistí i nGaeilge
Storytelling club for children in Irish
- Club óige (8-12 bliain d'aois) i nGaeilge
Youth club for 8-12 year olds in Irish
- Club do dhéagóirí i nGaeilge
Teenage club in Irish
- Club iarscoile i nGaeilge
Afterschool club in Irish
- Spás sóisialta do dhéagóirí le Gaeilge
Social space for teenagers with Irish
- Imeachtaí clainne i nGaeilge
Family events (activities, art, crafts etc) in Irish
- Grúpaí staidéir i ndiaidh na scoile i nGaeilge
Study groups after school in Irish
- Cursaí Gaeilge do dhaoine fásta
Learning/improving Irish courses for adults
- Ceardlainne/cursaí ar tógáil páistí le Gaeilge/go dátheangach
Workshops/courses on raising children with Irish/bilingually
- Ceann ar bith thuasluaite
None of the above

Eolas breise/additional comments:

20 An bhfuil aon smaointí, tuairimí nó moltaí agat maidir le húsáid na Gaeilgemar theanga labhartha i measc páistí/daoine óga, nó aon aiseolas eile?

Do you have any thoughts, ideas or recommendations on the use of Irish amongst children/young people in the parish, or any other feedback?

M. CEISTEANNA SAMPLACHA DO NA HAGALLAIMH

PRÍOMHOIDÍ NA SCOILEANNA

- Cuspóir an agallaimh (cumas, dearcadh, nóstmaireacht, mianta). Go bhfuil na freagraí faoi rún.
- An scoil - an ceantar clúdaithe, achar oscailte, teanga theagaisc, daltaí ar an rolla, múinteoirí ar an bhfoireann
- Pleananna don scoil sna blianta atá ag teacht, constaicí, fadhbanna ginearálta agus go háirithe maidir leis an nGaeilge
- Idirghálacha ar siúl ar son na Gaeilge faoi láthair, foinsí maoinithe
- Aon moltaí, smaointe, eolas úsáideach don phleanáil

GNÓLACHTAÍ AGUS EAGRAÍOCHTAÍ

- Cuspóir an agallaimh (cumas, dearcadh, nóstmaireacht, mianta). Go bhfuil na freagraí faoi rún.
- Aidhmeanna an ghnó, achar ar bun, líon na bhfostaithe, foinsí maoinithe
- Pleananna do na blianta atá le teacht , constaicí, fadhbanna ginearálta
- Dearcadh maidir leis an nGaeilge; méid suime i neartú na Gaeilge sa saol oibre
- Idirghálacha ar siúl ar son na Gaeilge faoi láthair, foinsí maoinithe
- Aon moltaí, smaointe, eolas úsáideach don phleanáil

N. TÉAMAÍ Ó AISEOLAS MUINTIR NA HÁITE ÓN SUIRBHÉ PHOBAL, I MBÉARLA

LÉARÁID 92: MAPA MINICÍOHTA FOCAL DE MHOLTAÍ MUINTIR AN PHOBAIL, I MBÉARLA

O. TÉAMAÍ Ó GCUAIRTEOIRÍ ÓN SUIRBHÉ PHOBAL, I NGAEILGE AGUS I MBÉARLA

LÉARÁID 93: MAPAÍ MINICÓCHTA FOCAL DE MHOLTAÍ CUAIRTEOIRÍ, I NGAEILGE AGUS I MBÉARLA

P. TÉAMAÍ Ó MÚINTEOIRÍ ÓN SUIRBHÉ ORTHU, I MBÉARLA

LÉARÁID 94: MAPAÍ MINICÓCHTA FOCAL DE DHÚSHLÁIN AGUS MHOLTAÍ MÚINTEOIRÍ, I MBÉARLA

Q. TÉAMAÍ Ó THUISTÍ/CAOMHNÓIRÍ ÓN SUIRBHÉ ORTHU, I MBÉARLA

LÉARÁID 95: MAPA MINICÓCHTA FOCAL DE MHOLTAÍ TUISMITHEOIRÍ/CAOMHNÓIRÍ

R. TUAIRIMÍ Ó CHOMHAIRLIÚCHÁIN POIBLÍ 1

Léirítear thíos na príomhphointí a tháinig ón gcéad comhairliúchán poiblí.

* Mass in irish * Re-using existing materials – a register of what is available * Spread the pride and status of language * Local radio in irish * Irish committee in each town * Coaching sports through irish * Path to fluency available * Initiative for more Irish outside the geataí scoile * Include the saol ar-líne * Parent and toddler groups * Sharing physical resources * A greasán , informal – soisialta also – a network of irish – an irish pobal * Embrace new technologies * Repository of knowledge and advice and people * One or more tearmann teanga * Focus on teaghlaigh * Ciorcal gaeilge * Fainne acla * Sharing resources/canúint acla * Promotion and bolscaireacht * Suitable incentives for parents e.g. Scéim labhairt na Gaeilge * Feachtas to reverse the shift; needs to be all encompassing, sustained * Modern and old, not just focusing on old times * An bealach glass, le gaeilge – the greenway in irish * App for new technologies, using new tech * Learning the sean chló for duchas.ie * Links outside of acaill very important * The immersion education * Link generations at every point where possible e.g. old folk teach kids the sean chló * Celebration and pride on what we have, in gaeilge acla – its hidden and not seen * Bring along the businesses, signs * Awareness and campaigns on social media – games and fun, and learning through same * Stepwise, cumulative effect of consistent small steps in the right direction * Make it OK to make mistakes in irish * Increase the pride and status of Irish * Bring all to working/same knowledge of Irish * Create opportunities to speak it * Inspire and motivate the young people * Find out why parents think it so hard to bring children up through irish

S. CRITÉIR PLEANÁLA TEANGA (LANGUAGE PLANNING CRITERIA)

Seo iad na critéir pleanala teanga ‘a mbeidh aird ag an Aire orthu chun pleananna Gaeilge a cheadú le haghaidh LPT Ghaeltachta’ (RCOG, 2013).

1. Eagraíocht, arna roghnú ag Údarás na Gaeltachta faoi fho-alt (6), (10)(a) nó (13)(a), de réir mar is cuí, d'alt 7 d'Acht 2012, a bheith ann chun an pleán teanga a ullmhú agus a chur i ngníomh sa limistéar iomchuí.
2. An cion den daonra arb í an Ghaeilge an teanga labhartha atá acu sa limistéar iomchuí, ag féachaint do thionchar tosca déimeagrafacha, eacnamaíocha agus sóisialta ar an limistéar iomchuí.
3. Na socrutithe a shonraítear maidir le seirbhísí trí mheán na Gaeilge a sholáthar sa limistéar iomchuí.
4. Forálacha Acht 1998 a bheith á n-úsáid, de réir mar is cuí, chun tacú leis an nGaeilge sa limistéar iomchuí, ag féachaint go háirithe do mhíreanna (i) agus (j) d'alt 6 den Acht sin.
5. Oideachas bunscoile agus iar-bhunscoile trí mheán na Gaeilge a bheith ar fáil sa limistéar iomchuí, de réir bheartas na Roinne Oideachais agus Scileanna, lena náirítear sruthanna a bheith ar fáil trí mheán na Gaeilge i scoileanna Béarla agus roinnt ábhar a bheith á múineadh trí Ghaeilge i scoileanna Béarla, de réir mar is cuí.
6. Beartais teanga chuí a bheith ann laistigh den timpeallacht scoile a thacaíonn le húsáid na Gaeilge mar theanga labhartha lasmuigh den chóras oideachais sa limistéar iomchuí.
7. Seirbhísí cuí cúram leanaí, réamhscolaíochta agus tacaíochta teaghlaigh, lena náirítear seirbhísí tacaíochta teanga, a bheith ar fáil trí mheán na Gaeilge sa limistéar iomchuí.
8. Socruthe cuí a bheith ann sa limistéar iomchuí chun tacú le húsáid na Gaeilge ag leanaí ó theaghlaigh nach í an Ghaeilge an teanga labhartha atá sa bhaile acu.

9. Socruithe cuí a bheith ann sa limistéar iomchuí chun tacú le foghlaim na Gaeilge ag leanáí réamhscoile, d'fhoínt tacú le rollú i mbunscoileanna Gaeilge.
10. Gníomhaíochtaí sóisialta cuí trí mheán na Gaeilge do dhaoine óga agus d'aoisghrúpaí eile a bheith ar fáil agus beartais teanga chuí a bheith ann i dtaca leis na gníomhaíochtaí sin sa limistéar iomchuí.
11. Deiseanna cuí a bheith ar fáil sa limistéar iomchuí chun an Ghaeilge a fhoghlaím agus a úsáid lasmuigh den chóras oideachais.
12. A mhéid a úsáidtear an Ghaeilge i gcúrsaí sóisialta agus áineasa sa limistéar iomchuí.
13. Cuideachtaí agus gnóthaí a bheith ann a sholáthraíonn seirbhísí trí mheán na Gaeilge don phobal sa limistéar iomchuí.
14. Beartais fostáiochta agus earcaíochta a bheith ann atá á gcur i ngníomh ag cuideachtaí agus gnóthaí sa limistéar iomchuí ar mhodh a chinntíonn go bhfuil ar a gcumas seirbhísí trí mheán na Gaeilge a sholáthar.
15. A mhéid a úsáideann eagraíochtaí pobail agus comharchumainn an Ghaeilge sa limistéar iomchuí.
16. A mhéid a úsáideann na meáin chumarsáide áitiúla an Ghaeilge sa limistéar iomchuí.
17. Forálacha iomchuí na nAchtanna um Pleanáil agus Forbairt, 2000 go 2013 a bheith á n-úsáid chun tacú leis an nGaeilge sa limistéar iomchuí.
18. Seirbhísí poiblí trí mheán na Gaeilge a bheith ar fáil sa limistéar iomchuí.
19. A mhéid a thacaíonn an pobal i gcoitinne sa limistéar iomchuí leis an bplean teanga.

Seo iad i mBéarla:

1. The existence of an organisation, selected by Údarás na Gaeltachta under subsection (6), (10)(a) or (13)(a), as appropriate, of section 7 of the Act of 2012, to prepare and implement the language plan in the relevant area.
2. The proportion of the population for which Irish is the spoken language in the relevant area, having regard to the impact of demographic, economic and social factors on the relevant area.
3. The arrangements specified for the provision of Irish-medium services in the relevant area.

4. The provisions of the Act of 1998 being used, as appropriate, to support the Irish language in the relevant area, having regard in particular to paragraphs (i) and (j) of section 6 of that Act.
5. The availability of Irish-medium primary and post-primary education in the relevant area, in accordance with the policy of the Department of Education and Skills, including the availability of Irish-medium streams in English-medium schools and the teaching of a number of subjects through the Irish language in English-medium schools, as appropriate.
6. The existence of appropriate language policies within the school environment which support the use of the Irish language as a spoken language outside of the education system in the relevant area.
7. The availability of appropriate Irish-medium childcare, pre-school and family support services, including language support services, in the relevant area.
8. The existence of appropriate arrangements in the relevant area to support the use of the Irish language by children from families where Irish is not the spoken language of the home.
9. The existence of appropriate arrangements in the relevant area to support the learning of Irish by pre-school children, with a view to supporting enrolment in Irish-medium primary schools.
10. The availability of appropriate Irish-medium social activities for young people and for other age groups and the existence of appropriate language policies with regard to those activities in the relevant area.
11. The availability of appropriate opportunities in the relevant area to learn and use the Irish language outside of the education system.
12. The degree of usage of the Irish language socially and recreationally in the relevant area.
13. The existence of companies and businesses providing Irish-medium services to the community in the relevant area.
14. The existence of employment and recruitment policies being implemented by companies and businesses in the relevant area in a manner that ensures that they are capable of providing Irish-medium services.
15. The degree of usage of the Irish language by community organisations and co-operatives in the relevant area.

16. The degree of usage of the Irish language by local media in the relevant area.
17. The relevant provisions of the Planning and Development Acts 2000 to 2013 being used to support the Irish language in the relevant area.
18. The availability of Irish-medium public services in the relevant area.
19. The degree of support from the public in general in the relevant area for the language plan.

T. FOINSÍ MAOINITHE

Seo cur síos ar na foinsí maoinithe atá ar eolas faoi láthair, leagtha amaach de réir na réimsí pleanála teanga thíos:

- A. An córas oideachais (lena n-áirítear seirbhísí luathoideachais)
- B. Seirbhísí cúram leanaí, réamhscolaíochta agus tacaíochta teaghlaigh, lena náirítear seirbhísí tacaíochta teanga
- C. Seirbhísí don aos óg agus d'aoisghrúpaí eile
- D. Deiseanna foghlama lasmuigh den chóras oideachais
- E. An earnáil ghnó
- F. Eagraíochtaí pobail agus comharchumainn
- G. Na meáin chumarsáide
- H. Seirbhísí poiblí
- I. Pleanáil agus forbairt fhisiceach
- J. Seirbhísí sóisialta agus caithimh aimsire
- K. Staid na Gaeilge sa limistéar – dearcadh, cumas agus nósmhaireacht an phobail ina leith

Scéim	Udarás	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
Udarás na Gaeltachta	Údarás na Gaeltachta	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Scéim	Udarás	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
Institiúidí Fhoras na Gaeilge	Foras na Gaeilge	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Athghiniúint agus Forbairt Thuaithe ⁵	Comhairle Contae Mhaigh Eo &RFTP					✓				✓	✓	✓
Tionscadail Thuaithe Mhionscála (CLÁR) ⁵	Comhairle Contae Mhaigh Eo &RFTP	✓		✓								
Athnuachan na mBailte agus na Sráidbhailte ⁵	Comhairle Contae Mhaigh Eo					✓				✓	✓	✓
Ability ⁶	Pobal			✓	✓	✓						
Dormant Accounts Fund ⁶	Pobal			✓							✓	
Gateway programme ⁶	Comhairle Contae Mhaigh Eo					✓	✓					
Healthy Ireland Fund ⁶	Pobal			✓			✓			✓	✓	
Area-Based Childhood (ABC)Programme ⁶	Pobal		✓									
SICAP ⁷	CFÁA le OME				✓		✓					✓
LEADER ⁷	CFÁA le OME			✓		✓	✓		✓	✓		
North Mayo Community Employment Scheme ⁷	OME		✓	✓			✓			✓		
TÚS & RSS ⁷	RGFCS/OME			✓			✓			✓		✓
Gnó Mhaigh Eo	Comhairle Contae Mhaigh Eo					✓						
Gnó means business/Tacaíocht Gnó ⁸	Foras na Gaeilge					✓						

⁵ RFTP, 2019

⁶ Pobal, 2019

⁷ OME, 2019

⁸ Foras na Gaeilge, 2019

Scéim	Udarás	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
Miondeontas/Deontas/Sparánacht Chomcille ⁸	Foras na Gaeilge											✓
Foilsitheoiréachta & tionscadail & coimisiún litríochta ⁸	Foras na Gaeilge											✓
Imeachtaí Óige, campáí samhraidh ⁸	Foras na Gaeilge			✓							✓	✓
Dramaíocht agus ealaíon ⁸	Foras na Gaeilge										✓	✓
Oifig na Gaeilge	Comhairle Contae Mhaigh Eo											✓
Ciste an Chrannchur Náisiúnta (tríd na Ranna) ⁹	Ranna an rialtais	✓	✓			✓			✓	✓	✓	✓

⁹ Crannchur Náisiúnta, 2019

U. PÁIRTITHE LEASMHARA RÉIGIÚNACHA AGUS NÁISIÚNTA

Seo cur síos ar na páirtithe leasmhara réigúnacha agus náisiúnta atá ar eolas faoi láthair, leagtha de réir na réimsí pleanála teanga thíos:

- A. An córas oideachais (lena n-áirítear seirbhísí luathoideachais)
- B. Seirbhísí cúram leanáí, réamhscolaíochta agus tacaíochta teaghlaigh, lena n-áirítear seirbhísí tacaíochta teanga
- C. Seirbhísí don aos óg agus d'aoisghrúpaí eile
- D. Deiseanna foghlama lasmuigh den chóras oideachais
- E. An earnáil ghnó
- F. Eagraíochtaí pobail agus comharchumainn
- G. Na meáin chumarsáide
- H. Seirbhísí poiblí
- I. Pleanáil agus forbairt fhisiceach
- J. Seirbhísí sóisialta agus caithimh aimsire
- K. Staid na Gaeilge sa limistéar – dearcadh, cumas agus nósmhaireacht an phobail ina leith

Páirtí Leasmhar	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
Udarás na Gaeltachta	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Na n-OPT na LPT eile, go mór mór OPT Mhaigh Eo Thuaigh (agus Gailimh le Gaeilge)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Na Ranna Rialtas <ul style="list-style-type: none">- RCOG- RLGO- ROS	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Coiste Gaeilge Caisleán an Bharraigh	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Foras na Gaeilge			✓	✓	✓			✓		✓	✓

Páirtí Leasmhar	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
Gaeloideachas	✓	✓									
Gael Linn (agus le Gaelbhhratach)	✓			✓							
Glór na nGael						✓			✓	✓	
Oireachtas na Gaeilge						✓	✓		✓	✓	
Conradh na Gaeilge (agus le Peig.ie)						✓	✓		✓	✓	
Cumann na bhFiann			✓			✓			✓	✓	
Tuairisc, Nós, Comhar, Mayo News							✓				✓
Raidio Life, Mid West Raidió, TG4							✓				✓
BAI, Craol.ie							✓		✓	✓	
Coiste Téarmaíochta agus fóclóir.ie							✓				✓
Gaelchultúr Teo				✓						✓	✓
Tionscadail Fhoras na Gaeilge		✓								✓	✓
- Scríobh leabhar											
- Other words/Focail Eile											
- Séidean Sí											
- Clubleabhar.com											
Tionscadail Údarás na Gaeltachta		✓	✓								
- Comhar Naónraí na Gaeltachta				✓							
- Ionaid Seirbhísí Teanga					✓						
- Gnó le Gaeilge						✓					
- Imeachtaí Teangabhunaithe							✓			✓	✓
Comhairle Contae Mhaigh Eo (Gnó Mhaigh Eo agus Oifig na Gaeilge san áireamh)			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
Comhairleoirí, TDs, agus Feisirí de Pharlaimint na hEorpa					✓	✓		✓	✓		
Tuismitheoirí na Gaeltachta	✓	✓								✓	✓
Bord Oideachais agus Oiliúna Mhaigh Eo				✓							✓

Páirtí Leasmhar	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
Údarás Náisiúnta lompair										✓	✓

17 LEABHARLOSTA

17.1 LEABHAIR

17.2 AILT I LEABHAIR, LITREACHA, FOISEACHÁIN

Achill Link, 2012. ‘Gaeilteach Acla: Bás nó Beatha’. Maigh Eo.

Futures Pobail Mhaigh Eo, 2018. ‘Plean Gníomh Phobal Acla’. Maigh Eo: Comhairle Contae Mhaigh Eo.

Nic Grianna, Siúbhan, 2017. Nic Grianna go Máire Aingeal Mhic Lochlainn, 6ú lúil. [Litir] Le fail ó CFÁA agus in Aguisín A.

Ó'Riagáin, P. (2001). ‘Irish language production and reproduction. In: Fishman, Joshua A. Can threatened languages be saved?’ Clevedon: Multilingual Matters. 200-201.

17.3 FOINSÍ LEICTREONACHA

AIRO, 2011. ‘Census 2011 Viewer’. Ar fáil ag <http://airomaps.nuim.ie/id/Census2011/> (léite 18.09.2018)

AIRO, 2016a. ‘Census 2016 Viewer’. Ar fáil ag <http://airomaps.nuim.ie/id/Census2016/> (léite 18.09.2018)

AIRO, 2016b. ‘Western Region’. Ar fail ag <http://airo.maynoothuniversity.ie/mapping-resources/primary-mapping-tools/regional-modules/western-region> (léite 21.08.2018)

Crannchur Náisiúnta, 2019. ‘Ciste an Chrannchuir Náisiúnta’. Ar fail ag <https://www.lottery.ie/useful-info/national-lottery-fund?&lang=ga> (léite 17/07/2019)

CSO, 2006. ‘Central Statistics Office - Census 2006 Small Area Population Statistics’. Ar fáil ag <http://census.cso.ie/sapmap2006/> (léite 18.08.2018).

CSO, 2011. ‘Central Statistics Office - Census 2011 Small Area Population Statistics’. Ar fáil ag http://census.cso.ie/sapmap_2011/ (léite 18.08.2018).

CSO, 2014. ‘Information Note for Data Users: revision to the Irish NUTS 2 and NUTS 3 Regions’.

Ar fáil ag <https://www.cso.ie/en/methods/revnuts23/> (léite 21.04.2019)

CSO, 2016a. ‘Census 2016 Boundary Files’. Ar fáil ag

<https://www.cso.ie/en/census/census2016reports/census2016boundaryfiles/> (léite 19.04.2019).

CSO, 2016b. ‘Changes to small area boundaries for Census 2016’. Ar fáil ag

<https://www.cso.ie/en/census/census2016reports/census2016smallareapopulationstatistics/> (léite 19.04.2019).

CSO, 2016c. ‘Central Statistics Office - Census 2016 Small Area Population Statistics’. Ar fáil ag

<http://census.cso.ie/sapmap/> (léite 18.08.2018).

CSO, 2016d. ‘Census of Population 2016 – Profile 10 Education, Skills and the Irish Language’. Ar

fáil ag <https://www.cso.ie/en/releasesandpublications/ep/p-cp10esil/p10esil/ilg/> (léite 21.07.2018).

CSO, 2016e. ‘Foirm Daonáireamh na hÉireann, Census of Population of Ireland’. Ar fáil ag

https://www.cso.ie/en/media/csoie/census/census2016/2016censusforms/65996_Irish_House_hold_2016_NEW_Version_Do_Not_complete.pdf (léite 21.07.2018).

CSO, 2016f. ‘Gaeilge agus an Ghaeltacht’. Ar fáil ag

<https://www.cso.ie/en/releasesandpublications/ep/p-cp10esil/p10esil/gag/> (léite 21.07.2018).

CSO, 2017a. ‘EA055: Irish Speakers Aged 3 Years and Over 2011 to 2016 by Sex, Frequency of Speaking Irish, Gaeltacht Areas, Age Group and CensusYear’. Ar fáil ag

<https://www.cso.ie/px/pxeirestat/Statire>SelectVarVal/Define.asp?maintable=EA055> (léite 02.09.2018)

CSO, 2017b. ‘EA047: Irish Speakers and Non-Irish Speakers Aged 15 Years and Over in the

Labour Force 2011 to 2016 by Sex, Gaeltacht Areas, Intermediate Occupational Group,

CensusYear and Statistic’. Ar fáil ag

<https://www.cso.ie/px/pxeirestat/statire>SelectVarVal/Define.asp?MainTable=EA047> (léite 02.09.2018)

data.gov.ie, 2018. ‘National Road Network 2013’. Ar fail ag <https://data.gov.ie/dataset/national-road-network-2013> (léite 28.04.2019)

Faisnéis do Shaoránaigh, 2019. ‘Coistí forbartha pobail áitiúil’. Ar fáil ag https://www.citizensinformation.ie/ga/government_in_ireland/local_and_regional_government/city_and_county_development_boards.html (léite 15.07.2019)

Foras na Gaeilge, 2019. ‘Scéimeanna Maoinithe’. Ar fáil ag <https://www.forasnagaeilge.ie/sceimeanna-maoinithe/> (léite 15.07.2019)

Gaelbhratach, 2019. ‘Cur Síos’. Ar fáil ag <https://gaelbhratach.ie> (léite 20.01.2019)

GIS, 2016. ‘Amharcóir Pleanála Teanga’. Ar fáil ag <https://dahg.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html> (léite 21.07.2018)

Goodreads, 2019, ‘Quotes’. Ar fáil ag <https://www.goodreads.com/quotes/6044-quand-tu-veux-construire-un-bateau-ne-commence-pas-par> (léite 01.09.2019)

Haase, T., Pratschke, J., 2016a. ‘Deprivation Index’. Ar fáil ag <http://trutzhaase.eu/deprivation-index/> (léite 01.08.2018)

Haase, T., Pratschke, J., 2016b. ‘The 2016 Pobal HP Pobal Deprivation Index - Introduction’. Ar fáil ag <http://trutzhaase.eu/wp/wp-content/uploads/The-2016-Pobal-HP-Deprivation-Index-Introduction-07.pdf> (léite 01.09.2018)

Ó Giollagáin, C., MacDonnacha, S., 2007. ‘An Staidéar Cuimsitheach Teangeolaíoch ar Úsáid na Gaeilge sa Ghaeltacht: 2007 (Tuarascáil Chríochnaitheach)’. Ar fail ag <https://www.chg.gov.ie/app/uploads/2015/12/staidear-cuimsitheach-teangeolaioch-ar-usaid-na-gaeilge-sa-ghaeltacht-tuarascail-iomlan-1.pdf> (léite 08.10.2018)

Ó Giollagáin, C., Charlton, M., 2015. ‘Nuashonrú ar an staidéar cuimsitheach teangeolaíoch ar úsáid na gaeilge sa Ghaeltacht: 2006–2011’. Ar fail ag http://www.udaras.ie/media/pdf/002910_Udaras_Nuashonr%C3%BA_FULL_report_A4_FA.pdf (léite 08.10.2018)

OME, 2019. ‘Programmes/Support’. Ar fáil ag <http://mayonortheast.com/> (léite 15.07.2019)

Pobal, 2016. ‘Deprivation Indices’. Ar fáil ag <https://maps.pobal.ie/WebApps/DeprivationIndices/index.html> (léite 01.08.2018).

Pobal, 2018. ‘General Data Map’. Ar fáil ag

<https://maps.pobal.ie/WebApps/GeneralData/index.html> (léite 03.09.2018)

Pobal, 2019. ‘Programmes’. Ar fáil ag <https://www.pobal.ie/programmes/> (léite 15.07.2019)

RCOG, 2013. ‘Na rialacháin um Acht na Gaeltachta, 2012 (alt 12), 2013’. Ar fail ag

<https://www.chg.gov.ie/app/uploads/2015/07/SI-357-de-2013-Gaeilge.pdf> (léite 20.07.2018)

RCOG, 2015a. ‘An Straitéis 20 Bliain don Ghaeilge’. Ar fáil ag

<https://www.chg.gov.ie/app/uploads/2015/07/Straiteis-20-Bliain-Leagan-Gaeilge.pdf> (léite 19.04.2019).

RCOG, 2015b. ‘An Próiseas Pleanála Teanga’. Ar fáil ag <https://www.chg.gov.ie/ga/gaeltacht/20-year-strategy-for-the-irish-language-2010-2030/language-planning-process/> (léite 19.04.2019).

RCOG, 2015c. ‘Acht na Gaeltachta 2012’. Ar fáil ag <https://www.chg.gov.ie/ga/gaeltacht/20-year-strategy-for-the-irish-language-2010-2030/gaeltacht-act-2012/> (léite 19.04.2019).

RCOG, 2015d. ‘Liosta den 26 Limistéar Pleanála Teanga agus mapaí’. Ar fáil ag

<https://www.chg.gov.ie/ga/gaeltacht/20-year-strategy-for-the-irish-language-2010-2030/language-planning-process/list-of-the-26-language-planning-areas-and-maps/> (léite 19.04.2019).

RCOG, 2015e. ‘Maigh Eo Thiar’. Ar fáil ag <https://www.chg.gov.ie/app/uploads/2015/09/maigh-eo-thiar1.pdf> (léite 19.04.2019).

RCOG, 2018a. ‘Limistéir Pleanála Teanga Ghaeltachta’. Ar fáil ag

<https://www.chg.gov.ie/ga/gaeltacht/20-year-strategy-for-the-irish-language-2010-2030/language-planning-process/gaeltacht-language-planning-areas/> (léite 20.09.2018)

RCOG, 2018b. ‘Plean Gníomhaíochta 2018-2022’. Ar fáil ag

https://www.chg.gov.ie/app/uploads/2018/06/ghaeltacht_report_screen.pdf (léite 19.04.2019).

RCOG, 2018c. ‘Treoirlínte pleanála teanga (eagrán 5)’. Ar fáil ag

<https://www.chg.gov.ie/app/uploads/2019/02/treoirlininte-pleanala-teanga-eagran-5.pdf> (léite 19.04.2019).

RFPT, 2018. ‘An Clár Seirbhísí Pobail’. Ar fáil ag <https://www.gov.ie/ga/eolas-polasaithe/785912-none/> (léite 18.12.2019).

RFPT, 2019. ‘Maoiniú Tuaithe’. Ar fáil ag <https://www.gov.ie/ga/seirbhis/57f354-none/> (léite 15.07.2019).

RLGO, 2019a. ‘An Clár Fóirdheontais um Chúram Leanaí Pobail (CCS)’. Ar fáil ag <https://www.dcyd.gov.ie/cat/GA/Clar-CCS/214.htm> (léite 04.01.2019)

RLGO, 2019b. ‘Cláir Cúraim Leanaí um Oiliúint agus Fostaíocht (TEC)’. Ar fáil ag <https://www.dcyd.gov.ie/docs/GA/Clár-TEC-Do-Thuismitheoirí/4720.htm> (léite 04.01.2019)

RLGO, 2019c. ‘An Clár um Chúram agus Oideachas na Luath-Óige (ECCE)’. Ar fáil ag <https://www.dcyd.gov.ie/cat/GA/Clar-ECCE/223.htm> (léite 21.01.2019)

ROS, 2019a. ‘Oideachas in Éirinn’. Ar fáil ag <https://www.education.ie/ga/An-Córas-Oideachais/> (léite 21.04.2019)

ROS, 2019b. ‘Comhionannas Deiseanna sna Scoileanna a Sheachadadh (DEIS)’. Ar fáil ag <https://www.education.ie/ga/Scoileanna-Coláistí/Comhionannas-Deiseanna-sna-Scoileanna-a-Sheachadadh-DEIS-/DEIS.html> (léite 20.01.2019)

ROS, 2019c. ‘Polasaí don Oideachas Gaeltachta 2017–2022’. Ar fáil ag <https://www.education.ie/ga/An-Córas-Oideachais/Polasai-don-Oideachas-Gaeltachta-2017-2022/Polasai-don-Oideachas-Gaeltachta-2017-2022.html> (léite 05.01.2019)

ROS, 2019d. ‘Sonraí ar Scoileanna Aonair’. Ar fáil ag <https://www.education.ie/ga/Foilseacháin/Staitisticí/Sonraí-ar-Scoileanna-Aonair/> (léite 05.01.2019)

Slí an Atlantaigh Fián, 2018. ‘Discovery Points’. Ar fáil ag <https://www.wildatlanticway.com/plan-your-trip/sightseeing-attractions/discovery-points?view=map> (léite 19.08.2018)

Teagasc, 2014. ‘Irish Soil Information System’. Ar fáil ag <http://gis.teagasc.ie/soils/about.php> (léite 18.04.2019).

TUSLA, 2019. ‘About Us’. Ar fáil ag (<https://www.tusla.ie/about/>) (léite 10.01.2019)

Udarás na Gaeltachta, 2019. ‘Maigh Eo’. Ar fáil ag <http://www.udaras.ie/an-ghaeilge-an-ghaeltacht/an-ghaeltacht/maigh-eo> (léite 10.09.2018)

18 FAOMHADH AGUS SÍNITHE

18.1 FAOMHADH

18.2 SÍNITHE

Ainm lomlán (Prioritáilte) Teideal Síniú Dáta

Ainm Iomlán (Prioritáilte) Teideal Síniú Dáta

Ainm Iomlán (Prioritálte) Teideal Síniú Dáta

Ainm Iomlán (Prioritálte) Teideal Síniú Dáta